This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

800047992.

3059 d. 32

F. B. Jevons

SYNTAXIS LUCRETIANAE LINEAMENTA.

SCRIPSIT

FR. GUILELMUS HOLTZE.

LIPSIAE,
OTTO HOLTZE.
1868.

3059

SYNTAXIS

LUCRETIANAE

LINEAMENTA.

SCRIPSIT

FR. GUILELMUS HOLTZE.

LIPSIAE,

OTTO HOLTZE.

1868.

BODLEIAN
- 6 JUN 1929
LIBRARY

Quemadmodum syntaxin priscorum scriptorum Latinorum, ita etiam Lucretianam, ratus propter mirificum dicendi generis, quo hic scriptor usus est, nitorem eum in primis dignum esse, ut, quam rationem secutus esset in verbis et enunciationibus conformandis, exponeretur, illustrandam esse putavi. Qua in re ita versatus sum, ut comparatis inter se editionibus Lachmanni et Bernaysii eam verborum scriptoris conformationem, quae mihi verior esse videretur, secutus, observationes etiam syntacticas, quae in Lachmanni commentariis continentur, accurate colligerem et in usum meum converterem. Praeterea autem dicere non possum, quantopere in disputatione mea contexenda, ut alios viros doctos, qui in Lucretio elaboraverunt, praetermittam, iis quae Briegerus, Susemihlius, Pollius ad recte constituenda verba scriptoris in Philologo attulerunt, adiutus sim. Praecipue sedulam operam navavi praepositionibus, transitivo et intransitivo usui verborum apud Lucretium atque coniunctionibus copulativis. Errata typographi notavi haecce: p. 49 l. 21 scribendum est *supplevit*, p. 57 l. 8 *magistris*. Scribebam Numburgi pridie Nonas Septembr. a. MDCCCLXVIII.

Sectio prima.

Syntaxis substantivorum, praepositionum, pronominum.

I. Syntaxis substantivorum.

Cap. I.

Notio substantivorum.

1. *Abstracta pro concretis.* I, 1 Aeneadum genetrix, hominum divomque *voluptas,* alma Venus. VI, 94 Calliope, *requies* hominum divomque *voluptas.*

2. *Significatio collectiva.* I, 259 nova *proles.* II, 661 equorum duellica *proles.*

3. *Subst. abstracta et concreta in unam notionem coniunguntur.* III, 8. 764 nec tam doctus equae pullus quam *fortis equi vis?* cf. II, 264 sq. III, 296 vis — violenta leonum. VI, 1222 fida canum vis. IV, 681. VI, 548 plaustri — non magno pondere, i. e. levi plaustro. Synonyma inter se coniunguntur IV, 758 mens animi, item V, 149 animi — mente. VI, 1183 animi mens.

4. *Appositio.* I, 250 pater aether. 251 in gremium *matris terrai.* II, 993: alma — *mater* — *terra.* V, 1402 terram — matrem. II, 172 dux vitae dia voluptas. 1116 sq. perfica — rerum natura creatrix. III, 290. IV, 219 sq. et VI, 925 sq.: *aestus* ab undis aequoris, *exesor moerorum.* IV, 755 per *simulacra leonem* et *cetera* quae videt. Sic Lachmannus pro leonum cetera. *Et* addidit farullus.

Cap. II.

Numerus substantivorum.

1. *Singularis.* cervice legitur I, 35. VI, 744. II, 802 cervicemst recte scripsit Briegerus Philol. XXV, p. 73. Collectiva significatione II, 801 pluma columbarum. Notandus est singularis I, 436: *corporis* augebit numerum summamque sequetur (cf. 422). Toto illo loco Lucretius exposuerat omnia in mundo constare ex corporibus (quo plurali saepius eo loco usus est) s. materie et inani. Praeterea commemoro locos quosdam, quibus singularis restitutus est pro plurali. I, 932 et IV, 7 religionum *animum* nodis exsolvere pergo (sic L., quem vide, utrobique, non animos). Contra est in V, 21 dulcia permulcent *animos* solacia vitae, ubi quadratus habet animum. II, 613 per terrarum *orbem* (sic Marullus pro orbes). III, 227: in toto corpore *rei.* Sic Lachmannus scripsit pro rerum. „nam praecesserat, inquit, Nil oculis tamen esse minor res ipsa videtur: et quamvis recte dicatur summum corpus rerum (sic Lucretius in IV, 43 64), quo aliqua rei cuiusque pars significatur, et in IV, 525 suo pepulere ubi corpore sensum, itemque quaecumque aut cetera celant corpore in II, 673 678, scilicet suo quicque corpore, neque minus recte in negatione nulla aeterno corpore, libro I, 242, totum tamen corpus rerum vix satis proprie dicitur". V, 34 arboris amplexus *stirpem.* Sic Marullus pro *stirpes.* V, 1258: quae cum concreta videbant posterius claro *in terra* splendere colore. Sic Lachm. pro *in terras.* Lambinus *in terris.*

2. *Pluralis.* IV, 1185 nec *Veneres nostras* hoc fallit, quod dictum est de meretricibus. I, 152 in *terris,* quod de orbe terrarum est accipiendum, alibi de singulis regionis alicuius partibus, sic I, 721 Italiae *terrarum* oras, ad q. l. Lachm. affert v. 717 triquetris *terrarum* in oris et VI, 713 in *terris* Aegypti totius. Frequens est pluralis nominum abstractorum, sic I, 36 avidos — *visus.* v. 105 vitae *rationes.* v. 106 *fortunas*que *tuas.* v. 128 solis lunaeque *meatus* qua fiant ratione. 685 quorum *concursus motus* — efficiunt ignis. I, 1026 = V, 428 omne genus *coetus* et *motus* experiundo. II, 48: *metus* hominum curaeque sequaces. v. 49 *sonitus* armorum. v. 836 ut non omnibus adtribuas *sonitus*

et odores. III, 142 *laetitiae* mulcent. Adde locos nonnullos, ubi pluralis recte restitutus est pro singulari. I, 555 ut nil ex illis posset — conceptum ad summae aetatis pervadere *finis*. Sic Briegerus Philol. XXIII, 3, pag. 471 sq. Lachm.: „fines locum finibus designatum dici nemo ignorat.“ Confert Briegerus V, 309, ubi itidem est pluralis. II, 628: matrem comitumque *catervas*. L. „Corrector quadrati catervam (pro caterva). rectius Itali catervas: sic enim scriptum extat v. 611“. VI, 14 nec minus esse domi cuiquam tamen anxia *corda*. L. „recte Marullus *corda* [pro *cordi*]. neque Lambinus haerere debebat in plurali: nam ita de Sibylla Vergilius Et rabie fera corda tument, neque aliter ceteri poetae“. De pluribus *corda* dictum est I, 13. —

Cap. III.

Casus substantivorum.

A. Nominativus.

Refert, quod alibi impersonale est, cum nom. subiecti coniunctum est IV, 984 magni *refert studium* atque *voluptas*. Affero primum exempla duplicis nominativi, et subiecti et praedicati post verba esse, fieri, reperiri. II, 785: quo *quadratum* minus *omne sit* extra. III, 573: *corpus* enim atque *animans erit aër* (sic bene Lambinus pro animam serit). II, 1062: *quae convecta* repente magnarum rerum *fierent exordia* semper (sic Marullus pro ex ordine). IV, 1123: labitur interea *res* et *Babylonica fiunt*. Lachm.: „hoc perspicue verum est, ut res familiaris Babylonicae vestes fieri dicantur“. ib. 1129: et bene *parta* partrum *fiunt anademata, mitrae*. III, 130 sq. qua propter quoniam *est* animi *natura reperta* atque animae quasi *pars* hominis. 203 sq. 237. V, 841 caeca reperta. Passivi instar est verbum *cluendi*, in primis Lucrétio adamatum. III, 207 utilis invenietur et *opportuna cluebit*. cf. IV, cap. VII, 1. Addo nominativum coniunctum cum *opus est*. II, 1149. III, 967 materies opus est. IV, 1268: nec *molles opu' sunt motus* uxoribus hilum. v. 1277: coniugibus *quod* nil nostris *opus esse* videtur. In acc. c. inf. II, 20 sq. II, 815 scire licet nil principiis *opus esse colores*. Sic Lambinus pro colore, v. Lachm. Nominativi absoluti in enu-

merandis rebus compluribus memorabile exemplum extat in I, 455 sqq.: *servitium* contra, *paupertas, divitiae*que, *libertas, bellum, concordia, cetera* — haec soliti sumus — eventa vocare. Porro memorabile est, quod in comparationum altero membro, quod incipit a particulis comparationis *ut, ceu, quam,* a Lucretio non idem casus qui in priore membro, sed nominativus poni solet. Sic III, 613 sq.: non tam se moriens dissolvi conquereretur, sed magis ire foras vestemque relinquere, ut *anguis,* ad q. l. affert Lachmannus v. 456 Ergo dissolvi quoque convenit omnem animai naturam, ceu *fumus,* in altas aëris auras. v. 425 sqq. principio quoniam tenuem constare minutis corporibus docui multoque minoribus esse principiis factam quam *liquidus umor* aquai aut *nebula* aut *fumus* cett. IV, 698 sq. deinde videre licet (odorem) maioribus esse creatum principiis quam *vox.*

Denique locos nonnullos affero, ubi nominativus restitutus est Lucretio a criticis. V, 507: Significat *Pontos.* Sic Lachm. pro *ponto.* v. 738: veris praenuntius ante pennatus graditur *zephyrus,* v. Lachm. v. 948: denique nota *vagi* silvestria templa tenebant Nympharum. Sic Lachm. pro *vagis.* VI, 144: cum frangitur *aestus. Aestus* scripsit Antonius Marii. Corrector oblongi et exemplaria impressa *aestu,* absurde. VI, 1011: quam validi ferri *natura et* frigidus horror. Sic Wakefieldus pro naturae fr. h. v. 1032: trudit et impellit, quasi navem velaque *ventus.* Sic Pius recte pro *ventis.* v. 1040: *ille* eodem fertur. Sic Lachm. pro *illo.*

B. Ablativus.

I. Ablativus quantitatis.

Ablativus loci. a) *principii.* I, 163: volucres (possent) *erumpere caelo.* V, 458 terrae *partibus erumpens.* I, 194 secreta cibo. 370 deducere vero. II, 46: *cura*que *solutum.* III, 687: leti *lege solutas.* I, 932 et IV, 7: religionum animum *nodis exsolvere* pergo. III, 903: *dissolvant — magno* se *angore metu*que. VI, 1203 corruptus sanguis *expletis naribus ibat.* I, 670 et 792 et III, 519: nam quod cumque *suis* mutatum *finibus exit.* IV, 514: normaque si fallax *rectis regionibus exit.* v. 1041: quod simul atque *suis* eiectum *sedibus* exit. v. 1147 sq. retibus ipsis exire. VI, 1221 exeibant silvis. II, 18 corpore seiunctus. III, 585 quia *mota loco* sunt

fundamenta. II, 19 *cura semotu' metu*que. II, 839 *sonitu*que *remota*. III, 404 adempta anima — *membris*que *remota*. V, 125 quid sit *vitali motu sensu*que *remotum*. II, 34: nec calidae citius *decedunt corpore* febres. IV, 1042: decedit corpore toto. IV, 695: *recedere rebus* odores. v. 860: fluere atque *recedere* corpora *rebus*. II, 45 effugiunt animo. IV, 37 sq. Acherunte — effugere. II, 924: quod si forte suum *dimittunt corpore* sensum. IV, 504: manibus — suis emittere. 548: *recto*que foras *emittimus ore*. V, 674: *malis demittere* barbam. VI, 445 demissum caelo. III, 497: *ore* foras glomerata *feruntur*. III, 132: redde harmoniai nomen, ad organicos *alto delatum Heliconi*. III, 329 sq. corpore toto extrahere. III, 358: quom *expellitur aevo*. III, 563 avolsus radicibus. III, 757: traiciuntur enim partes atque *ordine migrant*. III, 980: *inpendens — aëre* saxum. III, 1012 eructans faucibus. III, 1033: animam *moribundo corpore fudit*. IV, 36 sq. sopore excierunt. v. 332: usque adeo *speculo* in speculum translucet imago. v. 1103 nec mānibus quicquam *teneris abradere membris*. IV, 1172: cui Veneris *membris* vis *omnibus exoriatur*. IV, 1273: *locis avertit* seminis ictum. V, 29: spirantes *naribus* ignem. V, 401: deturbavit *equis* in terram. V, 639 aestivis — detrudere signis. V, 753 sq. *secludere* solis *lumine*. V, 936 sq. *altis arboribus — decidere* — ramos. V, 984 *eiecti*que *domo*. V, 1034 frontibus extent. VI, 680: modis quibus inritata — flamma — *vastis* Aetnae *fornacibus efflet*. VI, 991 sq.: praeterea manare aliud per saxa videtur, atque aliud *lignis*. Sic Lachm. pro *ignis*. Lambinus *per ligna*. *Lignis* de resina lignis manante accipiendum (L.). v. 993: *argento*que foras aliud *vitro*que meare. VI, 1141 nam penitus veniens Aegypti *finibu'* morbus. VI, 1154 spiritus *ore* foras tetrum volvebat odorem. I, 812 dubio procul, item II, 261. V, 258. VI, 249. III, 638 procul dubio. III, 564: seorsum corpore toto. III, 48 extorres — patria.

Coniungimus cum hoc ablativo nonnulla eorum adverbiorum, quae eandem habent significationem. *Inde*. a. Proprie de loco dicitur, ut sit ex illo loco, unde aliquid exit vel emittitur. I, 409: verum protrahere *inde*. V, 271. 616: *inde* revertens. VI, 637. V, 511 sqq. *ex utraque* polum *parti* premere aëra nobis dicendum est — *inde* alium supra fluere — aut alium supter.

b. Ad rem refertur, ex qua aliquid progreditur vel originem ducit, aut unde aliquid capimus vel haurimus, ut vice fungatur praepositionis *ex* sequente ablativo pronominis *is*. I, 157 sq. *inde* perspicimus = ex eo. I, 170 *inde* enascitur. IV, 772. V, 498. V, 1093: *inde* omnis flammarum diditur ardor. VI, 79.

c. Significationem habet genetivi partitivi. V, 201: principio quantum caeli tegit impetus ingens, *inde* aliquam partem montes silvaeque ferarum possedere, h. e. eius, v. Hand. Tursell. III, p. 364.

d. Significat causam. IV, 1223. V, 1042. v. 409: *inde* cadunt vires, h. e. ex hac causa.

e. De tempore dicitur, ut idem significet, quod *tum, postea*. I, 15. II, 1131. III, 449. IV, 276. 890. 1117. V, 404. 413. 1011. 1102. 1293. 1302. VI, 183. 1249.

f. Additur hac significatione temporis genetivus *loci*. Sic V, 437: diffugere *inde loci* partes coepere. 741. 791: *inde loci* mortalia saecla creavit multa modis multis.

g. Temporis notioni adiungitur notio causae. V, 1143. 1151.

Hinc a. de loco dicitur, unde aliquid proficiscitur. VI, 88: aut in utram se verterit *hinc* partim. 384 Lachmannus cum quadrato restituit *hinc* pro *hic*. 763.

b. Opponitur *illinc* II, 521 *hinc* flammis *illinc* rigidis infesta pruinis. Coniunctim etiam dictum est *hinc illinc* V, 881.

c. A significatione loci transfertur ad res et dicitur pro ex hac re, ex his rebus, ita ut origo et causa significetur et *hinc* saepe idem sit, quod ex hac causa, propterea. Plerumque refertur hac significatione ad ea, quae antecesserunt, rarius ad ea quae sequuntur. Sic I, 149 principium cuius *hinc* nobis exordia sumit. 347. V, 285: id licet *hinc* cognoscere possis, quod, = ex eo. Ad ea, quae antecesserunt, spectat his locis. I, 254. 255. 257. 259. V, 571 (= hisce rebus conveniens). 1405. Dupliciter positum est IV, 1058 sq.: *hinc* autemst momen amoris, *hinc* illaec, ad q. l. bene Lachmannus: „Oblongus prima manu hic autemst, quadratus hinc autemst. Repetito *hinc* ea oppositio indicatur, quae hic perpetua est amoris et Veneris. Haec, inquit, quae ad corpus et seminis eiciendi voluntatem pertinet, Haec Venus est nobis. ea ab altera parte est, alterum momentum amor facit: hinc autemst momen amoris, Hinc illaec".

Illinc IV, 345. *Illim* III, 881, de qua forma vide Lachm. p. 189.

Utrimque II, 520. III, 658: lingua vibrante, micante serpentem cauda, *e procero corpore utrimque.* Lachm.: „utrimque Marulli [pro utrumque] sane probandum est: utrimque e procero corpore, id est ex utraque proceri corporis parte lingua vibrat, micat cauda". V, 512. v. 839: androgynum, interutrasque nec utrum, *utrimque* remotum. Sic optime pro *utrumque* Brixiensis et Naugerius. VI, 551. 835. IV, 939 utrimque secus.

Extrinsecus I, 528. II, 1107. III, 722. VI, 483. v. 1099, ubi oblongus habet intrinsecus.

Intrinsecus VI, 1147. IV, 92.

Penitus I, 145. 226: si *penitus* peremit consumens materiem omnem. 262. 529: *penitus* penetrata. 537. 541: ante hac ad nilum *penitus* res quaeque redissent. III, 273. IV, 268. 270. 329: quamvis torte *penitus*que remota. 695. VI, 698: Et penetrare maris *penitus* percocta in apertum, ad q. l. v. Lachm. 865: hoc ubi roriferis terram nox obruit umbris, extemplo *penitus* frigescit terra coitque. Sic Lachm. pro *sonitus.* Marullus non recte *sultus,* quo vocabulo Lucretius non utitur. v. 1141: *penitus* veniens Aegypti finibu'. 1254.

Aliunde III, 133. V, 522: sive *aliunde* fluens *alicunde extrinsecus* aër. V, 547.

Deorsum I, 362. II, 190: cum *deorsum* cuncta ferantur. 202. 205. 217: corpora cum *deorsum* rectum per inane feruntur. 221. III, 1016: de saxo iactu' *deorsum.* Sic prorsus egregie Lambinus pro iactus eorum. IV, 628. V, 514: intendere *deorsum.* Sic Lachm. pro eodem. VI, 335: adde quod omnino natura pondera *deorsum* omnia nituntur.

Seorsum, seorsus, quod etiam disyllabum est, *sorsum.* II, 305: neque in omne *seorsum* unde coorta queat nova vis inrumpere cett., ex coni. Lachmanni. II, 684: nidor enim penetrat qua fucus non it in artus, fucus item *sorsum, sorsum* sapor insinuatur sensibus, ad q. l. Lachm.: „sorsum bis scribendum est, non cum Vossio seorsum et seorsum. ita in IV, 494 *Seorsus* item sapor oris habet vim, *seorsus* odores Nascuntur, *sorsum* sonitus. [oblongus seorsum item, et v. 495 quadratus seorsum sonitus]". III, 500 divisa *seorsum.* 551 seorsum. 632 sorsum, item 637 et 660. IV,

linc IV, 345. *Illim* III, 881, de qua forma vide Lachm.

trimque II, 520. III, 658: lingua vibrante, micante [illegible] c
ıda, *e procero corpore utrimque.* Lachm.: „utrimque [illegible] a-
ɔro utrumque] sane probandum est: utrimque e [illegible] nisi
e, id est ex utraque proceri corporis parte lingua [illegible] aut
cauda". V, 512. v. 839: androgynum, [illegible] nesse.
utrimque remotum. Sic optime pro *utrumque* [illegible] ruor *in*
ıgerius. VI, 551. 835. IV, 939 utrimque [illegible] *animo.*
trinsecus I, 528. II, 1107. III, 722. VI, [illegible] pla ver-
longus habet intrinsecus. *ta.* I, 978:
trinsecus VI, 1147. IV, 92. *t.* III, 104:
enitus I, 145. 226: si *penitus* [illegible] *iternis* etiam
. 262. 529: *penitus* penetrata. 537. [illegible] oci invenitur
penitus res quaeque redissent. III, 273. [illegible] *totus* et *omnis.*
is torte *penitus*que remota. 695. VI, [illegible] rpore. IV, 1104:
penitus percocta in apertum, ad [illegible] re. v. 398: *aethere*
riferis terram nox obruit umbris, [illegible] q. non omni concru-
oitque. Sic Lachm. pro [illegible]
quo vocabulo Lucretius [illegible] t adverbia *hic, illic,*
Aegypti finibu'. 1254. [illegible], *prope, una.* IV, 997:
liunde III, 133. V, 522: [illegible] cett., v. Lachm. 1254.
ër. V, 547. [illegible] *hic* nunc *illic* superant
leorsum I, 362. II, 190: [illegible]
17: corpora cum *deorsum* [illegible] ur, nonnunquam tamen in
016: de saxo iactu' *deorsum* [illegible] convertit, ut idem sit quod
pro iactus eorum. IV, [illegible] oventur (h. e. in inani). v. 507
achm. pro eodem. VI, [illegible] ium, quod inane vocamus, corpus
a *deorsum* omnia nitunt [illegible] tenet se corpus, *ea* vacuum nequa-
eorsum, *seorsus*, [illegible] otus *qua* cumque feruntur. v. 1111
5: neque in omne [illegible] 502: qualia sunt vitrei, species *qua*
re cett., ex coni. [illegible] hm.: „Marullus scripsit species quae
cus non it in art[illegible] uisquam post eum *qua*, quod libri ex-
ıibus [illegible] nihil obstare videtur quo minus illac
[illegible]es". IV, 700. 977 esse vias — *qua.* V, 272.
[illegible]et *qua* tranet ut ante. 1122 omne *qua* gradi-
[illegible] viai. Coniungitur cum *tenus*, ut fiat *qua*
[illegible]. 424. IV, 750. *Qua* haud scio an signi-

489 seorsum, item v. 853. v. 491: et quod molle sit et gelidum fervescere *seorsum*. V, 447: et *sorsum* mare uti secreto umore pateret. ib. v. 448 *seorsus* item. Praepositionis instar sequente ablativo usurpatum est *seorsum* III, 564: nequit ullam dispicere ipse oculus rem *seorsum corpore toto*.

b) *Ablativus medii*. III, 568 magnis intervallis. III, 1000 hoc est *adverso* nixantem trudere *monte* saxum. VI, 719 sq. *adverso* flabra feruntur *flumine*. IV, 609: at simulacra *viis derectis* omnia tendunt. IV, 1272: eicit enim sulcum *recta regione via*que. VI, 27: *tramite parvo* qua possemus ad id recto contendere cursu.

c) *Ablativus habitus (Locativus)*. Spectemus primum nomina urbium et terrarum. I, 84 Aulide. VI, 585 *Aegi* in Peloponneso. VI, 1108 *Gadibus*. VI, 1116: *Atthide* temptantur gressus, oculique in Achaeis finibus. Ad horum nominum analogiam etiam Acherunte dicitur III, 628. 984. 978: Acherunte profundo. Videamus cetera. II, 219: incerto tempore ferme *incertis*que loci *spatiis* decellere paulum. II, 331 est quidam locus *altis montibus*. VI, 786: est etiam *magnis* Heliconis *montibus* arbos. v. 963 altis montibus. II, 292: Id facit exiguum clinamen principiorum nec *regione* loci *certa* nec tempore certo. v. 249: sed nil omnino *nulla regione* viai declinare quis est qui praestet cernere sese?, h. e. nullo loco viae suae, ut expl. Lachm., qui confert I, 958: Omne quod est igitur *nulla regione* viarum finitumst, h. e. nulla parte itinerum quibus per omne proficiscaris. III, 616 sq. *unis sedibus* et *certis regionibus* omnibus haeret. III, 784: Denique *in aethere* non arbor, non *aequore salso* nubes esse queunt. Sic Lachm. pro aequore in alto, quoniam V, 128, ubi hi versus iterantur, est: non aequore salso nubes esse queunt, et poëta aequor salsum aliquotiens dixit, altum numquam. Similiter praegressa praep. *in* dictum est V, 142 sq. *putribus in glebis* terrarum aut solis *in igni* aut *in aqua* aut *altis* aetheris *oris*. III, 548 sq. *loco* quae fixa manet *certo*. IV, 380: *quo* cumque *loco* sit lux. 370: *locis* ex ordine *certis*. IV, 204 iam *prima fronte* parata. 276: *dextra laeva*que. VI, 517: sed vemens imber fit, ubi vementer *utraque* nubila aquis cumulata premuntur et impete venti, h. e. utroque casu, in utraque parte. ita in IV, 86 ex summo quoniam iaculantur utraque, et versu 291 Aëribus binis quoniam res confit utraque (L.). IV, 627 *fine* palati. III, 837 *terra*que *mari*que, item V, 219. III, 892: cum *summo*

gelidi cubat *aequore* saxi. V, 788 sq.: pili — creantur quadripedum *membris* et *corpore* pennipotentum. V, 769 *certa* mundi languescere *parte*. IV, 328: quae — *parte interiore* latebunt, ex quo exemplo videmus non recte Lachmannum ad I, 843 docuisse, abl. v. *pars* Lucretium praepositione omissa non uti nisi genetivo addito. Verbum *inesse* coniungitur a Lucretio aut cum *in* praep. aut cum solo ablativo. Sic I, 590 corpore inesse. III, 634 toto — corpore inesse. III, 786 = V, 130: nec cruor *in lignis* neque *saxis* sucus *inesse*. III, 1054 pondus *inesse animo*. VI, 984 varii sensus *animantibus insunt*. Adde exempla verborum ponendi. IV, 71: et quae sunt *prima fronte locata*. I, 978: *fini*que *locet* se. v. 1022 *Ordine* se *suo* quaeque *locarunt*. III, 104: animi sensum non *certa parte reponunt*. v. 346 *maternis* etiam *membris alvo*que *reposta*. Denique ablativus loci invenitur substantivorum coniunctorum cum adiectivis *totus* et *omnis*. III, 281: dominatur *corpore toto*. 154 sq. toto corpore. IV, 1104: errantes incerti *corpore toto*. V, 254: toto — aëre. v. 398: *aethere* raptavit *toto*. v. 1166 toto — orbi. III, 148 sq. non omni concruciamur *corpore*.

Pertinent ad locativum etiam *domi* et adverbia *hic, illic, qua, hac, extra, intra, infra, supra, ultra, prope, una*. IV, 997: at consueta *domi* catulorum blanda propago cett., v. Lachm. 1254. V, 1334: *domi* domitos. II, 575: nunc *hic* nunc *illic* superant vitalia rerum. VI, 199.

Qua plerumque de loco dicitur, nonnunquam tamen in significationem ablativi modalis se convertit, ut idem sit quod *qua ratione*. I, 421 *qua* diversa moventur (h. e. in inani). v. 507 sqq.: nam *qua* cumque vacat spatium, qnod inane vocamus, corpus *ea* non est: *qua* porro cumque tenet se corpus, *ea* vacuum nequaquam constat inane. 1076: motus *qua* cumque feruntur. v. 1111 *qua* cumque. II, 375. IV, 602: qualia sunt vitrei, species *qua* travolat omnis, ad q. l. Lachm.: „Marullus scripsit species quae transvolat omnis, neque quisquam post eum *qua*, quod libri exhibent, restituit. mihi nihil obstare videtur quo minus illac travolare dicatur species". IV, 700. 977 esse vias — *qua*. V, 272. VI, 1052: neque habet *qua* tranet ut ante. 1122 omne *qua* graditur. III, 498 *qua* — viai. Coniungitur cum *tenus*, ut fiat *qua tenus* II, 927. III, 218. 424. IV, 750. *Qua* haud scio an signi-

ficatione loci usurpatum sit etiam I, 356: quod nisi inania sint, *qua* possent corpora quaeque transire haud ulla fieri ratione videres, quamquam etiam modalis esse potest significatio, quae certissima est in hisce locis: I, 267: ne *qua* forte tamen coeptes diffidere dictis. III, 736: at *qua* possint via nulla videtur. V, 1447. Coniungitur etiam cum *propter (qua propter)*. Sic I, 127. 398. 557. 635. 705. 794. II, 37. 155. 313. 998. 1040. 1084. IV, 154. 191. 237. V, 243. 581. Significationem modi habet *haud quaquam*. III, 923. IV, 523. V, 533: praecipere *haut quaquam*st pedetemtim progredientis. 884 floret ecus, puer *haut quaquam*.

Hac I, 1113: *hac* se turba foras dabit omnis materiai. VI, 697 *hac* (h. e. per speluncas) ire fatendumst et penetrare maris penitus percocta in apertum. VI, 994 nam fluere *hac* species, *illac* calor ire videtur. Coniungitur cum *ante (ante hac)* I, 541. V, 338, cum *post (post hac)* I, 603, cum *infra* III, 274: nec magis *hac infra* quicquam est in corpore nostro.

Extra I, 1001. IV, 611: at voces excipere *extra*. II, 155: *extra* officiuntur. III, 577. V, 361. 512. II, 785. *Intra* III, 592. *Infra* II, 312: omnis enim longe nostris ab sensibus *infra* primorum natura iacet. III, 27: sub pedibus quae cumque *infra* per inane geruntur. V, 1371: *infra*que locum concedere cultis.

Supra, cuius primitiva forma est *supera*. I, 429: id quod iam *supera* tibi paulo ostendimus ante. 531: id q. i. *supra* t. p. o. a. IV, 672. I, 543: quoniam *supra* docui. 734: *supra* quos diximus. v. 846: atque illi, *supra* quos diximus ante. II, 499. 1049: et latere ex utroque *supra supter*que per omne nulla est finis. Similiter VI, 537: et in primis terram fac ut esse rearis *supter* item ut *supera* ventosis undique plenam speluncis (sic Avantius pro *super*). V, 514 sq. Inde alium *supra* — Hinc alium *supter*. VI, 271 et 1094 *supra* docui. VI, 1215 sq.: multaque humi cum inhumata iacerent corpora *supra* corporibus. (corporibus est dativus, quasi superiacerent corporibus).

Ultra I, 961 nisi *ultra* sit quod finiat. V, 386: *ultra*que minantur omnia diluviare. Lachm.: „Marullus *ultroque,* quem cur Avantio excepto omnes sequantur non intellego.“

Prope a Lucretio semper usurpatur ita, ut notio loci transferatur ad rerum conditionem vel statum et dicatur res aliqua non longe abesse ab illa conditione vel illo eventu (cf. Hand.

Tursell. IV, p. 601). Sic Lachmannus de coniectura scripsit IV, 419: ut *prope* miraclo sub terras abdita caeli nubila dispicere — videare. III, 906. 1046. IV, 442. 1025. V, 204. VI, 1271.

Una II, 680. 889 sq. *una* mixta. III, 168 et 800 *una* consentire. 445. 682: *una* cum membris. 759 *una* cum corpore. 901. V, 717. 1083 cum tempestatibus *una*.

Ablativus temporis. a) Ablativus principii non extat, usurpantur tamen hac significatione *abhinc, deinde, exim, exinde, extemplo.*

Abhinc III, 954: aufer *abhinc* lacrimas, balatro, ad q. l. Lachm.: „*Abhinc* utrum in *posterum* significare posset docti disputarunt, Pacuvium in Armorum iudicio ita posuisse negare non potuerunt, seque ad ludos iam inde abhinc exerceant, quae verba sunt apud Charisium p. 175. ergo eodem modo hic quoque accipiendum est.“

Deinde I, 390. 746. III, 1003. IV, 816. V, 1007: tum penuria *deinde* cibi languentia leto membra dabat.

Exinde V, 786. *Exim* III, 160, v. Lachm.

Extemplo II, 763. 893. III, 121: atque eadem (vita) rursum, cum corpora pauca caloris diffugere forasque per os est editus aër, deserit *extemplo* venas atque ossa relinquit. IV, 742. VI, 898.

b) *Ablativus habitus (temporis).* I, 41: *hoc* patriai *tempore iniquo.* v. 183: tempore iniquo. v. 102: quovis tempore. v. 388: uno tempore, item III, 454. I, 176: suo — tempore. II, 263 tempore puncto. v. 1099 omni tempore, item IV, 812 sq. III, 595: supremo — tempore. v. 867: neque hilum differre ante *ullo* fuerit iam *tempore* natus. V, 70 nullo — tempore. IV, 444 tempore nocturno. v. 1008 nocturno t. V, 940 hiberno tempore. VI, 489 parvo tempore. I, 181: subito exorerentur *incerto spatio* atque *alienis partibus* anni. V, 701: *alternis partibus* anni. I, 1109: temporis ut *puncto* nil extet reliquiarum. III, 383 noctu. V, 886 et 896 aetate senecta. III, 929 leto. IV, 58 aestate. VI, 357 autumno. v. 360: *frigore* enim desunt ignes, ventique *calore* deficiunt. I, 271 principio, item v. 834. II, 1048. IV, 183. V, 235. 251. 783. VI, 96. II, 937: *principio* nequeunt ullius corporis esse sensus cett. Lachm.: „*Principio,* in quo frustra haerent interpretes, hic est *praecipue* (hoc autem vocabulo Lucretius non utitur) vel *in primis, ante omnia,* ἀρχήν. sic in V, 92. III, 119.“

Pertinent ad ablativum temporis etiam adverbia *quando, tunc, tum, nunc.*

Quando II, 966. III, 384. Plerumque tamen ap. Lucr. habet significationem causalem. Sic I, 188. 206. 263. 495. III, 546. V, 233. Hac significatione dicitur etiam *quandoquidem,* ut I, 295. 587. II, 969. 980. 1087. 1141. III, 457. 471. 557. 831. IV, 346. 1225. V, 1133.

Tunc, quod ab antiquioribus poëtis non ponitur ante consonantem (Lachm. ad I, 130) extat V, 1019. 1419: *tunc* esse repertam. Sic Brixiensis editor et Marullus pro *nunc.* v. 1423.

Tum aut dicitur pro *eo tempore, illo tempore,* ut duae actiones in unum tempus concurrere dicantur, aut de actione quae alteram sequitur in tempore: nonnunquam, praegressis *ubi, simul ac,* in limite quasi utriusque temporis positum est. Exempla sunt I, 157. 316. 393. 492: *tum* labefactatus rigor auri solvitur aestu. Sic Lachmannus cum Italis et olim impressis, non *cum.* 493. III, 710: quae *tum* periit. IV, 275: primus enim citra postes *tum* cernitur aër. V, 399: ira *tum* percitus. 432. 799: si *tum* sunt plura coorta. 837. 942. 1262. 1273: *tum* fuit in pretio magis aes. 1397 sqq. 1404. VI, 250: quod *tum* per totum concrescunt aëra nubes. Sic Lachm. pro *tunc.* 1156: atque animi prorsum *tum* vires totius, omne languebat corpus. Sic Wakefieldus, gravius quam quod Itali et impressi, *et omne,* omisso *tum.* 1182: multaque praeterea mortis *tum* signa dabantur. 1243. Opponitur *nunc* V, 942 nunc — tum. V, 1007 sq. tum — nunc. Usurpatur in enumeratione, aut solum per se, ut V, 69, aut addito *praeterea* II, 926, aut per pleonasmum quendam *tum porro.* Sic I, 298. 426. 520. 599. II, 672. 788. 886. IV, 829. V, 222. VI, 623. Correlata sunt *nisi, simul ac, ubi, cum.* Sic V, 44 sq.: at nisi purgatumst pectus, quae praelia nobis atque pericula *tum*st ingratis insinuandum! quantae *tum* scindunt hominem cuppedinis acres — curae. VI, 402: an *simul ac* nubes successere, ipse in eas *tum* descendit. VI, 1151 sqq.: *ubi* per fauces pectus complerat — omnia *tum* vero vitai claustra lababant. I, 156 sq.: ubi — tum. V, 886 sqq.: ubi — tum demum. II, 44—46: cum — tum — tum. I, 391 sq. IV, 921 sq. 453 sqq. 1166: ischnon eromenion *tum* fit, *cum* vivere non quit prae macie.

Nunc I, 265: *Nunc* age, item II, 333 et IV, 269. I, 1060. II, 1033. 1156. III, 136. 434. 709. IV, 382: umbraque quae fuit hic eadem *nunc* transeat illuc. 877. V, 64. 273. 940. 1010: *nunc* se nudant sollertius ipsi. 1164. 1339. 1423. 1427. VI, 239. De *nunc etiam* et *etiam nunc* v. cap. XIV, 9 e. Ponitur antecedente sumptione ficti, aut solum, ut I, 110, aut coniunctum cum *at (at nunc)*, de quo vide cap. XIV, 10 a. ζ. Duplicatur II, 575: *nunc* hic *nunc* illic superant vitalia rerum. VI, 199 *nunc* hic *nunc* illic fremitus per nubila mittunt.

Denique ad ablativum temporis pertinent etiam ablativi, qui dicuntur, absoluti. I, 35: tereti cervice reposta. v. 97 sq. *sollemni more* sacrorum *perfecto*. I, 135 et IV, 734 morte obita. I, 175 autumno — suadente. v. 311 *multis* solis *redeuntibus annis*. 387 circum *celerantibus auris*. 553 aevo frangente priore. 1078 ponderis *amissa vi*. II, 1 mari magno *turbantibus* aequora *ventis*. v. 954: minus *oblato* acriter *ictu*. v. 1133: quanto est res amplior *augmine adempto*. III, 15: nam simul ac ratio tua coepit vociferari naturam rerum, *divina mente coorta* (sc. tua). v. 404: *adempta anima* circum membrisque *remota* (sic corrector quadrati). v. 586: quia mota loco sunt fundamenta, foras *manante anima* usque per artus. 1042. IV, 1105 membris conlatis. V, 384: omnibus epotis umoribus. v. 447: et sorsum mare uti *secreto umore* pateret. 1136 regibus occisis. VI, 185 sq.: scilicet, hoc *densis* fit *nubibus* et simul alte *extructis* aliis super impete miro. v. 193 *sepultis* undique *ventis*. 247 nam *caelo* nulla *sereno* nec leviter *densis* mittuntur *nubibus* umquam. 253 *tetra* nimborum *nocte coorta*. v. 465 turba maiore coorta. v. 880 *concepto* protinus *igni*. 956 et *tempestate* in terra caeloque *coorta*.

Ablativus gradus. a) *principii* (comparationis). I, 699 sq. IV, 1231 eius habet *plus aequa parte*. v. 1244 concretius aequo.

b) *Abl. medii* (abl. *mensurae* s. *differentiae*) primum ponitur coniunctus cum comparativis et superlativis. I, 28 quo magis. II, 471: et *quo* mixta putes *magis* aspera levibus esse principiis. IV, 1185 *quo magis* ipsae omnia summo opere hos vitae poscaenia celant. VI, 473 *quo magis* ad nubis augendas multa videntur posse quoque e salso consurgere momine ponti. Sic Marullus pro *quod*. Cumulate dictum est VI, 460: *quam* sint *quo*que *magis, tanto magis* edita fument, ad q. l. Lachm. affert etiam Tanto quique

magis in III, 700 et in V, 343, um je wie viel mehr, um je so viel mehr. Quo minus (seq. coniunctivo) legitur II, 785. 787. III, 1089. I, 978 (quo minu'). I, 69 eo magis. 214 multo meliora. 367 multo — minus. II, 792 multo proclivius. II, 1017 multo maxima. V, 23: *longius* a vera *multo* ratione ferere. v. 544: at quae cumque foris veniunt inpostaque nobis pondera sunt laedunt, *permulto* saepe *minora*. I, 359: rebus *nilo maiore* figura. II, 1118: nilo — plus. III, 224: nilo — minor (sic Goebel. quaest. Lucr. p. 29 pro *nil*). IV, 1225 nilo magis. V, 577: *nilo* fertur *maiore* figura. V, 1409: neque *hilo maiorem* interea capiunt dulcedini' fructum. II, 486: vel *paulo pluribus auge*. 827: *quanto* in partes quaeque minutas distrahitur *magis, hoc magis* est ut cernere possis. V, 629 sqq. *quanto demissior* eius cursus abest — *tanto* posse *minus* cum signis tendere cursum. *flaccidiore* etenim *quanto* iam turbine fertur inferior quam sol, *tanto magis* omnia signa hanc adipiscuntur. v. 711 quanto propius. VI, 562: ad caelumque *magis quanto* sunt edita quaeque. IV, 564 nimio — maior. v. 317: nam *multis partibus* hic est *mobilior multis*que *minutior* et *mage pollens*. VI, 315 hoc setius. Cum positivo VI, 1196 nimio rigidi. Comparativi instar sunt *ante* et *post*. Sic II, 764 paulo ante. III, 1094 *annis* qui *multis* occidit *ante*. V, 168 tanto post. VI, 1240 paulo post. Deinde huc spectat ablativus *copiae* et *inopiae* pendens a verbis et adiectivis. I, 160: nil *semine egerat*. III, 134 *proprio* quae tum res *nomine egebat*. V, 290: ut noscas *splendore novo* res semper *egere*. I, 343 *sollicito motu* privata *carerent*. 573 *principio* fundamenti natura *carebit*. II, 4 sed *quibus* ipse *malis careas* quia cernere suave est. III, 356 caret — sensu. IV, 35 luce carentum. IV, 1073 Nec Veneris *fructu caret* cett. V, 1427 sq. *veste carere purpurea* atque auro signisque ingentibus *apta*. I, 381 *motu privandumst* corpora quaeque. II, 1091 dominis privata superbis. IV, 366 privatum lumine. 371 lumine privatur. V, 317 privata fragore. 997 vita privarant. VI, 1209 virebant ferro *privati parte virili*. IV, 377 *spoliatur lumine* terra. V, 762 sq. spoliare — lumine. I, 282 largis imbribus auget. v. 631: quae *nullis* sunt *partibus aucta*. V, 723 quae cumque est *ignibus aucta*. I, 606: *agmine condenso* naturam corporis *explent*. II, 358 sq. *complent*que *querellis* frondiferum nemus *adsidueis*. IV, 1017 *clamoribus* omnia *complent*. V, 226 *vagitu*que locum *lugubri complent*. 1066 *vocibus* omnia

complent. VI, 645. 1275. II, 806 *larga* cum *luce repleta est*. 1170 pietate repletum. IV, 319 luce replevit. 607 *replentur* loca *vocibus*. 626 sunt — asperitate repleta. V, 40 trepido terrore repleta est. 814 dulci repletur lacte. 992 et nemora ac montis *gemitu* silvasque *replebat*. VI, 260: *ignibus* ac *ventis* cum primis ipse *repletus*. 1272 sq. V, 740 cuncta *coloribus egregiis* et *odoribus opplet*. VI, 747 sq. *acri sulpure* montes *oppleti*. V, 261 *umore novo* mare flumina fontes semper *abundare*. 817 *multa* et *molli lanugine abundans*. II, 838 orba colore. II, 845 sonitu sterila. II, 1092 dis — expers. VI, 1181 lumina — *expertia somno*. III, 562 *cassum anima* corpus. IV, 128 *cassa*que *sensu*. 368 lumine cassus. V, 719 quia *cassum lumine* fertur. 757 cassum — lumine. V, 223 sq.: indigus omni vitali auxilio. Sic corrector oblongi pro indignus. VI, 269 *ventis* atque *ignibus* omnia *plena* sunt. 537 sq. *ventosis* undique *plenam speluncis*. 1185 *plenae*que *sonoribus* aures.

c) *Ablativus habitus*. Huc pertinent adiectiva *dignus* et *indignus* cum abl. coniuncta. III, 13 *perpetua* semper *dignissima vita*. 322 *dignam dis* degere vitam. 420 *digna tua* pergam disponere carmina *cura*. VI, 69 dis indigna.

II. Ablativus qualitatis.

a) *Abl. principii*. Hic est abl. *originis*. I, 874: quae *alienigenis oriuntur*. II, 991: Denique *caelesti* sumus omnes *semine oriundi*. I, 869: quae *terris exoriuntur*. II, 252: et *vetere exoritur* semper novus. II, 906 mortali — corpore creta. IV, 1228: *materno*que mares existunt *corpore creti*. III, 190: *volubilibus parvis*que creata *figuris*. 622 sq. creari fluminibus. IV, 698: deinde videre licet *maioribus esse creatum principiis* quam vox. V, 69 quae *tellure* animantes *extiterint*. v. 1269 sq.: nec minus *argento facere* haec *auro*que parabant quam validi primum *violentis viribus* aeris.

b) Ad abl. *medii* spectant abl. *instrumenti, causae, limitationis*.

α) *Abl. instrumenti*. I, 13: perculsae corda *tua vi*. v. 261: ludit *lacte mero* mentes perculsa novellas. v. 14 capta *lepore*. v. 27: quem tu — *omnibus ornatum* voluisti excellere *rebus*. v. 31 *tranquilla pace* iuvare. v. 34 *aeterno* devictus *vulnere* amoris. v. 36: pascit *amore* avidos — visus. v. 38: hunc tu, diva, *tuo* recubantem

corpore sancto circum fusa super. v. 52: dona tibi *studio* disposta *fideli*. v. 68 sq.: nec *minitanti murmure* compressit caelum. v. 74 atque omne immensum peragravit *mente animo*que. v. 85 turparunt *sanguine*. v. 94: quod *patrio* princeps *donarat nomine* regem. Sic etiam V, 1095: cum caeli *donavit* plaga *vapore*. Sic Lachm. pro *vaporis*, dicens: „scilicet illas multas res. ita in II, 73 augmine donat, et in hoc libro 1215 divinitus aeterna donata salute. nam caeli plagam, id est fulmen, hominibus vapores donare absurdum est.“ I, 95: sublata virum *manibus*. v. 99: hostia concideret *mactatu* maesta parentis. v. 103: *terriloquis* victus *dictis*. v. 106: fortunasque tuas omnis turbare *timore*. v. 114: *morte* dirempta. v. 121: Ennius *aeternis* exponit *versibus*. v. 126: rerum naturam expandere *dictis*. v. 143: *dictis quibus* et *quo carmine* — possim praepandere lumina menti. V, 54: omnem rerum naturam *pandere dictis*. I, 129: *qua vi* quaeque gerantur. V, 252: *multa* pulsata pedum *vi*. VI, 320: ea quae *tanta vi* missa supernest. VI, 541: volvere *vi* fluctus. I, 130: *ratione sagaci* — videndum. v. 133: *morbo* adfectis *somno*que sepultis. v. 137: inlustrare *Latinis versibus*. v. 138: multa *novis verbis* praesertim cum sit agendum. v. 145: res *quibus* occultas penitus convisere possis. v. 155: ac fieri *divino numine* rentur. v. 169: *seminibus* quia *certis* quaeque creantur. v. 184: nec porro augendis retus *spatio foret usus*. 219: *nulla vi foret usus* enim. v. 206: *semine* quando *opus est* rebus, *quo* quaeque creatae aëris in teneras possint proferrier auras. V, 233: denique non *armis opus est*, non *moenibus altis*, *qui* sua tutentur. v. 263: nil *opus est verbis*. v. 1053 quid *sit opus facto*. I, 189 ut par est *semine certo* crescere. v. 200: *pedibus* qui pontum per vada possent transire. v. 201: magnos *manibus* divellere montis. v. 211: vertentes *vomere* glebas. v. 221: *aeterno* quia *constant semine* quaeque. v. 302: quae tamen omnia *corporea constare* necessest *natura*. v. 484: partim *concilio* quae *constant* principiorum. v. 626: minima constent natura. II, 378: *natura* quoniam *constant* neque facta *manu* sunt. 452: *fluvido* quae *corpore* liquida *constant*. v. 722: ita quamque necessest *dissimili constare figura* principiorum. III, 186 sq.: *constare rutundis* perquam *seminibus* debet perquamque *minutis*. V, 239: Principio quoniam terrai corpus et umor aurarumque leves animae calidique vapores, e quibus haec rerum consistere summa videtur, omnia *nativo* ac *mortali corpore constant*, debet *eodem*

omnis mundi natura putari. Sic recte Gifanius pro *eadem*, h. e. debet *eodem*'nativo ac mortali corpore consistere putari. V, 321. II, 1120: V, 65: *mortali consistere corpore* mundum. I, 222: quae res diverberet *ictu*. v. 236: *inmortali* sunt *natura praedita* certe. v. 581: at quoniam *fragili natura praedita* constant. II, 972: haut igitur debent esse *ullo praedita sensu*. II, 181. V, 199. III, 332: inter se fiunt *consorti praedita vita*. Sic Marullus pro *vitae*. V, 144: divino praedita sensu. VI, 739: *quali natura praedita* constant. I, 240: inter se *nexu* minus aut magis indupedita. 249. 253: *fetu*que gravantur. v. 255 sq.: hinc laetas urbes *pueris* florere videmus, frondiferasque *novis avibus* canere undique silvas. V, 1442: Iam mare *velivolis* florebat *puppibus*. I, 257: hinc fessae pecudes *pingui* per pabula laeta corpora deponunt. v. 264: *morte* adiuta *aliena*. v. 268: quod nequeunt *oculis* rerum primordia cerni. v. 274: inter dum rapido percurrens turbine campos *arboribus magnis* sternit. v. 275: *silvifragis* vexat *flabris*. v. 276: saevitque *minaci murmure* ventus. v. 279: *subito* vexantia *turbine* raptant. v. 286: *magno* turbidus *imbri* (amnis). v. 301: usurpare *oculis*. v. 308: quo pacto fugerit *aestu*. v. 315: volgi *pedibus* detrita. v. 318: ostendunt adtenuari saepe salutantum *tactu*. v. 325: *aevo macie*que senescunt. v. 326: *vesco sale* saxa peresa. v. 328: *corporibus caecis* — natura gerit res. v. 329 sq.: Nec tamen — *corporea* stipata teruntur omnia *natura*. v. 349: *uberibus* flent omnia *guttis*. v. 359: praestare — pondere. v. 405: *naribus* inveniunt intectas *fronde* quietes. v. 449 sq.: his coniuncta duabus rebus. II, 743: esse — *nullo coniuncta colore*. v. 1004: *aliis* aliud *coniungit*. IV, 493: quae cumque *coloribu'* sint *coniuncta*. V, 562 sq: ubi est *coniuncta gravi cum corpore*, ut aër *coniunctus terris* et *nobis* est animi vis? v. 853: feminaque ut *maribus coniungi* possit avere. v. 1012: mulier *coniuncta viro*. Verbum simplex *iungere* autem a Lucretio coniungitur cum dativo, excepto hoc uno loco: VI, 1069: *glutine* materies *taurino iungitur uno*. I, 528: haec neque dissolvi *plagis* extrinsecus icta possunt cett. II, 327: *clamore*que montes icti reiectant voces. IV, 1050: unde icimur *ictu*. VI, 514: solis super icta *calore*. Lachm.: „Sic antiquissimi correctores pro *calorem*. *Super* non est desuper, sed insuper, praeterea." I, 555 Lachm. scribit *summa* pro *summum* et explicat: universo vivendi actu. v. 574: sunt igitur *solida* pollentia *simplicitate*.

v. 575. 580: quae non dum clueant *ullo* temptata *periclo*. v. 700: quid nobis certius ipsis sensibus esse potest, *qui* vera ac falsa notemus? v. 1082: medii *cuppedine* victae. 1085: et quasi *terreno* quae *corpore* contineantur. v. 1089: atque ideo totum circum tremere aethera *signis*. v. 1114: *parva* perdoctus *opella*. II, 8: edita *doctrina* sapientum templa serena. v. 11. v. 12: noctes atque dies niti *praestante labore* ad summas emergere opes. v. 42 sq. v. 309: *proprio* dat *corpore* motus. v. 319: herbae gemmantes *rore recenti*. v. 326: *aere* renidescit tellus. 330 tramittunt *valido* quatientes *impete* campos. v. 356: *pedibus* vestigia pressa *bisulcis*. v. 357: omnia visens *oculis* loca. v. 360: *desiderio* perfixa iuvenci. v. 401: *foede* pertorquent ora *sapore*. v. 501 sqq.: purpura *Thessalico* concharum tacta *colore*, aurea, pavonem *ridenti* imitata *lepore* saecla, *novo* rerum superata *colore* iacerent. v. 521: *ancipiti* quoniam *mucroni* utrimque notantur, hinc *flammis* illinc *rigidis infesta pruinis*. Sic etiam V, 760 loca *flammis infesta*. II, 593: *eximiis* vero furit *ignibus* impetus Aetnae. v. 734: *quo* sunt inbuta *colore*. v. 736: quod materiai corpora *consimili* sint eius tincta *colore*. v. 808: qui quoniam *quodam* gignuntur luminis *ictu*. v. 821: cur éa quae constant ex illis non pariter sunt — *perfusa coloribus*. III, 39: omnia *suffundens* mortis *nigrore*. v. 304: *suffundens* caecae caliginis *umbra*, ad q. l. Lachm.: „umbram umbrasve accusandi casu scribi non debuit: ablativum supra firmavimus ad versum 39.“ V, 482: et *salso suffudit gurgite* fossas. Sic oblongus a correctore pro *et salsos offudit*. VI, 479: *suffundunt*que *sua* caelum *caligine*. II, 919: *coetu concilio*que nil facient. v. 964: corpora *vi quadam* — sollicitata. v. 967: scire licet *nullo* primordia posse *dolore* temptari. v. 1041 sq. magis *acri iudicio* perpendo. v. 1055: *aeterno* percita *motu*. III, 151: *nulla novitate* cietur. IV, 1215: Veneris *stimulis* excita. II, 1058: *natura* factus. 1114: *terreno corpore* terra crescit. v. 1122: nam quae cumque vides *hilaro* grandescere *adauctu*. III, 19 nec nubila *nimbis* aspergunt. v. 20: nix *acri* concreta *pruina*. v. 28 sq. *his* ibi me *rebus* quaedam divina voluptas percipit —, quod sic natura *tua vi* — retecta est. 71: caedem *caede accumulantes*. VI, 1237: *cumulabat funere* funus. III, 159: quae cum animi *vi percussast* cett. V, 705: Luna potest solis *radiis percussa* nitere. III, 188: *momine* uti *parvo* possint impulsa moveri. 189: namque movetur

aqua et *tantillo momine* flutat. v. 233 mixta vapore (dat. 234). 842: si non terra *mari miscebitur* et mare *caelo*. VI, 941 *mixtum* corpus *inani*. VI, 1072 sq.: vitigeni latices aqüai *fontibus* audent *misceri*. III, 351: animam — *permixtam corpore toto*. IV, 1247: aegre *admiscetur muliebri semine* semen. ib. v. 1258: usque adeo refert, ut semina possint *seminibus commisceri* genitaliter apta. V, 502 sqq.: nec liquidum corpus *turbantibus* aëris *auris commiscet*. sinit hic *violentis* omnia verti *turbinibus*, sinit *incertis* turbare *procellis*. VI, 1159 *gemitu commixta* querella. III, 431: Quod genus est, *somnis sopiti* ubi cernimus (vulg. in somnis). Lachm.: „Lucretius alibi dixit sopitum quiete, leto, castoreo.“ Sic v. 1038 est: quorum unus Homerus sceptra petitus *eadem* aliis *sopitu' quietest*. v. 487: *vi* morbi — coactus. v. 488: fulminis *ictu* concidit. v. 525: *ancipiti*que *refutatu* convincere falsum. v. 648: *corpore relicüo* pugnam caedesque petessit. v. 663: *ardenti — morsu* — icta. 692: uti dentes quoque *sensu participentur*. v. 732: sollicitae volitant *morbis algu*que *fame*que. v. 734: *contagi* (sic Goebel. mus. Rhen. XV, 406) *fungitur* eius. v. 987: quam libet *immani proiectu* corporis exstet. v. 1031 pedibus. IV, 189: *suppeditatur* enim confestim *lumine* lumen. v. 419: ut prope *miraclo* sub terras abdita caeli nubila dispicere — videare. Sic Lachmannus. v. 630: nec refert quicquam *quo victu corpus alatur*. v. 1260: atque in eo refert *quo victu vita colatur*. v. 962: Et *quo* quisque fere *studio* devinctus adhaeret. v. 1011: porro hominum mentes, *magnis* qui *mentibus* edunt magna, itidem saepe in somnis faciuntque geruntque. v. 1045: inritata tument loca *semine*. v. 1048: mens unde est saucia *amore*. v. 1070 sq.: si non prima *novis* conturbes volnera *plagis volgivaga*que vagus *Venere* ante recentia cures. v. 1077: fluctuat *incertis erroribus* ardor amantum. v. 1090: tam magis ardescit *dira cuppedine* pectus. v. 1103: nec *manibus* quicquam teneris abradere membris possunt. v. 1114: membra voluptatis dum *vi* liquefacta liquescunt. v. 1120: tabescunt *volnere caeco*. v. 1121: pereuntque *labore*. v. 1127: *auro* includuntur. v. 1143: prendere quae possis oculorum *lumine operto*. v. 1153: nam faciunt homines plerumque *cupidine* caeci. v. 1158: quoniam *foedo* adflictentur *amore*. v. 1167: rhadine verost iam mortua *tussi*. v. 1175: se suffit *odoribus* ipsa. v. 1178 sq.: *floribus* et *sertis* operit postisque superbos unguit *amaracino*. v. 1209: vim vicit *subita vi*. v. 1236 sqq.: *multo*

sanguine maesti conspergunt aras adolentque altaria *donis*, ut gravidas reddant uxores *semine largo*. v. 1253: *partu* — ditescere *dulci*. v. 1256: *gnatis* munire senectam. v. 1261: namque *aliis rebus* concrescunt semina membris, atque *aliis* extenvantur tabentque vicissim. v. 1270: *clunibus* ipsa viri Venerem si laeta retractat. v. 1278: Nec divinitus inter dum Venerisque *sagittis* deteriore fit ut forma muliercula ametur. v. 1280 sq.: nam facit ipsa *suis* inter dum femina *factis morigeris*que *modis* et munde *corpore culto* cett. v. 1284: quod *crebro* tunditur *ictu*. V, 5: qui talia nobis *pectore* parta *suo* quaesitaque praemia liquit? v. 50: expulerit *dictis*, non *armis*. v. 121: inmortalia *mortali sermone* notantes. v. 210: vertentes *vomere* glebas. v. 233: *quis* sua tutentur. v. 267: *radiis*que retexens aetherius sol. v. 283: *suppeditat*que *novo* confestim *lumine* lumen. v. 514: *quo* volvenda micant aeterni sidera mundi. Secundum eum locum, quem huic versui assignat Lachmannus, *quo* non est particula loci, sed ablativus instrumenti. v. 779: *clara* loca candida *luce*. v. 892 sq.: aut *rabidis canibus* succinctas semimarinis corporibus Scyllas. v. 897: nec *simili Venere* ardescunt. v. 899. v. 1094: multa videmus enim *caelestibus inlita flammis*. Sic Lachm. pro *insita*, i. e. adspersa et contacta. v. 1145: genus humanum, defessum *vi* colere aevom. v. 1260: *simili* formata videbant esse *figura*. v. 1295: et *ferro* coepere solum proscindere terrae. v. 1323: iactabantque suos tauri *pedibus*que terebant. v. 1457: *artibus* ad summum donec venere cacumen. VI, 18: omniaque illius *vitio* corrumpier intus. v. 153: *turbine* ventorum comburens impete magno. v. 161: excussere *suo concursu*. v. 418: discutit *infesto* — *fulmine* sedes. v. 420: demit imaginibus *violento volnere* honorem. v. 548: et merito, quoniam plaustri concussa tremescunt tecta, viam propter, non *magno pondere* tota. v. 554: ut iactetur aquae *fluctu* quoque terra vacillans. v. 559: urget obnixus *magnis* speluncas *viribus* altas. v. 624: tum porro venti quoque magnam tollere partem umoris possunt verrentes aequora, *ventis* una nocte vias quoniam persaepe videmus siccari. Sic Lachm. pro *venti*. v. 740: quod Averni vocantur *nomine*. v. 755: sed natura loci *vi* ibus officit ipsa *suapte*. Sic Lachm. pro s. n. loci opus efficit ipsa s. v. 874: praeterea solis *radiis* iactatur aquai umor. v. 1020: quippe agitantur enim *plagis*. v. 1064: inpellant ut eam Magnesia *flumine* saxa. Sic Itali et Brixiensis

editio pro *flumina*. v. 1150: debilitate *malis*. Quadratus *magis*, apud Macrobium *molis*. v. 1172: ardentia *morbo* membra. v. 1189: (sputa) per fauces raucas vix edita *tussi*. Sic Marullus pro *tusse*. v. 1209: vivebant *ferro* privati parte virili. v. 1240: poenibat paulo post *turpi morte mala*que — incuria. — I, 80: ne *forte* rearis. v. 267. v. 391: quod si *forte* cett. II, 630: inter se *forte* quod *armis* ludunt. Lachm.: „v. *forte* poëta significat eos non semper armis ludere, sed interdum, si quando libuerit.“ v. 1059. III, 1089. IV, 1209. V, 305 *ne* credas *forte*. v. 890. 1091 ne forte. VI, 1119: proinde ubi se caelum quod nobis *forte* alienum commovet cett. II, 656 Bacchi *nomine abuti*. III, 562 sensibus uti. V, 953 sq. uti pellibus. v. 958 sq.: neque *ullis moribus* inter se scibant nec *legibus uti*. v. 1046 *vocibus usi* inter se *fuerant*. v. 1144 ut vellent *legibus uti*. II, 863: fundamenta, *quibus nitatur* summa salutis. IV, 506 fundamenta *quibus nixatur* vita salusque. III, 200: mobilitate fruuntur. v. 559 *vita*que *fruuntur*. IV, 1005: cum membris conlatis *flore fruuntur* aetatis. VI, 856: cum superum lumen *tanto fervore fruatur*. III, 968: vita perfuncta. V, 857 vesci vitalibus auris.

β) *Ablativus causae*. I, 91: *aspectu*que *suo* lacrimas effundere civis. v. 92 muta *metu*. v. 172: hac re, sq. quod. v. 225: quae cumque *vetustate* amovet aetas. v. 296: *factis* et *moribus* aemula magnis omnibus inveniuntur. III, 47: hinc licet advertas animum magis omnia laudis iactari *causa*. IV, 851: haec igitur possunt utendi cognita *causa* credier. v. 1274: sua causa. III, 340 ea causa. V, 167. IV, 1192: Nec mulier semper *ficto* suspirat *amore*. v. 1240 sq.: steriles nimium *crasso* sunt *semine* partim, et *liquido* praeter iustum *tenui*que vicissim. V, 116: ne forte rearis terras et solem — *corpore divino* debere aeterna manere. v. 1185: nec poterant *quibus* id fieret cognoscere *causis*. VI, 761: et *quibus* effiant *causis* apparet origo. Sic Lachm. pro et quibus e fiant causis. v. 1200: quorum siquis vix vitarat funera leti, *ulceribus tetris* et *nigra proluvie* alvi posterius tamen hunc tabes letumque manebat. Huc pertinet etiam *quare*, quod relativum est I, 78. 295. II, 308. 377. III, 576. 758. IV, 1207. V, 873 *Quare* pateremur. v. 907; interrogativum II, 389: quare? Etiam pronominis ablativus *hoc* causali usurpatur significatione, ut docuit Handius Tursell. III, p. 92 sq., qui affert haec exempla ex Lucretio:

IV, 658: *hoc* ubi quod suave est aliis aliis fit amarum, illi cui suave est, levissima corpora debent contractabiliter caulas intrare palati. v. 553. 622. Componuntur causae particulae *quoniam* — *hoc*. IV, 1093: quae *quoniam* certas possunt obsidere partis, *hoc* facile expletur laticum frugumque cupido.

γ) Cognatus est ablativus *limitationis*, qui exprimit ratione alicuius rei habita aliquid dici posse, ita ut ponatur pro *quod attinet ad* sive *secundum* sequente accusativo. II, 175: *omnibu' rebus* magno opere a vera lapsi ratione videntur. VI, 909: Magnetum quia fit patriis in finibus *ortu*. Sic Lachm. pro *ortus*. Impressi *quia sit*, parum Latine. IV, 709 acria visu. v. 728 tenvia textu. V, 273: qui *corpore toto* — mutatur. I, 432: quod quasi tertia sit *numero* natura reperta. VI, 414: at saepest *numero* factum. Huc pertinet etiam supinum in *u* exiens pendens ab adiectivis. IV, 889: et *facil*est *factu*. Sic in quadrato erasa lineola pro *factum*, itaque Antonius Marii. VI, 778: aspera tractu. Sic Pollius Phil. XXVI, p. 536 pro eo, quod in codd. est, *tactu*. v. 1150: aspera tactu. Sic corrector oblongi et Macrobius pro *tacta*.

c) Ad abl. *habitus* pertinent abl. *modi* et *qualitatis*.

α) Abl. *modi*. II, 1059 sponte sua, item V, 212 et 961. II, 1092: sua — sponte. — I, 123: quaedam simulacra *modis* pallentia *miris*. v. 155: et *quo* quaeque *modo* fiant. v. 341: multa *modis multis varia ratione* moveri cernimus. II, 941: modo vitali (sic recte Goebel. qu. Lucr. p. 15). III, 769 *quo*ve *modo*, item V, 71. IV, 165 modis multis. v. 907: Nunc *quibus* ille *modis* somnus per membra quietem inriget cett. v. 1181. 1220 modis — multis. v. 1263: et *quibus* ipsa *modis* tractetur blanda voluptas. V, 67 et 73: quibus — modis. v. 187: multa *modis multis* primordia rerum. Eadem verba leguntur v. 422. VI, 680 modis quibus. I, 77: finita potestas denique cuique *qua* nam sit *ratione*. v. 108 aliqua ratione. v. 129: *qua* fiant *ratione*. v. 154 nulla ratione. v. 280 nec *ratione* fluunt *alia*. v. 310 nulla ratione. v. 335 et 344 nulla ratione. v. 357 ulla — ratione. v. 395 tali ratione. v. 513: nec res ulla potest *vera ratione* probari corpore inane suo celare cett. v. 530: ratione — alia. v. 549: nec *ratione* queunt *alia* — res reparare. v. 593 aliqua — ratione. v. 596. v. 665: aliqua — ratione (sic Pollius Philol. XXV, 271). v. 918: hac ratione.

v. 1041: dissolvi simul ac defecit suppeditare materies *aliqua ratione* aversa. Lachm. confert V, 413: Inde ubi vis *aliqua ratione* aversa recessit. I, 1061 adsimili ratione, item II, 493 et IV, 425. II, 807 consimili — ratione. III, 74 consimili ratione, item v. 282 et VI, 1131. II, 377 simili ratione, item II, 1073. III, 572. V, 910. I, 1073 quavis — ratione. v. 1081 tali ratione. II, 349 ratione alia, item III, 627. V, 292. II, 374 parili ratione. III, 182 adeo — *celeri ratione*. IV, 143: quam *facili* et *celeri ratione* genantur. (Oblongus *quam facile*, quadratus *quam facili*). v. 191 pari ratione. v. 665: alia ratione aliqua. v. 1197: nec *ratione alia* cett. V, 409: inde cadunt vires *aliqua ratione* revictae. v. 1052 et 1054: ratione ulla. v. 1117 vera — ratione. VI, 59 qua ratione. v. 90 nulla ratione. IV, 1264 sq.: *more* ferarum quadrupedumque magis *ritu* plerumque putantur concipere uxores. VI, 1279: nec *mos* ille sepulturae remanebat in urbe, *quo* pius hic populus semper consuerat humari. I, 1102: volucri ritu. I, 84 quo pacto, item v. 307 et 308. II, 801. VI, 239. 495. 1054. I, 789: quod facere haud *ullo* debent primordia *pacto*. v. 942: *tali pacto* recreata valescat, ad q. l. v. Lachm. cf. IV, 17 tali pacto. I, 1035 nullo — pacto. III, 110 non *alio pacto*. I, 107 et merito. V, 795 merito, item v. 822 et VI, 548. I, 637 magno opere. VI, 1230: Illud in his rebus miserandum *magnopere* unum aerumnabile erat. III, 185: quod mobile *tanto opere*st. V, 30: *tanto opere* officerent. v. 30 tanto opere. IV, 1186 summo opere. I, 168 *qui* interrogativum, item II, 916: *qui* poterunt — dici. II, 252 ordine certo. I, 524 et 1066 alternis. v. 767: *alternis* gignuntur. III, 373. IV, 790. I, 41: nam neque nos agere hoc — tempore — possumus *aequo animo*. v. 273: inter dum *rapido* percurrens *turbine* campos. v. 288: dat *sonitu magno* stragem. IV, 416: despectum praebet sub terras *inpete tanto*. VI, 153: turbine ventorum comburens *impete magno*. V, 271: inde super terras fluit *agmine dulci*.

Pertinent huc etiam omnia ea adverbia, quae ablativi aut formam et significationem aut significationem certe habent.

Ingratis III, 1069: at quom, scilicet, ut fit, effugere haut potis est, *ingratis* haeret et odit (sic recte Lambinus pro *ingratius*). V, 44: At nisi purgatumst pectus, quae proelia nobis atque pericula tumst *ingratis* insinuandum. VI, 15 ad q. l. Lachm.: „In

hoc versu Pium et Wakefieldum *ingratis* fefellit, quod est *invitos*." *Multimodis* I, 895. III, 115. 620. v. 856: tum motus materiai *multimodis* quam sint. L.: „Sic unūs Wakefieldi codex, scilicet ex emendatione docti Itali, recte. nam *multimodus* adiectivum lingua Latina non agnoscit. ita in IV, 1155 *multimodis* — esse in deliciis." IV, 644. V, 1406. VI, 997. *Omnimodis* I, 683. II, 489. 700. III, 406. V, 190. 425. 718. 1024. *Ne quiquam* frequentissimum est apud Lucretium, sic II, 1148 (oblongus necquiquam, quadratus Necquicquam. quadratus in IV, 1110 Necquiquam et in eodem 1239 Nequicquam). Adde IV, 464: quae violare fidem quasi sensibus omnia possunt, *ne quiquam*, quoniam pars horum maxima fallit. 1133. 1188. V, 1332 et cf. Hand. Tursell. IV, p. 171. *Vero* IV, 986: non homines solum *sed vero* animalia cuncta. In coniunctionis vim et significationem se convertit III, 955. v. 1011 (iam *vero*). 1045. IV, 381. 1094. 1167: rhadine *vero*st iam mortua tussi. V, 179: qui numquam *vero* vitae gustavit amorem. VI, 366 cum plagast addita *vero*. v. 1168: intima pars hominum *vero* flagrabat ad ossa.

Alte I, 77 *alte* terminus haerens. II, 195 emicat exultans *alte*. 197: nam quo magis ursimus *alte* deiecta. III, 431: quod genus est, somnis sopiti ubi cernimus *alte* exalare vaporem altaria (sic Lachm. pro *alta*). IV, 404. 1182: et meditata diu cadat *alte* sumpta querella. V, 610, ad q. l. Lachm.: „*alte* est ex alto, penitus, ut in II, 446 alte compacta". VI, 157. v. 185: hoc densis fit nubibus et simul *alte* extructis aliis alias super impete miro. Sic Marullus pro *alti*. v. 246: *alte* — extructis. — *atmoderate* II, 169 (sic Gronovius). *Certe* I, 236: inmortali sunt natura praedita *certe*. v. 1021. II, 1128. IV, 270. 1075. Pro *certo* positum (Hand. Tursell. II, p. 17) IV, 760: simulacra lacessunt haec eadem nostros animos quae cum vigilamus, usque adeo, *certe* ut videamur cernere eum quem — iam mors et terra potitast. *Consequë* V, 679 Lachm. — IV, 36: quae nos *horrifice* languentis saepe sopore excierunt (*horrifico* antiquus corrector quadrati). I, 73: processit *longe*. 504. 711: magno opere a vero *longe derrasse* videtur, ad q. l. affert Lachm. II, 229 Avius a vera *longe* ratione *recedit*, et III, 676 Non, ut opinor, id a leto iam *longiter errat*. (Sic Nonius p. 515, 15 pro *longius*, hinc primus Lambinus). II, 645: *longe* sunt tamen a vera ratione repulsa.

v. 312: *longe* nostris ab sensibus — iacet. v. 321. 324: quam *longe* distantia. v. 783: dissimiles *longe*. V, 1065: *longe* alio sonitu. III, 789: *longiter* esse (sic Lachm. pro *longius*). Eodem modo V, 133: neque a nervis et sanguine *longiter* esse. IV, 1176: quam famulae *longe* fugitant. I, 1052: *longe* fuge credere. V, 68: quae nisi respuis ex animo *longe*que remittis. V, 579 *longe* semota. VI, 149: ubi in gelidum *propere* demersimus imbrem. Sic egregie Marullus pro *propter*. v. 842: *propere* dimittit in auras. Sic Marullus, item impressi omnes pro *proprie*. I, 294: *rapide*que rotanti turbine portant. Sic Lachm. pro *rapidique*. V, 1002 temere. VI, 319 nec temere. v. 1219 nec — temere = nec facile. IV, 329 torte. IV, 271: quae *vere* transpiciuntur. v. 278. VI, 971: effluat ambrosiae quasi *vere* et nectari' linctus. Sic Lachm. pro effluat ambrosias quasi vero et nectare tinctus, dicens: „primum *quasi vero* in orationis membro aliunde suspenso locum non habet: iuvat eo usque quasi recte dicitur, iuvat eo usque quasi vero non item. — neque magis coniungere possumus vero et nectare, quia Lucretius *et* coniunctionem alteri voci non postponit. ergo ante omnia scribendum est Effluat quasi VERE". *Singillatim* II, 153. IV, 89. *mixtim* I, 866. III, 566: quia per venas et viscera *mixtim* — tenentur (sic olim impressi pro *mixti*). *Passim* I, 823. 1006. II, 9. V, 805: tum tibi terra dedit *passim* mortalia saecla. Sic Lachm. pro *primum*. VI, 243. 1267. *Raptim* I, 662. 1106. IV, 423. VI, 851: fervescere *raptim*. Sic Lambinus rectissime pro *partim*. — *Ita* I, 14. 35. 151. 275. 286. v. 539: *ita uti* docui. v. 1117: *ita* res accendent lumina rebus. II, 585 sqq.: et quod cumque magis vis multas possidet in se atque potestates, *ita* plurima principiorum in sese genera ac varias docet esse figuras. v. 780 sqq. *ut* in quadrato cernimus esse dissimiles formas, *ita* cernere in aequore ponti — colores. v. 1126: non *ita* sunt late dispersa. v. 1137: *ita* haec species miranda fuisset. III, 154: sudoresque *ita* — existere toto corpore. v. 620: atque *ita* multimodis perfectis artubus. IV, 324 fiet *ita* Lachmannus. v. 708: non *ita* conveniunt. v. 1147: nam vitare, plagas in amoris ne iaciamur, non *ita* difficile est quam captum retibus ipsis exire. V, 606: opportunus *ita* est si forte et idoneus aër. VI, 131. 499. 1263. — *Item* I, 266: neque *item* genitas ad nil revocari. v. 394. 534 neque *item*. 870. II, 576: nunc hic nunc illic superant vitalia

rerum, et superantur *item*. IV, 60. 858. 870. V, 1257. 1284: et item. 1418. VI, 143. 214. 502: sudor *item*. Sic Itali et impressi pro *idem*. 537 item ut. 944: manat *item* nobis e toto corpore sudor. 1057. 1253. Coniungitur *item* etiam cum *quoque* (Hand. Tursell. III, 522 sq.). V, 751: Solis *item quoque* defectus lunaeque latebras pluribus e causis fieri tibi posse putandumst. Adde v. 245: scire licet caeli *quoque item* terraeque fuisse principale aliquod tempus clademque futuram. *Itidem* II, 874. 923. III, 10 sqq.: tuisque ex, inclute, chartis, floriferis *ut* apes in saltibus omnia libant, omnia nos *itidem* depascimur aurea dicta. I, 69 eo *magis*. v. 240: minus aut *magis* indupedita. 612. 639: clarus ob obscuram linguam *magis* inter inanis. v. 1063. II, 814 *magis* apta. IV, 253. 267. v. 1225: nilo *magis*. 1230. 1249 sq.: atque alias alii complent *magis*, ex aliisque succipiunt aliae pondus *magis*. 1265. V, 455. 1279. VI, 1025: simul a fronte est anelli rarior aër factus inanitusque locus *magis* ac vacuatus. v. 1262: quo *magis* astu confertos ita acervatim mors accumulabat. Lambinus quo mage eos tum. Si duae res inter se comparantur, in utroque membro enunciationis positum invenitur *magis*. Sic I, 536 sq.: et *quo* quaeque *magis* cohibet res intus inane, *tam magis* his rebus penitus temptata labascit. II, 197 sqq.: nam *quo magis* ursimus alte, — *tam* cupide sursum revomit *magis* atque remittit. VI, 460: fit quoque uti montis vicina cacumina caelo *quam* sint *quoque magis, tanto magis* edita fument. — *Nimis* I, 847. III, 303: nec *nimis* irai fax umquam subdita percit fumida. Ita Itali perite pro *minus*. — *Perinde* IV, 262 sq.: fierique *perinde* videmus corpore tum plagas in nostro *tam quam* aliquae res verberet. V, 46: quantae tum scindunt hominem cuppedinis acres sollicitum curae, quantique *perinde* timores! *Proinde* in comparatione duarum rerum coniungitur cum *ac, quasi* aut praegresso *ut*. III, 1035: *proinde ac* famul infimus esset. v. 1053 *proinde ac* sentire videntur. IV, 646—648: *ut* sunt dissimiles extrinsecus et generatim extima membrorum circum caesura coercet, *proinde* ex seminibus constant variante figura. v. 655 sqq.: figurarum ratio *ut* motusque reposcunt, *proinde* foraminibus debent differre figurae, et variare viae *proinde ac* textura coërcet. v. 812 *proinde* esse *quasi*. v. 1004: *proinde quasi* ignotas facies atque ora tuantur. V, 729 *proinde quasi* id fieri nequeat quod pugnat uterque. Particula

conclusionis est I, 672. II, 755. III, 870. 1090. IV, 386. 499. 803. V, 573. 1041. 1129. VI, 601. 620. 1119. *Sic* I, 290. 375. v. 407 praegresso *ut*. II, 56. III, 88. 703—705 ut — sic. VI, 35. III, 29: quod *sic* natura tua vi tam manifesta patens ex omni parte retecta est. V, 467. 1341: *sic* fuit ut facerent. Sic Marullus pro si fuit ut facerent. v. 1416: *sic* illa relicta strata cubilia sunt. VI, 31: quod *sic* natura parasset. v. 818: *Sic* ea Averna loca alitibus summittere debent mortiferam vim. Sic Lachm. pro *sic et*, dicens: „*et* particulam hic ferri non posse satis supra, nisi fallor, evici. et ne dixit quidem alibi Lucretius Sic etiam, sed simpliciter, ambiguitatem non vitans, Sic hominum genus est in III, 307, et in hoc libro (VI) paulo post 895 Sic per eum fontem". II, 536: *sicut* quadripedum cum primis esse videmus in genere anguimanus elephantos, v. Lachm. v. 847. III, 816: *Sic uti* summarum summast. — *Ut* I, 117. v. 189: *ut* par est semine certo crescere. v. 197. 404. 1060. II, 272: nec similest *ut* cum impulsi procedimus ictu. 778. 1059: offensando *ut* semina rerum, h. e. quem admodum (inseruit Lachmannus). III, 11: *ut* apes in saltibus omnia libant. v. 458: crescere et *ut* docui simul aevo fessa fatisci. v. 488: *ut* fulminis ictu. 857 in *eodem*, *ut* nunc sunt, ordine posta. IV, 655: namque figurarum ratio *ut* motusque reposcunt cett. Ita oblongus et Antonius Florentinus: quadratus et olim impressi non habent *ut*. v. 928: unde reconflari sensus per membra repente posset, *ut* ex igni caeco consurgere flamma? v. 993: *ut* vestigia si teneant inventa ferarum. v. 1207: quare etiam atque etiam, *ut* dico, est communi' voluptas. *ut* omissum apud Marium Victorinum p. 2472. — v. 1212. V, 6: nemo, *ut* opinor, erit mortali corpore cretus. v. 7: nam si, *ut* ipsa petit maiestas cognita rerum cett. v. 39: *ut* opinor. 788. 827. v. 1084: cornicum *ut* saecla vetusta. Sic Naugerius pro *et*. VI, 109. v. 369: tempus *ut* est vernum. Sic Lachm. pro *id*, h. e. quale vernum tempus est. ita in II, 465 Sudor *uti* maris est. in III, 809 *ut* materiai corpora sunt. VI, 496. 501. v. 594: frigus *uti* nostros penitus cum venit in artus etc. Sic corrector quadrati et Marullus pro *ut in* nostros. v. 1121: *ut* nebula ac nubes paulatim repit. v. 1167: (posses tueri) rubere corpus, *ut* est per membra sacer dum diditur ignis. v. 1169: flagrabat stomacho flamma *ut* fornacibus intus. v. 1232: Illud — aerumnabile erat,

quod ubi se quisque videbat implicitum morbo, morti damnatus *ut* esset, deficiens animo — iacebat. Lachm.: „Aptius, nisi fallor, morti damnatu' quasi esset: falsum enim nullum morbo correptum sanatum esse. *ut* pro *ut si* quam recte dicatur ignoro". I, 291: vel uti. I, 936 = IV, 11. I, 1038. II, 55 sq.: vel uti — sic. II, 118 vel ut. v. 322: omnia quae nobis longe confusa videntur et *vel ut* in viridi candor consistere colli. III, 447 sq. *vel ut* sequitur *sic*, item v. 832 et 838.

β) *Abl. qualitatis.* I, 65: *horribili* super *aspectu* mortalibus instans. v. 118: *perenni fronde* coronam. v. 164: armenta atque aliae pecudes, genus omne ferarum *incerto partu* culta ac deserta tenerent. v. 232: *mortali corpore* quae sunt. v. 242: quippe, ubi nulla forent *aeterno corpore*. v. 246: *incolumi* remanerent res *corpore*. v. 297: *aperto corpore* qui sunt. v. 488: etsi difficile esse videtur credere quicquam in rebus *solido* reperiri *corpore* posse. III, 177: tibi nunc animus *quali* sit *corpore* — pergam rationem reddere. V, 33: *immani corpore* serpens. v. 241: quippe etenim, quorum partis et membra videmus *corpore nativo* ac *mortalibus* esse *figuris*. v. 1302: boves lucas *turrito corpore*. VI, 102. 361: neque sunt tam *denso corpore* nubes. v. 936: quam *raro corpore* sint res. v. 1035: quandoquidem *raro* sunt *corpore*. I, 260: nova proles *artubus infirmis*. v. 359: rebus nilo *maiore figura*. v. 548: sunt igitur *solida* primordia *simplicitate*. II, 157: at quae sunt *solida* primordia *simplicitate*. v. 134: ea quae *parvo* sunt corpora *conciliatu*. v. 765: *marmoreo* fieri possint *candore* repente. v. 779: quiddam quadratum *una*que *figura*. IV, 648: proinde ex seminibus constant *variante figura*. Sic Lachm. pro: Proinde et seminibus constant variantque figura. II, 787: quo minus esse *uno* possit res tota *nitore*. v. 909: nempe tamen debent aut sensum partis habere aut *simili* totis animalibus esse putari, scil. sensu. *(similis* oblongus et olim impressi: quadratus et Antonius Marii *similes)*. v. 1032: *praeclara luce* nitorem. v. 1054: seminaque *innumero numero summa*que *profunda* — volitent. v. 1086: non esse unica, sed *numero* magis *innumerali*. III, 779: expectare immortalis mortalia membra *innumero numero*. v. 897: *factis florentibus* esse. IV, 426: porticus *aequali* quamvis est denique *ductu*. v. 480 sqq.: nam *maiore fide* debet reperirier illud sponte sua veris quod possit vincere falsa: quid *maiore fide* porro quam sensus haberi debet?

v. 771 sq.: *alio*que est altera nata inde *statu*. v. 855: *quo genere* in primis sensus et membra videmus. V, 59: *quo genere* in primis animi natura reperta est. IV, 1053 puer *membris muliebribus*. v. 1171: sed tamen esto iam *quanto* vis oris *honore*. V, 1277: fit *nullo* denique *honore*. v. 1280: *miro* est mortalis inter *honore*. IV, 1190 si *bello animo*st. v. 1279: *deteriore* fit ut *forma* muliercula ametur. V, 540: ut sua cuique homini *nullo* sunt *pondere* membra. v. 819 *magnis viribus* auras. v. 838. v. 941: et quae nunc hiberno tempore cernis arbita *puniceo* fieri matura *colore*. v. 1170 sq. facies — *mirando* corporis *auctu*. VI, 2: *praeclaro nomine* Athenae. v. 100. v. 958: quandoquidem nil est nisi *raro* corpori' *nexu*. Sic Lachm. pro nihil est nisi raro corpore nexum, dicens: „Haec absurda sunt: nullum est enim rarum corpus quo res inter se coniungantur. immo res ipsae raro corpore sunt, sive, quod idem est, raro corpori' nexu."

C. Accusativus.

I. Accusativus quantitatis.

1) *Acc. quantitatis extensivae*. Acc. loci sine praep. *in* positus invenitur VI, 742: e regione *ea* quod *loca* cum venere volantes. Dure dictum est IV, 147 sq.: sed ubi *aspera saxa* aut *in materiem* ligni pervenit. Acc. loci porro ponit Lucretius post verbum *insinuare*. I, 116: an *pecudes alias* divinitus *insinuet* se (cf. v. 113: an contra *nascentibus insinuetur*). IV, 1030: tum quibus aetatis *freta* primitus *insinuatur* semen. V, 73: et quibus ille modis divom metus *insinuarit pectora*. Deinde acc. loci est *pessum*. VI, 589: et multae per mare *pessum* subsedere suis pariter cum civibus urbes. Deinde *sublime*. II, 206: nocturnasque faces caeli, *sublime* volantis. IV, 135 sublime feruntur. VI, 97: *sublime* volantes aetheriae nubes. Sequitur accusativus distantiae. I, 410: *paulum*ve *recesseris* ab re. IV, 244: *quantum* quaeque ab nobis res *absit*. v. 408 sq.: vix *absunt* nobis *missus bis mille* sagittae, vix etiam *cursus quingentos* saepe veruti. v. 414: at conlectus aquae *digitum* non *altior unum*. Accusativus temporis est in his exemplis. I, 142 *noctes* vigilare *serenas*. v. 582 discrepat *aeternum tempus* potuisse manere. v. 905. 1016: *exiguum* possent horai sistere *tempus*. III, 606: sed *minimum quodvis* nequeat consistere *tempus?*

v. 399 temporis *exiguam partem.* II, 12 = III, 62 *noctes* atque *dies* niti. IV, 973 dies multos. III, 986 perpetuam aetatem. VI, 236 aetatem. IV, 1116: parva fit ardoris violenti pausa *parumper.*

Cognatus est accusativus, qui dicitur, graecus, cuius exempla haec sunt: I, 13: perculsae *corda* tua vi. v. 261: ludit lacte mero *mentes* perculsa *novellas.* III, 64: non *minimam partem* mortis formidine aluntur. VI, 1259: nec *minimam partem* ex agris maeroris in urbem confluxit labes. v. 1249 bonam partem. III, 489 tremit *artus.* V, 1223: divum *percussi membra* timore. Pertinet huc etiam v. *genus* cum pronominibus *omne, hoc, quod* coniunctum. In primis frequens apud Lucretium est *omne genus,* quod ubique restituit Lachmannus. Sic II, 759 e quibus *omne genus* (sic Lachm. pro *omnigenus,* quem vide) gignunt variantque *colores.* Eodem modo II, 820 sq. cur ea quae constant ex illis non pariter sunt *omne genus* perfusa *coloribus* in genere omni? (sic Lachm. pro *omnigenis*). IV, 735: *omne genus* quoniam passim *simulacra* feruntur. Sic Marullus pro *omnigenus.* V, 428 *omne genus coetus* et *motus* experiundo. Sic Lachmannus, quum sic recte in libro I, 1026 scriptum sit (*omne genus motus* et *coetus* experiundo). Corrector oblongi *omnigenos* pro *omnigenus.* V, 440 sed nova tempestas quaedam molesque coorta *omne genus* de principiis. Sic Lachmannus pro omnigenus e principiis, quem vide. III, 266 sq. *quod genus* — est odor et quidam color et sapor. v. 276 sq. 431 quod genus est cett. IV, 271: *quod genus illa* foris quae vere transpiciuntur. V, 608: *quod genus* inter dum segetes stipulasque videmus accidere ex una scintilla incendia passim. v. 663: *quod genus* Idaeis fama est e montibus altis dispersos ignis orienti lumine cerni. VI, 890 *quod genus* endo marist Aradi fons. VI, 1058 quod genus aurum. VI, 917: *Hoc genus in rebus* firmandumst multa, = in rebus huius generis.

2) *Acc. quantitatis intensivae (gradus).* Haec accusativi significatio primum expressa est in adverbiis *eo, adeo, quo.* VI, 970 sq.: barbigeras oleaster *eo* iuvat *usque* capellas, effluat ambrosiae quasi vere et nectari' linctus. I, 1019 sive *adeo potius.* V, 572. Saepissime intenditur notio v. *adeo* addito *usque,* sic I, 412. 1006. III, 79. 254. 320. 391. 523. 622. IV, 172. 196. 225. 332. 401. 562. 1113. 1257. V, 545. VI, 253. 1212. Adverbium *quo* aut relativum aut interrogativum esse potest.

I, 16: *quo* quamque inducere pergis. v. 57: *quo*ve eadem rursum natura perempta resolvat. ib. v. 122: *quo* neque *permaneant* animae, de quo loco vide Lachm., aut *permanent* scribendum est, aut cum correctore Vict. et Pio *perveniant*, v. Pollium philol. vol. XXVI, p. 299. v. 374: *quo* possint cedentes confluere undae. 378. 380. v. 546: dissolvi *quo* quaeque supremo tempore possint, = in quae. v. 699: *quo* referemus enim? v. 1077: *quo* corpora com venerunt. II, 258. 318: *quo* quamque vocantes invitant herbae. 1046. 1047. IV, 166: speculum *quo* cumque obvertimus oris, res sibi respondent. Lachm.: „*quo cumque* I. F. Gronovius in observationum libro III, 19 p. 609 cur ferre nolit et scribat *qua cumque*, me non intellegere fateor: videor enim mihi recte dicturus esse si speculum huc (id est in *hanc* partem, velut in dextram meam et paulo post in sinistram) verto ob superficiem rei, hic (id est modo in dextra, modo in sinistra) species illi similis respondet.“ v. 1046: eicere id *quo* se contendit dira lubido. V, 36. VI, 896: *quo* cum conveniunt aut in taedai corpore adhaerent. Interrogativum est V, 328: *quo* tot facta virum totiens cecidere. Additur *ad*, ut fiat *quo ad*. V, 1033: Sentit enim vim quisque suam *quo ad* possit abuti. L.: „Sic Lambinus hic ut in II, 850 [*quo ad* licet], i. e. qua tenus. in II, 248 quod cernere possis ferri potest, sed bonus interpres dicet *quo ad*, non ut Creechius, et hoc ipsi oculi demonstrant.“ V, 1273: et simul ecquae sit finis, *quo ad* moenia mundi solliciti motus hunc possint ferre laborem. V, 1433. Quo — usque legitur II, 1046.

Pertinent huc accusativi adverbiales quantitatem intensivam sive gradum exprimentes. Sic II, 484 *multum* variare. IV, 1248: *multum* harmoniae Veneris *differre* videntur. V, 1112 nam facies *multum valuit*. VI, 1176: sitis — aequabat *multum* parvis umoribus imbrem. *Plerumque* III, 256. 297. 387. IV, 1049: namque omnes *plerumque* cadunt in vulnus. v. 1236: quod *plerumque* putant. 1265. V, 1115. IV, 1240: nam steriles *nimium* crasso sunt semine partim. IV, 417: a terris *quantum* caeli patet altus hiatus. V, 561 *quantum* tenuis natura *valere* possit. V, 3: quisve *valet* verbis *tantum*. V, 613: aestifer ut *tantum* radiorum exaugeat ictum. Sic Antonius Marii et Marullus. Ut tantum, quantum scilicet fieri intellegimus, radiorum exaugeat ictum (L.). I, 361 *tantundem pendere* par est. 967 tantundem. V, 494 tan-

tundem — succumbere. III, 783: neque inter se contendant viribus *hilum*. v. 830: Nil igitur mors est ad nos neque pertinet *hilum*. v. 867: neque *hilum* differre. IV, 379: Nec tamen hic oculos falli concedimus *hilum*. v. 515: si — claudicat *hilum*. v. 1268: nec molles opu' sunt motus uxoribus *hilum*. VI, 576 vacillant — ima *perhilum*. Deinde *tam* et *quam*. III, 1: *tam* clarum extollere lumen. v. 30 *tam* manifesta. v. 695: *tam contextae* cum sint. IV, 1245: aut non *tam* prolixo provolat ictu. V, 12: in *tam* tranquillo et *tam* clara luce locavit. v. 902: denique flamma quidem cum corpora fulva leonum *tam* soleat torrere. *Iam soleat* oblongus et olim impressi, vitiose. I, 343 sq.: non *tam* — *quam*, item VI, 116 sq. III, 764: nec *tam* doctus equae pullus *quam* fortis equi vis? VI, 102 sq.: neque *tam* condenso corpore nubes esse queunt *quam* sunt lapides. v. 104: *tam* tenues *quam* sunt nebulae. Etiam nullo interiecto vocabulo dicitur *tam quam*, quod vulgo coniunctim scribitur. Sic III, 916. 1056. IV, 263. VI, 426. 433. 975. 1245. Memorabile est, quod praegresso *quo* vel *quanto magis* respondet *tam magis*, nunquam autem dixit Lucretius *quam magis tam magis*, quod docuit Lachm. ad II, 586. Sic I, 536 sq.: et *quo* quaeque *magis* cohibet res intus inane, *tam magis* his rebus penitus temptata labascit. IV, 1006 quo magis — tam magis. v. 81 sq.: quanto — mage — tam magis. IV, 250 sqq. *quanto plus* aëris — *tam* — *magis*. VI, 101: ubi cumque *magis* denso sunt agmine nubes, *tam magis* hinc magno fremitus fit murmure saepe. — *Quam* primum ponitur ante adiectiva, adverbia, verba, ad gradum eorum constituendum, in enunciationibus obliquis aut exclamationibus. II, 334: qualia sint et *quam* longe distantia formis percipe. III, 972: *quam nil* ad nos — fuerit. IV, 1203: in triviis *quam* saepe canes — tendant. Sic Lachm. pro *cum*. cf. VI, 801: Quam facile in medio fit uti des saepe ruinas! in II, 1038: Quam tibi iam nemo — suspicere in caeli dignatur lucida templa! in I, 104: quippe etenim quam multa tibi iam fingere possunt somnia! in VI, 1080: Cetera iam quam multa licet reperire! Deinde respondet praegresso *tam, ita, adeo* aut comparativo. III, 5: non *ita* certandi cupidus *quam* propter amorem. IV, 1147: nam vitare, plagas in amoris ne iaciamur, non *ita* difficile est *quam* captum retibus ipsis exire. III, 182 sq.: nil *adeo* fieri celeri ratione videtur, *quam* sibi mens fieri proponit. I, 198 potius — quam.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

v. 640 clarus — magis inter inanis *quamde* gravis inter Graios. v. 1063 magis quam. II, 390: minora — quam. v. 1127: et plus dispendi faciant *quam* vescitur aetas. III, 391 sqq.: *prius* — *quam* primordia sentiscant concussa animai et *quam* in his intervallis tuditantia possint concursare. (Lachm. *quam in his* pro *quantis*). Respondet antecedenti *alius* cum negatione coniuncto III, 110 *non alio* pacto *quam* si, pes cum dolet aegri, in nullo caput interea sit forte dolore. Coniungitur cum *ante, post, praeter, pro,* ut fiat *ante quam, post quam, praeter quam, pro quam,* v. cap. IV. Compositum est *perquam,* de cuius significatione vide Handium in Tursell. IV, p. 466. III, 180: minutis *perquam* corporibus factum constare. v. 187: constare rutundis *perquam* seminibus debet *perquamque* minutis. v. 204. 229. IV, 169: *perquam* subito. V, 594: scire licet *perquam* pauxillo posse minores esse.

Denique huc spectant adverbia comparativorum et superlativorum accusativi formam habentia. IV, 871 sqq.: glomerataque multa vaporis corpora — dissupat adveniens liquor ac restinguit ut ignem, urere ne possit calor *amplius* aridus artus. I, 556 citius, item II, 34. I, 240 minus. I, 196 potius. v. 1019: sive adeo *potius*. VI, 1165: nec nimio cuiquam posses ardore tueri corporis in summo summam fervescere partem, sed *potius* tepidum manibus proponere tactum. Sic Marullus pro *totius*. I, 1111 prius. II, 792 proclivius. I, 157 rectius. v. 82 saepius. VI, 315 setius (secius prima manu oblongus, quod falsum est). I, 12: aëriae *primum* volucres te — significant. v. 66: *primum* Graius homo mortalis tendere contra est oculos ausus. IV, 1151: et praeter mittas animi vitia omnia *primum*. Lachm.: „In *primum* adverbio, quo primus cavendi gradus designatur, male haesit et Marullus et Naugerius.“ V, 851: pabula *primum* ut sint.

II. Accusativus qualitatis.

Primum genus accusativi qualitatis est id, ubi actio ita se explicat, ut interior quasi vis et natura eius in medium proferatur, quo pertinet primum acc. eiusdem etymi cum verbo coniunctus. II, 1137: largos exaestuat aestus. VI, 816: *hos* igitur tellus *omnis exaestuat aestus,* et in passivo III, 569 sqq.:

ideo conclusa *morentur sensiferos motus, quos* extra corpus — haut possunt — *moveri*. Deinde huc pertinent neutra adiectivorum et pronominum obiecta verbis addita, etiam intransitivis et passivis. I, 398: quamvis causando *multa* moreris. V, 1063: inritata canum cum primum *inmane* Molossum mollia ricta fremunt. Sic Lachm. pro *magna*. IV, 1274: *id*que sua causa consuerunt scorta *moveri*. II, 455: et procursus item *proclive* volubilis exstat. Lachm.: „Gellius in X, 24 veteres *proclive* et *proclivi* indifferenter posuisse dicit, idque ita ut ea adverbiorum loco habenda esse satis indicet.“ Praecipue adamatum Lucretio est *mutua*. II, 76: inter se mortales *mutua* vivunt. III, 801: quippe etenim mortale aeterno iungere et una consentire putare et *fungi mutua* posse desiperest. IV, 947 mutua fungi. IV, 325: e laevo sit *mutua* dexter. V, 1100: et micat interdum flammai fervidus ardor, *mutua* dum inter se rami stirpesque teruntur. III, 44 nec — *quicquam* nostrae rationis egere. v. 850 pertineat *quicquam* — ad nos id — factum. II, 650 *nil* indiga nostri. v. 815: scire licet *nil* principiis opus esse colores. v. 1277: coniugibus quod *nil* nostris opus esse videtur. V, 263: *nil* opus est verbis. IV, 718: cum tamen haec nostras acies *nil* laedere possint. V, 265: ut *nil* umor abundet. Porro spectat huc interrogativum *quid*, ut II, 53 *quid* dubitas. III, 6: *quid* enim contendat hirundo cycnis. Tum *quod* coniunctio. I, 94. 152. 173: hac re — *quod*. 352. 742. 746. 1091. II, 630: inter se forte *quod* armis ludunt. III, 6: *quod* te imitari aveo. 29. 41. 47. 1005: *quod* faciunt nobis annorum tempora victum. IV, 194. 196. v. 1121 et 1122: *adde quod*, cuius copulationis alia exempla attulit Lachmannus ad VI, 335. VI, 730: fit quoque uti pluviae, forsan, magis ad caput ei tempore eo fiant, *quod* etesia flabra aquilonum nubila coniciunt in eas tunc omnia partis. Sic Marullus pro *quo*, quod ferri non debet, quia *tum* sequitur, Tempore *eo* quo etesia flabra aquilorum Nubila coniciunt in eas *tunc* omnia partis (L.). Denique huc referendus est accusativus, qui sequitur verba affectuum. II, 58 = III, 90 = VI, 38: *quae* pueri in tenebris *pavitant*. V, 1139 sub pedibus vulgi *magnum lugebat honorem*.

Alterum genus accusativi qualitatis est, si obiecto demum natura actionis explicatur, quo pertinet etiam acc. aptus ex compositis verborum intransitivoram. I, 81 sq.: *inpia* te rati-

onis *inire elementa viam*que *indugredi* sceleris. III, 681 vitae cum *limen inimus.* 984 nec *Tityon* volucres *ineunt* Acherunte *iacentem.* IV, 314 init oculos. I, 200 sq.: pontum — transire. IV, 147: *transit,* ut in primis *vestem.* cf. v. 152: nam neque, uti *vestem,* potis est *transire.* v. 459: *campos* pedibus *transire* videmus. v. 612: dum *transit clausa* domorum. II, 1103 sq. nocentes praeterit. V, 760 cum *loca praeterit* flammis *infesta.* IV, 440: quae demersa *liquorem obeunt.* Sic Lachmannus pro *liquore,* dicens: „Non potuit dici quid obeant, nisi *liquorem.* ergo ita scribendum est.“ v. 967: proelia obire. 1020 mortem obeunt. V, 618 lunaque mensibus *id spatium* videatur *obire.* VI, 1243: labore, pudor *quem* tum cogebat *obire.* V, 616 brumalis adeat flexus. 1229 divom *pacem* — *adit.* V, 1330 *feros exibant* dentis *adactus.* VI, 1205: profluvium porro qui taetri sanguinis *acre exierat.* Recte Lambinus *qui* pro *cui.* Marullus *cui.* v. 1217: ut *acrem exeiret odorem.* Sic Lachm. pro *exciret.* Brixiensis editio *exiret.* VI, 1246: optimus *hoc* leti *genus* ergo quisque *subibat.* V, 55: Cuius ego *ingressus vestigia* etc. I, 326: *mare* quae *inpendent,* vesco sale saxa peresa, sed VI, 489: haut mirumst, si parvo tempore saepe tam magnis nimbis tempestas atque tenebrae *coperiunt maria* ac *terras inpensa* superne accusativus potius a *coperiunt* pendet, v. Lachm. ad h. l. VI, 175 ventus ubi *invasit nubem.* I, 15: persultant pabula laeta. II, 145: nemora avia pervolitantes. IV, 559: dum *transvolat auras.* II, 346: et quae pervolgant nemora avia pervolitantes. I, 924 sq. = IV, 1 sq.: *Avia* Pieridum *peragro loca* nullius ante *trita* solo. II, 355: viridis saltus — peragrans. IV, 321: *obsiditque vias* oculorum. L.: „Egregie corrector quadrati *obseditque vias* pro *obsidit quia*: sed rectius Itali et Marullus *obsiditque.*“ v. 1092: quae quoniam *certas* possunt *obsidere partis.* I, 927 = IV, 2: iuvat *integros accedere fontis.* IV, 838 sq. longe linguae *praecessit* origo *sermonem.* IV, 568: Non *auris incidit ipsas,* ad. q. l. Lachmannus: „Recte, ut puto, Lambinus *accidit:* hoc enim cum accusativo non modo Plautus sed Lucretius ipse, ut videtur, iunxit in V, 608 segetes stipulasque videmus Accidere ex una scintilla incendia passim — at *incidere* accusativum vix admittit.“ In contextu verborum tamen ipso *incidit* retinuit Lachmannus. II, 163 sq. = IV, 207 sq. *multiplex*que loci *spatium transcurrere* eodem tempore quo solis *pervolgant* lumina

caelum? IV, 588: calamos percurris hiantis. V, 1221 *magnum percurrunt* murmura *caelum.* VI, 287 sq.: *altum* murmura *percurrunt caelum.* IV, 1196 *spatium decurrere* amoris. IV, 660 *caulas intrare* palati. IV, 1157: atque *alios* alii *inrident* Veneremque süadent ut placent. I, 14: et *rapidos tranant amnis.* I, 406: cum semel *institerunt vestigia certa* viai. II, 1123: *gradus* aetatis *scandere* adultae. III, 60: transcendere fines iuris. V, 1301: falciferos — escendere currus. VI, 47 sq.: conscendere currum ventosum. I, 101: *tantum* religio potuit *suadere* malorum. VI, 1282: *multa*que res subitae et paupertas horrida *suasit.* I, 858: *testor res* ante *probatas.* I, 1044: *partem*que *morari.* II, 233. I, 1067: *noctis parilis agitare* diebus. II, 242 qui *varient motus.* v. 439 *confundunt* inter se concita *sensum.* II, 716: quae neque conecti quoquam potuere neque intus *vitalis motus consentire* atque *imitari.* Lachm.: „*consentire,* hoc est una sentire, hic cum accusativo coniunctum esse ex eo apparet quod adicitur *atque imitari.* itaque *intus* in corporibus animatis ea corpuscula quae eiusdem generis sunt, cum corporibus insinuata sunt, *vitales motus* ceterorum et una sentiunt sive *consentiunt,* κατὰ συμπάθειαν, et *imitantur,* hoc est eosdem motus moventur suosque consociant.“ Ego tamen accusativum ex *imitari* tantum aptum esse puto, ita ut *consentire* sit διὰ μέσου. II, 1094: quae *placidum degunt aevom vitam*que *serenam.* cf. II, 16. V, 172 cum pulchre *degeret aevom.* III, 509: aetatem degere. IV, 1122 degitur aetas. IV, 1282 degere vitam. IV, 968: nautae *contractum* cum ventis *degere bellum.* Lachm.: „vellem hoc tam apertum esset quam est in superioribus [v. 966] *componere leges,* quod de emptionum venditionum legibus accipiendum esse interpretes non viderunt e. q. s.“ III, 12 omnia — depascimur aurea dicta. III, 432: quod genus est, somnis sopiti ubi cernimus alte *exalare vaporem* altaria ferreque fumum. Sic Lachm. pro *vapore,* dicens: „in libro V, 253 est Pulvis exhalat nebulam, item 463 Exalare lacus nebulam, alia similia.“ VI, 221: notaeque *gravis halantis* sulpuris *auras.* Sic recte Marullus eumque secutus Lachm. pro *auris.* 523 terraque cum fumans *umorem* tota *redhalat.* III, 1068: hoc *se* quisque modo *fugit.* V, 1072 fugiunt — plagas. III, 750 sq. effugeret — incursum. IV, 822 sq. vitium — effugere. V, 150 manuum *tactum suffugit* et *ictum.* III, 672

super ante *actam aetatem meminisse*. III, 952 obitum lamentetur. 1061 esse domi *quem pertaesumst*. V, 1150 est homines pertaesum. III, 1070 *causam* non *tenet* aeger. v. 1082 sqq.: sed dum abest *quod avemus*, id *exsuperare* videtur cetera: post *aliut*, cum contigit illud, *avemus*, et sitis aequa *tenet* vitai semper *hiantis*. V, 545 (aveat). III, 1090 sq. proinde licet *quot* vis vivendo *condere saecla:* mors aeterna tamen nilo minus *illa manebit*. IV, 563 perciet auris. v. 576 dispersos — ciemus. IV, 1282: ut facile *insuescat* secum *nos* degere vitam. VI, 68 sq.: quae nisi respuis ex animo longeque remittis dis *indigna putare alienaque* pacis eorum. Lachm., quem vide, coniunxit inter se haec, *putare dis indigna*. Sed simplicius tamen esse puto duplicem accusativum statuere, *quae* — dis *indigna putare*. V, 808: crescebant uteri *terram* radicitus *apti*. Lachm.: „Ita membranae et Veronensis editio, neque aliter in Lactantii institutionum II, 11, 9 exemplaria olim impressa et inter nostros Erfurtensis codex, cum in Everzchusanis sit *terra*. quartus casus rectissime positus est: nam uteri terram radicibus apti sunt terram adepti vel nacti, in qua radices suas ponerent. *aptum* eo modo cum accusativo iunctum Attii Pacuvii Lucilii versibus allatis Nonius tuetur p. 234, 22, itaque mortem aptus Plautus, Terentius Deorum vitam apti sumus.“ VI, 1235 sq. quippe etenim nullo cessabant tempore *apisci* ex aliis *alios* avidi contagia morbi. Composita sunt III, 211 simul atque *hominem* leti secura quies est *indepta*. V, 821 maternum nomen adepta. IV, 590 *monstra* ac *portenta loquontur*. V, 688 anni nodus *nocturnas exaequat* lucibus *umbras*. v. 764: menstrua dum *rigidas* coni *perlabitur umbras*. IV, 1242: tenve locis quia non potis est *adfigere adhaesum*. I, 40: *petens placidam* Romanis — *pacem*. III, 996 *petere* — *fasces saevasque secures*. 998 petere imperium. 1002 *petit aequora* campi. 1067 *urbem petit* atque *revisit*. IV, 4. III, 648 *pugnam caedesque* petessit. III, 734: et *mala multa* animus contagi (sic Goebel. mus. Rhen. XV, 406) *fungitur* eius. v. 956: *omnia perfunctus* vitai *praemia*. V, 358: neque ab ictu *fungitur hilum*. III, 940: ea *quae fructus* cumque *es*. IV, 1078: nec constat *quid* primum oculis — *fruantur*, cf. v. 1095: nil datur — fruendum. II, 653: et quia multarum *potitur primordia* rerum. III, 1038: sceptra potitus. IV, 760 sq.: *quem* — mors et terra *potitast*. III,

476 *hominem* cum vini vis *penetravit*. IV, 197: quasvis penetrare — res. v. 613 auris — penetrat. v. 662 penetrant — fauces. v. 894. 1246: penetrare locos. VI, 953: qui ferri quoque *vim penetrare* suëvit. V, 886: *ecum* — vires — *deficiunt*. De *exsolvere* cum acc. obiecti v. Pollium Philol. XXVI, 315 sq. collatis rationem exponere nostram IV, 21 et rationem reddere. I, 16: ita capta lepore *te sequitur* cupido. v. 157: quod sequimur. III, 3 te sequor. III, 622 *sequitur* res *rem*. 741 sq. 930. v. 968: te — sequentur. IV, 321: *aëra* continuo rerum simulacra *secuntur*. Sic Lachmannus. v. 374. 994 sq. V, 471. 747. 868 sq.: *pacem*que *secuta sunt*. VI, 339: *itiner*que *sequatur*. II, 495 sq. novitatem — subsequitur. IV, 806: quod *consequitur rem quamque*. v. 866: dolor *quam consequitur rem*. V, 55 sq.: rationes persequor. VI, 285 *quem* gravis *insequitur* sonitus. III, 14 sq. *vociferari naturam* rerum. VI, 406: si vult *caveamus* fulminis *ictum*. III, 663: volneris ardenti ut morsu premat icta *dolorem*. Sic Lachm. pro *dolore*, ita, ut vulneris dolorem premat ardenti morsu. IV, 752: nunc igitur quoniam docui me forte *leonem* cernere per simulacra. Sic Lachm. pro *leonum*. Marullus *leones*, quod Wakefieldus cogitando addendum censet. IV, 907: Nunc quibus ille modis somnus per membra *quietem* inriget cett. Sic Macrobius pro *quiete*. IV, 1096: quae *mentem* spes raptat saepe misella. Sic vere Bentl. pro *vento*. V, 1409: et numerum servare *genus* didicere. V, 1300: et *biiugos* prius est quam bis coniungere binos. Sic rectissime Faber pro *biiugo*. VI, 118: radentes *corpora* tractim. Sic I. F. Gronovius observationum II, 1 p. 214 et T. Faber pro *corpore*. VI, 509: confertae nubes *umentia* mittere certant. Sic Wakefieldus pro conferte nubes vi venti mittere. VI, 803: nisi *aquam* praecepimus ante. Sic Itali pro *aqua*. II, 1031: conspicito — *quae*que in se cohibet (sc. caelum), *palantia sidera* passim. Sic Lachm. pro cohibent. III, 441: *quam* cohibere nequit (sic bene Marullus pro *cum*

Exempla utriusque generis *duplicis accusativi* sunt I, 83[illegible] rerum *quam dicit homoeomerian*. IV, 1186: quo magis ipsae *omne* summo opere *hos* vitae *poscaenia celant*. In passivo III, 475 multorum exitio *perdocti quod* sumus ante. Alius generis est I[illegible] 125: hoc etiam magis *haec animum* te *advertere* par est. V, 91 ne *te* in promissis *plura moremur*. VI, 245: neque *te* in promissis *plura morabor*.

D. Dativus.

I. Dativus qualitatis.

Dativus cum ei verbi statui conveniat, quae ex actione ad finem perducta prodiit, sequitur, ut obiectum quasi remotius exprimat, quod actione illa etiamnum tangatur quodque *effectum* dicere possis (v. Herm. de emend. rat. gr. gr. p. 141). Hic effectus autem talis est, ut ipse quoque vicissim respiciat statum verbi et vim suam in eo exerceat. Prouti autem actionis aut effectûs vis maior est, dativus magis passivam aut activam significationem habere dici potest, quamquam discrimen ita fluctuat, ut interdum non possis accurate discernere, ad utrum genus dativus aliquis referendus sit. Hanc igitur distributionem sequens iam locos Lucretianos potissimos recensebo.

a. *Dativus effectûs.* Huc ante omnia dativus, qui dicitur, commodi referendus est. I, 8: *tibi* rident aequora ponti. v. 416: quam *tibi* — sit copia *missa*. v. 688 sq.: quae corpora *mittere* possit *sensibus*. v. 411: hoc *tibi* — possum *promittere*. v. 40: *petens* placidam *Romanis* — pacem. v. 929: insignemque *meo capiti petere* inde coronam = IV, 4. V, 1142: imperium *sibi* cum ac summatum quisque *petebat*. I, 43: communi desse saluti. v. 52: mea dona *tibi* studio disposta fideli. v. 54 sq.: *tibi* disserere incipiam. v. 75 refert *nobis*. v. 76 sq.: finita potestas denique *cuique* qua nam sit ratione atque alte terminus haerens = 595 sq. v. 87: *cui* simul infula virgineos circum data comptus ex utraque pari malarum parte profusast. v. 93: nec *miserae prodessè* — quibat. II, 39: *animo* quoque nil *prodesse* putandum. I, 104: quam multa *tibi* iam fingere possunt somnia. v. 124: unde *sibi* exortam semper florentis Homeri commemorat speciem lacrimas effundere salsas coepisse. v. 168: qui posset mater *rebus* consistere certa? v. 184: nec porro *augendis rebus* spatio foret usus. v. 206: semine quando *opus est rebus*. II, 815: scire licet nil *principiis opus esse* colores. IV, 1268: nec molles *opu' sunt* motus *uxoribus* hilum. v. 1277: *coniugibus* quod nil *nostris opus esse* videtur. VI, 1081: nec *tibi* — *opus est*. I, 219: quae *partibus* eius discidium parere — posset. v. 267: ne qua forte tamen coeptes *diffidere dictis*. v. 334: nostris diffidere dictis. v. 372: *cedere squamigeris* latices *nitentibus* aiunt. v. 832: nec nostra dicere lingua *concedit nobis* patrii sermonis egestas. v. 400 sq.:

multaque praeterea *tibi* possum commemorando argumenta fidem *dictis* conradere *nostris*. v. 423 *cui* nisi prima fides fundata valebit. v. 476: nec clam durateus *Troiianis* Pergama — inflammasset equos. v. 506: esse utramque *sibi* per se puramque necessest. v. 551 sq.: si nullam finem natura parasset *frangendis rebus*. v. 844: neque *corporibus* finem esse *secandis*. v. 563 sq.: et finita simul generatim tempora *rebus* stare. v. 614 reservans semina *rebus*. v. 707 sq.: qui principium *gignundis* aëra *rebus* constituere. v. 746 sq.: quod omnino finem non esse *secandis corporibus* faciunt neque pausam stare *fragori*. v. 797: ne *tibi* res redeant ad nilum funditus omnes. v. 876: id quod Anaxagoras *sibi* sumit. II, 1124: plura *sibi* adsumunt. I, 903: quae — creant incendia *silvis*. v. 918: hac ratione *tibi* pereunt primordia rerum. v. 930: unde prius *nulli* velarint tempora musae. v. 945 sq.: volui *tibi* — exponere. v. 948: si *tibi* forte animum — tenere — possem. v. 975: quorum utrumque *tibi* effugium praecludit. v. 1008: modum — *sibi* — parare. v. 1047 sq. *principiis* rerum spatium tempusque fugai largiri. v. 1112: haec *rebus* erit pars ianua leti. v. 1117: ita res accendent lumina *rebus*. II, 17: nil aliud *sibi* naturam latrare. v. 44. 66: tu te *dictis praebere* memento. V, 816: terra cibum *pueris* — *praebebat*. v. 991: pabula viva *feris praebebat, dentibus* haustus. VI, 893: *praebet* — utilitatem — *sitientibu' nautis*. II, 108: haec aëra rarum sufficiunt *nobis*. v. 180: nequaquam *nobis* divinitus esse creatam naturam mundi. v. 182: quae *tibi* posterius, Memmi, faciemus aperta. v. 185: confirmare *tibi*. v. 770: ordo *principiis* mutatus. v. 1120: *omnibus his* aetas debet consistere *rebus*. III, 7: quid enim *contendat* hirundo *cycnis*. v. 129: est igitur calor ac ventus vitalis in ipso corpore, qui *nobis* moribundos deserit artus. v. 183: nil adeo fieri celeri ratione videtur, quam *sibi* mens fieri proponit et inchoat ipsa. Lachm.: „ita semper Lucretius: vide huius libri versum 627 et 879." v. 256 sq.: plerumque fit in summo quasi corpore finis *motibus*. v. 553: sed tamen in parvo lincuntur tempore *tabi*, v. Lachm. v. 684 *sibi* vivere solam. v. 729: ipsaeque *sibi* fabricentur ubi sint." v. 983: casumque timent quem *cuique* ferat fors. Sic oblongus, Itali, olim impressi, Marullus. *quemcumque* quadratus, itaque ex suis Lambinus. infra 1086 Quidve *ferat nobis* casus. — v. 1028: *magnis* qui *gentibus imperitarunt*. IV, v. 398. v. 437: obnitier *undae*. Sic Lachmannus. Itali et Marullus non satis

eleganter *undis*. v. 463: quae violare fidem quasi *sensibus* omnia quaerunt. v. 564: verbum saepe unum perciet auris *omnibus* in populo. v. 641: at *capris* adipes et *coturnicibus* auget. v. 1064: pabula amoris *absterrere sibi*. v. 1233: Nec divina satum genitalem numina *cuiquam absterrent*. v. 1067: et servare *sibi* curam certumque dolorem. v. 1098: ardorem qui *membris* stinguere possit. v. 1259: crassaque conveniant *liquidis* et liquida *crassis*. v. 1261: namque aliis rebus concrescunt semina *membris* cett. V, 15: Ceres fertur fruges — *mortalibus* instituisse. V, 174: quidve mali fuerat *nobis* non esse *creatis?* v. 300 sq.: usque adeo properanter ab omnibus ignibus *ei* exitium celeri celatur origine flammae, v. Lachm. v. 373: haut igitur leti praeclusa est ianua *caelo*. v. 1052: nec ratione docere ulla *suadere*que *surdis*. v. 1082: et quom de victu certant *praedae*que repugnant (velut angui capto). Sic Avantius. v. 1267: silvasque ut caedere possent materiemque *domo*, levare ac radere tigna. Sic Lachmannus dandi casu pro: materiemque dolaret levare ac radere tigna. v. 1312: qui *moderarier his* possent. VI, 663: et satis haec tellus *orbi* caelumque mali fert. Sic Lachm. pro *morbi*. v. 729: fit quoque uti pluviae, forsan, magis ad caput *ei* tempore eo fiant. Lachm.: „Itali et Marullus *eius*. correctionis causam non perspicio, et quaerendum puto quis ante Hirtium Horatium Vergilium Vitruvium dixerit caput amnis fontis, Rheni, genetivo addito. supra versu 636 et ad caput *amnibus* omnis Confluit.“ v. 755: sed natura loci vi *ibus* officit ipsa suapte. Sic Lachm. pro s. n. l. efficit ipsa suapte. v. 974 Denique amaricinum fugitat sus et timet omne ungentum: nam *saetigeris subus* acre venenumst. v. 1092: cladem — conflare — hominum *generi* pecudumque *catervis*. v. 1131 sq. venit *bubus* — saepe pestilitas et iam *pigris balantibus* aegror. v. 1135: an caelum *nobis* — deferat. v. 1170: nil adeo posses *cuiquam* leve tenveque *membris* vertere in utilitatem. L.: „Frustra, nisi fallor, Lambinus *quicquam*.“ v. 1232: *morti* damnatus ut esset.

Verba dandi et adimendi: I, 28: *da dictis* — leporem. v. 100: exitus ut *classi* felix faustusque *daretur*. v. 936 sq.: vel uti *pueris* absinthia — cum *dare* conantur. v. 992: requies *data* principiorum *corporibus* nulla*st*. II, 187: ne *tibi dent* in eo flammarum corpora fraudem. IV, 995: *fugae* quasi *dedita* cernant. V, 970: silvestria membra nuda *dabant terrae*. v. 1000: una dies

dabat exitio. VI, 1144: inde catervatim *morbo morti*que *dabantur.* VI, 1 sq.: Primae frugiparos fetus *mortalibus aegris dididerunt* — Athenae. v. 203 sq.: materies quia *rebus reddita* certa*st.* 577: Porro si nullast *frangendis reddita* finis *corporibus.* v. 585: quoniam generatim *reddita* finis crescendi *rebus* constat. II, 64 sq.: quaeque *sit ollis reddita* mobilitas. v. 95 sq.: nulla quies *est reddita corporibus primis.* v. 142 sq.: quae mobilitas *sit reddita* materiai *corporibus.* V, 620: non, inquam, simplex *his rebus reddita* causa*st.* IV, 1222: quae *patribus* patres *tradunt.* I, 322 sq.: quae cumque dies — *rebus* — *tribuit.* II, 1112 sq. nam sua *cuique,* locis ex omnibus, omnia plagis corpora *distribuuntur.* I, 660: *exempto rebus* inani. v. 742. v. 1115: nec *tibi* caeca nox iter *eripiet.* VI, 92 sq. tu *mihi* — ad candida calcis *currenti* spatium *praemonstra.* I, 429: id quod iam supera *tibi* paulo *ostendimus* ante. v. 531: id quod iam supra cett.

Adiectiva: I, 58: *genitalia* corpora *rebus.* v. 167: ubi non essent *genitalia* corpora *cuique.* v. 196 sq.: ut potius *multis communia* corpora *rebus* multa putes esse, ut *verbis* elementa videmus. v. 824: multa elementa vides *multis communia verbis.* v. 296 sq.: aemula magnis amnibus. IV, 1276: et simul ipsa *viris* Venus ut *concinnior* esset. VI, 1094: quae sint *vitalia nobis.* v. 1117: *aliis* alius locus est *inimicus partibus* ac *membris.* v. 1119: caelum quod *nobis* forte *alienum.* v. 1134: in loca — *nobis adversa.*

Dativus effectûs coniunctus cum verbis *esse, habere, vertere.* I, 759 sq.: inimica modis multis *sunt* atque *veneno* ipsa *sibi* inter se. Quadratus *veneni,* corrector oblongi *venena.* IV, 783 cordist. V, 1391 nam tum *sunt* carmina *cordi.* IV, 1019: *indicio*que sui facti persaepe *fuere.* V, 541 nec caput *est oneri collo.* v. 539: propterea non *est oneri.* v. 982: sed magis illud *erat curae.* VI, 771: multa, *cibo* quae *sunt.* Sic recte Wakefieldus, et quidem primus, edidit. sic versu 1095 Et contra quae *sint morbo morti*que necessest Multa volare. V, 1235 ludibrio sibi habere. v. 1357: agricolae donec *vitio vertere* severi.

b) *Dativus energicus.* I, 365: plus *esse sibi* declarat inanis. v. 402: *animo* satis haec vestigia parva *sagaci* sunt. II, 340: debent — non omnibus omnia prorsum esse pari filo. 1048 sqq. nobis in cunctas undique partis — nulla et finis. III, 43: et se scire *animae* naturam sanguinis esse, v. Lachm. v. 317 sq.: nec reperire

figurarum tot nomina quot *sunt principiis*. v. 632: nec manus ipsa esse potest *animae*. L.: „Sic Baptista Pius, scil. *ulli animae*, dandi casu, quem res et oratio requirit, ut supra 43 et 288 Est etenim calor ille animo.“ — v. 775: at non *sunt immortali* ulla pericla. v. 875: quemquam *sibi* sensum in morte futurum. v. 1046: mortua *cui* vita est prope iam. v. 1050: nec reperire potes *tibi* quid *sit* saepe mali. IV, 1058: Haec Venus est *nobis*. v. 1075 sq.: nam certe purast *sanis* magis inde voluptas quam *miseris*. V, 530: causas, *motibus* astrorum quae possint esse per omne. VI, 208: flammeus est plerumque colos et splendidus *ollis*. v. 389: quo *cuique* est cumque voluptas. v. 1090: ratio quae sit *morbis*. I, 773: nulla *tibi* ex illis poterit res esse creata. II, 321: nobis — videntur. IV, 406: quos *tibi* tum supra sol montis esse *videtur*. Sic Naugerius pro *ubi tum*. V, 565: *nostris* quam *sensibus* esse *videtur*. I, 127 sq.: *habenda nobis est* ratio. III, 836 sq. utrorum ad regna *cadendum omnibus humanis esset*. 866 *nobis* nil *esse* in morte *timendum*. V, 43: quae proelia *nobis* atque pericula tum*st* ingratis *insinuandum!* I, 944: *quibus* non *est tractata*. I, 331: *tibi* — erit *utile*. v. 149: principium cuius hinc *nobis* exordia sumet. v. 253: ramique virescunt *arboribus*. v. 337 sq.: id in omni tempore adesset *omnibus*. v. 579: nunc etiam *superare* necessest corpora *rebus*. v. 1092: nec prorsum *arboribus* summos frondescere ramos posse. v. 1106: terraque se *pedibus* raptim subducat. II, 17: *cui* corpore seiunctus dolor absit. v. 72: quae decedunt corpora *cuique*. v. 113: ante oculos *nobis* versatur et instat. III, 617: certis regionibus *omnibus* haeret, ad q. l. Goebel. quaest. Lucr. p. 23 comparat v. 169 et 375. IV, 99: apparent *nobis*. v. 408: vix absunt *nobis* etc. V, 888: tum demum *pueris* aevo florente iuventas occipit. Sic Avantius pro *puerili*. VI, 315: nec, quod frigida vis ferrist, hoc setius *illi* semina concurrunt calidi fulgoris ad ictum. Lachm.: „qui Lucretium noverit *illi* scribendum videbit. male omnes Marullum secuntur, qui fecit *illa*.“ v. 498: multa simul vincam consurgere *nubibus ipsis* omnibus ex rebus. v. 501: ut pariter *nobis* corpus cum sanguine crescit. v. 535: quae ratio terrae *motibus* extet. v. 643: *finitimis* ad se convertit *gentibus* ora. v. 727 sq.: quo fit uti pacto liber minus exitus *amni* et proclivis item fiat minus impetus *undis*. Sic Marullus pro *amnis*. v. 944: manat item *nobis* e toto corpore sudor.

v. 1152: morbida vis in cor maestum confluxerat *aegris*. v. 1206: qui taetri sanguinis acre exierat, tamen in nervos *huic* morbus et artus ibat.

II. Dativus quantitatis.

Huc pertinet primum dativus post verba positus motum ad locum significantia, inprimis composita cum praepositionibus *ad, in, sub* cett. Saepe tamen obiectum non verus locus est, sed per metaphoram tantum pro loco accipiendum. Deinde dativus ponitur in comparatione magnitudinis, ubi similitudo vel aequalitas significatur vel contrarium. I, 713: aëra *iungentes igni*. III, 800: mortale *aeterno iungere*. v. 804 sq. *inmortali* atque *perenni iunctum*. IV, 430 tecta *solo iungens* atque omnis dextera *laevis*. v. 1079: *aeri*que aes plumbo fit uti *iungatur* ab albo? Sic optime Lambinus pro aeraque plumbo. I, 884: cum *lapidi* lapidem *terimus*. IV, 1179: *foribus* miser oscula *figit*. IV, 1138: cupido adfixum cordi. v. 1142 tenve *locis* quia non potis est *adfigere* adhaesum. V, 630: *terris*que *propinquat*. III, 234 *cui mixtus* non *siet* aër (abl. v. 233). I, 369: admixtum rebus. v. 382: *admixtum rebus* inane. v. 655. II, 467. I, 877: res — *inmixtas rebus*. III, 393: semina corporibus nostris inmixta. IV, 297 *adlidat pilae*ve *trabi*ve. 570 solidis adlisa. 1080: dentes *inlidunt* saepe *labellis*. I, 19: *omnibus incutiens* blandum per pectora amorem. III, 1078: mortalibus adstat. I, 65: mortalibus instans. v. 208: quoniam *inculti*s *praestare* videmus culta loca. v. 358 sq.: cur alias *aliis praestare* videmus pondere res *rebus*. v. 289: quidquid *fluctibus obstat*. II, 88. IV, 1150 nisi tute *tibi* obvius *obstes*. V, 567: *membris adflare* vaporem. I, 113: nascentibus insinuetur. III, 671: in corpus *nascentibus insinuatur*. v. 689: *corporibus nostris* extrinsecus *insinuatas*. v. 722 sq.: animas extrinsecus *insinuari vermibus*. v. 729: an quasi *corporibus perfectis insinuentur*. I, 287: molibus incurrit. III, 523 sq.: usque adeo *falsae rationi* vera videtur res *occurrere* (sic Marullus pro *rationis*). IV, 782: *nobis occurrit* imago? I, 901: non est *lignis* tamen *insitus* ignis. II, 227: incidere — levioribus. 241 levioribus incidere. VI, 1178: multi praecipiter *lymphis putealibus* alte *inciderunt*. v. 351 *corporibus* rerum *inciderunt*. VI, 1143: *incubuit — populo* Pandionis *omnei*. I, 7 sq.: *tibi* suavis daedala tellus *summittit* flores. VI, 818: Sic

ea Averna loca *alitibus summittere* debet mortiferam vim. IV, 715: cum sunt *oculis inmissa* leonum. VI, 125: *nubibus intorsit* sese. 443 *involvat* venti se *nubibus* ipse vertex. I, 78: religio *pedibus subiecta*. v. 547: materies ut *subpeditet rebus reparandis*. VI, 1066: ut mihi multa parum genere ex hoc *suppeditentur*. [v. 1212: usque adeo mortis metus *his* incesserat acer. Lambinus Latine incesserat pro incusserat.] III, 873 sq. subesse — cordi. I, 1079: nec quod inane autem est *ulli subsistere* debet. II, 235: at contra *nulli* — inane potest vacuum *subsistere rei*. I, 109: *religionibus* atque *minis obsistere* vatum. V, 286 succedere soli. IV, 411: aequora *substrata aetheriis ingentibus oris*. v. 1198: maribus subsidere. VI, 482: *subtexit* caerula *nimbis*. I, 132: et quae res *nobis vigilantibus obvia* mentes terrificet morbo *adfectis* somnoque *sepultis*. IV, 309: *simulacris obvia* rerum. I, 144: clara *tuae* possim praepandere lumina *menti*. IV, 139: interdum magni montes avolsaque saxa *montibus ante ire*. III, 372 sq. singula *privis adposita*. VI, 1036: aër *omnibus est rebus circum datus adpositus*que. IV, 109: tanto opere ut *similes* reddantur *cuique* figurae. v. 750: qua tenus hoc *simile* est *illi*. v. 1211 sq.: tum *similes matrum* materno semine fiunt, ut *patribus* patrio. v. 1230: atque *utri simile*st magis id quod cumque creatur, cett. V, 435: nec *similis nostris rebus* res ulla videri. V, 153 sq.: quare etiam sedes quoque *nostris sedibus* esse *dissimiles* debent. IV, 687 sq.: neque sunt *igni simulata* neque *ulli* praeterea *rei*. II, 914: linquitur ut *totis animantibus adsimulentur*. v. 980: totis mortalibus adsimulata. VI, 189 montibus adsimulata. VI, 1176: sitis — *aequabat* multum *parvis umoribus* imbrem. I, 79: nos *exaequat* victoria *caelo*. V, 688 *exaequat lucibus* umbras. II, 918: adque animalia sint mortalibus *una eadem*que. III, 1038: Homerus — *eadem aliis* sopitu' quietest. IV, 1174: nempe *eadem* facit — omnia *turpi*, h. e. eadem, quae turpis facere solet. II, 1166 sq.: cum tempora *temporibus* praesentia *confert praeteritis*. IV, 477: et dubium *certo* quae res *differre* probarit.

E. Genetivus.

I. Genetivus subiectivus.

a) Gen. *quantitatis* s. *partitivus*. I, 360 sq.: *quantum corporis* in plumbo est. v. 365: *plus* esse sibi declarat *inanis*. v. 366

plus — corporis. v. 367: multo *vacui minus*. IV, 1217: utrum — eorum. I, 758 quorum utrumque, item I, 975 et V, 1101. II, 16 hoc aevi. V, 206 *quod* super est *arvi*. III, 255: atque *animai* diffugiant *partes*. IV, 944: fit uti *pars* inde *animai* eiciatur. V, 485: a *limini' parte*. Sic Lachm: pro *ad limina partem*. III, 1037 quorum unus. IV, 1134: amari aliquit. V, 264: quicquid aquai. v. 304 quicquid flammarum. III, 498: *qua* quasi consuerunt et sunt munita *viai*. VI, 550: nec minus exultant, et *ubi* lapi' cumque *viai* ferratos utrimque rotarum succutit orbes.

b) Gen. *qualitatis*. I, 37: eque tuo pendet *resupini* spiritus ore. v. 81 sq. *rationis* — elementa viamque — *sceleris*. v. 107 sq.: finem — aerumnarum. v. 119: per gentis Italas *hominum*. v. 131: *animi* — natura. v. 281: et cum mollis *aquae* fertur natura repente. v. 505: natura — *corporis* atque *loci*. II, 233: naturaque tenuis *aëris*. IV, 40: *animi* natura. IV, 740: nulla fuit quoniam talis natura *animalis*. I, 241: tactus — *leti*. v. 249: corpora *materiai*. v. 350: corpus — *animantum*. II, 467 sq.: *doloris* corpora, quae sunt pungentia sensus et laedentia. VI, 897: quo cum conveniunt aut in *taedai* corpore adhaerent. Sic paulo ante 863 corpus aquai. II, 153: corpuscula quaeque *vaporis*. I, 268: *rerum* primordia. v. 318: *salutantum* tactu praeterque *meantum*. v. 334: de *summa rerum*. v. 1028: qualibus haec *rerum* consistit *summa* creata, cf. V, 194: si in talis dispositurasdecidcrunt quoque et talis venere meatus, qualibus haec *rerum* geritur nunc *summa* novanda. I, 362: *corporis* officiumst quoniam premere omnia deorsum. V, 533: sed quae sit earum praecipere haut quaquamst pedetentim *progredientis*. Lachm.: „Sic tacite Lambinus pro *progredientes*, quod verissimum est, non modo quod quartum casum constructio respuit, ut Wakefieldus dicit (certe alii iunxerunt tertio), sed quia *est* cum infinitivo pro *licet* non est antiquae et germanae Latinitatis.“ I, 454: pondus uti *saxi*st, calor *ignis*, liquor *aquai*, v. Lachm. v. 467: saecla *hominum*. — *Principia rerum* invenitur I, 740 1047. II, 789. (Lachm. ad I, 834). I, 1062: in loca *caeli*. v. 1064: in *caeli* templa. IV, 624: umida *linguae* circum sidentia templa. I, 1107: inter permixtas *rerum caeli*que ruinas. v. 1109: *temporis* — puncto. v. 1112: ianua *leti*. IV, 532: scilicet, *expleti* quoque ianua raditur *oris*. Sic Lachmannus pro *expletis*. II, 6: *belli* certamina. v. 18:

menti' fruatur iucundo sensu. Lachm. confert v. 398 sq.: mellisque lactisque liquores iucundo sensu *linguae* tractentur in ore, non *lingua*. v. 53: quid dubitas quin omni' sit haec *rationi'* potestas? v. 219: incertisque *loci* spatiis. v. 292: nec regione *loci* certa nec tempore certo. v. 222: *imbris* uti guttae. v. 281: copia *materiai*. — *Animi rationem* Lucretius tum dicit, cum ei opponit *sensus*. I, 425 448 IV, 384 (Lachm. ad II, 381). V, 9: *vitae* rationem. VI, 1138 sq.: haec ratio quondam *morborum* et *morti' ferai* finibus in *Cecropis* funestos reddidit agros. II, 615: numen qui violarint *matris*. v. 626: sternunt iter omne *viarum*. v. 1079 quin *aliquoiu'* sint *saecli*. v. 1165: in cassum *manuum* cecidisse labores. III, 72: in tristi funere *fratris*. v. 78: intereunt partim *statuarum* et *nominis ergo*. V, 1246 hostibus intulerant ignem *formidinis ergo*. III, 173: at tamen insequitur languor terraeque petitus suppus, et in terra *mentis* qui gignitur aestus (h. e. mentis aestus in terra iacentis). v. 222: spiritus *unguentei*. v. 240: sensiferos motus quaedam *vis menti'* volutat. v. 583: diffusa *animae vis*. VI, 281: inde ubi percaluit gravida, aut vis *ignis* et acer impetus incessit. Sic Lachm. pro i. u. p. gravis ventivis igni impetus incessit. v. 436: venti vis. v. 447: *turbinis* immanem vim provomit atque *procellae*. v. 815: quos opere in tali cohibet vis magna *necessis?* Sic Lachm. pro *necessest*. *Necessis* genetivi formam et Donatus agnoscit et S. C. de bacchanalibus factum. III, 303: nec nimis *irai* fax umquam subdita percit. v. 309: tamen illa relinquit *naturae cuiusque animi* vestigia prima. Lachm.: „Bene Marullus *Naturae*, ut paulo post 320 Usque adeo naturarum vestigia linqui Parvola. sed idem Marullus nescio qua re deceptus scripsit *animus: animi* recte uterque codex. v. 456: in altas *aëris* auras. v. 617: sed unis sedibus et certis regionibu' *pectoris* haeret. ita versu 140 Idque situm media regione in *pectoris* haeret. v. 693: morsus ut indicat, et *gelidai* stringor *aquai*. v. 740: neque *consensus* contagia fient. Sic Lachm. pro *consensu*, recte enim Creechius interpretatur 'neque ita corpus et anima consentirent ut motus vitales sibi invicem mutuo impertirent.' v. 1052: atque *animi* incerto fluitans errore vagaris. (sic Lambinus pro *animo*). IV, 69: et *formai* servare figuram. v. 79: et omnem *scaenai* speciem variumque decorem inficiunt. v. 236: *eius* imago. v. 238: causa — *cernundi*. v. 419: sub terras abdita *caeli* nubila. Sic Lach-

mannus. v. 462: cetera de genere hoc *miracli* multa videmus. v. 567: obsignans formam *verbi*. Sic pro *verbis* Lachm. v. 602: qualia sunt *vitrei*. v. 741: verum ubi *equi* casu atque *hominis* convenit imago. v. 983: et consessum cernere eundem *scenai*que simul varios splendere decores. v. 1059: primum *Veneris dulcedinis* in cor stillavit gutta. v. 1286: guttas — *umoris*. v. 1116: parva fit *ardoris violenti* pausa parumper. v. 1200: et Venerem *salientum* laeta retractat. v. 1215: *Veneris* stimulis. v. 1264: more *ferarum*. V, 7: maiestas cognita *rerum*. v. 34: *arboris* amplexus stirpes. v. 45: quantae tum scindunt hominem *cuppedinis* acres sollicitum curae. v. 51: numero *divom*. v. 64: nunc huc *rationis* detulit ordo. v. 67: congressus *materiai*. v. 211: *terrai*que solum. v. 586: *flammae* dum tremor est clarus. *Flammae* adiecit Lachmannus. v. 599: elementa *vaporis*. Sic Lambinus pro *vapore*. v. 700: radiatum insigne *diei*. v. 727: Babylonica *Chaldaeum* doctrina. v. 753: terram secludere *solis* lumine. v. 1130: angustum per iter luctantes *ambitionis*. v. 1137: pristina maiestas *soliorum*. v. 1220: *fulminis* horribili cum plaga torrida tellus contremit. v. 1227: induperatorem *classis*. v. 1307: *belli* terroribus. v. 1410: maiorem interea capiunt *dulcedini* fructum. Sic Lambinus pro *dulcedine*. VI, 206 sq.: semina quod nubes ipsas permulta necessust *ignis* habere. v. 220: *vaporis* signa. *Vapore* impressi omnes. v. 382: indicia *occultae* divum perquirere *mentis*. v. 386: *fulminis* ictus. v. 548: et merito, quoniam *plaustri* concussa tremescunt tecta, viam propter, non magno pondere tota. Sic Lachmannus pro *plaustris*, id est levi plaustro. v. 632: oras *maris* undique cingens. v. 698: et penetrare *maris* penitus percocta im apertum. Sic Lachm. pro mari penitus res cogit aperto. v. 746: cadunt — in terram — aut in aquam, est si forte lacus substratus *Averni*. L.: „Lambinus, nescio unde, *Avernost*, casu nominis parum apto.“ v. 804 sq.: at cum membra *domus* percepit fervidior vis, tum fit odor *viri* plagae mactabilis instar. Recte emendator *viri* pro *vini*, qui genetivus (a *virus*) est in libro II, 476. VI, 808: denique ubi *argenti* venas *auri*que secuntur, — qualis expiret Scaptensula subter odores? v. 825: reliquias *vitae* membris ex omnibus aufert. v. 874: praeterea solis radiis iactatur *aquai* umor. v. 890: endo marist *Aradi* fons. Sic Iacobus Bernaysius et Lachmannus pro endo maris parat fons.

v. 957: et tempestate in terra caeloque coorta, in caelum terrasque *remotae* iura facessunt. V. de interpretatione huius loci Lachmannum (tempestatis in caelum terrasque resolutae iura facessere). v. 958: quandoquidem nil est nisi raro *corpori'* nexu. Sic Lachm. pro nihil est nisi raro corpore nexum. v. 1006: primordia *ferri*. v. 1148: *vocis* via saepta coibat. v. 1153: *vitai* claustra. v. 1157: *leti* iam limine in ipso. Infra v. 1208 limina leti. v. 1177: nec requies erat ulla *mali*. v. 1205: profluvium porro qui *taetri sanguinis* acre exierat.

Coniungit Lucretius neutra adiectivorum et participiorum perf. pass. in plurali positorum cum genetivis substantivorum, de quo vide Reisig. gramm. lat. p. 636 ibique Haasium adnot. 524. Sic I, 86 prima virorum. I, 315: *strata*que iam volgi pedibus detrita *viarum*. IV, 415: strata viarum. VI, 332 penetrat per *rara viarum*. I, 340: *sublima*que *caeli*. II, 1100 caeli — serena. I, 1090 et VI, 96 caerula caeli. I, 659: ardua dum metuunt, amittunt *vera viai*. IV, 361: saxorum structa. I, 489 per *saepta domorum* clamor it ac voces. VI, 859 septa domorum. VI, 951 per *dissepta domorum* saxea voces pervolitant. II, 115 opaca domorum. IV, 612: dum transit *clausa domorum*. Versum in fine mutilum suplevit Lachmannus ex libro I, 354, ubi est Inter saepta meant voces et clausa domorum Transvolitant. VI, 561: quae sunt *extructa domorum*. VI, 990 propter dissimilem naturam *texta*que *rerum*.

Ad genetivum qualitatis referenda est etiam formula Lucretio admodum frequentata *nec me animi fallit*, sic I, 136. 922. V, 97. Vide Lindem. ad Plaut. Mil. glor. III, 1, 124.

II. Genetivus obiectivus.

a) Gen. *quantitatis*. Huc pertinet primum genetivus *pretii*, ut I, 817: magni refert. I, 908 permagni referre. II, 760 magni quod refert. II, 883 sq. magni — referre, item v. 894. IV, 984 et 1257: usque adeo *magni refert*. v. 1264: id quoque *permagni* refert. V, 545: magni refert. VI, 1276 sq. magni pendebantur. Deinde gen. *materiae*. II, 663 flumine aquai. V, 949 sq.: quibus e scibant *umori'* fluenta lubrica proluvie larga lavere umida saxa. Sic Lachm. sec. Bentleium pro *umore*. v. 1418: *pellis*

item cecidit vestis contempta *ferinae*. Sic recte Marullus pro *ferina*. VI, 683: primum totius subcava montis est natura fere *silicum* suffulta cavernis. v. 1072: vitigeni latices *aqüai* fontibus audent misceri, v. Lachm. ad versum 552.

b) Gen. *qualitatis*. I, 591: *inmutabili' materiae* quoque corpus habere debent, ad q. l. Lachm.: „hoc est ex inmutabili materia confectum, corpus habere Debent". IV, 1212: sed quos *utriusque figurae* esse vides cett. Hic est gen. qualitatis κατ' ἐξοχὴν dictus.

Adiectiva: II, 50: *rerum*que *potentis*. III, 1027: *rerum*que *potentes*. II, 167: ignari materiai. IV, 436: maris ignaris. II, 650: nil *indiga nostri*. III, 5: certandi —. cupidus. VI, 1239 *vitai* nimium *cupidos mortis*que *timentis*. IV, 594: avidum — terricularum (sic Bergk). II, 1052: veri simile. IV, 1211 sq.: tum *similes matrum* materno semine fiunt, ut *patribus* patrio. v. 1218 fit quoque ut inter dum *similes* existere *avorum* possint. V, 830: nec manet ulla *sui similis* res. VI, 542: undique enim *similem* esse *sui* res postulat ipsa. v. 1124 reddatque *sui simile*. V, 813: sucum *consimilem lactis*. III, 462 participem leti. III, 247: east omnino *nominis expers*. v. 279 *nominis* haec *expers* vis. v. 686 sq. *originis expertis* animas. v. 712 funeris expers. V, 357: *plagarum* quia sunt *expertia*. v. 998 expertis opis. VI, 1241: opis expertis (acc.). III, 938 plenus vitae. v. 960 quam satur ac *plenus* discedere *rerum*. IV, 1163: *plena*que *honoris*. III, 1011 *lucis egenus* Tartarus. IV, 704: nec calida ad sensum decurrunt *nuntia rerum*. v. 1033: *nuntia praeclari voltus pulchri*que *coloris*. VI, 77 divinae nuntia formae. v. 1180: quippe patentia cum totiens ac *nuntia mortis* lumina versarent oculorum. Sic Lachm. pro ardentia mortis Lum. V, 840: *orba pedum* partim, *manuum viduata* vicissim. VI, 69: *aliena*que *pacis* eorum. v. 1065: aliarum rerum aliena. II, 843: *secreta teporis* sunt ac *frigoris* omnino *calidi*que *vaporis*.

Verba: II, 13: *rerum*que *potiri*. IV, 766: *mortis leti*que *potitum*. III, 44: nec — quicquam *nostrae rationis egere*. IV, 502 rationis egentem. III, 881: ipse *sui miseret*. V, 1023 imbecillorum — misererier. IV, 713 meminere fugai. V, 1206: et *venit in mentem* solis lunaeque *viarum*. VI, 743: remigi oblitae. Sic Lachm. pro *remigio*. IV, 1183: *stultitiae*que ibi se *damnet*. Sic recte Marullus pro *stultitia*que, v. Lachm. V, 39 sq.: ita ad

satiatem terra *ferarum* nunc etiam *scatit*. VI, 890: fons, *dulcis aquai* qui *scatit*. V, 1162: *ararum compleverit* urbes.

Substantiva: I, 924 sq. amorem musarum. V, 173 novitatis amorem. v. 179 vitae — amorem. I, 1082: *medii cuppedine* victae. III, 59 *honorum* caeca *cupido*. v. 1077 *vitai* tanta *cupido*. IV, 1093: *laticum frugum*que *cupido*. II, 360: *desiderio* perfixa *iuvenci*. III, 900 sq. earum — desiderium rerum. v. 918: aut *aliae cuius desiderinm* insideat *rei*. v. 922 desiderium nostri. II, 623: conterrere *metu* quae possint *numini'* divae. III, 37: metus — Acheruntis. III, 982 *divom metus* — inanis. v. 1014 metus — poenarum, item V, 1151. V, 73 divom metus. VI, 1212 mortis metus. V, 1180 mortis timor. v. 1223 divum — timore. III, 64 mortis formidine, item v. 79. V, 1218 formidine divum. VI, 52 formidine divom. III, 79 sq. *vitae* percipit humanos *odium lucis*que *videndae*. V, 1416: sic *odium* coepit *glandis*. III, 172: at tamen insequitur languor *terrae*que *petitus* suppus. III, 828 oblivia rerum. VI, 1213 sq. oblivia rerum cunctarum. III, 851: interrupta semel cum sit *retinentia nostri*. Lachm.: „*retinentia* quid sit intellegi non potest, nisi adiciatur cuius rei sit. Lucretius supra v. 675 dixit actarum rerum retinentiam. quarum hanc alteram homo vivus habet, eaque potest non modo amitti atque *excidere*, sed etiam *interrumpi*. huic similis est *nostri retinentia*, per quam retinemus nos tam diu quam non amiserimus nos, ut *et interrumpi* et recipi possit". III, 1015 *scelerisque luella*. III, 1084: *sitis* aequa *vitai*. IV, 264 *sui* det *sensum corporis*. IV, 476: *notitiam veri* — *falsi*que. v. 479 notitiem veri. v. 854 suae — notitiam utilitatis. V, 182 notities hominum. v. 1047 sq. unde insita *notities* est *utilitatis*. IV, 847 obiectum parmai. IV, 1019: *indicio*que *sui facti* persaepe fuere. IV, 1063: pabula amoris. V, 1405: et vigilantibus hinc aderant *solacia somni*. Sic recte Lambinus pro *somno*, v. Lachm. VI, 54 ignorantia causarum. VI, 971: effluat *ambrosiae* quasi vere et *nectari' linctus*, v. Lachm. VI, 1276 religio divom. Etiam *tenus* cum gen. iunctum ad gen. obiectivum referendum erit. Sic I, 940; IV, 15 labrorum tenus.

II. Syntaxis praepositionum.

Cap. IV.

I. Praepositiones cum ablativo coniunctae.

A, ab a) exprimit locum aut rem, unde aliquid movetur. Motus ille aut cerni potest aut cogitare tantum; dicitur autem cogitato illo motu, ubi quid exit, initium capit, proficiscitur, oritur. (Kampm. de AB praepositionis usu Plautino p. 1). I, 51 animumque sagacem *semotum a curis* adhibe veram ad rationem. v. 463: *semotum ab* rerum *motu placida*que *quiete*. II, 648 *semota ab nostris rebus seiuncta*que longe. III, 66 *semota ab dulci vita stabili*que videntur. V, 149 remota sensibus ab nostris. V, 350 quos *a vita* natura *removit*. I, 430 sq. *ab omni corpore seiunctum secretum*que esse *ab inani*. II, 861 omnia sint *a principiis seiuncta* necessest. II, 912 a nobis — secreta. III, 552 secreta ab nobis. v. 625: secreta a corpore nostro. IV, 468 sq. res *secernere* apertas *ab dubiis*, animus quas *ab se* protinus addit. V, 446 *a terris* altum *secernere* caelum. I, 410 paulumve *recesseris ab re*. IV, 65: nam cur illa cadant magis *ab rebus*que *recedant* cett. v. 130: quae cumque *ab rebus* rerum simulacra *recedunt*. v. 737 variis ab rebus — recedunt. VI, 1042 Fit — ut *a lapide hoc* ferri natura *recedat*. V, 707 quantum solis *secedit ab orbi*. I, 64 quae caput *a* caeli *regionibus* ostendebat. v. 102: *a nobis* — *desciscere* quaeres. v. 352: usque ab radicibus imis. v. 459: rebus ab ipsis consequitur sensus, transactum quid sit in aevo. v. 637: *a vera* lapsi *ratione* videntur. v. 711: magno opere *a vero* longe derrasse videntur. v. 880: quod tamen *a vera* longe *ratione* repulsumst. II, 82: avius *a vera* longe *ratione* vagaris. v. 176: magno opere *a vera* lapsi *ratione* videntur. v. 229: avius *a vera* longe *ratione* recedit. v. 645: longe sunt tamen *a vera ratione* repulsa. V, 23: longius *a vera* multo *ratione* ferere. v. 406: quod *procul a vera* nimis *est ratione repulsum*. VI, 767: quod *procul a vera* quam sit *ratione* repulsum percipe. v. 853: quod nimis *a vera*st longe *ratione* remotum. I, 662: nil *ab se* mittere possunt. II, 1135

plura modo dispargit et *ab se* corpora mittit. IV, 43: rerum effigias mittier *ab rebus*. v. 64: tenuis quoque debet imago *ab rebus* mitti. v. 564: verbum — missum praeconis *ab ore*. I, 693: nam contra sensus *ab sensibus* ipse repugnat. v. 719: quam fluitans cum magnis anfractibus aequor Ionium *glaucis* aspargit *virus ab undis*. Simile est II, 51: neque *fulgorem* reverentur *ab auro*, utrobique praep. *ab* cum abl. prope distat a significatione genetivi. I, 721: mare *dividit* — Italiae terrarum oras *a finibus* eius. III, 271 initum motus *ab se* quod dividit ollis. v. 882: neque enim se dividit illim nec removet satis, *a proiecto corpore*. I, 739: Pythia quae *tripodi a* Phoebi *lauro*que profatur. V, 112 P. q. *tripode a* Ph. *lauro*que prof. I, 758: quorum utrumque quid *a vero* iam *distet* habebis. IV, 288: eoque distare *ab speculo* tantum semota videtur. V, 122: divino a numine distent. IV, 244: quantum quaeque *ab nobis* res *absit*. V, 630: abest procul a caelo. V, 133: animi natura nequit — *a nervis* et *sanguine* longiter esse. Sic etiam III, 789. I, 782: repetunt *a caelo* atque *ignibus* eius. III, 996 *petere a populo* fasces. V, 1040 *a pinnis* — *petere* auxiliatum. I, 785 retroque *a terra* cuncta reverti. II, 960: nam quare potius leti iam *limine ab ipso* ad vitam possit — reverti. I, 788: meare *a caelo* ad terram. v. 850: neque *ab exitio* res ulla refrenat. I, 935 = IV, 10: id quoque enim non *ab nulla ratione* videtur, ubi *ab* originem exprimit, quasi: non ab nulla ratione profectum. I, 945: volgus abhorret *ab hac*, = IV, 20. I, 980: non est *a fine profectum*. IV, 1222: quae patribus patres tradunt *ab stirpe profecta*. Sic Lachm., quem vide ad VI, 925. — VI, 81: quamquam *sunt a me* multa *profecta*. IV, 483 sq.: an *ab sensu falso* ratio *orta* valebit dicere eos contra, quae tota *ab sensibus orta est?* v. 521: *falsis* quae cumque *ab sensibus ortast*. I, 1088: et calidos simul *a medio* differrier ignis. IV, 163 *ab rebus* — necessest — simulacra ferantur. v. 225 *omnibus ab rebus* res quaeque fluenter fertur, = VI, 935. IV, 284 continuo *a nobis* in eum quae fertur imago pervenit. I, 1091: *a medio* fugiens. VI, 1047 fugere *ab saxo*. Sic Lachm. pro *a*, ut dixit ad versum 925. V, 1320: et nec opinantis *a tergo* deripiebant. VI, 1026: aër *a tergo* quasi provehat atque propellat. v. 1024 a fronte. II, 138: *a principiis* ascendit motus. v. 312: omnis enim longe *nostris ab sensibus* infra primorum natura iacet. v. 515: *ab ignibus* ad

gelidas — pruinas. v. 729: caelumque *a terris* omne retentant. v. 950: a corpore solvit. III, 38: qui vitam turbat *ab imo*. V, 163: *ab imo* evertere summa. III, 57: nam verae voces tum demum *pectore ab imo* eiciuntur. VI, 141: alta arbusta evolvens *radicibus* haurit *ab imis*. III, 197: cogere ut *ab summo* tibi diffluat altus acervus, v. Lach. ad III, 1001, ubi est: quod tamen e summo iam vertice rursum volvitur. III, 74: *ab eodem* saepe *timore* (in Folge derselben Furcht) macerat invidia. v. 644: ut tremere in terra videatur *ab artubus* id quod decidit abscisum. v. 676: id *a leto* iam *longiter* errat. v. 924: nec — *longe ab sensiferis* primordia *motibus* errant. v. 860: *deerrarunt* passim motus *ab sensibus* omnes. v. 820: quod *letalibus ab rebus munita* tenetur. v. 909: illud *ab hoc* igitur *quaerendum est*. IV, 144: perpetuoque fluant *ab rebus*. v. 218 sq.: perpetuoque fluunt *certis ab rebus* odores; frigus ut *a fluviis*, calor *ab sole*, aestus *ab undis*. Iidem versus leguntur VI, 924 sq. VI, 921 *omnibus ab rebus* — fluere. Ita quadratus, neque aliter usquam Lucretius. oblongus *a rebus*. IV, 347: resilire *ab rebus*. v. 685: *a tetro* resilire *veneno*. IV, 417: *a terris* quantum caeli patet altus hiatus. Lachm. ad IV, 830: „non saepius quam ter, nisi fallor, hic poeta dixit *a parte*, in IV, 428 Longe tamen parte ab summa cum tota videtur, et in V, 685 Et quod ab alterutra detraxit parte, item in VI, 1111 Quattuor a ventis et caeli partibus esse; quarto ex emendatione nostra in V, 485 extrema a limini' parte [pro: ad limina partem] propulsa." V, 107: *procul a nobis* flectat. v. 491: procul a terris. VI, 1004 *procul a patria* qui cumque domoque adveniunt. V, 313: ruere avolsos — *a montibus altis*. v. 641: reiciat *gelidis a* frigoris *umbris*. VI, 80: quam quidem ut *a nobis* ratio verissima longe reiciat. v. 960: quae iaciuntur corpora cumque *ab rebus*. V, 754: *a terris* altum caput obstruere ei. v. 1253 sq.: silvasque exederat *altis ab radicibus*. v. 1332: *ab nervis* succisa videres concidere. VI, 424: presteras Graiei quos *ab re* nominitarunt. v. 740: principio, quo Averna vocantur nomine, id *ab re* inpositumst. Consentit cum libris nostris Nonius p. 14, 8, ubi est id a re Impositum est. v. 569: neque *ab exitio* possit reprehendere euntis. v. 621: proinde licet quamvis ex uno quoque loco sol umoris parvam delibet *ab aequore* partem. v. 687: *ab ollis* excussit calidum — ignem. v. 721: venit — *ab austro*. v. 723: exoriens penitus *media ab*

regione diei. v. 968: umor aquae porro ferrum condurat *ab igni,* cui loco plane similis est locus V, 1106, ubi Goebel. quaest. p. 26 certissima emendatione scripsit vitamque priorem commutare novis monstrabant rebus *ab igni.* v. 1054: respuit *ab se.* v. 1191: *a pedibus*que minutatim succedere frigus non dubitabat.

b) Significatio loci transfertur ad tempus. I, 554: ut nil ex illis *a certo tempore* posset conceptum summa aetatis pervadere finis. v. 769: tempore ab omni. III, 331: ab origine prima. V, 548: *prima* concepta *ab origine* mundi. v. 678: ita res mundi cecidere *ab origine prima.* IV, 538 sermo — aurorae perductus *ab exoriente nitore.* V, 977: *a parvis* quod enim consuerant cett.

c) Motus notio transfertur ad *actiones,* quae alicunde exeuntes vim suam exercent. Saepissime id fit apud passivas verbi formas, interdum etiam apud intransitivas. (Kampm. l. c. p. 17). I, 813: *adiutamur* — atque *alimur* nos *certis ab rebus.* II, 99: pars etiam brevibus spatiis *vexantur ab ictu.* III, 285: ut quiddam *fieri* videatur *ab omnibus* unum. v. 323: Haec igitur natura *tenetur corpore ab omni.* v. 430: *a tenui causa* magis icta movetur. v. 522: flectitur a medicina. v. 567: tenentur corpore ab omni. IV, 478: invenies *primis ab sensibus esse creatam* notitiem veri. v. 551: asperitas — vocis *fit ab asperitate* principiorum. v. 591: loca *deserta ab divis.* v. 1087: *restingui* quoque posse *ab eodem corpore* flammam. v. 1168: at Lamia et mammosa Ceres est ipsa *ab Iaccho,* quod est elliptice dictum, v. Hand. Tursell. I, p. 29. IV, 1234: pater *a gnatis* ne *dulcibus* umquam *appelletur.* V, 222: *saevis proiectus ab undis* navita. v. 300: *ab omnibus ignibus* ei exitium — *celatur.* v. 306: non lapides quoque *vinci* cernis *ab aevo.* v. 358: neque *ab ictu fungitur* (h. e. patitur) hilum. v. 604: uti non *magno* solis *ab igni* aera percipiat — ardor. VI, 709: nam neque eum *ferro* nec *frigore* vincere possis interiisse neque *a morbo* neque forte *veneno.* v. 720: quae *gelidis ab stellis* axis *aguntur.* v. 875: in lucem *tremulo* rarescit *ab aestu.* v. 1079: aerique aes *plumbo* fit uti *iungatur ab albo?* v. 1266: *interclusa* anima *nimia ab dulcedine* aquarum.

Cum. I, 114: simul — nobiscum. v. 777: mixtusque videbitur aër *cum terra simul* atque ardor *cum rore* manere. III, 639: simul cum corpore. v. 667: divisast ea quae fuit una *simul cum corpore.* VI, 276: seque simul *cum eo commiscuit igni.* I, 130: cum primis.

v. 716: quorum Acragantinus *cum primis* Empedocles est (opponuntur v. 734 *inferiores*, v. Hand. Tursell. II, p. 172). II, 536. 849: *cum primis* quaerere par est. III, 619: tam quam in morte mali *cum primis* hoc sit eorum. V, 336: et hanc primus *cum primis* ipse repertus nunc ego sum etc. v. 621: nam fieri vel *cum primis* id posse videtur. VI, 260. 939. 1222. I, 275 sq.: ita perfurit *acri cum fremitu* — ventus. v. 287: molibus incurrit, *validis cum viribus*, amnis. v. 347: esse *raro cum* corpore. VI, 631 *raro cum corpore* tellus *est*. v. 1059: *raro* quia *sunt cum corpore*. I, 755: quae nos nativa videmus *esse* et *mortali cum corpore*. V, 126 cum quovis corpore — esse. v. 352: quia *sunt solido cum corpore*. v. 364: at neque, uti docui, *solido cum corpore* mundi natura*st*. v. 439: deducit pariter *lento cum corpore* nubem. v. 904: *triplici cum corpore* — una. I, 818: *cum quibus et* quali positura contineantur. Eadem leguntur v. 909. II, 761. 1008. — I, 1066: alternis *nobiscum* tempora caeli *dividere*. II, 166 *qua* quicque geratur *cum ratione*. II, 367 teneri *tremulis cum vocibus* haedi. v. 647: *summa cum pace* fruatur. VI, 73 sed quia tute tibi *placida cum pace* quietos constitues magnos irarum volvere fluctus. II, 681 quibus et color et sapor *una* reddita sunt *cum odore*. III, 682 sq. haud ita conveniebat uti *cum corpore* et *una cum membris* videatur in — sanguine cresse. v. 759: ut intereant *una cum corpore* cunctae. V, 1083: mutant *cum tempestatibus una* — cantus. II, 1014 cum quibus — sint — locata. III, 101: vivere *cum sensu*. v. 159: esse animam *cum animo coniunctam*. v. 562: ubi *est coniuncta gravi cum corpore*. IV, 1193: quae conplexa viri corpus *cum corpore iungit*. V, 438: paresque cum *paribus iungi* res (coepere). VI, 1074 sq. *iungitur uno corpore cum* lanae. III, 168 *pariter* fungi *cum corpore*. v. 445 pariter cum corpore. v. 747: *pariter* crescit *cum corpore toto*. v. 769: pariter cum corpore quoque. V, 1228: *cum validis pariter legionibus* atque *elephantis*. VI, 501: ut *pariter* nobis corpus *cum sanguine* crescit. VI, 590: subsedere *suis pariter cum civibus* urbes. III, 201: quae — magis *cum pondere magno* asperaque inveniuntur. v. 233 vapor — trahit aëra *secum*. v. 509: *cum validis ventis* aetatem degere. v. 601: haec *ipso cum corpore* conlabe fiunt. v. 649 amissam laevam *cum tegmine*. v. 700 tanto quique magis *cum corpore* fusa peribit. v. 824 praeter enim quam quod *morbis cum* corporis aegret. IV, 27 *cum corpore* — vigeret. v. 343 pedemque

ponere *nobiscum* credas. v. 539 *cum summo*st *clamore* profusus. v. 968 contractum *cum ventis* degere bellum. v. 1126 grandes *viridi cum luce* zmaragdi auro includuntur. v. 1282 *secum* nos degere vitam. V, 459 *secum* — abstulit. v. 624 *cum* caeli *turbine* ferri. v. 627 relinqui — solem *cum posterioribu' signis*. v. 631 *cum signis* tendere cursum. v. 715 *proprio cum lumine* — volvier. v. 864 canum *fido cum pectore*. v. 1311 prae se misere leones *cum doctoribus armatis*que *saevis*que *magisstis*. v. 1391 haec — iuvabant *cum satiate* cibi. VI, 5: virum *tali cum corde* repertum. v. 75 nec delubra deum *placido cum pectore* adibis. v. 95 te duce ut *insigni* capiam *cum laude* coronam. v. 225: hunc tibi subtilem *cum primis ignibus* ignem constituit natura. v. 371: et calor extremus *primo cum frigore mixtus*. v. 678 cum tamen omnia *cum caelo terra*que *mari*que nil sint ad summam summai totius omnem. v. 1202 capitis *cum* saepe *dolore* corruptus sanguis expletis naribus ibat. v. 1233 deficiens animo *maesto cum corde* iacebat. v. 1268 languida *semanimo cum corpore* membra videres cett. v. 1285 *multo cum sanguine* saepe rixantes potius cett.

De a) dicitur de loco, unde aliquid movetur, sive verus est locus sive res per metaphoram pro loco accepta. I, 191: quicque *sua de materia* grandescere alique. v. 384: duo *de concursu* corpora lata si cita *dissiliant*. v. 411: hoc tibi *de plano* possum promittere, Memmi. v. 413: lingua *meo* suavis *diti de pectore* fundet. v. 437: *nulla de parte* quod ullam rem prohibere queat. v. 788: meare *a caelo* ad terram, *de terra* ad sidera mundi. v. 1017: dispulsa *suo de coetu*. v. 1111: nam *qua* cumque prius *de parti* corpora desse constitues. II, 210: sol etiam *summo de vertice* dissipat omnis ardorem in partis. v. 235: at contra nulli *de nulla parte* — inane potest vacuum subsistere rei. v. 354: sanguinis expirans — *de pectore* flumen. v. 846: nec iaciunt ullum proprium *de corpore* odorem. v. 877: *nostro de corpore* saepe ferarum augescunt vires. v. 1124: plura sibi adsumunt quam *de se* corpora mittunt. v. 1154: haud — mortalia saecla superne aurea *de caelo* demisit funis in arva. III, 213: libatum *de toto corpore*. v. 223: sucus *de corpore* crescit. v. 225 detractum de pondere. v. 514: de summa detrahere. v. 594: *toto solvi de corpore* velle. v. 608: ire foras — *de corpore toto*. v. 991: praebere cibum *proprio de corpore*. v. 1016: horribilis *de saxo* iactu' deorsum. v. 1088: nec — demimus

hilum *tempore de* mortis. IV, 31: membranae *summo de corpore* rerum dereptae. v. 43: mittier ab rebus, *summo de corpore* rerum. v. 53: cuius cumque cluet *de corpore* fusa vagari. v. 59: vitali cum membranas *de corpore summo* nascentes mittunt. v. 64: tenuis quoque debet imago ab rebus mitti, *summo de corpore* rerum. v. 74: (largiri) *de summis* — colorem. v. 84: lintea *de summo* cum *corpore* fucum mittunt. v. 123: *suo de corpore* odorem expirant. v. 308: quia luroris *de corpore* eorum semina multa fluunt. v. 326: fit quoque *de speculo* in speculum ut tradatur imago. v. 338: quia *de speculo* in speculum transfertur imago. v. 344: *de* speculi *qua parte* recedas. v. 397: exstant usque procul *medio de gurgite* montis. v. 541: amittit *de corpore* partem. v. 816: adopinamur *de signis* maxima *parvis*. v. 875: sitis *de corpore nostro* abluitur. v. 932: *externa* corpus *de parte* necessum est — tundier. v. 998: corpus *de terra* corripere instant. v. 1020: *de montibus altis* ut qui praecipitent. v. 1056: umorem — *de corpore* ductum. v. 1133: quoniam *medio de fonte* leporum surgit amari aliquit. v. 1214: *corpore de patrio* et *materno sanguine* crescunt. V, 275: fluit *de rebus*. v. 487: expressus — *de corpore* sudor. v. 568: nil ea in his intervallis *de corpore* libant flammarum. v. 576: sive suam *proprio* iactat *de corpore* lucem. v. 793: *de caelo* cecidisse. v. 794 *de salsis* exisse *lacunis*. v. 906: ore foras acrem flaret *de corpore* flammam? v. 920: quae *de terris* nunc quoque abundant. VI, 76: nec *de corpore* quae *sancto* simulacra feruntur in mentes hominum. v. 99: nec fit enim sonitus caeli *de parte serena*. v. 117: *de latere* ire. v. 209: quin etiam solis *de lumine* multa necessest concipere. v. 329: ut validis quae *de tormentis* missa feruntur. v. 386: quidve nocere queat *de caelo* fulminis ictus. v. 427: in mare *de caelo* descendat. v. 433: in mare *de caelo* — demissa columna. v. 466 sq.: ipso *vertice de* montis videantur surgere in aethram. v. 477 surgere *de terra*. v. 512: urget, *de supero* premit. Sic Lachm. pro *urgete supero*, dicens: „magis proprie *de supero*, quo Plautus usus est, dicitur quam *desuper*.“ v. 522: *omni* — *de parte* feruntur. v. 604: subdit et hunc stimulum *quadam de parte* timoris. v. 633: in mare *de terris* venit. v. 735: forsitan Aethiopum penitus *de montibus altis* crescat. v. 766: ducere *de latebris* serpentia saecla ferarum. v. 819 sq.: *de terra* quae surgit in auras, ut spatium caeli *quadam de parte* venenet. v. 855: non quierit calidum *supera de* reddere *parte*. v. 884: *de terra*que

necessest funditus ipsa ignis corpora — consurgere. v. 908: quem Magneta *vocant patrio de nomine* Grai. v. 1101: *de terra* surgunt.

b) significationem habet partitivam. II, 104: et cetera *de genere* horum paucula. v. 183: nunc id quod super est *de motibus* expediemus. v. 430: fecula iam *quo de genere* estinulaeque sapores. III, 481: cetera *de genere hoc*. v. 852: nil — *de nobis*. IV, 145: semper enim summum quicquid *de rebus* abundat. v. 462: *cetera de genere hoc* miracli multa videmus. v. 590: *cetera de genere hoc* monstra ac portenta loquontur (Brixiensis editio *Praeterea genere hoc*). Eodem modo V, 845 *Cetera de genere hoc* monstra ac portenta creabat. IV, 744: cetera de genere hoc. 832. 1170. VI, 244. V, 37: *cetera de genere hoc* quae sunt portenta perempta. v. 164. v. 893 et 1449: *cetera de genere* horum. VI, 676: omnia *de genere omni*.

c) dicitur de origine. I, 157: nil posse creari *de nilo*. v. 159: Nam si *de nilo* fierent. v. 180: quod si *de nilo* fierent. v. 205: nil igitur fieri *de nilo* posse fatendumst. v. 266: creari *de nilo*. v. 542: *de nilo*que *renata* forent. v. 544: nil posse *creari de nilo*. v. 674: *de nilo*que renata vigescat copia rerum. v. 757: *de nilo*que renata vigescere copia rerum. v. 836: *de pauxillis* atque *minutis visceribus* viscus gigni — putat. v. 840: *de terris* terram concrescere *parvis*. v. 858: creari *de nilo*. II, 287: *de nilo* quoniam fieri nil posse videmus. v. 389: nisi luminis illa minora corpora sunt quam *de quibus* est liquor almus aquarum. v. 733: *nigro de semine* nata. v. 791: de nigris (creantur). v. 793: exorientur candida *de nullo*. v. 824 et nigros fieri *nigro de semine* cycnos. v. 872: videre licet vivos existere vermes *stercore de taetro*. v. 975: quid, genus humanum propritim *de quibu' factumst?* v. 999: *de terra* quod fuit ante. III, 278: *corporibus* quia *de parvis paucis*que *creatast*. v. 750: canes *Hyrcano de semine*. IV, 1225: quandoquidem nilo magis haec *de semine certo* fiunt quam facies et corpora membraque nobis. Sic Antonius Marii et Marullus, hoc est aut virili aut muliebri. v. 1227: et muliebre oritur *patrio de semine* saeclum. v. 1229: semper enim partus *duplici de semine* constat. V, 279: haut igitur cessat gigni *de rebus*. v. 440: sed nova tempestas quaedam molesque coorta omne genus *de principiis*. Sic Lachm. pro *omnigenus e princ*. VI, 290: *quo de concussu* sequitur gravis imber et uber.

d) de tempore. II, 265: de subito, item III, 643. V, 651: *de longo cursu* sol ultima caeli impulit.

e) Significat causam. VI, 85 qua de causa. v. 204 *Hac* — fit — *de causa.*

f) Respondet Graecorum περὶ cum genetivo. I, 25: (versibus) quos ego *de* rerum *natura* pangere conor. v. 54: nam tibi *de summa* caeli *ratione* deumque disserere incipiam. v. 127 sq.: *superis de rebus* habenda nobis est ratio. v. 334: quaerere — *de summa* rerum. v. 416: quam tibi *de quavis una re* versibus omnis argumentorum sit copia missa.' v. 424: haut erit *occultis de rebus* quo referentes confirmare animi quicquam ratione queamus. v. 931 (= IV, 6): magnis doceo de rebus. I, 933 (= IV, 8): quod *obscura de re* tam lucida pango carmina. II, 978: *de* rerum *mixtura* dicere. III, 825: quod eam *de rebus* saepe *futuris* macerat. v. 843: si iam *nostro* sentit *de corpore.* v. 853: neque iam *de illis* nos adficit angor. IV, 989: et quasi *de palma* summas contendere viris. Sic Lambinus pro *de palmas.* Corrector oblongi *de palmis,* itaque Antonius Marii, item olim impressi et Marullus. v. 1018: *de magnis* — *rebu'* loquuntur. V, 52 sq.: *ipsis immortalibu' de divis* dare dicta. v. 110 *Qua* — *de re* fundere fata. v. 393 magnis inter se *de rebus* cernere. v. 1082 *de victu* certant. VI, 768: nam *de re* nunc *ipsa dicere* conor. v. 940 *qua de* disserere adgredior. v. 979 ipsa — dicere de re.

E, ex. a) significat exire aliquid ex interioribus alicuius rei partibus nec solum de loco dicitur, sed etiam de aliis rebus et actionibus, in quibus aliqua loci similitudo est (Kampm. de DE et EX praep. usu Plaut. p. 9). I, 37: *e*que *tuo pendet* resupini spiritus *ore.* VI, 911 pendentibus ex se. VI, 914: unus ubi *ex uno dependet.* II, 479 et 523: ex hoc apta. III, 839: *quibus e* sumus uniter *apti.* IV, 829: validis ex apta lacertis. I, 39: suavis *ex ore* loquellas *funde.* I, 88: *ex utraque* pari malarum *parte profusast.* V, 225: cum primum in luminis oras nixibus *ex alvo* matris natura *profudit.* I, 117 sq.: qui primus *amoeno* detulit *ex Helicone* cett. v. 161: *e mare* primum homines, *e terra* posset oriri squamigerum genus. v. 185: si *e nilo* crescere possent. v. 187: *e terra*que exorta repente arbusta salirent. v. 867: quae cumque *e terra* corpora crescunt. IV, 432: *ex undis* ortus — sol. I, 804: in auras aëris *e terra* res omnis crescere alique. II, 1156: sed genuit tellus eadem quae nunc alit *ex se.* VI, 1013: corpora si nequeunt *e ferro* plura coorta in vacuum ferri, quin anulus ipse

sequatur. I, 217: nam siquid mortale *e cunctis partibus* esset. Sic Itali et impressi pro *cunctis p. e.* v. 843, ad quem l. Lachm. confert v. 667: *ex nulla* facere id si *parte* reparcent, IV, 721: Laedere ne possint *ex ulla* lumina *parte*. — III, 30: natura — *ex omni parte* retecta est. v. 107: cum tamen *ex alia* laetamur *parte latenti*. IV, 515: aliqua — ex parti. v. 830: esse manusque datas *utraque ex parte* ministras. Lachm.: „Marullus *a parte*. verius est *utraque EX parte*, ut in V, 511 Ex utraque polum parti premere aëra. *ex parte*, non *e*, ut dixi ad librum I, 843." V, 511 ex utraque — parti. v. 712: labitur *ex alia* signorum *parte* per orbem. v. 721: dimidia ex parti. VI, 409: cur tonat *ex illa parte*. v. 558: collectus *parte ex una*. v. 610: veniant *ex omni — parte*. v. 694: *magna ex parti* mare montis ad eius radices frangit fluctus. v. 721: *ex aestifera parte* venit. v. 1029: *parte* quod *ex una* spatium vacat. I, 218: *ex oculis* res quaeque repente erepta periret. v. 263: alid ex *alio* reficit natura. v. 283: *montibus ex altis* magnus decursus aquai. v. 1086: magnasque *e montibus* undas. V, 646: *montibus e magnis* decursus aquai. I, 412: *largis haustos e fontibus* amnis. v. 611: non *ex* ullorum *conventu* conciliata. v. 737 ex adyto. v. 811: vita — *omnibus e nervis* atque *ossibus exsolvatur*. III, 697: *exsolvere* sese *omnibus e nervis* atque *ossibus articulis*que. IV, 908: e pectore solvat. I, 854 ex aequo. III, 125: neque *ex aequo* fulcire salutem. I, 856: quae manifesta videmus *ex oculis nostris* — victa perire. v. 873 sq.: auget *ex alienigenis*. v. 1062: neque posse *e terris* in loca caeli reccidere. II, 2: *e terra* magnum alterius spectare laborem. v. 70: ex oculisque vetustatem subducere *nostris*. v. 227: incidere *ex supero* levioribus. v. 241 haud — poterunt levioribus incidere umquam *ex supero* graviora. v. 248: *ex supero* cum praecipitant, v. Lachm. ad VI, 511. — IV, 86: ex summo. V, 1125 e summo. III, 1001: quod tamen *e summo* iam *vertice* rusum volvitur. (Marullus *a summo*, Avantius *e summo* pro *summo*). VI, 201: et ignis semina convolvunt *e nubibus*. In impressis *e* additum pro: convolvunt nubibus. v. 553: gleba vetustate *e terra* provolvitur ingens. IV, 73: ex alto. v. 200: *ex alto*que foras mittuntur. v. 694: *ex alto* primum quia vix emittitur *ex re*. v. 863 multaeque per sudorem *ex alto* pressa feruntur. VI, 1018: Sive *e transverso*. Lachm.: „Marullus *ex*, rectius *E* Antonius Florentinus. sic semper ante *t*, e terra, e terris, e tenebris, e taedis,

e toto, e tantis, e thuris glebis." II, 305: effugere ex omni. v. 715: fugiunt e corpore. v. 438: atque *ex offensu* cum turbant corpore in ipso semina (in Folge des). III, 157: concidere *ex* animi *terrore* videmus saepe homines. v. 441: corpus — conquassatum *ex aliqua re.* V, 1146: *ex inimicitiis* languebat. v. 1148: acrius *ex ira* quod — se quisque parabat. VI, 72: ut *ex ira* poenas petere inbibat acris. v. 280: (calescit) *e contagibus* ignis. II, 612: quia primum *ex illis finibus* edunt — fruges coepisse creari. v. 660: *ex uno* tondentes gramina *campo.* v. 663: *ex uno*que sitim sedantes *flumine* aquai. v. 711: sua cuique *cibis ex omnibus* intus in artus — discedunt. v. 873: putorem cum sibi nacta est *intempestivis ex imbribus* umida tellus. v. 968: nullamque voluptatem capere *ex se.* VI, 628: umorem magno conceptum *ex aequore* ponti. II, 194 *e nostro* com *missus corpore* sanguis emicat. v. 1000: *missumst ex* aetheris *oris.* VI, 257: e caelo demissum. II, 1041: *expuere ex animo* rationem. VI, 68: quae nisi *respuis ex animo* longeque remittis. II, 1112: locis ex omnibus. III, 1: *E tenebris tantis* tam clarum extollere lumen qui primus potuisti (sic Lachm. pro *O*). v. 877: nec radicitus *e vita* se tollit et eicit. VI, 506 *ex omnibus amnibus* umor tollitur. III, 10: *tuis*que *ex,* inclute, *chartis,* — omnia nos itidem depascimur aurea dicta. v. 49: fugati *conspectu ex* hominum. v. 137: unam naturam conficere *ex se.* v. 163: corripere *ex somno* corpus. v. 218: e toto — corpore cessit. IV, 862: (recedere) ex animalibu'. III, 439: cum semel *ex* hominis *membris* ablata *recessit.* v. 289: cum fervescit et *ex oculis* micat *acribus* ardor. (sic recte Lambinus pro *acrius*). v. 327: *e* thuris *glebis* evellere odorem. v. 545: an contracta *suis e partibus* obbrutescat. v. 908: merorem *e pectore* demet. v. 925: *ex somno* se colligit. v. 1060: exit — magnis ex aedibus. V, 341: aut *ex imbribus adsiduis exisse* rapaces — amnes. v. 833: porro aliut clarescit et *e contemptibus exit. E* Marullus addendum vidit. v. 1278: e contemptibus exit. IV, 1022: et *ex somno* quasi mentibu' capti vix ad se redeunt. IV, 91 sq.: odor, fumus, vapor atque aliae res consimiles, ideo diffusa *e rebus* abundant, *ex alto* quia dum veniunt, extrinsecu' torte scinduntur per iter flexum. Lachmannus *diffusa e* pro *diffusae,* Lambinus ad *diffusae* addidit *e. ex alto* et *extrinsecus* sibi invicem opposita sunt. IV, 107: reddunt speculorum *ex aequore* visum. v. 157: fluere — e corpore summo. V, 601: *ex uno capite* hic ut *profluat*

ardor. v. 637: *e* mundi *transversis partibus — fluere.* VI, 312 sq.: *confluere ex ipso* possunt elementa vaporis, et simul *ex illa* quae tum res excipit ictum. v. 1002: fluere ex lapide hoc. IV, 215: imago aetheris *ex oris* in terrarum *accidat* oras. V, 609: *accidere ex una scintilla* incendia. IV, 273: multa facitque foris *ex aedibus* ut videantur. v. 312 *e tenebris* — quae sunt in luce tuemur. v. 348 e luce. v. 374: *e regione eadem* nos usque secuta. VI, 344: nam facit ut quae sint illius seminis cumque *e regione* locum quasi in unum cuncta ferantur. v. 742: *e regione* ea quod loca cum venere volantes cett. v. 823: ut cadat *e regione* loci. v. 833: cuius ubi *e regione* loci venere. IV, 536: detrahat *ex — nervis* ac *viribus ipsis.* v. 545: *tortis convallibus ex* Heliconis — tollunt — querellam. v. 720: exitus *ex oculis* liber datur. v. 928: ex igni caeco consurgere. VI, 474: *e salso consurgere momine* ponti. v. 476: *fluviis ex omnibus — surgere* — nebulas — videmus. VI, 499 multa simul vincam *consurgere* nubibus ipsis *omnibus ex rebus.* v. 788: scilicet, haec ideo *terris ex* omnia *surgunt.* IV, 1032: conveniunt — e corpore quodam. V, 599: ex omni mundo — conveniunt. IV, 1037: *Sollicitatur* id *e nobis.* Sic Lachm. pro *nobis* vel *in nobis.* V, 162: sollicitare suis — ex sedibus. IV, 1040: *ex homine* humanum semen ciet una hominis vis. v. 1094: *ex* hominis vero *facie pulcro*que *colore* nil datur in corpus praeter simulacra fruendum. v. 1210: *summis ex viribu'* tendunt. v. 1249 *ex aliis*que succipiunt aliae pondus magis. V, 11: quique per artem *fluctibus e tantis* vitam *tantis*que *tenebris* in tam tranquillo — locavit. v. 20: (deus) *ex quo* nunc etiam — permulcent animos solacia. v. 49: *ex animo*que expulerit. v. 303: *ex alio* atque *alio* lucem iactare *subortu.* v. 322: alias *ex se* res auget. v. 387: omnia diluviare *ex alto gurgite* ponti. v. 566: *quibus e spatiis* cumque ignes lumina possunt adicere. v. 615: *aestivis e partibus* — adeat flexus (sol). v. 663: *Idaeis — e montibus altis* — ignis — cerni. v. 929: nec facile *ex aestu* nec *frigore* quod caperetur. v. 949: *quibus e* scibant umori' fluenta lubrica proluvie larga lavere umida saxa. v. 1133: sapiunt *alieno ex ore.* VI, 32: et *quibus e portis* occurri cuique deceret. v. 145: *e nubi* in nubem vis incidit ardens. v. 148: ut calidis candens ferrum *e fornacibus* — stridit. v. 273: et multa necessest concipere *ex* solis *radiis ardore*que eorum. v. 304: alia (corpora) *ex ipso conradens aëre* portat, cf. v. 444: conradens ex aëre. v. 346: *ex ipso* veniens trahat *aëre* quaedam

corpora. v. 620: quamvis *ex uno quoque loco* sol — delibet — partem. v. 634: manare ex aequore salso. v. 944: *manat* item nobis *e toto corpore* sudor. v. 696: *ex hoc usque mari* speluncae montis ad altas perveniunt subter fauces. v. 825: reliquias vitae *membris ex omnibus* aufert. v. 1057: aestus non valet *e lapide hoc* alias impellere item res. v. 1259 sqq.: nec minimam partem *ex agris* maeroris in urbem confluxit labes, quem contulit agricolarum copia conveniens *ex omni* morbida *parte*.

b) De toto aliquid depromi significat et cum partitivis notionibus iuncta partitivam vim *ex* praepositio accipit (Kampm. l. l. p. 14). III, 718: ut nullas partis in corpore liquerit *ex se*. II, 693: nulli inter se duo sint *ex omnibus* idem. v. 969: quandoquidem non sunt, *ex ullis* principiorum *corporibus*, quorum motus novitate laborent. V, 531: *e quibus* una tamen siet haec quoque causa necessest. VI, 710: aliquid genere esse *ex hoc* quod contigit ei scimus. v. 1066: multa parum *genere ex hoc*.

c) *Ex* originem indicat, qua quid efficitur et procreatur. I, 61: quod *ex illis sunt* omnia *primis*. v. 654: ne dum variantia rerum tanta queat *densis rarisque ex ignibus esse*. v. 664: ut videas non *e stipatis partibus esse*. v. 841: *ignibus ex* ignis — *esse*. II, 402: *e levibus* atque *rutundis esse* ea quae sensus incunde tangere possunt. v. 451: illa quidem debent *e levibus* atque *rutundis esse* magis. Lachm.: „*e levibus* extat in versu 402 455 458 466 et in V, 455.“ II, 458: si minus *omnibu' sunt e levibus* atque *rutundis*. v. 463: non *e perplexis* sed *acutis esse elementis*. v. 466: *e levibus* atque *rutundis est*. v. 485 sq.: fac enim *minimis e partibus esse* corpora prima *tribus*. v. 731 sq. albis ex — principiis esse. v. 984: *ex aliis* eadem haec *facientibus ut sit*. III, 244: (extat) nec magis et *parvis* et *levibus ex elementis*. v. 267 sq.: *ex his omnibus est* unum perfectum corporis augmen. v. 865: haec eadem, *quibus e* nunc *sumus*, ante fuisse. IV, 399: insula *coniunctis* tamen *ex his* una videtur. v. 627: voluptas est *e suco* fine palati. V, 455 sq.: *e levibus* atque *rutundis seminibus* multoque *minoribu' sunt elementis*. Apud Macrobium Sat. VI, 2 *ex*, de quo v. Lachm. ad librum II, 451. — VI, 330: *e parvis* et *levibus est elementis*. v. 353 sq. *e parvis* quia facta minute *corporibus* vis est et *levibus ex elementis*. I, 150: nullam rem *e nilo gigni* divinitus umquam. v. 172: atque hac re nequeunt *ex omnibus* omnia *gigni*. v. 835: ossa,

videlicet, *e pauxillis* atque *minutis ossibus* hic — *gigni* — putat. II, 759: *e quibus* omne genus *gignunt*. v. 870: ex insensilibus — gigni. v. 888: *ex insensilibus* ne credas sensile *gigni?* v. 892: non *ex omnibus* — *gigni*. v. 930: scire licet *gigni* posse *ex non sensibu'* sensus. VI, 246 sq.: fulmina *gignier e crassis* alteque putandumst *nubibus extructis*. I, 159: *ex omnibu' rebus* omne genus *nasci* posset. III, 710: nata *ex illa* quae tum periit partita per artus. I, 204: *e qua* constat quid possit *oriri*. II, 383: (ignis) e taedis terrestribus ortus. v. 387: ignis noster hic *e lignis ortus* taedaque creatus. v. 932: Quod si forte aliquis dicet, dum taxat, *oriri* posse *ex non sensu* sensus mutabilitate cett. III, 970: alid *ex alio* numquam desistet *oriri*. I, 235: *e quibus* haec rerum *consistit* summa refecta. v. 636: *ex igni* summam *consistere solo*. v. 706: *ex igni* summam *consistere* posse. v. 839: *ex* aurique putat *micis consistere* posse aurum. v. 872: *ex alienigenis consistant* ligna necessest. II, 584: quod *genere ex uno consistat* principiorum. V, 237: *e quibus* haec rerum *consistere* summa videtur. I, 616: corpora *constabunt ex partibus infinitis*. v. 622: *ex infinitis constabunt partibus* aeque. v. 796: constare — ex aliis. v. 865 sq.: *ex alienigenis rebus constare* putetur, *ossibus* et *nervis sanie*que et *sanguine* mixtim. v. 868 sq.: terram *constare* necessest *ex alienigenis*. II, 159: ipsa *suis e partibus* una. v. 385: e parvis constare figuris. v. 538: elephantis, India quorum *milibus e multis* vallo munitur eburno (h. e. vallo e multis milibus constante). v. 691: ex aliis constare elementis. v. 698: ex aliis constare. v. 820: quae *constant ex illis*. v. 866: ex insensilibus — constare. v. 981 sq.: *ex aliis* — *constare elementis*, inde alia *ex aliis*. III, 375: quam *quibus e* corpus nobis et viscera *constant*. IV, 534: constent corporeis e principiis. v. 648: proinde *ex seminibus constant* variante figura. Sic Lachm. pro: Proinde et seminibus constant variantque figura. I, 669: e nilo fient. II, 986 sq. (si) ridere potest non *ex ridentibu' factus* (v. Lachm.), et sapere et doctis rationem reddere dictis non *ex seminibus sapientibus* atque *disertis*. IV, 186: sunt e primis facta minutis. v. 738: quae confiunt *ex* horum *facta figuris*. v. 739: *ex vivo* Centauri non *fit* imago. V, 890: ne forte *ex homine* et *veterino semine* equorum *confieri* credas Centauros posse. I, 714 sq.: et qui *quattuor ex rebus* posse omnia rentur *ex igni terra* atque *anima procrescere* et *imbri*. v. 763: Denique *quattuor ex rebus* si cuncta

creantur. v. 773: nulla tibi *ex illis* poterit res *esse creata*. v. 785= terramque *creari ex imbri*. II, 790 sq.: *ex albis* quoniam non alba *creantur*, nec quae nigra cluent *de nigris*, sed *variis ex*. v. 903: *creari — ex aliis* sentire *suëtis*. III, 34: ex his — creari. V, 796: *e terra* quoniam *sunt* cuncta *creata*. v. 1013: prolemque *ex se* — videre *creatam*. V, 319: *procreat ex se* omnia. II, 668: quamvis animantem *ex omnibus* unam ossa — constituunt. V, 880: *ex alienigenis membris* compacta.

d) De causa dicitur. III, 593: aliqua — e causa. v. 1055: *e quibus* id fiat *causis*. IV, 27: *quibus e rebus* — vigeret. V, 752: *pluribus e causis* fieri, v. Lachm. ad VI, 761. V, 860: nobis *ex utilitate sua* quae commendata manent. v. 1252: *qua cumque e causa* — exederat. VI, 172: pariter qui mittitur igni *e simili causa*, concursu natus eodem. Lachm.: „Sic oblongus et Brixiensis: *Et simili* quadratus, Antonius, Veronensis. verius est *E*."

e) Coniungitur cum verbis mentis aliquam actionem exprimentibus et hominem aut rem proponit, cuius ope aliquid cognoscitur (Kampm. l. l. p. 16). I, 407: alid *ex alio* per te tute ipse videre — poteris. v. 751: *conicere* ut possis *ex hoc*. II, 178 sq.: hoc tamen *ex ipsis* caeli *rationibus* ausim confirmare *aliis*que *ex rebus* reddere *multis*. Eadem leguntur V, 196 sq. IV, 663: *ex his rebus cognoscere* quaeque. VI, 423: ex his cognoscere rebus. V, 1134: *petunt*que res *ex auditis* potius quam *sensibus ipsis*. VI, 987: cernimus e sucis.

f) Adhibetur ad indicandam mutationem quandam, ita ut res conditionem sive naturam sive formam quam habet relinquat aut amittat et aliam induat (Kampm. p. 18). IV, 325: *e laevo sit* mutua dexter, h. e. laevus qui antea fuit, fiat mutua dexter. I, 186 sq.: nam *fierent* iuvenes subito *ex infantibu' parvis*. v. 661: *fieri*que *ex omnibus* unum corpus. III, 761: cur *e sapienti* stulta queat *fieri*. II, 778: ut saepe *ex aliis formis variis*que *figuris efficitur* quiddam quadratum. VI, 911: quippe catenam saepe *ex anellis* reddit *pendentibus*. I, 630: iam nil *ex illis* eadem reparare valeret.

g) *ex animo* III, 109: cum miser *ex animo* laetatur corpore toto. v. 914. IV, 1195: nam facit *ex animo* saepe.

h) *Ex* ita dicit proficisci aliquid et prodire ex aliqua re, ut ei consentaneum sit, idem quod *secundum* gemäss (Kampm.

p. 19). I, 605: inde aliae atque aliae similes *ex ordine* partes agmine condenso naturam corporis explent. IV, 370, 574, 973 ex ordine. V, 418: *ex ordine* ponam. v. 679: redeunt *ex ordine certo*. IV, 852: *ex usu* quae sunt *vita*que reperta.

i) *Ex* cum temporis notionibus coniunctum indicat rem aliquam a certo quodam temporis momento initium capere et continuari aut omnino simpliciter post aliam fieri (Kampm. p. 20). I, 550: nec ratione queunt alia servata per aevom *ex infinito* iam *tempóre* res reparare. v. 991: ex infinito — tempore. I, 997 et 1025 et II, 530 ex infinito. II, 255: *ex infinito* ne causam causa sequatur. v. 574: *ex infinito* contractum *tempore* bellum. V, 188 et 423: *ex infinito* iam *tempore* percita plagis. v. 316: *ex infinito* quae *tempore* pertolerassent etc. v. 378: *ex infinito* iam *tempore*. I, 578: ex aeterno tempore. II, 743: ex ineunte aevo. III, 344. 745. V, 537. 555. 859. III, 1092 sq.: *ex hodierno lumine* qui finem vitae fecit. I, 1115: namque alid *ex alio* clarescet, cf. V, 1456: namque alid *ex alio* clarescere conveniebat. V, 829: *ex alio*que alius status *excipere* omnia debet. v. 835: *ex alio* terram status *excipit* alter. v. 1305: alid *ex alio* peperit discordia. VI, 1036: nullo cessabant tempore apisci *ex aliis* alios avidi contagia morbi.

l) Instrumentum significat VI, 1012: quo *ducitur ex elementis*. Sic Lachm. pro *quod dicitur ex elem.*, „conciso quodam dicendi genere, inquit, cuius simile exemplum non possum promere, qualia forent *ducere ex manu, ex fune, ex catena*. Graeci haec frequentant ad significandam instrumenti, quo aliquid ducitur, continuitatem. scilicet anulus ex elementis ferri cohaerens iisdem elementis in vacuum ducitur.“ Bernaysius tamen *ex elementis* uncis includit.

Prae a) significationem habet loci. IV, 286: atque alium *prae se* propellens aëra volvit. V, 1310: et validos partim *prae se* misere leones.

b) significat causam IV, 1167: cum vivere non quit *prae macie*.

Pro adverbium est coniunctum cum *quam*, quod tribus locis legitur Lucretianis, II, 1137: nec satis est, *pro quam* largos exaestuat aestus, unde queat tantum suboriri. III, 199: igitur parvissima corpora *pro quam* et levissima sunt, ita mobilitate feruntur. VI, 11: *pro quam* posset. Lachmannus ad h. l., qui defendit

pro quam contra Handium in Tursellino IV, p. 616, comparat *pro ut, prae ut, prae quam, praeter quam, post quam, ante quam, super quam.*

Praepositio *pro* a) idem significat ac *loco* s. *instar alicuius rei.* III, 367: si *pro foribus* sunt lumina nostra. IV, 466: *pro visis* ut sint quae non sunt sensibu' visa. v. 761: quem reddita *pro vita* iam mors et terra potitast. Sic Lachmannus pro *reddita vita.*

b) Idem significat quod *secundum, ratione alicuius rei habita.* I, 807: sua pro parte. IV, 550 pro parte. V, 257: pro parte sua. II, 231: haec *pro ponderibus* casus celerare necessest. V, 2: Quis potis est dignum pollenti pectore carmen condere *pro* rerum *maiestate his*que *repertis?* Sic Lambinus coniectura pro: pro rerum maiestatis atque repertis. v. 4: qui fingere laudes *pro meritis* eius possit. v. 231: nec varias quaerunt vestes *pro tempore* caeli. v. 1058: pro vario sensu. v. 1111: *pro facie* cuiusque et *viribus ingenio*que. v. 1174: vocesque superbas mittere *pro facie praeclara* et *viribus amplis.* VI, 1281: quisque suum *pro re* compostum maestus humabat.

c) De remuneratione dicitur. III, 1014: poenarum *pro* male *factis.* V, 118: pendere eos poenas *inmani pro scelere* omnis.

Tmesin in compositione cum verbo passa est praepositio VI, 1264: multa siti protracta viam per *pro*que *voluta.*

Sine I, 22: sine te. v. 155: *opera sine* divom. II, 168: deum *sine numine.* I, 192: sine certis imbribus. v. 198: quam *sine principiis* ullam rem existere posse. v. 213: *nostro sine* quaeque *labore* sponte sua multo fieri meliora videres. v. 363: sine pondere. I, 396 sine inani, item v. 510. 532. 538. — v. 443: sine corpore, item III, 166. 508. 554 sq.: sic animus per se non quit *sine corpore* et *ipso* esse *homine.* v. 560. 731. 788. V, 132 *s. corpore* oriri. I, 451 sq.: sine perniciali discidio. III, 326 sine pernicie. v. 347 *sine peste malo*que. I, 601: *sine partibus* extat. II, 5: *tua sine parte* pericli. I, 1054 sq.: sine ullis ictibus externis. II, 809: *sine eo* (luminis ictu) fieri non posse putandum est. II, 92: quoniam spatium *sine fine modo*quest. v. 193: sine vi subigente. III, 333: *sine* alterius *vi.* II, 423: haut *sine principiali aliquo levore* creatast. v. 425: non *aliquo sine* materiae *squalore* repertast. v. 795: *sine luce* — esse. v. 939: constare — *sine odore ullo.* III, 113: effu-

sumque iacet *sine sensu* corpus honustum. v. 165: sine tactu. v. 398 *sine mente animo*que. IV, 238: neque posse *sine his* res ulla videri. v. 810: nec *sine eo* fieri posse ut cernamus acute. v. 1074: quae sunt *sine poena*. V, 16: his — sine rebus. v. 18: bene non poterat *sine puro pectore* vivi. V, 841: muta *sine ore* etiam, *sine voltu* caeca reperta. v. 869: *sine* pabula parta *labore*. v. 1426: nudos *sine pellibus*. VI, 207: cum sunt *umore sine ullo*. v. 217 sq.: *sine taetro terrore* et *sonitu* fulgit. v. 300 et 310: sine igni. v. 1055: sine eo. v. 1210: et *manibus sine* non nulli *pedibus*que manebant.

II. Praepositiones cum accusativo coniunctae.

Ad a) motum exprimit sive verum sive per metaphoram intellegendum ad locum aut rem, a qua loci significatio non est aliena. I, 51: animum — semotum a curis adhibe *veram ad rationem*. II, 1023: Nunc animum nobis adhibe *veram ad rationem*. I, 95: ad aras deductast. II, 1116: donique *ad extremam* crescendi — *finem* omnia *perduxit* — natura. IV, 684 ad sua — pabula ducit. I, 212: cimus *ad ortus*, = V, 211. I, 216: neque *ad nilum* interemat res. v. 237: haut igitur possunt *ad nilum* quaeque *reverti*. v. 756: debeat *ad nilum* iam rerum summa *reverti*. II, 961: ad vitam — reverti. V, 635: ad signum quodque reverti. III, 54: acrius *advertunt* animos *ad religionem*. IV, 341: convertier ad nos. V, 707: Luna potest solis radiis percussa nitere, inque dies magis id lumen *convertere* nobis *ad speciem*. Sic paulo post 724 *Ad speciem vertit* nobis oculosque patentis. VI, 643: finitimis *ad se convertit* gentibus ora. V, 617: se ut *vertat metas ad solstitialis*. v. 1199: *vertier ad lapidem* atque *omnis accedere ad aras*. I, 248: haud igitur *redit ad nilum* res ulla. v. 541: *ad nilum* penitus res quaeque *redissent*. v. 673: redeant ad nilum. v. 797: ne tibi res *redeant ad nilum* funditus omnes. II, 756. 864. III, 910: *ad somnum* si res *redit* atque *quietem*. IV, 996: redeant — ad se. v. 1023: ad se redeunt. V, 780 sq.: *redeo ad* mundi *novitatem* et *mollia* terrae *arva*. v. 1141: *ad summam faecem turbas*que *redibat*. II, 139: exit — nostros ad sensus. v. 1174: ire ad capulum. I, 266: ad nil revocari = v. 544. III, 468: ad vitam — revocantes. V, 255: ad diluviem revocatur. VI, 292: ad diluviem revocari. I, 299: nec tamen *ad naris venientis* cernimus umquam.

III, 833: *ad confligendum venientibus* undique Poenis. IV, 280: venit ad nostras acies. v. 294: *planitiem ad* speculi *veniens*. V, 1457: artibus *ad summum* donec *venere cacumen*. IV, 941: *perveniant — ad primas partis elementa*que *prima*. V, 570: perveniunt nostros ad sensus. v. 687: *ad id signum* caeli *pervenit*. VI, 184: quam quae *perveniunt* oculorum *ad lumina nostra*. v. 696 sq.: ad altas perveniunt — fauces. v. 1015 sq.: pervenit ad ipsum — lapidem. V, 270: *ad caput* amnibus omnis *convenit*. VI, 165: ad auris — adveniunt. I, 355: rigidum permanat frigus *ad ossa*. v. 555: *ad* summae aetatis *pervadere finis*. Sic Briegerus Philol. XXIII, 3, p. 471 sq. v. 668: occidet ad nilum. v. 857: reccidere ad nilum. II, 1024: nova res molitur *ad auris accidere*, quod commemorat Lachm. ad IV, 568. IV, 236: accidere ad speciem. I, 725: *ad caelum*que *ferat* flammai fulgura rursum. V, 1232: quoniam violento turbine saepe correptus nilo *fertur* minus *ad vada* leti. VI, 8: ad caelum — fertur. III, 132: nomen, *ad organicos* alto *delatum* Heliconi. VI, 55: *conferre* deorum — *ad imperium* res. I, 788: meare a caelo *ad terram*, de terra *ad sidera* mundi. v. 791: ne res *ad nilum redigantur* funditus omnes, = II, 752. V, 877 ad interitum — redegit. I, 969 sq.: siquis *procurrat ad oras — extremas*. II, 370: *ad sua* quisque fere *decurrunt ubera* lactis. III, 311: iras decurrat ad acris. IV, 704: ad sensum decurrunt. VI, 92: tu mihi supremae *praescribta ad candida* calcis *currenti* spatium praemonstra. Sic Turnebus in adversariis II, 12 pro *ac candida callis*. v. 316: semina *concurrunt* calidi fulgoris *ad ictum*. I, 987: copia materiai — *confluxet ad imum*. VI, 636: *ad caput* amnibus omnis *confluit*. II, 13: ad summas emergere opes = III, 63. V, 698: emergere ad ortus. II, 191: cum subsiliunt ignes *ad tecta* domorum. v. 325: fulgor ibi *ad caelum* se tollit. v. 328: clamoreque montes icti reiectant voces *ad sidera* mundi. v. 359 sq.: revisit ad stabulum. V, 636: ad hanc — revisunt. v. 1153: ad eum — revisit. VI, 1238: qui cumque *suos* fugitabant *visere ad aegros*. II, 515: ab ignibus *ad gelidas — usque pruinas*. VI, 1109: *usque ad nigra* virum — *saecla*. II, 833: quam *discedant ad semina* rerum. v. 1113 sq.: *ad sua saecla recedunt*, umor *ad umorem*. III, 609: *ad iugulum* et *superas* (sic recte Goebel. qu. Lucr. p. 29) *succedere fauces*. V, 1123: ad summum succedere honorem. III, 362: sensus — *acies detrudit ad ipsas* lumina. V,

640: *detrudere — brumalis usque ad flexus gelidum*que *rigorem.* VI, 440: *detrusit ad aequora* ponti. III, 776: *conubia ad* Veneris *partus*que ferarum esse animas presto deridiculum esse videtur. v. 959: nec opinanti mors *ad caput* adstitit. v. 1063: agens — *ad villam.* IV, 339: ad nos — advolat. v. 357: ad nostras acies perlabitur. V, 711: propius — *ad ignem labitur.* IV, 389: fugere *ad puppim.* v. 895: dispargitur *ad partis* ita *quasque minutas.* v. 1021: praecipitent *ad terram.* V, 1001: aequora fligebant navis *ad saxa.* v. 1031: protrahere *ad gestum* pueros. VI, 53: depressosque premunt *at terram.* Lachm.: „Ita in oblongo scripta est *ad* praepositio, in quadrato *a*". v. 464: venti portantes *cogunt ad summa cacumina* montis. v. 733: ibi *ad altos* denique *montis* — nubes *coguntur.* v. 562: *ad caelum*que magis quanto sunt edita quaeque. v. 900: *nocturna ad lumina* linum — admoveas. v. 1031: *pronas ad partis* — insinuatus.

b) Terminus significatur, ut *ad* idem sit quod *usque ad.* VI, 1168: intima pars hominum vero flagrabat *ad ossa.*

c) De quiete dicitur. VI, 1062: obversatur *ad auris.* VI, 694 sq.: montis *ad* eius *radices* frangit fluctus. v. 729: fit quoque uti pluviae — magis *ad caput* ei fiant. v. 750 Palladis *ad templum.* v. 1265: corpora *silanos ad* aquarum strata iacebant.

d) Dicitur de tempore, ad quod usque actio protensa et producta est V, 39 ad satiatem, deinde etiam de eo tempore, quod non accurate definitur, sed tantum ex propinquitate alicuius certi momenti designatur (Hand. Tursell. I, p. 98) VI, 1192: *ad supremum* denique *tempus* conpressae nares.

e) Comparationem rei exprimit cum alia re. VI, 613: *ad* maris omnia *summam* guttai vix instar erunt unius adaugmen. v. 679 nil sint *ad summam* summai totius *omnem.*

f) Significationem habet praepositionis *secundum.* II, 281: cuius *ad arbitrium* quoque copia materiai cogitur inter dum flecti. v. 379: neque facta manu sunt unius *ad certam formam* primordia rerum. III, 144: *ad numen* mentis *momen*que movetur. IV, 361: fit quasi ut *ad tornum* saxorum structa tuamur.

g) Refertur ad finem aliquem et usum et effectum, vel ad id, cuius ratione habita aliquid affirmatur, quo pertinent praeter alia etiam adiectiva cum *ad* coniuncta et usus gerundii cum praep. *ad* (cf. Hand. p. 112). I, 185: spatio foret usus seminis

ad coitum. IV, 831: facere *ad vitam* — quae *foret usus.* II, 20: *corpoream ad naturam* pauca videmus *opus esse.* VI, 365: quorum utrumque *opus est fabricanda ad fulmina* nubi. I, 750: quod *ad sensus nostros* minimum esse videtur. III, 397: est animus — dominantior *ad vitam quam vis* animai. II, 1027: difficilis — ad credendum. V, 80: *morigera ad fruges augendas* atque *animantis.* VI, 774: *aptas — ad* vitai *rationem.* III, 214: nil ibi libatum de toto corpore cernas *ad speciem,* nil *ad pondus.* V, 569: nil *ad speciem* est contractior ignis. III, 238: nec tamen haec sat sunt *ad sensum* cuncta *creandum.* v. 618: si non certa loca *ad nascendum* reddita cuique sunt. III, 833: *ad confligendum* venientibus undique Poenis. VI, 473: *ad nubis augendas* multa videntur posse — consurgere. IV, 708: conveniunt *ad sensus — omnes.* V, 1415: immutat sensus *ad pristina quaeque.* VI, 9: *ad victum* quae flagitat usus.

h) Separatim commemoro locutiones *esse, attinere, pertinere ad aliquid.* III, 830: Nil igitur mors *est ad nos.* v. 845: nil tamen *est ad nos.* v. 926: multo igitur mortem minus *ad nos esse* putandumst. v. 972: respice — quam nil *ad nos* ante acta vetustas temporis aeterni *fuerit.* v. 850: pertineat — ad nos. VI, 938 sq.: quamquam *multas* hoc *pertinet ad res* noscere, cum primis *hanc ad rem — ipsam.* III, 852: nil *ad nos — attinet.* IV, 29: quod — *ad has res attinet.*

Adversum adverbium est V, 1319: *adversum* venientibus. Praepositio IV, 445: labier *adversum nimbos.* V, 310: *Adversus* naturae *foedera* niti.

Ante saepissime est adverbium, sic I, 233: aetas *ante* acta. v. 234: *ante* acta aetate. v. 558: *ante* acti temporis. III, 672: *super ante* actam aetatem. v. 832: *ante* acto — tempore. v. 935: vita *ante* acta. I, 292: trudunt res *ante.* v. 429: paulo ostendimus *ante.* v. 907: paulo quod diximus *ante.* II, 764 paulo *ante.* I, 541 et V, 338 ante hac. I, 858: testor res *ante* probatas. III, 538: ni mirum ut diximus *ante.* v. 852: *ante* qui fuimus. Similiter v. 868: neque hilum differre *ante* ullo fuerit iam tempore natus. III, 959 sq. ante quam, quod legitur etiam VI, 170 sq. 901 sq. 463 (ante — quam). III, 972 sq.: respice item quam nil ad nos *ante* acta vetustas temporis aeterni fuerit, *quam* nascimur *ante,* de quo loco vide Hand. Tursell. I, p. 395: „Transponun-

tur distracta vocabula *quam ante* a poetis, sensu non mutato quidem, sed per ictum numerorum gravescente". IV, 139: *ante* ire. V, 737 sq. *ante* — graditur. V, 168: *ante* quietos. v. 1140 *ante* metutum.

Praepositio *ante* a) de loco dicitur. I, 62: *ante oculos* foede cum vita iaceret. v. 342 moveri — *ante oculos*. v. 998: *ante oculos* res rem finire videtur. II, 113: imago *ante oculos* — nobis versatur. IV, 979: obversantur *ante oculos*. II, 732: *ante oculos* quae candida cernis. III, 75: *ante oculos* illum esse potentem — queruntur. v. 185: *ante oculos* quorum in promptu natura videtur. v. 488: ante oculos — nostros. v. 995: *ante oculos* est. I, 89: *ante aras* adstare. v. 352: *ante* deum — *delubra decora*. IV, 1201: pandere palmas *ante* deorum *delubra*. III, 67: et quasi iam leti *portas* cunctarier *ante*.

b) de tempore I, 938: *ante ipsam genitam naturam* animantis.

Aput duobus locis Lucretianis legitur, VI, 747 Cumas aput et v. 848 *apud* Hannonis *fanum*.

Circum adverbium est hisce in locis: II, 325: totaque *circum* aere renidescit tellus. v. 329: et *circum* volitant equites. I, 387: quamvis *circum* celerantibus auris confluat. v. 512: materiem *circum* solidam constare necessest. v. 1089. II, 618. 1107. 1144. III, 219. v. 403: quamvis est *circum* caesis lacer undique membris. Sic Itali et Marullus. IV, 203, ubi exemplaria habent *caelum*, Luchmannus scripsit *circum*que rigare, i. e. *undique*. III, 404. 408. 411 *circum* caedas. v. 469 *circum* stant. IV, 81. 340 *circum* agitur. v. 400: atria versari et *circum* cursare columnae usque adeo fit uti pueris videantur cett. v. 608. V, 359. 468 *circum* datus, item VI, 1036. V, 483. 520 *circum* versantur, item VI, 200. V, 1378. 1437. VI, 127. 829. 854. Praepositio est in his: I, 38 sq.: *hunc* tu, diva, tuo recubantem corpore sancto *circum* fusa super. v. 87: cui simul infula *virgineos circum* data *comptus* ex utraque pari malarum parte profusast. v. 718 (insula) *quam* fluitans *circum* — aequor Ionium — aspargit virus. v. 937 pocula circum. II, 345: *circum ripas fontis*que *lacus*que. v. 635: circum puerum. v. 802 quae vita *cervicem*st *circum*, sec. Briegerum Philol. XXV, p. 73. III, 141: haec loca circum. IV, 12: pocula circum. v. 220: littora circum. In

l. VI, 926, ubi iidem versus sunt, est littora propter. V, 612: circum se. VI, 427: *quam* freta *circum* fervescunt. v. 784: circum collis. v. 862: circum fontem. v. 891: circum se.

Citra uno loco Lucretiano invenitur IV, 275: citra postes.

Contra saepissime est adverbium, sic I, 66 sq.: primum Graius homo mortalis tendere *contra* est oculos ausus primusque obsistere *contra*. v. 113. 363 *contra* autem. v. 455. 521. 766. 780: quod *contra* pugnet et obstet. II, 280: quod *contra* pugnare obstareque possit? II, 794: qui *contra* pugnet et obstet. v. 868 nec *contra* pugnant. VI, 98: *contra* pugnantibu' ventis. I, 1000. II, 1043: accingere *contra*. III, 108: et retro fit uti *contra* sit saepe vicissim. IV, 223. 300: *contra* si tendere pergas. V, 276. 1008. VI, 525. 929 dilutaque *contra*. v. 1095. — *at contra* legitur I, 366. 570. 1087. II, 235. 392. 400. 424. 713. III, 25. 191. 198. 201. IV, 95. 512. 625. 661. 843. VI, 976. II, 74: *at* haec *contra* florescere cogunt.

Praepositio *contra* a) habet significationem loci IV, 156 quamque rem *contra speculum* ponas. V, 708: eum contra. b) dicitur de rebus quae aliis sint contrariae deque impetu hostili. I, 82 quod contra. v. 693: *contra sensus* — repugnat. III, 353: vel *manifestas res contra veras*que repugnat. IV, 471 *hunc* igitur *contra* mittam contendere causam. v. 484: dicere *eos contra*.

Extra I, 72: *extra* processit longe *flammantia moenia* mundi. II, 1045 *extra moenia* mundi. I, 963: nunc *extra summam* quoniam nil esse fatendum. III, 570 et 797 extra corpus. v. 603 *extra* prodita *corpus*. V, 141 *extra corpus formam*que *animalem*. v. 1401 *extra numerum* procedere.

Infra praepositio uno loco legitur Lucretiano IV, 112 sunt *infra nostros sensus*.

Inter adverbium est in compositione *inter dum*, quod legitur I, 273. 293. 1046. II, 23. 57. 804, ubi respondet praegresso *alias*. III, 174. 465. 1024. IV, 133. 138. 1112. 1130. 1218. 1278. 1280. V, 1086. 1099. 1126. VI, 111. 116. 555: ut vas *inter dum* non quit constare, nisi umor destitit in dubio fluctu iactarier intus. Sic Lachm. pro *inter*. Deinde in compositione cum verbis. III, 227 *inter* datur. v. 868 *inter* datus. VI, 931 *inter* datur. III, 262: *inter* enim *cursant* cett. III, 557 *inter* positum. VI, 1048 *inter* posito. III, 716 pupillas *inter fodiunt*. V, 767

inter rumpat. V, 287 *inter* quasi *rumpere*. v. 299 *inter* quasi *rupta*. VI, 894: *inter* vomit.

Praepositio a) ponitur de loco et de hominibus vel rebus in aliquo loco versantibus. I, 354: *inter saepta* meant voces. v. 386: *inter corpora* quod fiat. v. 639 sq.: clarus — magis *inter inanis* quamde *gravis inter Graios*. v. 890: dispertita *inter terram*. v. 1107: omnia *inter permixtas* rerum caelique *ruinas* — abeant. II, 50: *inter reges* rerumque *potentes* versantur. v. 805: *inter curalium* viridis miscere zmaragdos. III, 236: necessest aëris *inter eum* primordia multa moveri. v. 335: communibus *inter eas* conflatur — motibus — sensus. v. 650: laevam — *inter equos* abstraxe rotas. IV, 38: *inter vivos* volitare. v. 247: aëra qui *inter se* cumque est *oculos*que locatus. v. 281: aëra qui *inter se* cumquest *oculos*que locatus. VI, 831: aëra, qui *inter avis* cumquest *terram*que locatus. v. 1004: *inter* qui *lapidem ferrum*que est cumque locatus. IV, 398: *inter quos* liber patet exitus. v. 410: *inter eos solem*que iacent immania ponti aequora substrata. v. 415: qui *lapides inter* sistit per strata viarum. v. 575: montis inter opacos. V, 939: *glandiferas inter* curabant corpora *quercus*. v. 956: fructices inter. v. 1074: *inter equas* ubi equus — saevit. v. 1280: mortalis inter. v. 1421: *inter eos* distractam sanguine multo disperiisse. VI, 110: *malos inter* iactata *trabes*que. v. 581: *speluncas inter magnas* fremit. VI, 722 *inter nigra* virum — *saecla* exoriens. v. 894: quod *dulcis inter salsas* inter vomit undas, ubi dubium est utrum a priore *inter* pendeat acc. *dulcis* an *salsas:* hoc mihi est verisimilius.

b) de diversis rebus et de discrimine, quod inter res duas pluresve intercedit. I, 619: ergo rerum *inter summam minimam*que quid escit?

c) Saepissime dicitur *inter se* de actione mutua. I, 240: nisi materies aeterna teneret, *inter se* nexu minus aut magis indupedita. v. 244: *inter se* quia nexus principiorum *dissimiles* constant. II, 380: *dissimili inter se* — volitare figura. v. 409: *dissimili inter se* pugnant perfecta figura. v. 697: *dissimili* tamen *inter se* consistere summa possunt. v. 721: *dissimiles* sunt *inter se*. v. 783: dissimiles — inter se. IV, 370: *dissimiles inter se* res. v. 775 sq.: propter *dissimilem* naturam *dissimilis*que texturas *inter sese*. v. 982: *dissimili inter se* natura. II, 372: inter se simile.

v. 524: *inter se simili* quae sunt perfecta figura. I, 375: *inter se* posse moveri. v. 760: inimica modis multis sunt atque veneno ipsa sibi *inter se*. v. 769: *mutant*que colorem et totam *inter se* naturam. v. 787: nec cessare haec *inter se mutare*. v. 910 sq.: quas *inter se* dent motus accipiantque, atque eadem paulo *inter se mutata* creare ignes. v. 913: verba quoque ipsa *inter se* paulo *mutatis* sunt elementis. V, 185: quidque *inter sese permutato* ordine possent. I, 819: et quos *inter se* dent motus accipiantque. Eadem verba leguntur II, 762 et 1069. I, 825: cum tamen *inter se* versus ac verba necessest confiteare — *distare*. II, 690: cum tamen *inter se* versus ac verba necessest confiteare alia ex aliis constare elementis. I, 838: sanguinis *inter se* multis coëuntibu' guttis. V, 452: quanto magis *inter se* perplexa coibant. I, 899: terantur *inter se*. V, 1100: *mutua* dum *inter se* rami stirpesque teruntur. II, 29: *inter se* prostrati cett. = V, 1392. II, 67: non *inter se* stipata cohaeret materies. v. 461: haerere inter se. III, 193: *haeret* enim *inter se* magis omnis materiai corpus. v. 325: communibus *inter se* radicibus *haerent* = V, 554. II, 76: *inter se* mortales *mutua* vivunt. v. 154: *complexa* meant *inter se* conque globata. V, 922: non tamen *inter se* possunt *complexa* creari. II, 155: *inter se* retrahuntur. v. 348 inter se differre. v. 351: nec minus atque homines *inter se* nota cluere. v. 394: aut magis *amatis inter se* perque plicatis. v. 405: haec magis *amatis inter se* nexa teneri. v. 445: haec magis *amatis inter* sese esse necessest. v. 396: uti non tam diducta repente *inter se* possint primordia — per — foramina permanare. v. 439: confundunt *inter se* concita sensum. v. 454: nec retinentur enim *inter se* glomeramina quaeque. v. 484: inter se — variare. v. 630: *inter se* forte quod armis ludunt. v. 693: non quo — nulli *inter se* duo sint — idem. v. 922: ut nequeunt homines armenta feraeque *inter sese* ullam rem gignere. v. 942 (materies) contulit *inter se* motus. III, 137: animum atque animam dico *coniuncta* teneri *inter se*. v. 559: inter se coniuncta. IV, 947: coniuncta inter se. v. 726: inter se iunguntur. V, 1020 amicitiem — *iungere* finitimi *inter se*. III, 258: quo pacto *inter sese mixta* — vigeant. v. 283: necessest ventus et aër et calor *inter se* vigeant *commixta*. V, 919: *mixtas* potuisse creari *inter se* pecudes etc. III, 262 sq.: inter enim cursant primordia principiorum motibus *inter se*. III, 332. v. 424: qua tenus est unum

inter se coniunctaque res est. III, 780 certare — inter se. v. 783: inter se contendant. IV, 961: divisior *inter se*. V, 72: genus humanum — loquella coeperit *inter se* vesci. v. 191 inter se — congressa = 426. v. 349: *inter nos* nisi quod morbis aegrescimus cett. v. 380 inter se — pugnent. v. 393 magnis *inter se* de rebus *cernere*. v. 445 nec motus *inter sese dare* convenientis. v. 649: aestibus *inter se diversis*. VI, 1100 inter se diversa. V, 854: *mutua*que insinuent *inter se* gaudia uterque. v. 894: *inter se* quorum discordia membra videmus. V, 959 neque ullis moribus *inter se* scibant nec legibus uti. v. 1047: si non alii quoque vocibus usi *inter se* fuerant. v. 1245: *inter se bellum* — gerentes. VI, 454 *inter se comprensa* teneri. v. 456 haec *comprendunt inter se*. v. 1086 ut cava conveniant plenis haec illius illa huiusque *inter se*. v. 1088 quasi ut anellis hamisque plicata *inter se* quaedam possint coplata teneri.

d) Apponitur nominibus rerum in tempore factarum: IV, 1084 inter amorem. VI, 524 tempestatem inter opacam.

Intra II, 1118 sq. quod datur *intra vitalis venas*. IV, 611 saepem intra. Sic Lachmannus pro cernere nemo saepe supra potis est.

Ob apud Lucretium semper habet significationem causalem. I, 156: *quas ob res* ubi viderimus nil posse creari de nilo cett. I, 639: clarus *ob obscuram linguam*. II, 929 ob imbris. III, 257 hanc ob rem, item V, 1150. VI, 334. 572: saepius *hanc ob rem* minitatur terra ruinas. v. 873. IV, 857 utilitatis *ob officium*. V, 1224 *nequid ob admissum* foede *dictum*ve superbe poenarum grave sit solvendi tempus adultum.

Penes uno loco reperitur Lucretiano II, 1010 neve putes *aeterna penes* residere potesse corpora prima.

Per a) dicitur de loco et de rebus in loco versantibus. I, 17 sqq.: *per maria* ac *montis fluvios*que *rapacis frondiferas*que *domos* avium *campos*que *virentis* omnibus incutiens blandum *per pectora* amorem efficis etc. v. 30: effice ut interea — moenera militiai *per maria* ac *terras omnis* — quiescant. v. 119: *per gentis Italas* hominum quae clara clueret. v. 223: aut intus penetret *per inania*. v. 257: hinc fessae pecudes pingui *per pabula laeta* corpora deponunt. v. 260: hinc nova proles artubus infirmis *teneras* lasciva *per herbas* ludit. v. 340: *per maria* ac *terras sublima*que caeli. v. 353: *per truncos* ac *per ramos* diffun-

ditur omnis. v. 414: *per membra* senectus serpat. v. 416 sq.: quam tibi de quavis una re — sit copia missa *per auris*. v. 438: nulla de parte quod ullam rem prohibere queat *per se* transeire meantem. v. 489: *per saepta* domorum clamor it ac voces. v. 1018: materiai copia ferretur *magnum per inane* soluta. v. 1024 per omne. v. 1060: ut *per aquas* quae nunc rerum simulacra videmus. v. 1075: omnis — locus — *per medium, per non medium* concedere debet. v. 1103: diffugiant — *per inane*. v. 1108: abeant per inane profundum. II, 5: belli certamina — *per campos* instructa. v. 24: si non aurea sunt iuvenum simulacra *per aedes*. v. 40: *per loca* campi fervere. v. 65 mobilitas *magnum per inane* meandi. v. 83 *per inane* vagantur. v. 96 nulla quies est reddita corporibus — *per inane profundum*. v. 109 *magnum per inane* vagantur. v. 115: lumina — fundunt *per opaca* domorum. v. 116 multa — *per inane* videbis corpora misceri. v. 146 *aëra per tenerum* liquidis loca vocibus opplent. v. 151 non *per inane meat vacuum*. v. 158 cum *per inane meant vacuum*. v. 202: quin *vacuum per inane* deorsum cuncta ferantur. v. 213: *transversos*que volare *per imbris* fulmina cernis. v. 217: corpora cum deorsum *rectum per inane feruntur*. v. 222: caderent *per inane profundum*. v. 227: quo citius *rectum per inane feruntur*: v. 230: *per aquas* quae cumque cadunt atque *aëra rarum*. v. 238: omnia debent *per inane quietem* — ferri. v. 256 libera *per terras* unde haec animantibus exstat — potestas. v. 266 sq.: omnis enim, *totum per corpus*, materiai copia conciri debet, concita *per artus omnis* ut studium mentis conixa sequatur. v. 271 inde dari porro *per totum corpus* et *artus*. v. 364 per pabula laeta. v. 388 lumen *per cornum* transit. 391 sq. *per colum* vina videmus perfluere. v. 397 *singula per* cuiusque *foramina* permanare. v. 474 *per terras* percolatur. v. 555 *per* terrarum *oras* fluitantia. v. 608 quo nunc insigni *per magnas* praedita *terras* — fertur divinae mentis imago. v. 613 *per* terrarum *orbem* fruges coepisse creari. v. 624 magnas invecta *per urbes*. v. 706 Chimaeras pascere naturam *per terras omniparentis*. v. 951 *per caulas* eiecit *omnis*. v. 949 materies, *omnis* concussa *per artus*. v. 964: corpora vi quadam *per viscera viva per artus* sollicitata etc. v. 1049: *per omne* nulla est finis. III, 17: *totum* video *per inane* geri res. v. 27: quae — *per inane* geruntur. v. 122: *per os* est editus aër. v. 143 *per totum* dissita *corpus*. v. 151 *per membra* atque *artus* nulla novitate cietur. v. 153 con-

sentire animam totam *per membra* videmus. v. 245: sensiferos motus quae didit prima *per artus*. v. 255 diffugiant — *per caulas*. v. 272 unde oritur — *per viscera* motus. v. 283 commixta *per artus*. v. 300 *per viscera* concitat auras. v. 336 accensus *per viscera* sensus. v. 376: rara *per artus* dissita sunt. v. 393 semina corporibus — inmixta *per artus*. v. 398 nequit residere *per artus*. v. 492 vis morbi distracta *per artus* turbat. v. 529 *per artus* ire. v. 544 dispersa *per auras*. v. 566 sq. quia *per venas* et *viscera* mixtim, *per nervos* atque *ossa*, tenetur corpore ab omni. v. 586 sq. manante anima *usque per artus per*que viarum *omnis flexus*. v. 589 dispertitam animae naturam exisse *per artus*. v. 691: namque ita conexa est *per venas viscera nervos*. Sic corrector quadrati et ceteri, (ut versu 217 nexam per venas viscera nervos) pro conexa est viscera per venas nervos. v. 702: dispertitus — *per caulas* corporis *omnis*. v. 707 *per caulas* omnis diduntur in artus. v. 699 permanare — per membra. v. 710 partita per artus. v. 751 per auras. v. 758: quare dissolvi quoque debent posse *per artus*. v. 767 mutata *per artus* etc. v. 1029 viam qui — *per mare magnum* stravit. v. 1030 iterque dedit legionibus ire *per altum*. IV, 32: volitant — *per auras*. v. 77 *per malos* volgata *trabes*que trementia flutant. v. 93: scinduntur *per iter flexum*. v. 187: *per*que aëris *intervallum* — transire. v. 192: *inmemorabile per spatium* transcurrere posse. v. 198: permanare *per* aëris *intervallum*. v. 202 *per totum* caeli *spatium* diffundere sese. v. 221 volitare *per auras*. v. 248 *per nostras acies* perlabitur. v. 272 ianua cum *per se* transpectum praebet. v. 302 *aëra per purum* — simulacra feruntur. v. 330: omnia *per flexos aditus* educta licebit pluribus haec speculis videantur in aedibus esse. v. 358 *aëra per multum* — simulacra feruntur. v. 415: qui lapides inter sistit *per strata* viarum. v. 443: per caelum. v. 451 binaque *per totas aedis* geminare supellex. v. 530: *per angustum* turba maiore coorta ire foras ubi coeperunt primordia rerum. v. 558: *aëra per multum* confundi verba necessest. v. 569 diffusa *per auras*. v. 573 quo pacto *per loca sola* saxa paris formas verborum — reddant. v. 596 sq. *per loca quae* nequeunt oculi res cernere apertas, *haec loca per* voces veniant. v. 599 *per flexa foramina* — transire. v. 620 *per caulas* — palati diditur. v. 628: *per fauces* praecipitavit. v. 678: *per auras* mellis apes — ducuntur odore. v. 699 *per saxea saepta* non *penetrat*. v. 703 refrigescit —

plaga *per auras*. v. 730: corporis haec quoniam *penetrant per rara*. v. 864: multa *per os* exhalantur. v. 869 atque patentem *per membra* ac *venas* ut amorem opturet edendi. v. 888: quae — *per membra* atque *artus*, animai dissita vis est. v. 894 *per patefacta* venit. v. 907 quibus — modis somnus *per membra* quietem inriget. v. 916 ubi est distracta *per artus* vis animae. v. 940 perveniant — *per parva foramina*. v. 942 fit quasi paulatim nobis *per membra* ruina. v. 946 pars — distracta *per artus*. v. 1042 *per membra* atque *artus* decedit. v. 1215: semina cum Veneris stimulis excita *per artus* obvia conflixit conspirans mutuus ardor. V, 20: ex quo nunc etiam *per magnas* didita *gentis* dulcia permulcent animos solacia vitae. v. 41: *per nemora* ac *montes magnos silvas*que *profundas*. v. 214: cum iam *per terras* frondent. v. 268: supter *per terras* diditur omnis. v. 342: exisse — *per terras* amnes. v. 398: aethere raptavit toto *terras*que *per omnis*. v. 404 inde *suum per iter* recreavit cuncta gubernans. v. 457 per rara foramina. v. 461 *gemmantis* rore *per herbas*. v. 475 *per summas* labier *oras*. v. 521: ignes — *per* caeli volvunt *immania templa*. v. 527: quid possit fiatque *per omne*. v. 530 causas, motibus astrorum quae possint esse *per omne*. v. 580: quae — tuemur *aera per multum*. v. 648 qui minus illa queant *per magnos* aetheris *orbis* — *ferri?* v. 656: Matuta *per oras* aetheris auroram *differt*. v. 712 labitur — *per orbem*. v. 760 cum loca *praeteriit* flammis infesta *per auras*. v. 770: dum *loca* luminibus propriis *inimica per exit?* v. 772 quoniam magni *per caerula* mundi qua fieri quicquid posset ratione resolvi. v. 786 arboribusque datumst variis exinde *per auras* crescendi — certamen. v. 842: vinctaque membrorum *per totum corpus* adhaesu. v. 851 *per artus* — manare. v. 898 neque sunt eadem iucunda *per artus*. v. 911 *per terras* flumina — fluxisse. v. 928 validis aptum *per viscera* nervis. v. 931: multaque *per caelum* solis volventia lustra. v. 972 nec — diem — *per agros* quaerebant — palantes. v. 1104 per agros. v. 1130 *angustum per iter* luctantes ambitionis. v. 1161 quae causa deum *per magnas* numina *gentis* pervulgarit. v. 1189 *per caelum* volvi. v. 1226 *per mare* — verrit. v. 1366 defodere in terram virgulta *per agros*. v. 1375: ut — olearum caerula distinguens inter plaga currere posset *per tumulos* et *convallis campos*que profusa. v. 1382 *cava per* calamorum. v. 1386 *avia per nemora* ac *silvas saltus*que. v. 1387 *per loca* pastorum *deserta* atque *otia dia*. VI,

88 et 384: *per loca septa* insinuarit. v. 115: planguntque *per auras*. v. 142: sunt etiam fluctus *per nubila*. v. 152: ut si *per montes* flamma vagetur. v. 169: quam plaga *per auris* det sonitum. v. 190: nubila portabunt venti transversa *per auras*. v. 191: ubi *per magnos montis* cumulata videbis etc. v. 199: *per nubila* mittunt. v. 228: transit enim validum fulmen *per saxa, per aera*. v. 250: quod tum *per totum* concrescunt *aëra* nubes. v. 256: *per mare* nimbus — cadit. v. 303 penetrare per auras. v. 332 *penetrat per rara* viarum. v. 348 venit *per res*. v. 488: quantaque volarent corpora mobilitate ostendi quamque repente inmemorabile *per spatium* transire solerent. *Per* addidit Marullus. v. 492 sq.: *per caulas* aetheris omnis et quasi *per* magni — *spiracula* mundi exitus — extat. v. 557 *per loca subcava* — procumbit. v. 589 multae *per mare* pessum subsedere. v. 592 *per crebra foramina terrae* dispertitur. v. 596 trepidant — *per urbis*. v. 639 *per fauces montis* ut Aetnae expirent ignes. v. 642 flammea tempestas Siculum dominata *per agros*. v. 657 accepit — *per membra* dolorem. v. 661 repitque *per artus*. v. 668 (quod affert Lachm. ad v. 324): *per*que *mare* ac *terras* rapidus *percurrere* turbo. v. 777 sq. multa meant inimica *per auris*, multa *per ipsas* insinuant *naris*. v. 797 languentia membra *per artus* solvunt. v. 838 sq. *vacuum* prope iam *per inane* iacentes dispergunt animas *per* caulas corporis *omnis*. v. 859: *per septa* domorum insinuare suum — aestum. v. 885 *per totum* consurgere *fontem*. v. 927 manare *per auras*. v. 945 crescit barba pilique *per omnia membra, per artus*. v. 948 transire per aes. v. 949 sq. *transire per aurum* atque *per argentum*. v. 951 *per dissepta* domorum saxea voces pervolitant. v. 991 manare — *per saxa*. v. 997 transire *per aurum*. v. 1030: *per crebra foramina* ferri. v. 1055 *per aes* agitat. v. 1100 *per caelum* veniunt. v. 1151 inde ubi *per fauces* pectus complerat. v. 1167 *per membra* sacer dum diditur ignis. v. 1187 sudorisque *madens per collum* splendidus umor. v. 1189 *per fauces raucas* vix edita tussi. v. 1264 multa siti protracta *viam per* proque voluta. v. 1267 multaque *per* populi passim *loca prompta vias*que — videres.

b) de tempore. I, 543: servata *per aevom*. v. 549: nec ratione queunt alia servata *per aevom* ex infinito iam tempore res reparare. v. 583: innumerabilibus plagis vexata *per aevom*. v. 1029: multos — magnos servata *per annos*. II, 561: aevom —

per omnem. v. 605: *omnem* — durare *per aevom.* IV, 978: per multos — dies. V, 95: *multos*que *per annos* sustentata ruet moles. v. 356 durare *aetatem* — *per omnem.* v. 427 magnum volgata *per aevom.* V, 61: magnum *durare per aevom.* VI, 1160: *noctem per* saepe *diem*que. Etiam nominibus, quae res in tempore factas significant, iungitur *per.* IV, 1018: per somnum. V, 1158: per somnia.

c) Significationem habet causae. I, 4: *per te* quoniam genus omne animantum concipitur. v. 403: *per quae* possis cognoscere cetera tute. v. 586: et quid quaeque queant *per foedera* naturai. v. 634: *per quae* res quaeque geruntur. II, 173: *res per* Veneris. v. 242: motus, *per quos* natura gerat res. v. 258: potestas, *per quam* progredimur. v. 302: quantum cuique datum est *per foedera* naturai. v. 437 iuvat egrediens *genitalis per* Veneris *res.* v. 898: quum sunt quasi putrefacta *per imbres.* l. IV in eo versu, qui sequitur v. 126: qui fulmine claro omnia *per sonitus* arcet. IV, 847: quam daret obiectum parmai laeva *per artem.* v. 905 *per trocleas* et *tympana.* V,10: quique *per artem* — vitam — in tam tranquillo — locavit. v. 72: loquella — vesci *per nomina* rerum. v. 848: iungi *per* Veneris *res.* VI, 70: delibata deum *per te* tibi numina sancta saepe oberunt. v. 181: dissipat quasi *per vias* expressa repente semina.

d) Coniungitur cum *licet* (v. Hand. Turs. IV, p. 439) III, 921: nam *licet* aeternum *per nos* sic esse soporem.

e) Cum pronominibus personalibus compositum indicat agi rem sine alterius ope aut consilio, vel non aliis rebus additis. Ita fit, ut *per me, per se* idem exprimant quod *ipse,* i. e. vel non alius ope, vel sponte. Saepe accedit nomen *ipse.* *Per se* etiam exprimit rem, quae in se constat, solam, rem in se spectatam, non aliarum rerum ratione habita. (Verba sunt Handii l. c. p. 441). I, 407: alid ex alio *per te* tute *ipse* videre — poteris. v. 419: omnis — *per se* natura duabus consistit in rebus. v. 422: corpus enim *per se* communis dedicat esse sensus. v. 440: *per se* quod cumque erit. v. 445: tertia *per se* nulla potest rerum in numero natura relinqui. v. 459: tempus item *per se* non est. v. 462: nec *per se* quemquam tempus sentire fatendumst. v. 466: ne forte haec *per se* cogant nos esse fateri. v. 469: namque aliut *per sest,* ex emend. Lachmanni, quem vide. v. 479: res gestas

— non ita ut corpus *per se* constare neque esse. v. 506: esse utramquê sibi *per se* puramque necessest. v. 603: *per se* secretam. v. 607: *per se* nequeunt constare. v. 709 fingere res *ipsum per se.* II, 133: moventur — *per se* primordia rerum. v. 241 haud — poterunt levioribus incidere umquam — graviora, neque ictus gignere *per se,* qui varient motus. v. 646: omnis — *per se* divom natura necessest immortali aevo summa cum pace fruatur. v. 910: at nequeant *per se* partes sentire necesse est. v. 1050: res *ipsa*que *per se* vociferatur. v. 1092: *ipsa* sua *per se* sponte omnia — agere. III, 145: idque sibi solum *per se* sapit. v. 337: corpus *per se* nec gignitur — nec crescit. v. 554: animus *per se* non quit sine corpore et ipso esse homine. v. 561: nec vitalis edere motus sola potest animi *per se* natura. v. 565 anima atque animus *per se* nil posse videtur. v. 633 haud igitur *per se* possunt sentire. v. 684 *per se* sibi vivere solam. V, 1282: facilest *ipsi per te* cognoscere.

Post saepissime est adverbium apud Lucretium et quidem in hisce locis: I, 373 *post* loca, quod est hyphen. v. 603 post hac. v. 786. III, 451. 529: inde pedes et crura mori, *post inde* per artus ire alios tractim gelidi vestigia leti. v. 915. 1083. IV, 277. 1252. V, 168 tanto *post.* VI, 582. 1033. 1196: nec nimio rigidi *post* artus morte iacebant. — *Post quam* legitur II, 1039. V, 1011. VI, 164 sq. Praepositio est in his: II, 299 post haec. III, 338 post mortem, item 571. 871. 1075. IV, 39. III, 975: post mortem — nostram. v. 848 post obitum.

Praeter adverbium est in locis hisce: I, 318 *praeter*que meantum. IV, 139. 388: ea *praeter* creditur ire. v. 569 *praeter* lata. v. 1151: *praeter* mittas. v. 1191 praeter mittere. Deinde in copulatione *praeter quam,* quae invenitur II, 311. III, 824 *praeter* enim *quam* etc. IV, 814: cur igitur mirumst, animus si cetera perdit *praeter quam* quibus est in rebus deditus ipse? Lachm.: „Avantius *praeter quam* pro *praeterea quam. Praeterea quam,* quod Bentleius probat in Terentii Andria IV, 4, 13, latinum esse negat Handius in Tursellini tomo IV p. 548. certe latina sunt *postea quam* et *avorsum ead quam* in senatus consulto de Bacchanalibus, sed sine relativo". Praepositio a) locum exprimit IV, 390: *quos* agimus *praeter* navem velisque volamus. b) de re excedente dicitur (Hand. Turs. IV, 539, n. 3) IV, 1241: nam steriles nimium crasso sunt semine partim, et liquido *praeter*

iustum. c) de exceptione I, 445: *praeter inane* et *corpora.* v. 285 esse aliam *praeter plagas* et *pondera* causam. v. 1110 *desertum praeter spatium* et *primordia caeca.* III, 215: mors omnia praestat, *vitalem praeter sensum calidum*que *vaporem.* IV, 1095: nil datur in corpus *praeter simulacra* fruendum. d) de re praestanti (Hand. l. c. p. 541): nil facient *praeter volgum turbam*que animantum.

Prope praepositio uno loco legitur VI, 863 multaque sunt ignis *prope* semina *corpus* aquai.

Propter adverbium est in copulationibus ea propter IV, 337 et qua propter, de qua vide cap. III, B, I, c, deinde his locis: II, 417: araque Panchaeos exhalat *propter* odores. III, 653. Praepositio *propter* a) habet significationem loci I, 316 portas propter. II, 30: *propter* aquae *rivum,* item V, 1393 *propter* aquae *rivom* (pro proptereaque rivom). II, 353: turicremas propter — aras. IV, 223: cum *mare* versamur *propter,* item VI, 929. IV, 1024: *flumen* item sitiens aut *fontem propter amoenum* adsidet. v. 1026: pusi saepe *lacum propter* se ac *dolia curta* somno devincti credunt se extollere vestem cett. V, 31: *Thracam Bistonias*que *plagas* atque *Ismara propter.* v. 35: *propter Atlanteum litus pelage*que *sonora.* v. 623: quanto quaeque magis sint *terram* sidera *propter.* VI, 549 viam propter. v. 926 littora propter. In libro IV, 220, ubi iidem versus sunt, est *littora circum.* v. 1114: est elephas morbus qui *propter flumina* Nili gignitur.

b) significationem causae. I, 90. I, 139: *propter egestatem* linguae et rerum *novitatem.* II, 854 propter eandem rem. III, 5 non ita certandi cupidus quam *propter amorem.* IV, 465 *propter opinatus* animi. v. 678 dissimilis propter formas. v. 743 *propter subtilem naturam* et *tenvia texta.* V, 443 *propter dissimilis formas varias*que *figuras.* v. 691 propter — posituram. v. 1274 propter inutilitatem. VI, 7 propter divina reperta. v. 775 sq. *propter dissimilem naturam dissimilis*que *texturas.* v. 990 *propter dissimilem naturam texta*que rerum.

Secundum uno loco legitur III, 35: *hasce secundum res* animi natura videtur — claranda meis iam versibus esse.

Supera s. *supra* a) dicitur de loco. III, 385: *supera caput* — cecidisse. V, 85: quae *supera caput* aetheriis cernuntur in oris. VI, 61 supera caput. v. 262 supera nostrum caput. IV, 403: vix ut iam credere possint non *supra sese* ruere omnia tecta minari.

V, 551: *supra* quae *se* sunt. IV, 405: iamque rubrum tremulis iubar ignibus erigere alte cum coeptat natura *supra*que extollere *montes*. v. 406: quos tibi tum *supra* sol *montis* esse videtur cett. v. 438: nam quae cumque *supra rorem* salis edita pars est remorum. VI, 505 cum *supera magnum mare* venti nubila portant. v. 561 supera terram. v. 879 supra quem.

b) de tempore V, 326 cur *supera bellum Thebanum* et *funera* Troiae non alias alii quoque res cecinere poetae?, h. e. quae ante bellum Theb. etc. fuerunt.

Trans uno loco legitur V, 914 *trans maria alta* pedum nisus ut ponere posset.

Ultra uno loco legitur IV, 269 ultra speculum.

III. Praepositiones cum utroque casu coniunctae.

In cum ablativo a) coniungitur cum nominibus loci et iis quae per metaphoram pro loco accipiuntur. I, 63 in terris. v. 130: qua vi quaeque gerantur *in terris*. v. 152: quod multa *in terris* fieri *caelo*que tuentur. v. 210 in terris. v. 868: si sunt *in terris*. II, 477: aspera quo magis *in terris* haerescere possint. III, 173: *in terra* mentis qui gignitur aestus. v. 644: tremere *in terra* (auf der Erde). V, 586: quos cumque *in terris* cernimu'. v. 903 et 916 in terris. v. 1258: videbant posterius claro *in terra* splendere colore. Sic Lachm. pro *in terras*. VI, 50: quae fieri *in terris caelo*que tuentur mortales. v. 140: in terra. v. 261: *in terra* quoque ut horrescant. v. 398 *in terra*que patris cur telum perpetiuntur optundi? v. 449: montisque necessest officere *in terris*. v. 589 in terris. v. 630 cum pluit *in terris*. v. 713 *in terris* Aegypti totius. v. 770 in terra. v. 806 *terra* — sulpur *in ipsa* gignier. v. 844 qui *in terra*st abditus umor. v. 956: et tempestate *in terra caelo*que coorta. Sic Lachm. pro tempestatem terra. I, 80: in his rebus. Idem legitur v. 370. 1052. II, 184 in his — rebus. v. 216 Illud *in his* quoque te *rebus* cognoscere avemus. v. 308. 581: Illud *in his* obsignatum quoque *rebus* habere convenit. v. 891 Illud *in his* igitur *rebus* meminisse decebit. III, 319: illud *in his rebus* videor firmare potesse. v. 370: Illud *in his rebus* nequaquam sumere possis. v. 900. IV, 256. 636: tantaque *in his rebus* distantia differitasque (sc. sit). Sic rectissime apud Nonium p. 95, 30 pro *his rebus*. v. 777. 822: Illud *in his* vitium vementer

rebu' necessest effugere. v. 898. V, 247. 666. 1091. VI, 1056. 1230. 647: Hisce — in rebus. I, 173: quod *certis in rebus* inest secreta facultas. v. 270: quae corpora tute necessest confiteare esse *in rebus*. v. 330: est *in rebus* inane. v. 331 in multis — rebus. v. 399 esse *in rebus* inane tamen fateare necessest. v. 408 talibus in rebus. v. 419: duabus consistit in rebus. v. 488: etsi difficile esse videtur credere quicquam *in rebus* solido reperiri corpore posse. v. 497: usque adeo *in rebus* solidi nil esse videtur. v. 511: praeterea quoniam *genitis in rebus* inanest. v. 569: admixtum quoniam semel est *in rebus* inane. v. 658: et fugitant *in rebus* inane relinquere purum. v. 748: nec prorsum *in rebus* minimum consistere quicquam. v. 815: quia multa — multarum rerum *in rebus* primordia mixta sunt. v. 894: scire licet non esse *in rebus* res ita mixtas. v. 896: semina — latere — *in rebus* — debent. v. 915: quae cumque *in rebus* cernis *apertis*. II, 695: *aliis in rebus* item communia multa multarum rerum cum sint primordia. v. 1011 sq.: *in cunctis* fluitare — *rebus*. v. 1019: *ipsis in rebus* — materiai concursus — cum permutantur. IV, 67: praesertim cum sint *in summis* corpora *rebus* multa minuta. v. 474: cum *in rebus* veri nil viderit ante. v. 644: semina multimodis *in rebus* mixta teneri. v. 811: *in rebus* — *apertis* noscere possis. v. 963: *quibus in rebus* — sumus — morati. V, 84: geri — *rebus in illis*. v. 365: admixtumst *in rebus* inane. v. 670 quae — fiunt *omnibus in rebus*. v. 1056 quid *in hac* mirabile tantoperest *re*. v. 1164 quae nunc *in magnis* florent sacra *rebu' locis*que. v. 1240 in rebus. v. 1056 quid *in hac* mirabile tantoperest *re*. v. 1164 quae nunc *in magnis* florent sacra *rebu' locis*que. v. 1240 in rebus. VI, 29: quidve mali foret *in rebus mortalibu'* passim. v. 60 rebus in illis. v. 711 item *in multis* hoc *rebus* dicere habemus. v. 917 Hoc genus *in rebus*. I, 305: *fluctifrago* suspensae *in litore* vestes. v. 306: dispansae *in sole*. II, 801: *in sole* videtur. IV, 364: umbra videtur — nobis *in sole* moveri. V, 292: res posse *in sole* videri. I, 312: anulus *in digito* subter tenuatur. v. 314: decrescit vomer *in arvis*. III, 785: nec pisces vivere *in arvis* (queunt). V, 395: umor regnarit *in arvis*. v. 806 umor superabat *in arvis*. v. 925 in arvis. I, 348: *in saxis* ac *speluncis*. VI, 684: omnibus — in speluncis. v. 942 in speluncis. I, 360 sq.: nam si tantundemst *in* lanae *glomere* quantum corporis *in plumbo* est. v. 366: at contra gravius plus *in*

se corporis esse dedicat. v. 729: habuisse — in se. v. 862 habere in se. II, 586 sqq.: quod cumque magis vis multas possidet *in se* — ita plurima principiorum *in sese* genera — docet esse. v. 589: tellus *habet in se* corpora prima. v. 1031: quaeque *in se cohibet.* III, 574: si *cohibere in se* animam atque in eos poterit concludere motus (sic Wakefieldus correxit pro *cohibere sese*). IV, 616: plusculum *habent in se* rationis. VI, 877: gelum, quod continet *in se.* v. 898 multa — *in se* semina habent ignis cett. v. 985 percipit *in se.* I, 415: *in nobis* vitai claustra resolvat. III, 48: cum caput aut oculos temptante dolore laeditur *in nobis.* III, 114 est aliud tamen *in nobis.* v. 391 usque adeo prius est *in nobis* multa ciendum. IV, 921 sensus hic *in nobis.* V, 1425: *in nobis* — culpa resedit. I, 421: haec *in quo* (inani) sita sunt. v. 1078: stare *in inani.* II, 122: primordia rerum quale sit *in magno* iactari semper *inani.* I, 442: ut possint *in eo* res esse gerique. II, 187: ne tibi dent *in eo* flammarum corpora fraudem. I, 472: nec locus ac spatium, res *in quo* quaeque geruntur. v. 955: spatium, res *in quo* quaeque gerantur. II, 602: aëris *in spatio* — pendere. VI, 301: igniscat tamen *in spatio longo*que *meatu.* v. 452: *hoc supero in* caeli spatio. I, 482: loci, res *in quo* quaeque gerantur. II, 1099: *omnibus in*ve *locis* esse omni tempore presto. IV, 798: propterea fit uti quovis in tempore quaeque presto sint simulacra *locis in quisque* parata. Sic recte Avantius pro *locos in quisque.* Marullus male *locos in quosque:* neque enim id nunc agitur, in quaenam loca eant simulacra. I, 490: ferrum candescit *in igni.* III, 623: usque adeo sequitur res rem, neque flamma creari fluminibus solitast neque *in igni* gignier algor. I, 717: insula quem *triquetris* terrarum gessit *in oris.* V, 85: *aetheriis* cernuntur *in oris* = VI, 61. I, 740: *principiis* tamen *in* rerum fecere ruinas. v. 823: nostris in versibus ipsis = II, 688. 1013. I, 949: versibus in nostris = IV, 24. I, 871: *in lignis* si flamma latet. v. 891: *in lignis* cinerem — videri. II, 897: quarum nil rerum *in lignis glaebis*que videmus. III, 786: nec cruor *in lignis* neque *saxis* sucus *inesse.* I, 897: in magnis — montibus. V, 824: quod *in magnis* bacchatur *montibu'.* v. 1244: montibus in magnis. VI, 422 montibus in summis. I, 996 semper — res quaeque geruntur *partibus in cunctis.* II, 1075 *aliis* terrarum *in partibus* orbis. III, 101 *nulla* cum *in parte* siet mens. v. 611: ut sensus alios *in parte* quemque *sua* scit dissolvi. V, 147:

sedes esse deum — *in* mundi *partibus ullis*. v. 696 crassior est *certis in partibus* aër. v. 734 atque alia illius reparari *in parte loco*que. III, 664 sq. *omnibus* esse igitur totas dicemus *in illis particulis* animas? II, 29: prostrati *in gramine molli* = V, 1392, ubi corrector oblongi *gramine* scripsit pro *gramina*. II, 35 sq.: *textilibus* si *in picturis ostro*que *rubenti* iacteris, quam si *in plebeia veste* cubandum est. II, 37: qua propter quoniam nil *nostro in corpore* gazae proficiunt. v. 436 (res) quae *in corpore* natast. v. 438 cum turbant *corpore in ipso* semina. v. 673: *in corpore* celant. v. 852: mixtos *in corpore* odores. v. 958: *dominantem in corpore* motum. III, 128 sq. est igitur calor ac ventus vitalis *in ipso corpore*. III, 138: dominari in corpore toto. v. 169 consentire animum nobis *in corpore* cernis. v. 227 (efficiunt) odorem *in toto corpore* rei. v. 256 plerumque fit *in summo* quasi *corpore* finis motibus. v. 274 nec magis haec infra quicquam est *in corpore nostro*. v. 379 quantula priva queant nobis iniecta ciere sensiferos motus *in corpore nostro*. v. 483 corpore in ipso. v. 506 sqq. haec igitur tantis ubi morbis *corpore in ipso* iactentur — cur eadem credis sine corpore *in aëre aperto* — aetatem degere posse? v. 541 animam glomerari *in corpore* eorum — qui cett. v. 575 motus, quos ante *in nervis* et *in ipso corpore* agebat. v. 587 viarum flexus, *in corpore* qui sunt. v. 590 et prius esse sibi distractam *corpore in ipso*. v. 666 unam animantem animas habuisse *in corpore* multas. v. 709 *in nostro* dominatur *corpore* nata. v. 714: corpore in exanimo. v. 718 ut nullas partis *in corpore* liquerit ex se. v. 765 *in tenero* tenerascere *corpore* mentem. v. 773 conclusa manere *in corpore putri*. v. 799 confiteare animam distractam *in corpore toto*. IV, 263: corpore — in nostro. v. 714: gallorum *in corpore*. v. 834 in corpore. v. 887 ferit — *in corpore toto*. v. 1221: mixta *suo* celant *in corpore* saepe parentis. VI, 897: *in* taedai *corpore* adhaerent. v. 1034: res omnes debent *in corpore* habere aëra. II, 54, 56, 58 in tenebris. III, 77 ipsi se *in tenebris* volvi *caeno*que queruntur. v. 87 sqq. nam vel uti pueri — omnia *caecis in tenebris* metuunt, sic nos *in luce* timemus inter dum, nilo quae sunt metuenda magis quam quae pueri *in tenebris* pavitant. IV, 231 in tenebris. v. 235: id nos commovet *in tenebris*, *in luci* quae poterit res accidere —? v. 348 in tenebris. VI, 35 *caecis in tenebris* metuunt. v. 38 in tenebris. II, 56 in luce. IV, 232: cernitur *in luce* et *claro candore*.

v. 312 quae sunt *in luce*. v. 322 quae sita sunt *in luce*. VI, 873 in luce diurna. II, 91: reminiscere totius imum nil esse *in summa*. v. 1077: ut *in summa* res nulla sit una. V, 265: *in summa*que fit ut nil umor abundet. II, 107: dissiliunt longe longeque recursant *in magnis intervallis*. III, 394: et quam *in his intervallis* tuditantia possint concursare (sic Lachm. pro *quantis*). II, 117: radiorum *lumine in ipso*. v. 140 *in* solis quae *lumine* cernere quimus. v. 126 *in* solis *radiis*. v. 279: tamen esse *in pectore nostro* quiddam cett. III, 298: in pectore. v. 1056 tanti mali — moles *in pectore* constet. VI, 34: volvere curarum tristis *in pectore* fluctus. II, 284: quare *in seminibus* quoque idem fateare necessest. v. 317 in colli. v. 322: et vel ut *in viridi* candor consistere *colli*. v. 399: iucundo sensu linguae tractentur *in ore*. IV, 617 sucum sentimus *in ore*. VI, 1228: aëris auras volvere *in ore* licere. II, 533 fecundamque minus naturam cernis *in illis*. v. 550: quo pacto congressa coibunt materiae *tanto in pelago turba*que *aliena?* IV, 432 *in pelago* nautis ex undis ortus *in undis* sol fit uti videatur obire. II, 564: remorari *in concilio*. v. 601 in curru. v. 667 in flumine quoque. IV, 220 sq. in medio — flumine. v. 1100: *in medio*que sitit *torrenti flumine* potans. VI, 143 sq.: quod item fit *in altis fluminibus magno*que *mari*. II, 780 ut *in quadrato* cernimus esse dissimiles formas. v. 781: *in aequore* ponti. III, 493 agens animam spumat, quasi *in aequore salso* ventorum validis fervescunt viribus undae. II, 782: aut *in alio quovis uno puro*que *nitore*. v. 965: *suis* trepidant *in sedibus*. III, 11: *floriferis* ut apes *in saltibus* omnia libant. v. 105 magno opere *in quo* mi diversi errare videntur. v. 117: nunc animum quoque ut *in membris* cognoscere possis. v. 120 saepe tamen nobis *in membris* vita moretur. v. 127 curare *in membris* ut vita moretur. v. 276: quod genus *in nostris membris* et *corpore toto* mixta — vis est. v. 651: *omnibus in membris* et *in ore ipso*que *palato*. IV, 926: remaneret *in membris*. III, 140: idque situm *media regione in* pectoris haeret. IV, 786: *eadem in regione loco*que. V, 534: *in media — regione* quiescat. VI, 415 in multis regionibus. III, 266: *in quovis* animantum *viscere*. v. 528: *in pedibus* — digitos livescere. IV, 542: *in pedibus* pondus sentimus inesse. v. 1125: argentum et pulchra *in pedibus* Sicyonia rident. III, 537 *in sensu* debet *maiore* videri. v. 616: (mens) gignitur *in capite* aut *pedibus manibus*ve. v. 791 sq. multo prius

ipsa animi vis *in capite* aut *umeris* aut *imis calcibus* esse posset, et innasci quavis in parte soleret tandem *in eodem homine* atque *in eodem vase* manere = V, 135 sqq. III, 683: cum membris videatur *in ipso sanguine* cresse. v. 684: sed vel ut *in cavea* per se sibi vivere solam convenit. VI, 198: *in caveis*que ferarum more minantur. III, 784: in aethere. v. 891: *in melle* situm. IV, 61: cum lubrica serpens exuit *in spinis* vestem. v. 98: speculis *in aqua splendore*que *in omni* quae cumque apparent nobis simulacra. v. 213 sidera respondent *in aqua*. VI, 883 in aqua. IV, 132 constituuntur *in hoc caelo*. VI, 48: quae cumque *in eo* (caelo) fiunt. IV, 182: clamor *in aetheriis* dispersus *nubibus* austri = v. 911. VI, 157: grandinis *in magnis* sonitum dat *nubibus* alte. v. 495: quo pacto pluvius concrescat *in altis nubibus* umor. v. 500: aquam, quae cumque *in nubibus* extat. v. 526: color *in nigris* existit *nubibus* arqui. v. 528 quae concrescunt *in nubibus*. IV, 237: esse *in imaginibus* qua propter causa videtur cernundi. v. 293: *in speculis* fit ut *in laeva* videatur. v. 310: *oculis in* eorum. v. 331: *in aedibus* esse. V, 1071 in aedibus. VI, 224: dominantur *in aedibus ipsis*. IV, 436 in portu. v. 442: *in summo* fluitare *liquore*. v. 456: *in* noctis *caligine caeca*. v. 513 in fabrica. v. 706 sq.: Nec tamen hoc *solis in odoribus* atque saporum *in genere*st. IV, 726 in auris. VI, 308 ignem concepit *in auris*. IV, 736 aëre in ipso. VI, 1128: suspensa manet vis *aëre in ipso*. IV, 820: *in manibus* vir uti factus videatur adesse. VI, 1190: *in manibus* nervi trahere etc. IV, 976: esse vias *in mente* patentis. v. 1203 in triviis. V, 74 terrarum — *in orbi*. v. 644 quae volvunt magnos *in magnis orbibus* annos. v. 692 annua sol *in quo* (orbi) concludit tempora serpens. VI, 629 *toto* terrarum spargere *in orbi*. V, 91 ne te *in promissis plura moremur*. VI, 245 neque te *in promissis plura morabor*. V, 128 sq. sicut *in aethere* non arbor, non aequore salso nubes esse queunt, neque pisces vivere *in arvis*, nec cruor *in lignis* neque saxis sucus inesse. v. 142 sq. infitiandum totum posse extra corpus — *putribus in glebis* terrarum aut solis *in igni* aut *in aqua* durare aut altis aetheris oris. v. 526: quid *in hoc mundo* sit eorum. v. 528 quid possit fiatque — *in variis mundis* varia ratione *creatis*. v. 909: nixus *in hoc uno* novitatis *nomine inani*. v. 962: in silvis. v. 973 noctis *in umbris*. v. 1080 in salso. v. 1306 horribile humanis quod gentibus esset *in armis*. v. 1355: nam longe praestat *in arte* et

sollertius est multo genus omne virile. VI, 113: id quoque enim genus *in tonitru* cognoscere possis. v. 394 volvitur *in flammis*. v. 437: fervorem — concinnat *in undis*. v. 450 *prospectu* maris *in magno*. v. 539 *in gremio* gerere. v. 701 *in summo* sunt *vertice* — crateres. v. 749 est ut *Athenaeis in moenibus*, arcis *in ipso vertice*. v. 785 iacuit prostratus *in herbis*. v. 840 in puteis. v. 890: quod genus *endo mari*st Aradi fons. Sic Iacobus Bernaysius et Lachmannus pro endo maris parat fons. v. 905: hoc igitur fieri quoque *in illo fonte* putandumst. v. 909: Magnetum quia fit *patriis in finibus* ortu. v. 937 *in primo — carmine* claret. v. 1016: donec pervenit ad ipsum iam lapidem caecisque *in eo* compagibus haesit. v. 1089: quod magis *in lapide* hoc fieri *ferro*que videtur. v. 1037 qui *in ferro*st abditus aër. v. 1052 omnia plena invenit *in ferro*. v. 1045 sq. intus *ahenis in scaphiis*. v. 1139 *finibus in* Cecropis. Frustra Lambinus Finibu' Cecropiis. v. 1116 sq. in Achaeis finibus. v. 1157 leti iam *limine in ipso*. v. 1278 nec mos ille sepulturae remanebat *in urbe*.

b) Separatim commemoro nomina regionum et urbium. II, 634 in Creta. VI, 585: *in Syria Sidone* quod accidit. v. 586: in Peloponneso. v. 756 in Syria. v. 1107 et quod *in Aegypto* est. v. 1115 gignitur *Aegypto in media*. v. 1108 quod *in Ponto* est.

c) Dicitur de multitudine et copia, cuius aliquid partem efficit. I, 446: nulla potest rerum *in numero* natura relinqui. v. 691: neque nullam rem veram *in numero* rerum constare. V, 123: *in*que deum *numero* quae sint indigna videri. v. 180: nec fuit *in numero*. II, 447: *in quo* iam *genere in primis* adamantina saxa — constant. v. 535 multa licet *genere* esse *in eo*. v. 536: sicut quadripedum cum primis esse videmus *in genere* anguimanus elephantos. v. 567: esse igitur *genere in quovis* primordia rerum — palam est. v. 666 sq.: tanta est, *in quovis genere* herbae, materiai dissimilis ratio. v. 821: in genere omni. IV, 185: *in quo* iam *genere* est solis lux. v. 510 quae sint *in genere hoc* fugienda. v. 707. VI, 1061 lignea materies *in quo genere* esse videtur. II, 1080. III, 296 in primis. IV, 111. 147. 151. 209. 779. 855. V, 59. 1413. VI, 536. 1237. III, 206: quae res — *in multis — rebus* utilis invenietur. IV, 564 in populo. VI, 1247 *in*que *aliis* alium populum sepelire suorum certantes.

d) Coniungitur cum adiectivis. III, 604 in aperto. v. 836: *in dubio*que fuere. v. 1085: *in dubio*st. IV, 1137: aut quod *in ambiguo* verbum iaculata reliquit. v. 133: ut nubes facile inter dum concrescere *in alto* cernimus. v. 268: duritiem — saxi sentimus *in alto*. V, 584: nobis videatur *in alto*. v. 451: coibant in medio. v. 486: in medio — coiret. VI, 801: quam facile *in medio* fit uti des saepe ruinas. v. 1006 in medio. VI, 158: franguntur *in arto* concreti montes nimborum. Sic Lachm. pro *in artum;* in arto franguntur nubes gelu concretae, cum eas ventus confercit. v. 277: vortex versatur *in arto*. v. 1164: corporis *in summo*. Huc refero etiam *in promptu*, quamquam substantivi formam habet, quod invenitur I, 879. II, 149: omnibus *in promptu* manifestumque esse videmus. v. 246: namque hoc *in promptu* manifestumque esse videmus. v. 583: *in promptu* quorum natura videtur. v. 868: *in promptu* cognita quae sunt. III, 106: *in promptu* corpus quod cernitur. v. 185: ante oculos quorum *in promptu* natura videtur. IV, 97. VI, 941: nil esse *in promptu* nisi mixtum corpus inani. Sic corrector oblongi pro in promptum si corpus mixtum inani.

e) Usurpatur in designanda actione aliqua aut conditione, in qua quid est. I, 43: talibus in rebus. III, 53: in rebus acerbis. v. 314: *in*que *aliis rebus multis* differre necessest naturas hominum varias. VI, 393 sq.: *nulla* sibi *turpi* conscius *in re*. I, 111 in morte. III, 866: nobis nil esse *in morte* timendum. v. 875 sibi sensum *in morte* futurum. v. 885 nec videt *in vera* nullum fore *morte* alium se. v. 888 et 916 et 1022 in morte. v. 402: *manet in vita* cui mens — remansit. v. 407 *in vita* cunctatur et haeret. V, 178 manere in vita. VI, 1211: *manebant in vita* tamen. I, 589 in ordine. v. 653: talibus in causis. v. 666: ignis *in coetu* stingui. v. 775: *in coetu* variantis acervi. v. 772: nil *in concilio* naturam ut mutet eorum. III, 805: in concilio. I, 845: in utraque — ratione. IV, 964. I, 851: in oppressu valido. v. 995: semper *in adsiduo motu* res quaeque geruntur. II, 297: *quo* nunc *in motu* principiorum corpora *sunt, in eodem* ante acta aetate *fuere*. v. 309: primordia *sint in motu*. v. 15: *qualibus in tenebris* vitae *quantis*que *periclis* degitur hoc aevi. V, 175: *in tenebris* vita ac *merore* iacebat. II, 483: unius cuiusvis *in brevitate* (bei). v. 819: omnia principiorum formamenta queunt *in quovis* esse *nitore*. III, 8: quid nam tremulis facere artubus haedi consimile *in cursu* possint. V, 619: annua

sol *in quo* consumit tempora *cursu*. VI, 302: cum venit amittens *in cursu* corpora quaedam. v. 307: fervida fit glans *in cursu*. VI, 321: *in cursu* si non accenditur igni. Sic Itali pro *in cursus non*. III, 55 sq.: quo magis *in dubiis* hominem spectare *periclis* convenit *adversis*que *in rebus* noscere qui sit. v. 1076: *in dubiis* trepidare *periclis*. v. 72: crudeles gaudent *in tristi funere* fratris. v. 84: hunc vincula amicitiai rumpere et *in summa* pietatem evertere clade, de quo vide Hand. Tursell. III, p. 264. III, 111: *in nullo* caput — sit *dolore*. v. 288: *in ira* cum fervescit. v. 295: illis quibus acria corda iracundaque mens facile effervescit *in ira*. v. 401: gelidos artus in leti *frigore* linquit. v. 463: *morbis in* corporis avius errat saepe animus. v. 581: *in taetro* tabescat *odore*. v. 647: *in* pugnae *studio* quod *dedita* mens est. IV, 815: in rebus deditus. III, 826: *in*que *metu* male habet (eam). v. 941: vitaque *in offensu*st. v. 992 *in amore* iacentem. IV, 1101 in amore. v. 1141 sq.: atque *in amore* mala haec *proprio* summeque *secundo* inveniuntur: *in adverso* vero atque *inopi* sunt, prendere quae possis. v. 1187: quos retinere volunt adstrictosque esse *in amore*. III, 999: atque *in eo* semper durum sufferre laborem. IV, 1260: *in eo* refert. III, 1074: ambigitur status, *in quo* sit mortalibus omnis aetas. IV, 34: in somnis, item v. 770. 789. 965. 972. 988. 1006. 1012. 1097. V, 62: sed simulacra solere *in somnis* fallere mentem. v. 885. 1171. 1181. IV, 1009: somno in leni. v. 388: quae *manet in statione*. v. 396: solque pari ratione *manere* et luna videtur *in statione*. V, 478: quod genus in nobis quaedam licet *in statione* membra *manere*. v. 518 manere in statione. IV, 454 *in summa* corpus iacet — *quiete*. v. 999: in molli — quiete. v. 671 utraque — sunt *in* mellis commixta *sapore*. v. 915 *in culpa* cum sis. v. 1086: namque *in eo* spes est, unde est ardoris origo, restingui quoque posse ab eodem corpore flammam. v. 1107 in eost. v. 1113: cupide *in* Veneris *compagibus* haerent. 1134: surgit amari aliquit, quod *in ipsis floribus* angat. v. 1156 multimodis igitur pravas turpisque videmus *esse in deliciis summo*que *in honore* vigere. v. 1202: ut *in vinclis communibus* excrucientur? V, 57: *in eo* (foedere) quam sit durare necessum. v. 1273: tum *fuit in pretio* magis aes. v. 1277: quod *fuit in pretio*. v. 1308: Temptarunt etiam tauros *in moenere* belli. v. 1360: *opere in duro* durarent. v. 1431: semper et *in curis* consumit *inanibus* aevom. Sic Itali et Marullus pro *semper et curis*. VI, 429: quae cumque

in eo tum sint deprensa *tumultu*. v. 556: nisi umor destitit *in dubio fluctu* iactarier intus. v. 815: opere in tali. v. 1183: perturbata animi mens *in merore metu*que.

Pertinet huc etiam *in* praepositio coniuncta cum ablativo gerundii et gerundivi. I, 59 reddunda in ratione. v. 778: gignundis in rebu'. II, 290: cunctis in rebus agendis. III, 491 in iactando. v. 706: *in manando* dissolvuntur. V, 1335: effervescere cernebant *in rebus agundis* cett. IV, 720: in remorando, item VI, 333. VI, 143 in frangendo.

f) Indolem, facultatem, potestatem exprimit. II, 190: pondera, *quantum in se est*, cum deorsum cuncta ferantur. v. 201: nec tamen haec *quantum est in se* cett. v. 205: pondera, *quantum est in se*, deorsum ducere pugnent. v. 247: quantum in se est.

g) Cum temporis notionibus iungitur. I, 26: tempore in omni. v. 337 in omni tempore. v. 93: in tali tempore. v. 98: nubendi *tempore in ipso*. IV, 1076 potiundi *tempore in ipso*. I, 320: quae corpora decedant *in tempore quoque*. v. 327 quid *quoque* amittant *in tempore*. IV, 499 quod *in quoque*st his visum *tempore*. I, 351 fetus *in tempore* fundunt. v. 1037 in tempore. VI, 230. III, 24 tempore in ullo, item V, 878. III, 114: tempore in illo. v. 553: in parvo — tempore, item V, 106. VI, 813: in tempore parvo. III, 862: *in eo* tum *tempore*. VI, 375: in eo — tempore. IV, 155 quovis in tempore, item 797. 775: quovis — tempore in uno. v. 793: nocturno — in tempore. V, 172: tempore in ante acto. v. 230: puncto — in tempore. v. 672 sq. in certo — tempore. v. 1081 alio — in tempore. I, 234: quod si *in eo spatio* atque *ante acta aetate* fuere. v. 460: transactum quid sit *in aevo*. III, 357 perdit enim quod non proprium fuit eius *in aevo*. II, 78: *in*que *brevi spatio* mutantur saecla animantum. IV, 1285: in longo spatio. v. 1287: longo in spatio. VI, 622: in tanto spatio. III, 771 in origine prima. v. 979 *in vita* sunt omnia nobis. v. 982 in vita, item v. 1014. 995: Sisyphus *in vita* quoque nobis ante oculos est. V, 227 in vita. IV, 164 et 193: temporis *in puncto*.

h) Separatim commemoro verba ponendi et similia. I, 879: *prima*que *in fronte locata*. II, 884: in quali sint ordine — locata. III, 95: *in quo* consilium vitae regimenque *locatum est*. v. 98: sensum animi *certa* non *esse in parte locatum*. v. 610: in certa regione locatam. IV, 97: in promptu quoniam *est in prima fronte*

locatum. v. 702 in qua sit regione locatum. V, 12: *in* tam *tranquillo* et tam *clara luce locavit.* v. 1188: *in caelo*que — *locarunt.* VI, 193: in statione locata. Sic pro *satione* corrector quadrati et ceteri. III, 3 sq. *in*que *tuis* nunc ficta pedum *pono pressis* vestigia *signis.* v. 390 *corpore* quae *in nostro* culices — *ponunt.* v. 857: in eodem — ordine posta. VI, 965: cera lique fit *in* eius *posta vapore.* v. 1223: strata *viis* animam *ponebat in omnibus* aegre. I, 1057: in se sistere. II, 603: neque posse *in terra sistere* terram. v. 332: in campis consistere.

In cum accusativo a) motum exprimit in locum sive in res, quae per metaphoram pro locis accipiuntur. I, 22: nec sine te quicquam *dias in* luminis *oras* exoritur. v. 33: *in gremium* qui saepe *tuum* se *reicit.* II, 714: reicere in terras. V, 642 *reiciat* — *aestiferas usque in partis* et *fervida signa.* I, 1030: ut semel *in motus* coniectast *convenientis.* II, 1073: conicere in loca quaeque. VI, 580: *in loca* se *cava* — *coniecit.* v. 731 *coniciunt in eas* tunc omnia *partis.* III, 570: in auras — eiecta. IV, 1056: *iacere* umorem *in corpus.* v. 1065: et *iacere* umorem conlectum *in corpora quaeque.* v. 1146: vitare, *plagus in* amoris ne *iaciamur.* v. 1206: quae *iacere in fraudem* possent. VI, 401: cur numquam caelo *iacit* undique puro Iuppiter *in terras* fulmen. V, 1126: deicit — in Tartara taetra. II, 739: *in quae corpora* si nullus tibi forte videtur posse animi *iniectus fieri.* I, 36: inhians *in te.* v. 170: *oras in* luminis *exit.* VI, 886: *exire*que *in auras.* I, 249: haud igitur *redit ad nilum* res ulla, sed omnes discidio *redeunt in corpora* materiai. III, 503: *redit*que *in latebras.* v. 505 redit in sensus. IV, 28: rediret in ordia prima. VI, 871: in antiquas redeunt — sedes. II, 563 in concilium — coire. V, 665: *coire globum* quasi *in unum.* III, 705 sq.: quamvis integra *recens in corpus eunt.* v. 760 sq.: sin animas hominum dicent *in corpora* semper *ire humana* (sic corrector quadrati et Itali ante Marullum pro *corpore*). IV, 446: ire — aliam in partem. V, 647: diversas ire in partis. VI, 1206 sq.: tamen *in nervos* huic morbus et *artus ibat* et *in partis genitalis* corporis *ipsas.* III, 1066: ábit in somnum. IV, 1111: *abire in corpus* corpore toto. I, 179: et vivida tellus tuto res teneras *effert in* luminis *oras.* II, 654 *effert in lumina* solis. I, 207: quo quaeque creatae aëris *in teneras* possint *proferrier auras.* III, 133: in illam transtulerunt. IV, 338: de

speculo *in speculum transfertur* imago. III, 465 sq. *fertur in altum aeternum*que *soporem*. IV, 165: necessest — rerum simulacra *ferantur* multa modis multis *in cunctas* undique *partis*. V, 103: via qua —*fert humanum in pectus templa*que mentis. v. 276: aëris *in magnum fertur mare*. VI, 344: in unum — ferantur. v. 606: feratur. in barathrum. v. 1014: in vacuum ferri. v. 1019: in vacuum — feruntur. V, 86: in antiquas referuntur religiones = VI, 62. VI, 77: *feruntur in mentes* hominum. V, 1092: detulit in terram. I, 215: Huc accedit uti quicque *in sua corpora* rursum *dissolvat* natura. v. 764: *in eas* rursum *res* omnia *dissolvuntur*. III, 438: ocius et citius *dissolvi in corpora prima*. v. 456: *dissolvi — in altas* aëris *auras*. I, 227: *in lumina* vitae *redducit* Venus. III, 534: conducere in unum. IV, 431: donec *in obscurum* coni *conduxit acumen*. VI, 967: conducit in unum. v. 763: Acheruntis *in oras ducere*. I, 251: ubi eos pater aether *in gremium* matris terrai praecipitavit. v. 292: procubuere quam libet in partem. V, 1097: in ramos incumbens. I, 309: *in parvas* igitur *partis dispergitur* umor. II, 1134: *in cunctas* undique *partis* plura modo *dispargit*. IV, 606: *suos* se *spargere in ignis*. I, 350: dissipat *in corpus* sese cibus. v. 352: quod cibus *in totas — diffunditur*. V, 469: diffusus in omnis — partis. v. 224: cum primum *in* luminis *oras* — ex alvo matris natura *profudit*. I, 533: findi *in bina* secando. v. 397: ipse *in se trahere* et partis conducere *in unum*. IV, 376: quasi *in ignem* lana *trahatur*. II, 826: quanto *in partes* res quaeque *minutas distrahitur* magis. IV, 693: distractus in — auras. v. 1189: quoniam tu animo tamen omnia possis *protrahere in lucem*. V, 1455: si unum quicquid paulatim *protrahit* aetas *in medium* ratioque *in* luminis erigit *oras*. I, 710: terramve creare omnia et in rerum *naturas vertier omnis*. v. 783: et primum faciunt ignem se *vertere in auras*. II, 745: scire licet nostrae — menti corpora posse *vorti in notitiam* etc. v. 767: mare — *vertitur in canos — fluctus*. v. 876: *vertunt* se — *in pecudes*. v. 879 cibos *in corpora viva vertit*. v. 927 *in pullos* animalis vertier. IV, 142: et cuiusque modi formarum *vertere in oras*. v. 1130: inter dum *in pallam* atque *alideusia Cia*que *vertunt*. V, 278: omnia iam resoluta forent et *in aëra versa*. v. 337: in patrias — vertere voces. v. 1294: *versa*que *in obprobrium* species *est* falcis ahenae. VI, 87 sq. *in utram* se *verterit* hinc partim. v. 291 in imbrem vertier.

v. 383 sq. *in utram* se *verterit* hinc *partim*. v. 1171: nil adeo posses cuiquam leve tenveque membris *vertere in utilitatem*. Sic optime Lambinus pro verteret utilitatem. II, 131: *reverti — in cunctas* undique *partis*. V, 815: quod omnis impetus *in mammas convertitur* ille alimenti. v. 1317: convertere in hostis. v. 1422: neque *in fructum convertere quisse*. I, 745: nec tamen admiscent *in* eorum *corpus* inane. v. 795: in commutatum veniunt. III, 723: et privas *in corpora* posse *venire*. IV, 222: *in os* salsi *venit* umor. v. 723: veniant in mentem. V, 1206: venit in mentem. VI, 430: in summum veniant — periclum. v. 483: huc *veniant in caelum*. v. 594: frigus uti *nostros* — cum *venit in artus*. v. 633: in mare — venit. v. 928: *in os* — *venit* umor. v. 1123: *in nostrum* cum *venit* — *caelum*. I, 1027: deveniunt in talis dispositurus. VI, 1133 sq. nec refert utrum nos *in loca deveniamus* nobis *adversa*. II, 686: glomeramen in unum conveniunt. IV, 1043: in loca conveniens — certa. IV, 146: hoc *alias* cum *pervenit in res*. v. 147 sq. sed ubi *aspera saxa* aut *in materiam* ligni *pervenit*. I, 803: *in auras* aëris e terra res omnis crescere. v. 924: (spes) incussit suavem mi *in pectus* amorem. v. 1007 *patet* — *in cunctas* undique *partis*. II, 93: *patere in cunctas* undique *partis*. I, 1053: *in medium* summae quod dicunt omnia *niti*. v. 1056: quod *in medium sint* omnia *nixa*. v. 1084: quoniam non omnia corpora fingunt *in medium niti*. v. 1062 sqq. neque posse e terris *in loca* caeli *reccidere inferiora* magis quam sponte sua possint *in* caeli *templa* volare. V, 279: in res reccidere. II, 209: non *cadere in terram* stellas et sidera cernis? v. 215: *cadit in terras* vis flammea volgo. IV, 1049 sq.: namque omnes plerumque *cadunt in volnus*, et illam emicat *in partem* sanguis cett. v. 1286: guttas *in saxa cadentis*. VI, 257: in undas — cadit. v. 745 sq. *cadunt* — *in terram* — aut *in aquam*. v. 828: cecidere — in fontis ipsos. v. 1126 sq. aut *in aquas cadit* aut *fruges* persidit *in ipsas* aut *alios* hominum *pastus* pecudumque *cibatus*. IV, 215: aetheris ex oris *in* terrarum *accidat oras*. V, 192 sq. si *in talis dispositurus deciderunt* quoque et *in talis* venere *meatus* etc. VI, 145: *in nubem* vis *incidit*. v. 296: incidit in gravidam — nubem. V, 1434: idque minutatim vitam *provexit in altum*. II, 208: *in quas* cumque *dedit partis* natura meatum. IV, 1095: nil *datur in corpus* praeter simulacra fruendum. V, 1160: celata mala *in medium dedisse*. v. 1321:

deplexaeque *dabant in terram* volnere victos. VI, 1172 sq.: *in fluvios* partim *gelidos* ardentia morbo membra *dabant*, nudum iacientes corpus *in undas*. v. 1249: inde bonam partem *in lectum* maerore *dabantur*. Sic Marullus Latine pro *iniectum*. II, 1125. v. 1136: nec facile *in venas* cibus omnis *diditur* ei. III, 703: *in membra* atque *artus* cum *diditur omnis*. v. 707: omnis diduntur in artus. IV, 629: *diditur* omnis *in artus*. v. 955: *in venas* dum *diditur omnis*. VI, 946 *diditur in venas* cibus. III, 966: nec quisquam *in barathrum* nec *Tartara deditur atra*. IV, 326: de speculo *in speculum* ut *tradatur* imago. II, 212: *in terras* igitur quoque solis vergitur ardor. v. 305: in omne — inrumpere. VI, 436: prorumpitur in mare. II, 414: penetrare — in naris. v. 683 nidor enim *penetrat* qua fucus non it *in artus*. III, 471: penetrant in eum. VI, 698: et *penetrare* maris penitus percocta *in apertum*. Sic Lachm. pro mari penitus res cogit aperto. II, 475: in foveam fluat. V, 496: in imum confluxit. VI, 1152: ubi — morbida vis *in cor maestum confluxerat* aegris. v. 1259 in urbem confluxit. II, 508 sq. cedere item retro possent *in deteriores* omnia sic *partis*, ut diximus *in melioris*. v. 1000: cedit — in terras. VI, 872: in terram cedit. II, 711 in artus — discedunt. III, 400 discedit in auras. v. 436: discedit in auras. v. 477 in venas discessit. v. 640 partis discedit in ullas. IV, 870 discedit in omnia. v. 41: in sua discessum dederint primordia. II, 1102: in deserta recedens. IV, 918: concessit in altum. V, 1012 sq. concessit in unum conubium. v. 1275: aurum *in summum successit honorem*. II, 775: numquam *in marmoreum* possunt *migrare colorem*. v. 966: *in*que *locum* quando *remigrant*. v. 796: neque *in lucem existunt* primordia rerum. V, 212: sponte sua nequeant *liquidas existere in auras*. II, 810: excipit in se. III, 115 accipit in se. VI, 655: in artus accepit — febrim. v. 1029: capit in se. II, 829: *in parvas partis* discerpitur. v. 882: arida ligna explicat *in flammas* et *in ignis* omnia versat. v. 957: *in*que *suos* — revocare *meatus*. v. 1039: suspicere *in* caeli — *lucida templa*. IV, 421: *in rapidas* amnis *despeximus undas*. VI, 648: cunctas in partis dispiciendum. II, 1132: *in partem peiorem* liquitur aetas. v. 1154: de caelo *demisit* — *in arva*. VI, 433: in mare — demissa. v. 446: se *in terras demisit*. v. 496: in terras demissus. IV, 226: in cunctas dimittitur — partis. VI, 842: dimittit in auras. v. 930: in cunctas

dimittitur — partis. V, 1309: mittere in hostis. VI, 404: *in mare* qua — *mittit* ratione? v. 411: et simul *in multas partis* qui credere possis *mittere?* v. 441: *in aquam* — se *inmittit.* III, 222: suavis diffugit in auras. IV, 565 sq. *in multas* — *voces* vox — *diffugit, in privas* quoniam se dividit *auris.* III, 829: in nigras — mergitur undas. VI, 149: ubi *in gelidum* propere *demersimus imbrem.* III, 574: *in eos* — concludere *motus.* v. 591: enaret *in* aëris *auras.* v. 659: in multas partis discidere. v. 669 in multas — partis discidere. v. 671: in corpus — insinuatur. IV, 524: in auris insinuata. VI, 234: insinuatus in ipsum. v. 803: insinuatur — in cerebrum. III, 726: *in discrimen* agendum. v. 936: *pertusum congesta* quasi *in vas* commoda. v. 1009 pertusum congerere in vas. IV, 179: in quem — locum tendat. VI, 435: extendatur in undas. IV, 332: speculo *in speculum* translucet imago. IV, 423: et *in adversum flumen contrudere* raptim. VI, 211: contrusit in unum. IV, 472: qui capite ipse *sua in* statuit *vestigia* sese. v. 603: praeterea *partis in cunctas dividitur* vox. Corrector quadrati, Antonius, Brixiensis *cunctas* pro *cuncta.* V, 684: *in partis* non *aequas dividit* orbem. IV, 605: dissiluit — *in multas.* v. 725: vagari — *in cunctas* — *partis.* v. 817: nos *in fraudem* induimus. v. 1059: primum Veneris dulcedinis *in cor* stillavit gutta. V, 401: deturbavit equis *in terram.* v. 781: *in* luminis *oras tollere.* VI, 507: tollitur in nubis. V, 935: defodere in terram. v. 1366: nova *defodere in terram* virgulta per agros. v. 1005: pellicere *in fraudem.* v. 1207: tunc aliis oppressa malis *in pectora* cura illa quoque expergefactum caput *erigere* infit. v. 1262 sqq.: posse haec — *quam libet in formam* et *faciem* decurrere — et prorsum quamvis *in acuta* ac *tenuia* posse mucronum duci *fastigia* procudendo. v. 1297: *in* equi *conscendere costas.* VI, 402: in eas — descendit. v. 427: in mare — descendat. v. 736: in campos — descendere. v. 205: devolet *in terram.* v. 274 sq.: qui cogit *in unum* forte *locum quemvis.* v. 467: surgere in aethram. v. 819: surgit in auras. v. 1021: consurgere in auras. v. 552: ubi *in magnas* aqüae *vastasque lucunas* — provolvitur. v. 837 in terram delabi. v. 634: *in terras* — manare. v. 659: *oculos* invadit *in ipsos.* v. 817: expiratque foras *in apertum promptaque* caeli. v. 847: terra — ut — *exprimat in puteos* si quem gerit ipsa calorem. v. 867: exprimat in fontem. v. 875 *in lucem* tremulo rarescit ab aestu. v. 896 et

scatere illa foras *in stuppam* semina. v. 1130 illa quoque *in corpus* pariter sorbere necessest.

b) Exprimit dirigi aliquam actionem hostiliter adversus rem aut hominem. VI, 399: neque *parcit in hostis?* v. 957: *in caelum terras*que — iura facessunt.

c) Separatim affero *in* cum acc. substantivi *pars,* quod exprimit rem verti in aliquam regionem, quamquam multa huius generis exempla iam in superioribus apud singula verba attuli. I, 966: *in omnis* tantundem *partis* infinitum omne relinquit. II, 210 sq.: sol dissipat *omnis* ardorem *in partis.* v. 1048: in cunctas — partis. V, 589: mutare videtur *alteram in utram partem.* VI, 299 hoc fit idem *in partis alias.* v. 1017: hoc fit idem *cunctas in partis.* v. 563. 1041 *partem in vacuam* conamina sumpsit.

d) *in numerum* dicitur de mensura sonorum, nach dem Tacte. Sic II, 631. IV, 769 bracchiaque *in numerum* iactare. v. 788: *in numerum* procedere.

e) *in cassum* idem significat quod frustra. II, 1060. 1165: *in cassum cecidisse* labores. V, 1002: temere in cassum frustra. v. 1129. 1430: in cassum frustraque.

f) *In* adiungitur temporis notionibus. II, 570 in aeternum. IV, 427 stansque *in perpetuum* paribus suffulta columnis. V, 981 in perpetuum. IV, 1069 *in*que *dies* gliscit furor. V, 483 *in*que *dies* cett. v. 706 et 1105 et 1279 *in*que *dies magis* cett. v. 1370: *in*que *dies* magis in montem succedere silvas. v. 733: *in*que *dies privos* oborisci quaeque creata. v. 1307 *in*que *dies* cett. v. 274: innumerabiliter *privas* mutatur *in horas.* VI, 712: Nilus *in aestatem* crescit.

Indu cum abl. coniunctum legitur II, 1096: quis regere immensi summam, quis habere profundi *indu manu* validas potis est moderanter habenas, cum acc. V, 102: nec iacere (possis) *indu manus.*

Sub cum abl. a) dicitur de loco sive vero sive per metaphoram intellecto. I, 63: cum vita iaceret in terris oppressa *gravi sub religione.* v. 288: volvitque *sub undis* — saxa. v. 474 ignis Alexandri *Phrygio sub pectore* gliscens. II, 639 aeternumque daret matri *sub pectore* volnus. III, 985: quod *sub magno* scrutentur *pectore.* I, 642: *inversis* quae *sub verbis* latitantia cernunt. v. 852:

leti *sub dentibus ipsis.* v. 1058: quae pondera sunt *sub terris.* V, 697 *sub terris* — haesitat. I, 988: nec res ulla geri *sub* caeli *tegmine* posset. II, 662: *eodem sub tegmine* caeli. V, 1016 caeli *sub tegmine.* II, 30: *sub ramis* arboris altae = V, 1393. III, 27 *sub pedibus* quae — geruntur. V, 1139: *sub pedibus* vulgi magnum lugebat honorem. v. 1236: denique *sub pedibus* tellus cum tota vacillat. Sic corrector quadrati et ceteri pro *denique sui pedibus.* III, 835: horrida contremuere *sub altis* aetheris *oris.* IV, 211: sub diu. Sic pro *sub divo* corrector quadrati. L.: „*Sub diu* scribitur apud Plautum, qui eo semel usus est, in versu Mostellariae III, 2, 78.“ V, 714 viam *sub sole* tenere. VI, 540: sub tergo.

b) id exprimit, in cuius potestate aliquid est vel quod comitatur quasi rem sive actionem. IV, 543: graviter *sub murmure* mugit. Sic Brixiensis editio et Marullus pro *sub murmura.* v. 1122: alterius *sub nutu* degitur aetas. V, 999: non multa virum *sub signis* milia ducta.

c) propinquitatem temporis exprimit. VI, 413: ut fierent ictus *uno sub tempore* plures? v. 416: fulmina sic *uno* fieri *sub tempore* multa.

Cum accus. motum exprimit. I, 447: quae *sub sensus cadat.* IV, 416: despectum praebet *sub terras* inpete tanto. v. 419: ut prope miraclo *sub terras* abdita caeli nubila dispicere — videare. V, 654: sub terras — convortere. v. 658 sub terras — revertens. v. 682: *sub terras* — currens. v. 1147: cecidit *sub leges artaque* iura.

Super saepissime apud Lucretium adverbium est, ac primum quidem significatione loci. Sic I, 39: circum fusa *super.* v. 65: horribili *super* aspectu mortalibus instans. III, 1031: *super* ire lucunas. V, 709. Deinde significationem habet *insuper, praeterea,* v. Lachm. ad VI, 514: solis *super* icta *calore.* „Sic antiquissimi correctores pro *calorem. super* non est desuper, ut expressit Creechius, sed insuper, praeterea. in III, 672: Cur super ante actam aetatem meminisse nequimus? et v. 901: nec tibi earum Iam desiderium rerum super insidet una. in I, 648: sic partes ignis eandem Naturam quam totus habet super ignis haberent. in V, 763: Et cur terra queat lunam spoliare vicissim Lumine et oppressum solem super ipsa tenere?“ His locis addendi sunt

omnes ii, quibus *super esse* invenitur. Sunt autem hice. I, 921. II, 183: nunc id quod *super est* de motibus expediemus. v. 546. III, 878: esse — super. v. 905: aevi quod *super est*. V, 206: quod *super est* arvi. VI, 979: Hoc etiam *super est*. Frequentissima autem est apud Lucretium formula *quod super est* ita adhibita, ut ad totam rem sive sententiam spectet, quae adhuc explicanda est. Nonnumquam ea inseritur orationi, sic II, 39. 491. V, 64. VI, 1000, plerumque tamen initio orationis ponitur, et his quidem locis: I, 50: *quod super est* — adhibe. III, 350. IV, 195. 768. 1283. V, 91. 261. 772. 1241. VI, 219. 423. 906.

Praepositio apud Lucretium semper locum exprimit. Cum ablativo coniuncta reperitur locis hisce: V, 951: umida saxa, *super viridi* stillantia *musco*. v. 1205: *super stellis*que *micantibus* aethera fixum. VI, 515 sq. quasi *igni* cera *super calido* tabescens multa liquescat. v. 1256 sqq. exanimis *pueris super* exanimata parentum corpora non numquam posses retroque videre *matribus* et *patribus* natos *super* edere vitam. Cum accusativo: V, 271: *super terras* fluit. VI, 637 inde *super terras* redit. V, 501 liquidissimus aether atque levissimus *aërias super* influit *auras*. v. 995: posterius tremulas *super ulcera tetra* tenentes palmas horriferis accibant vocibus Orcum. *ulcera* Itali et impressi pro *vicerat*. v. 1227: *super aequora* verrit. VI, 186: extructis aliis *alias super*.

Subter adverbium est locis hisce. I, 312 *subter* tenuatur. II, 1049: et latere ex utroque *supra supterque* per omne nulla est finis, ad q. l. confert Lachmannus l. VI, 537: et in primis terram fac ut esse rearis *supter* item ut *supera* ventosis undique plenam speluncis. (Quadratus *subter*) et V, 512: Inde alium *supra* — aut alium *supter*. — IV, 78. v. 447 subdita *supter*. V, 268: *supter* per terras. v. 536 supter habere. Sic Lachm. pro *super*. Marullus *subter*. v. 1364. VI, 545 subter. v. 857: qui queat hic *supter* tam crasso corpore terram perquoquere. Sic Marullus pro *super*. v. 914 supter. Praepositio cum abl. coniuncta reperitur V, 1324 sq. et latera ac ventres hauribant *supter* equorum *cornibus*, cum acc. I, 2: caeli *subter labentia signa* quae mare navigerum — concelebras. VI, 697 perveniunt *subter fauces*. v. 785 siquis *eas supter* etc. v. 851 supter terras.

III. Syntaxis pronominum.

Cap. V.

I. Pronomina personalia, possessiva, reflexiva.

Nominativi pronominum personalium adduntur verbis, ut personae significantius proferantur. Sic *tu* positum est III, 9. IV, 912: *tu* mihi da tenuis aures animumque sagacem. *tute* I, 269. 403. 407: *per te tute* ipse videre — poteris. IV, 573. 1150: nisi *tute* tibi obvius obstes. *tutemet* I, 102. IV, 915. Cum pronomine possessivo eiusdem personae coniunctum est pron. personale I, 6 sq. *te* — adventumque *tuum*, cf. v. 13: *te* — *tuum*que — initum. Genetivum pluralis primae personae habes IV, 39: aliquid *nostri*. Dativus pronominis restitutus est a Lachmanno III, 321: quae nequeat ratio depellere *nobis* (pro *noctis*). Similiter dativus positus est I, 132: quae res *nobis* vigilantibus obvia mentes terrificet.

Tertiae personae pronomen *is ea id*, de cuius significatione a me dictum est in synt. prisc. script. lat. I, p. 352 sq., spectat aut ad rem sive personam, quae in superioribus commemorata est, aut definitur pronomine relativo. Ad illud genus pertinent haec exempla: IV, 934 Lachmannus scribendum esse docuit *atque ab ibus*, vel, si hoc mavis, *aque ibus*, pro *atque eius*. III, 135: Quidquid *id* est. Lachm. confert V, 577 et V, 1252. III, 145: *Id*que sibi solum per se sapit: *id* sibi gaudet. Sic Wakefieldus aptius, quam quod Itali et impressi habent, *et sibi g*. V, 706: Luna potest solis radiis percussa nitere, inque dies magis *id* lumen convertere nobis. *Id* inseruit Lachmannus. V, 1062: quippe etenim licet *id* rebus cognoscere apertis. Sic Gifanius pro *in*. VI, 402: an simul ac nubes successere, ipse in *eas* tum descendit. Sic vere et acute Lambinus pro *in aestum*. v. 421: altaque cur plerumque petit loca, plurimaque *eius* montibus in summis vestigia cernimus ignis? Sic Lachm. pro *plurimaque plus*, ut v. 694 montis ad *eius* radices. in IV, 260 particulam venti sentire et frigoris *eius*. VI, 1064: inpellant ut *eam* Magnesia flumine saxa. Sic Marullus pro *eum*. Quadratus *Impellant ut eo*. v. 1098: atque

ea vis omnis morborum pestilitasque aut extrinsecus — veniunt cett. Apud Nonium *Atque vis omnium.* V, 990 unus — quisque — eorum *κατὰ σύνεσιν* relatum est ad praegressum mortalia saecla. Exemplum cum pron. relat. coniuncti pronominis est VI, 320: nec temere omnino plane vis frigida venti esse potest, *ea quae* tanta vi missa supernest. Sic Lachm. pro *ex quae.* Duobus locis *id quoque* a Lucretio ita positum est, ut ad sequentia spectet et per ellipsin dictum sit pro: id quoque videtur verum esse. Lachmannus per *quin etiam* explicat. I, 655: *id quoque,* si faciant —, denseri poterunt ignes cett. et VI, 145. Quod ad genus huius pronominis attinet, neutrum pluralis numeri *ea* complectitur duas res diversi generis IV, 396: solque pari ratione manere et luna videntur in statione, *ea quae* ferri res indicat ipsa. Quapropter non recte scribebatur III, 335 *inter eos* (corpus et animum) recteque a Lachmanno correctum est *inter eas,* quia dixit poeta corporis atque animi potestas.

Pronomen *is* nonnunquam per ellipsin omittitur. Sic I, 323 moderatim crescere cogens, sc. eas. v. 751 sq.: conicere ut possis ex hoc, *quae* cernere non quis extremum quod habent, minimum consistere prorsum, quae verba Lachmannus ita explicat: Conicere ut possis ex hoc, quae cernere non quis, *ea* extremum quod habent, *id* minimum consistere multo magis atque prorsum. III, 21: semperque innubilus aether integit. Lachm.: „ex *integit* ex superioribus repeti debet *eas* sedes deorum, ut paulo post *longeque remosse* ea.“ V, 1229 ad *quaesit* mente addendum est *eos* (Lachm.).

Pronominis *possessivi* exempla sunt II, 159: *suis* e partibus, h. e. ex iis vacui partibus, quas occuparunt. (Lachm.). IV, 472: qui capite ipse *sua* in statuit vestigia sese. Sic Lachm. pro *suo.*

Pronomen reflexivum. II, 460: Pungere uti possint corpus penetrareque *sese,* scil. se penetrare in corpus. III, 886: qui possit vivus sibi se lugere peremptum stansque iacentem *se* lacerari urive dolere (*se* secundum Italos addidit Avantius). IV, 802: et quia tenvia sunt, nisi *se* contendit, acute cernere non potis est animus. Lachm.: „Sic recte Lambinus pro nisi *que* contendit. in proximis est Ipse parat *sese* porro (v. 805), item contendere *se* atque parare (v. 809).“ V, 185: quidque inter *sese* permutato ordine possent. Sic Brixiensis editio et Marullus pro inter *se.*

v. 458: primus *se* sustulit. Sic Itali pro primus et sustulit aether. v. 617: cancri *se* ut vertat metas ad solstitialis. Sic Lachm. pro canceris ut vertat. VI, 87: aut in utram *se* verterit hinc partim. Sic etiam 384 Lachm. v. 359: et cum tempora *se veris* florentia pandunt. Sic Itali pro *seris*. IV, 281: (imago) protrudit agitque aëra qui inter *se* cumquest oculosque locatus. Ad pronomina reflexiva referendum est etiam *idem*. Exempla sunt I, 60 et V, 242 haec eadem. I, 692 hic idem. v. 121 eidem, nom. sing., v. Lachm. v. 306 *eaedem*, quod hoc uno loco invenitur, v. Lachm. ad VI, 456. II, 918 una *eadem*que. IV, 68 ordine *eodem* (sic Marullus pro *eorum*). In duplici enunciatione I, 820 sq.: namque *eadem* caelum mare terras flumina solem constituunt, *eadem* fruges arbusta animantis.

II. Pronomina demonstrativa.

Δεικτικῶς accipiendum est V, 503 haec — omnia, h. e. quae in regione inferiore videmus. Ad notionem, quae in sequentibus adhuc definienda est, spectat *hic* I, 172: hac re — quod. V, 1105: Inque dies magis *hi* victum — commutare — monstrabant — ingenio *qui* praestabant. Sic optime Naugerius pro *magis invictum*. Saepius referendum est ad notionem, quae in praegressis continetur. Sic I, 402 *haec* vestigia. v. 1112: nam qua cumque prius de parti corpora desse constitues, *haec* rebus erit pars ianua leti. v. 1114 haec. II, 785: quo quadratum minus omne sit ex *his*. v. 934: *huic* satis illud erit planum facere atque probare. III, 394: et *quam in his* intervallis tuditantia possint concursare (sic Lachm. pro *quantis*). v. 601: conquassatur enim tum mens animaeque potestas omnis, et *haec* ipso cum corpore conlabe fiunt. (feminino genere pro *hae*). cf. VI, 456: inde *haec* (nubeculae) comprendunt inter se conque gregantur. Sic Lachm. pro *ea*, dicens: „Non *ea* corpuscula quae parvas nubes constituunt, sed *eae* ipsae nubeculae. ceterum neque *eae* neque *hae* alibi dixit Lucretius, sed *haec* feminino genere in libro III, 601; quare non dubito quin id ipsum hic quoque illis praeferendum sit.“ III, 935: nam gratis fuit *haec* tibi vita ante acta priorque. (*haec* addidit Lachmannus). IV, 118: *horum* intestinum quodvis quale esse putandumst! v. 596 sq. per loca quae — haec loca per. V, 2: pro rerum maiestate *his*que repertis? Sic ex coniectura Lambinus

pro: pro rerum maiestatis atque repertis. v. 242: haec eadem. v. 247: Illud in *his* rebus ne corripuisse rearis me mihi cett. v. 568: nil ea in *his* intervallis de corpore libant. Sic Lachm. pro nihil nisi intervallis. v. 1214: quo ad moenia mundi solliciti motus *hunc* possint ferre laborem. VI, 50 sqq. Cetera quae — tuentur — *haec* faciunt animos humilis. v. 76 sqq.: nec de corpore *quae* sancto simulacra feruntur — suscipere *haec* -- valebis. v. 374: propterea freta sunt *haec* anni nominitanda. *Haec* prima manu oblongo afuit. v. 832: prope ut locus *hic* linquatur inanis. Sic Lachm. pro prope uti locus hinc linquitur inanis. v. 1056: illud in *his* rebus mirari mitte. v. 1212: usque adeo mortis metus *his* incesserat acer. Marullus *his* pro *iis*, de quo v. Lachm. ad librum IV, 933, Lambinus Latine *incesserat* pro *incusserat*. Ad genus quod attinet, genus neutrum *horum* spectat ad notionem generalem *rebus* in eodem versu positam I, 450: his coniuncta duabus *rebus* ea invenies aut *horum* eventa videbis. Simile exemplum in pronomine relativo vide infra III b, item in adiectivo cap. XIII b.

Ille spectat ad ea, quae sequuntur, his locis: I, 80: *Illud* in his rebus vereor, ne forte rearis. v. 370 *illud* — quod quidam fingunt. v. 1052: *Illud* in his rebus longe fuge credere, Memmi. II, 184 *illud* quoque. v. 308 illud, item v. 370. IV, 794. 858. 898. 1091. V, 146. 247: *Illud* in his rebus ne corripuisse rearis ne mihi. v. 590. 666. 982: sed magis *illud* erat curae, quod cett. VI, 1230. V, 8: deus *ille* fuit — qui. quadratus: deus ipse fuit. Ad superiora referendum est in his locis: I, 82 *illa* religio. v. 390. IV, 317 aëris *illius*. Sic Itali et impressi pro *ullius*. v. 719: penetrantibus *illis*. V, 382: nonne vides aliquam longi certaminis *ollis* posse dari finem. Sic Marullus pro *certamini solis*. v. 1416: sic *illa* relicta strata cubilia sunt. VI, 208: flammeus est plerumque colos et splendidus *ollis*. v. 475: nam ratio consanguineast umoribus *ollis*. (nubium scilicet ac maris). Sic Lachm. pro *omnis*. II, 362 fluminaque *illa* significat: quibus olim adeo delectata est (Polle Philol. XXVI, 315). Cum *hic* pronomine in una enunciatione coniunctum est II, 74 *illa* senescere at *haec* contra florescere cogunt. V, 730: proinde quasi id fieri nequeat — aut minus *hoc illo* sit cur amplectier ausis.

Illic. IV, 1059. Lachm.: Oblongus Hinc ille, a correctore Hinc illaec: quadratus Hinc illa, olim impressi illata, Antonius

illa et. unice verum est Hinc *illaec*, et infra 1083 *illaec* germina (sic amicus Lambini). hoc locum habet ubi *illa* versum non explet.

III. Pronomen relativum.

a. *Significatio.* Pron. relativum ponitur in enunciatione secundaria ad notionem aliquam accuratius exponendam et describendam. I, 3: *quae* mare navigerum, *quae* terras frugiferenteis concelebras. Eodem modo ῥητορικῶς repetitum est pronomen v. 278. III, 985: nec *quod* sub magno scrutentur pectore quicquam perpetuam aetatem possunt reperire profecto. (Sic Marullus pro *quid*). IV, 71: quanto minus indupediri pauca queunt et *quae* sunt prima fronte locata (*quae* addidit Lachmannus). v. 116: primum animalia sunt iam partim tantula, *corum* tertia pars nulla possit ratione videri. (Sic pro *eorum* Purmannus, nisi quod scripsit *quorum*, v. Lachm.). v. 760: certe ut videamur cernere eum *quem* reddita pro vita iam mors et terra potitast. Sic Itali et Marullus *eum quem* pro *eum que*. v. 862: *quae* quia sunt exercita motu, multa per os exhalantur. Sic Lachm. v. 1021: multi, de montibus altis ut *qui* praecipitent ad terram corpore toto, externantur. Quadratus et corrector oblongi, item Antonius Florentinus et olim impressi, Ut quasi praecipitent. Wakefieldus recte probavit *qui*. V, 3 sq.: quisve valet verbis tantum, *qui* (= ut) fingere laudes pro meritis eius possit, *qui* talia nobis — liqnit? (Oblongus *quia talia nobis*). v. 152: tangere enim non quit *quod* tangi non licet ipsum. Sic Marullus pro *quod si*. VI, 586: in Syria Sidone quod accidit et fuit Aegi in Peloponneso, *quas* exitus hic animai disturbat *urbes*. Sic Avantius pro *qua*. v. 771: multa, cibo *quae* sunt. Sic recte Wakefieldus, et quidem primus edidit pro multa cibo eque sunt vitalia. sic versu v. 1095 Et contra *quae* sint morbo mortique necessest multa volare. VI, 1089: *quod* magis in lapide hoc fieri ferroque videtur. *Quo magis* quadratus. Nonnullis locis correlatum *hic* sequitur enunciationem relativam, sic III, 441: quippe etenim corpus — *quam* cohibere nequit — aëre qui credas posse *hanc* cohiberier ullo? Sic bene Marullus pro *cum*. IV, 596: non est mirandum qua ratione, per *loca quae* nequeunt oculi res cernere apertas, *haec loca* per voces veniant aurisque lacessant. VI, 1205: profluvium porro *qui* taetri

sanguinis acre exurat, tamen in nervos *huic* morbus et artus ibat. Recte Lambinus *qui*. Marullus *cui*.

b. *Genus pronominis relativi*. Quod ad neutrum genus attinet, inprimis commemoranda est formula *quod super est* de qua vide cap. IV in v. *super*. Genus neutrum, utpote universale positum est relatum ad nomen item universale *res* III, 184 sq.: ocius ergo animus quam *res* se perciet *ulla*, ante oculos *quorum* in promptu natura videtur, cf. c. XIII b. Limitanti, quae vulgo dicitur, significatione positum est neutrum *quod* II, 248: quod cernere possis, quod Lachm. ad V, 1033 explicat per *quo ad*. Memorabilis est usus I, 221: *quod nunc* — nullius exitium patitur natura videri, ubi *quod* coniungit hanc sententiam cum superiore significatione adversativa, ut idem sit quod *nunc autem*, similiter atque dicitur *quod si*, *quod nisi* cett. Per neutrum pluralis numeri complures res comprehenduntur I, 634: propterea quia, quae multis sunt partibus aucta, non possunt ea quae debet genitalis habere materies, varios conexus, pondera, plagas, concursus, motus, per *quae* res quaeque geruntur. L.: „Marullus prudenter scripsit *quae*, ut est in II, 727. falsum est quod fecerunt Itali, *per quos*.“ Usitata est apud Lucretium assimilatio (attractio) generis pronominis relativi, ita ut non ei substantivo accommodetur, ad quod proprie pertinet, sed ei quod sequitur. Sic III, 94: Primum animum dico, *mentem quam* saepe vocamus. Lachmannus: „Apud Charisium p. 187 mentem *quam* (pro *quem*). est autem magis ex usu poëtae, ut versu 100 habitum quendam —, *Harmoniam* Grai *quam* dicunt, et in IV, 132 in hoc caelo, *qui* dicitur *aër*. exceptio est in pronomine duplici, et per neutrum in duobus nominibus. VI, 298 igneus *ille* Vertex *quem* patrio vocitamus nomine fulmen. IV, 369 *id quod* nos umbram perhibere suëmus. VI, 702 nos *quod fauces* perhibemus et *ora*. III, 139 Consilium, *quod* nos *animum mentemque* vocamus. I, 58 *Quae* nos *materiem et genitalia corpora* rebus — Appellare suëmus.“ Locis his a Lachmanno allatis adde I, 433: *quod* quasi *tertia* sit numero *natura* reperta, ubi neutrum non habet eam excusationem, quam protulit Lachmannus.

c. *Numerus pronominis relativi*. Pluralis offendit I, 883: mittere signum sanguinis aut aliquid, nostro *quae* corpore aluntur, quod per breviloquentiam dictum est pro aliquid eorum, quae.

Κατὰ σύνεσιν pluralis *quorum* ad praegressum genus — humanum relatum est II, 174, ut cogitetur *hominum*.

d. *Collocatio pronominis relativi.* Ad remotius duorum substantivorum relatum est pron. relativum I, 282: et cum mollis aquae fertur natura repente flumine abundanti, *quam* largis imbribus auget montibus ex altis magnus decursus aquai. Sic Lachm.; Marullus *quod*. Wakef. *quem*. Pronomen relativum a Lucretio saepe non ab initio orationis ponitur, sed post unum vel duo vocabula enunciationis. Sic I, 3. 84. 145. 149: principium *cuius* hinc nobis exordia sumet. v. 336: officium *quod* corporis exstat. v. 421: haec *in quo* sita sunt. v. 638: Heraclitus init *quorum* dux proelia primus. v. 717: insula *quem* triquetris terrarum gessit in oris. II, 321: *omnia quae* nobis longe confusa videntur. v. 344: volucres, laetantia *quae* loca aquarum concelebrant. v. 430. 537. v. 1033 *omnia quae* nunc si primum mortalibus extent. v. 1040 desine *qua* propter. III, 105. 106. IV, 237. 468. 596: per *loca quae*. V, 440. 472. 692. 894. 900. 1385. VI, 6. 9. 50 Cetera quae. v. 64. 76. 166. 171. 424. 453. 561. 585. 610. 612. 702. 760. 771. 772. 780. 1030 tibi *quem* memoro. v. 1243. 1275.

e. Substantivum, quod describitur pronomine relativo, nonnunquam trahitur in enunciationem relativam et casum suum pronomini relativo accommodat. I, 1058. 1060 *quae* nunc rerum *simulacra* videmus. III, 918. IV, 284. 335: *quae* cumque *latuscula* sunt speculorum adsimili lateris flexura praedita nostri. v. 387. 406: *quos* tibi tum *supra* sol *montis* esse videtur — vix absunt nobis missus bis mille sagittae. v. 438. 870. 887 sq. ferit extemplo *quae* in corpore toto, — animai dissita vis est. v. 1074. 1145 *qua* docui *ratione*. VI, 313 et simul ex *illa, quae* tum *res* excipit ictum. v. 343. 740: principio, *quo* Averna vocantur *nomine*, id ab re inpositumst. Sic Lachm. pro *quod*.

Pronomen relativum est etiam *quisquis*, quod hisce locis invenitur: I, 289: ruitque ita *quidquid* fluctibus obstat. III, 135: *quidquid* id est. Lachm.: „Corrector oblongi *Quicquid* et hic et in V, 577, itaque prima manu uterque in V, 1252, non recte.“ V, 577: *quidquid* id est, item v. 1252 pro *quicquid* Lachm., qui dicit: „*Quidquid* scribendum esse dixi ad librum III, 135 et hoc libro supra 264.“ Saepius tamen hoc pronomen

in contracta enunciatione ponitur omisso verbo substantivo, ut vicem indefiniti pronominis sustineat. Sic II, 957: inque suos *quicquid* rursus revocare meatus. III, 787: certum ac dispositumst ubi *quicquit* crescat et insit, = V, 131. IV, 145: summum *quicquid*. V, 1454: unum *quicquid*. V, 304: et primum *quicquid* flammarum perdere semper. v. 773: qua fieri *quicquid* posset. III, 619: ubi *quicquid* possit durare creatum.

IV. Pronomina interrogativa.

a. *Quis (qui) quae quid:* I, 619: ergo rerum inter summam minimamque *quid* escit? (*quid* primus Marullus, etiam Lachmannus. Quadratus et schedae *quod*). III, 134 et 790 et V, 134: *quid* si posset enim? (ultimo loco Lachm. *quid* pro *quod*). III, 55 sq.: hominum spectare ... convenit adversisque in rebus noscere *qui* sit. III, 1013: Cerberus et furiae iam vero et — Tartarus — *quid?* neque sunt usquam nec possunt esse profecto. Sic Lachm. pro *qui*, dicens: „Ita saepe hic poëta. in IV, 119 *Quid* cordis globus aut oculi? *quid* membra? *quid* artus? Quantula sunt! *quid* praeterea primordia quaeque? Nonne vides quam sint subtilia quamque minuta? in II, 975 *Quid*, genus humanum propritim de quibu' factumst?" Adde his exemplis V, 47: *quid*ve superbia spurcitia ac petulantia? quantas efficiunt clades! *quid* luxus desidiaeque? III, 1050 nec reperire potes tibi *quid* sit saepe mali (sic Itali pro *quod*). IV, 1118: cum sibi *quid* cupiant ipsi contingere quaerunt. Sic Lachm. pro *quod*. V, 560 *quid* potis est. Sic recte Tanaquil Faber pro *quis*. VI, 188: quam sint late magis quam sursum extructa *quid* extent. L.: „Olim impressi *quod extent*, non male, si intellegimus de numero, quot sint: nec tamen minus probabile *quid*, id est quantum."

b. *Ecquis*. V, 1212 sq.: *ecquae* nam fuerit mundi genitalis origo, et simul *ecquae* sit finis.

V. Pronomina indefinita et correlativa ac numeralia.

a. Simplicissima forma pronominis indefiniti est *quis quae quid*. I, 217 legitur *siquid*, item II, 311. I, 440: faciet *quid*. V, 1224 *nequid* Lachmannus scripsit pro *nequod*. III, 239: nil horum quoniam recipit *quem* posse creari. IV, 804: proinde omnia quae sunt praeterea pereunt, nisi si *quae* ad se ipse paravit. Sic

Lachmannus pro: pereunt, nisi *que* ex se ipse paravit, dicens: „non sufficit inventum Lambini, nisi sic sese ipse paravit. Si quae corpuscula legimus supra (ita enim recte Marullus: postea Lambinum secuti distinxerunt cum summo orationis dispendio *si, quae*), neque usquam *qua* posuit Lucretius, ut in VI, 481 dubium non sit quin *si quae* scribere oporteat.“ V, 1209: ne *quae* forte deum nobis immensa potestas sit. Libri veteres *Neque forte*. VI, 841: et semina si *quae* forte vaporis habet, propere dimittit in auras. Sic Lachmannus pro *siqua:* „ita enim semper Lucretius, *si quae* genere neutro in IV, 199 804, feminino *aliquae, ne quae, ecquae, ecquae nam.*“

b. *Aliquis*. I, 665: *aliqua* — ratione (sic Pollius Philol. XXV, 271). IV, 263 *aliquae* res. Eodem modo v. 638: est *aliquae* ut serpens. Sic Lachmannus pro: Est itaque ut serpens, qui dicit: „*aliquae,* inquam, non *aliqua,* ex usu Lucretii. supra v. 263 codices tamquam alique res Verberet. Festus p. 254, 28 Quispiam quin significet aliquis, et quaepiam aliquae, — dubium non est.“

c. *Quisquam*. I, 487: etsi difficile esse videtur credere *quicquam* in rebus solido reperiri corpore posse. IV, 884: neque enim facere incipit ullam rem *quisquam,* quam etc. Sic Brixiensis editio pro *quis quam*. Quinque locis pro adiectivo usurpatnr, I, 1077: nec *quisquam locus* est. II, 857: nec simili ratione *saporem* denique *quemquam*. III, 234: nec *calor* est *quisquam*. v. 875: quemquam — sensum. IV, 689: haud *quisquam* — eorum (odor).

d. *Quidam*. I, 578: tamen ex aeterno tempore *quaedam* nunc etiam superare necessest corpora rebus. Sic Lambinus et Lachm. pro *quaeque*. II, 380. IV, 1032: conveniunt simulacra foris e corpore *quodam*. Sic Lachm. pro *quoque*.

e. *Quisque*. II, 372: postremo quodvis frumentum non tamen omne *quique* (= quoque) *suo* genere inter se simile esse videtur, v. Lachm. Pronomini possessivo *suus* adnexum modo antecedit, modo subsequitur. I, 191: ut noscere possis *quicque sua* de materia grandescere. v. 215: Huc accedit uti *quicque* in *sua* corpora rursum dissolvat natura. Sic recte Lambinus eumque secutus Lachm. Quadratus et schedae *quidquid*. v. 775: *suam quicque* — naturam ostendet. IV, 41. IV, 489 sq.: seorsum *cuique*

potestas divisast, *sua* vis *cuique*st. III, 333 *quaeque* idem significat quod *utra*, v. Lachm. ad IV, 41.

f. *Quivis*. VI, 674: et fluvius *quivis* est maximus ei qui non ante aliquem maiorem vidit. Sic optime Bentleius pro *qui visus, maximus* cett. III, 388: *cuiusvis cumque* animantis. Frequenter a Lucretio coniungitur cum *unus*, sic I, 416: de *quavis una* re. II, 347: quorum *unum quidvis*, item IV, 126. II, 483: unius cuiusvis. v. 668: *quamvis* animantem ex omnibus *unam*. IV, 775 *quovis* — tempore in *uno*. Sic etiam dicitur v. 747 *quae libet una* — imago.

g. Sequuntur ea pronomina indefinita et correlativa, quae transitum faciunt ad numeralia, quae possis numeralia indefinita dicere. *Uter* est aut interrogativum, ut III, 836 *utrorum* ad regna, aut relativum, IV, 1230: atque *utri* similest magis id quod cumque creatur, *eius* habet plus parte aequa, aut denique, coniunctum cum *neque, nec*, indefinitum. Sic IV, 1217: et *neque utrum* superavit eorum nec superatumst. V, 839: *nec utrum* Lachm. pro *nec utramque*, qui dicit: „*nec utrum*, h. e. et neutrum. est enim eis quae supra de hoc pronomine quod est *uter* diximus addendum, posse ei *neque* praemitti ita ut his coniunctis et conectendi vis insit et negandi de utroque.“ Est igitur his locis irgend einer von beiden. — *Alter* I, 1012. II, 2: *alterius* spectare laborem. v. 85: aut ictu forte *alterius*. II, 273 viribus *alterius*. IV, 278 aër *alter*. IV, 688 mutuo sibi respondent *alius* et *alter*: est *alio* ut possit permitti longius *alter*, item V, 835: ex *alio* terram status excipit *alter*. — alterutrum I, 974. 1012: aut etiam *alterutrum*, nisi terminet *alterum*, eorum. — *Uterque* I, 88. 758 quorum utrumque, item v. 975. 704 utrumque. v. 845: in *utraque* — ratione. IV, 671 utraque (plur.). V, 1101. VI, 499 pariterque ita crescere *utrumque*.

h. *Alius* II, 782. III, 1083 aliut. IV, 368: nam nil esse potest *aliut* nisi lumine cassus aër id quod nos umbram perhibere suëmus. Prima manu oblongus *ali nisi*, a correctore *aliud nisi*. v. 375: *alias* quoque res. V, 257: quod cumque *alid* auget. Sic recte Lambinus pro *alit*. v. 460. VI, 1227: nam quod *ali* dederat vitalis aëris auras volvere in ore licere cett. L.: „Ita codices nostri: apud Macrobium *alis*. dixi de hoc ad librum IV, 637.“ Geminatur *alius* aut in una enunciatione simplici, aut in duo-

bus membris enunciationis. I, 263 alid ex alio, item v. 407 et 1115. IV, 358: cur *alias aliis* praestare videmus — res. v. 496 non possint *alios alii* convincere sensus. v. 604 ex *aliis aliae* quoniam gignuntur. v. 633 *aliis alius* qui sit cibus unicus aptus. v. 677: *aliis alius* magis est animantibus aptus. v. 684. 1039: namque *alias aliud* res commovet. v. 1157: atque *alios alii* inrident. v. 1249 sq.: atque *alias alii* complent magis, *ex aliis*que succipiunt *aliae* pondus magis. V, 327: non *alias alii* quoque res cecinere poëtae? Sic Itali pro *ali*. I, 605: aliae atque aliae. v. 813 *aliae atque aliae* res. II, 776: *alio atque alio* — colore. V, 303. 1190. 1367. I, 469: namque *aliut* per sest, *aliut* regionibus ipsis eventum dici poterit quod cumque erit actum. Lachm.: „*aliud* geminatum res diversas indicat.“ II, 77: augescunt *aliae* gentes, *aliae* minuuntur. IV, 634 sq.: aliis ... aliis. v. 637: ut quod *ali* cibus est *aliis* fuat acre venenum. v. 653: esse triquetra *aliis, aliis* quadrata necessest. v. 658: hoc ubi quod suave est *aliis aliis* fit amarum etc. v. 1261 sq.: namque *aliis* rebus concrescunt semina membris, atque *aliis* extenvantur. V, 514 sq. alium — alium.

i. *Ullus*. V, 1178 *ulla* vi. Sic Brixiensis editio et Marullus pro *illa vi*. VI, 154: nec res *ulla* magis quam Phoebi Delphica laurus terribili sonitu flamma crepitante crematur. Sic apud Macrobium Saturnaliorum VI, 4 pro *res vita*. Substantivum est I, 1079 *ulli* subsistere debet. In affirmante sententia III, 640: quod scinditur et partis discedit in *ullas*.

l. *Nullus*. I, 935: non ab *nulla* ratione videtur, = IV, 10. II, 235: at contra *nulli* de *nulla* parte neque ullo tempore inane potest vacuum subsistere rei. v. 249: sed nil omnino *nulla* regione viai declinare quis est qui praestet cernere sese? v. 693: aut *nulli* inter se duo sint ex omnibus idem (sc. versus), v. Lachm. III, 358: perdit enim quod non proprium fuit eius in aevo, *nulla*que praeterea perdit, quom expellitur aevo. Sic Lachm. pro *multa*. *Nulla,* id est nullas res, ut in I, 242 ubi *nulla* forent aeterno corpore. V, 251: pars terrai non *nulla*. Sic Veronensis editio pro *non ulla*. Praeter neutrum pluralis numeri *nulla,* quod modo commemoravi, pro substantivo positus est genetivus *nullius* I, 926 = IV, 1 *nullius* ante trita solo. I, 960 (neutr.), dativus *nulli* I, 930 = IV, 5. III, 971, accusativus III, 885 *nullum* — alium.

m. *Nihil, nil.* I, 359: rebus *nilo* maiore figura. v. 520. 1109 nil. II, 7 nil (nominat.). v. 1028 nil — quicquam. V, 871: *nil* horum Marullus pro *ni horum*. Coniungit Lucretius accusativum *nilum* (sive *nil*) cum praepositione *ad,* ablativum *nilo* cum praep. *de* et *e*. Sic I, 150 e nilo, item 185. I, 157 de nilo, item v. 159. 180. 205. 266: creari *de nilo*. v. 542: *de nilo*que renata forent. v. 543 sq.: at quoniam supra docui *nil* posse creari *de nilo* neque quod genitum est *ad nil revocari*. I, 216 ad nilum, item v. 237. 248. 266: ad nil revocari. v. 541: ante hac *ad nilum* penitus res quaeque redissent.

n: *Totus*. I, 984. II, 787. III, 747 cum corpore *toto*. Ita quadratus: oblongus et Italici cum corpore quoque. IV, 900. 1162. VI, 652.

o. Denique commemoro pronomina correlativa quantitatis et qualitatis. III, 317 *tot* nomina *quot* sunt. v. 1090 quot vis. VI, 703 aliquot. De scribendi ratione *quod, aliquod* v. Lachm. ad III, 317. I, 870: *totidem* verbis utare licebit. VI, 652 nec *tota* pars, homo terrai *quota* totius unus. VI, 486: *quanta*que volarent corpora mobilitate ostendi. Sic quadratus. Oblongus et Italici *cunctaque*. Geminatum *quantus quantus,* quod dictum est ad analogiam v. *quisquis,* legitur V, 584: *quanta*que *quanta*st hinc nobis videatur in alto, recte illud restitutum ab Eichstadio pro *quanto quoque quantast*. I, 360 sq.: nam si *tantundem*st in lanae glomere *quantum* corporis in plumbo est, *tantundem* pendere par est. Adde deminutiva *tantulus* et *quantulus*. II, 894 sed magni referre ea primum *quantula* constent. III, 378 sq. quantula ... tanta. v. 413 si *tantula* pars oculi media illa peresa est. IV, 116: primum animalia sunt iam *tantula,* corum tertia pars nulla possit ratione videri. v. 120 *quantula* sunt! v. 174 *quantula* pars. v. 899: *tantula* quod *tantum* corpus corpuscula possunt contorquere. V, 590 sq. non est mirandum, qua ratione *tantulus* ille queat *tantum* sol mittere lumen. II, 15: *qualibus* in tenebris vitae *quantis*que periclis degitur hoc aevi.

Numeralia. Commemoro primum *unus*. II, 159: suis e partibus *una* (sic Lutze et Munro). IV, 553: hoc ubi non longum spatiumst unde *una* profecta perveniat vox quaeque etc. Sic recte ex emendatione Bentleii Wakefieldus pro unde illa profecta perveniat vox queque, quod ne Latinum quidem est. VI, 1069:

Glutine materies taurino iungitur *uno*. Sic Lachm. aptius pro *una*, ut paulo post (v. 1074) purpureusque colos conchyli iungitur *uno* corpore cum lanae, et inversa ratione in verbo activo (v. 1078) denique non auro res aurum copulat *una?* Pluralis extat V, 897 sq. nec moribus *unis* conveniunt. III, 616 *unis* sedibus et certis regionibus pectoris haeret. Aliorum numeralium exempla sunt haecce: V, 904 sq.: *triplici* cum corpore ut *una, prima* leo, postrema draco, media ipsa, Chimaera foras acrem flaret de corpore flammam. I, 533 findi *in bina* secando. IV, 291 aëribus *binis*. v. 449 sqq. uti videantur omnia, quae tuimur, fieri tum *bina* tuendo, *bina* lucernarum florentia lumina flammis, *bina*que (sing.) per totas aedis geminare supellex, et *duplicis* hominum facies et corpora *bina*. V, 879 *duplici* natura et corpore *bino*. V, 1300 *bis* coniungere *binos*. IV, 408: missus *bis mille* sagittae.

Sectio altera.

Syntaxis notionum praedicati.

Cap. VI.

De notionibus praedicati.

Verbum substantivum s. existentiae *esse*, si copulae locum tenet, nonnunquam a Lucretio omittitur. Ac primum quidem hoc fit apud adiectiva neutri generis *pote, suave, mirum*, de qua re vide Lachm. ad V, 836. Sic III, 1079 nec devitari letum *pote*, quin obeamus. II, 1 et 6 suave. — mirum II, 87. 338. V, 1238. VI, 130. Deinde II, 194: *quod genus*, e nostro com missus corpore sanguis emicat elliptice dictum est pro *sicut, velut*. Alio contra loco, III, 431 plene dictum est: *Quod genus est*, somnis sopiti ubi cernimus. De ceteris vide Lachm. ad I, 111 aeternas quoniam poenas in morte *timendumst*, qui dicit: „sic et hic scribendum puto et in V, 302 non *putandum*, sed Sic igitur solem lunam stellasque putandumst Ex alio atque alio lucem iactare suborta. nam ita saepissime Lucretius, et quae restant dubiae auctoritatis sunt: in V enim 44 *sunt* vitiose scriptum est, ex

quo eodem iure facias *tunc* et *tumst* (quae proelia nobis — tumst ingratis insinuandum!); in II, 468 *necessu,* cuius vocabuli partem perisse apparet (nec tamen haec retineri hamata necessumst). sed ubi additum est *esse,* potest omitti finitum *est.* I, 627 Illa quoque esse tibi solida atque aeterna *fatendum.* v. 963 extra summam quoniam nil esse *fatendum.* II, 39 animo quoque nil prodesse *putandum.* III, 543 Mortalem tamen esse animam fateare necesse. quam ob rem etiam in III, 796 ferendum puto tanto magis infitiandum Totum posse: nam *posse* est *potesse,* quamquam Prisciani codices habent infitiandum est." [Similiter V, 140 sq.]. IV, 118 scriptum est: horum intestinum quodvis quale esse putandumst? L.: „quadratus *putandum,* non male omisso *est,* ut ad librum I, 111 docui, quod tamen Nonius quoque (p. 209, 18) exhibet." Contra codices a criticis restitutum est verbum substantivum III, 203: quoniam *est* animi natura reperta (sic Marullus, ut versu 130) et V, 587: dum tremor *est* clarus. *Est* adiecit Antonius Marii. Maxime memorabilis est omissio coniunctivi IV, 633 sqq.: Nunc — expediam, quareve, aliis quod triste et amarumst, hoc tamen esse aliis possit perdulce videri, tantaque in his rebus distantia differitasque. Lachm.: „Rectissime apud Nonium p. 95, 30 in fine omissum *est*: ita enim melior fit compositio. est autem ad hunc versum e superiore iterandum *sit,* quod latet in *possit.*"

Praedicata esse possunt aut substantiva, aut adiectiva vel participia, aut adverbia. Non opus est autem semper per verbum *esse* adiunctum esse praedicatum subiecto, sed potest etiam in contracta enunciatione sine *esse* addi subiecto.

a. *Substantiva.* III, 9: tu, pater, *es* rerum *inventor.* I, 75: unde refert nobis *victor* (als Sieger). I, 99 *hostia* concideret (als Schlachtopfer).

b. *Adiectiva et participia.* I, 452: *potis* est seiungi seque gregari. II, 850: Quo ad licet ac *potis es* reperire. III, 1069 effugere haut *potis est.* IV, 152: nam neque, uti vestem, *potis est* transire. (sic Lachmannus pro *possunt,* dicens: „*possunt* ferri non debet: poeta enim nondum de simulacris loquitur, sed de eo quod *summum* de rebus abundat et iacitur). v. 611 (potis est). v. 803: cernere non *potis est* animus. v. 1242: tenve locis quia non *potis est* adfigere adhaesum. Sic oblongus et Nonius

p. 73, 8: quadratus *potest*. V, 1: quis *potis est*. II, 1089: quam genus omne quod *est* generatim *abundans*. V, 881: potestas hinc illinc partis ut si *par esse* potissit. Sic Lachm. pro: par vis ut non sit pars esse potissit, dicens: „ut membra hinc inde negaret (poeta) pari potestate esse posse. *potissit* autem, nisi fallor, coniunctim rectius scribemus, quia in senatus consulto de Bacchanalibus facto scriptum est ubei facilumed gnoscier *potisit*, non *potis siet*: et huic similia sunt *potisset* in praeterito, quod numquam scribitur *potesset*, et *potisse* infinite positum a Lucilio, si Nonii codicibus constat fides p. 445, 31. ab his diversa sunt *potis sum, potis es, potis est, potin est, potis sunt, pótis sis* in Poenulo Plauti IV, 2, 53, *potis siem* in Mercatore II, 2, 59: sed *potis esse* et *potis esset* aut numquam legi aut non memini.“ *Potesse* coniunctim scriptum extat apud Lucretium II, 225. Ad adiectiva pertinet etiam *necesse*, quod est neutrum v. *necessis*. IV, 516 necesse est. VI, 272 necessest. *Necesse est* olim impressi et Antonius pro *necesset*. Alia forma est *necessum*, quod extat II, 468: nec tamen haec retineri hamata *necessumst* (Exemplaria vetera *necessu*, quod non potest intellegi, v. Lachm. ad VI, 815), item IV, 121: unde anima atque animi constet natura *necessumst?* v. 932. V, 57 in eo quam *sit* durare *necessum*. VI, 475: nam ratio *consanguineast* umoribus ollis. v. 879: *frigidus est* etiam fons cett. Sic Itali et Brixiensis editio pro *frigus*. I, 94 et V, 9 princeps. I, 119: quae *clara* clueret. I, 956 sq. utrum *finitum* funditus omne constet, an *immensum* pateat vasteque *profundum*. II, 279 *praecipites*que rapi. II, 845: et sonitu *sterila* et suco *ieiuna* feruntur. III, 997 *tristis*que recedit. VI, 1196: Nec nimio *rigidi* post artus morte iacebant. Sic pro *rigida* Lachm. Attractio generis in praedicato extat IV, 49 sqq.: rerum effigias tenuisque figuras mittier ab rebus, — quae quasi membranae vel *cortex nominitandast*. sic Antonius Marii et Brixiensis editio pro *qui*.

c. *Adverbia*. I, 402: verum animo *satis* haec vestigia parva sagaci *sunt*. III, 238 nec tamen haec *satis sunt* cett. II, 568 palam est. III, 307: *Sic* hominum genus *est*. v. 921 sic esse. IV, 489: non, ut opinor, *ita est*. III, 861 *misere* si forte *aegre*que *futurumst*. IV, 812 *proinde esse* quasi cett. v. 856 procul est. V, 1157 id *fore clam*. IV, 1051 si *comminus est*. V, 133: neque

a nervis et sanguine *longiter esse*. VI, 369: tempus *ut est* vernum. Sic Lachm. pro *id*, h. e. quale vernum tempus est, qui plura etiam exempla affert. Praedicati loco est adverbium in figura, quae dicitur ὑφ' ἕν, quum cogitatione addendum sit participium verbi *esse*, I, 373 post loca, h. e. loca quae post sunt. V, 1371 infra — locum.

IV. Syntaxis verbi.

Cap. VII.

De notione atque generibus verbi in universum.

1. *Significatio activa* complectitur notionem transitivam et intransitivam et in activi forma et in deponentiali. Nonnullis locis forma activa restituta est a criticis, II, 112: uti *memoro*. sic Avantius pro *memoror*, de qua forma vide Lachm. IV, 54: *mittunt* in rebus apertis (sic Antonius et impressi pro *mittuntur*). IV, 352: ne simulacra possint ullarum rerum conieeta *movere*. Sic recte Bentleius pro *moveri*, scilicet oculos, et lacessere ut videant. v. 493: et quae cumque coloribu' sint coniuncta *videre* (sc. necesse est, quod antecessit). *Videre* scripsit Lachmannus pro *necessest* perquam inepte ex superioribus repetitum, non *videri*, quia praecessit *sentire*. V, 1016 *ferre* Itali et Marullus pro *ferri*. Antiqua forma activa *partit* legitur V, 684, adulant ib. v. 1070. Enumerabo primum ea verba, quae apud Lucretium et intransitiva et transitiva significatione usurpata reperiuntur. *Ruo* transitivum est I, 272: ingentisque *ruit* naves. v. 289 *ruit*que (amnis) ita quidquid fluctibus obstat. v. 292: trudunt res ante *ruunt*que impetibus crebris. V, 1325 terram minitanti fronte *ruebant*. IV, 866 *subruitur* natura. VI, 545: subter ubi *ingentis speluncas subruit* aetas. V, 368 quae possint — *corruere hanc* rerum violento turbine *summam*. V, 412 obruit. VI, 264 obruerent terras. Intransitivum est *ruere* I, 1105. IV, 403. 507. 518. V, 96 (ruet). v. 307. 313. obruat III, 775. *Penetro* transitivum I, 529: nec porro penitus *penetrata* retexi. II, 539: ut penitus nequeat *penetrari*. III, 476. IV, 197. 613. 662. 670 penetrata. v. 894. 1246. V, 1262: penetrabat eos. VI, 953. Intransitivum II, 414 sq. *penetrare* — in nares. IV, 700. 730. VI, 986. *Rumpo*

transitivum II, 254. III, 83 sq. 297. I, 724: faucibus *eruptos* iterum vis ut vomat *ignis*. IV, 1115 se erupit. VI, 583 erumpitur. II, 407 perrumpere. V, 287: radios *inter* quasi *rumpere* lucis. cf. v. 299 *inter* quasi *rupta*. Intransitivum est *perrumpere* II, 264. *inrumpere* II, 306. V, 458 erumpens. VI, 895 erumpere. VI, 591 prorumpit. — *Suppedito* transitivum I, 996. II, 26: lumina nocturnis epulis ut *suppeditentur*. v. 568 suppeditantur. III, 10. 23 *omnia suppeditat* porro natura. IV, 189 suppeditatur. v. 298 suppeditare novom lumen. v. 818 suppeditetur. V, 386: *tantum suppeditant* amnes. VI, 1066: ut mihi multa parum genere ex hoc *suppeditentur*. Intransitivum I, 231: unde mare, ingenuei fontes extentaque flumina *suppeditant?* v. 547: materies ut *subpeditet* rebus reparandis. v. 1040 suppeditare. III, 731 dicere *suppeditat*. V, 293 ni *suppeditet* lucis caput ipsum. VI, 666 caelo terraeque putandumst — satis omnia *suppeditare*. — Transitivum est *declinare* II, 259: *declinamus* item *motus*, intransitivum v. 221. 250. 253. *inclinare* transitivum VI, 563: *inclinata* meant in eandem prodita partem. v. 573 inclinatur, intransitivum est *inclinare* II, 243. *Insinuo* est transitivum II, 435 sq. sese insinuat. v. 684 *insinuatur* sensibus. VI, 860. Intransitivum III, 485: paulo si durior *insinuarit* causa. VI, 89. 385: quo pacto per loca saepta *insinuarit*. v. 778: per ipsas *insinuant* naris. *Variare* est transitivum II, 242: qui *varient motus*. v. 335 variata. v. 491. 494. Intransitivum II, 480. 484. III, 373. IV, 657. *Praecipitare* transitivum est I, 251, intransitivum II, 248 ex supero cum *praecipitant*. IV, 628 et 1041 praecipitavit. v. 1021 praecipitent. VI, 1040 praecipitavit. *Morari* est transitivum I, 1044. II, 233. IV, 205 emissum res nulla *moratur*, intransitivum III, 120. 127, item compositum *remorari* II, 564. Addo alia verba a Lucretio intransitiva significatione usurpata. I, 41 agere. Admodum frequentatum est Lucretio verbum cluendi, sic I, 119 quae clara *clueret*. v. 449 quae cumque *cluent*. v. 480. 580: quae non dum *clueant* ullo temptata periclo. II, 351 cluere. v. 525 infinita *cluere*. v. 791: quae nigra *cluent*. III, 207: utilis invenietur et opportuna *cluebit*. IV, 53: cuius cumque *cluet* de corpore fusa vagari. I, 579 *superare* — rebus. v. 751 et 790 superare. v. 787: nec cessare haec inter se *mutare*. v. 1016 sistere. v. 1057. II, 603 sistere. IV, 415 sistit. III, 502 reflexit. IV, 451 geminare. VI,

519: atque *tenere* diu pluviae longumque morari consuerunt. Sic Lachm. pro *at retineret diu.* „Livius XXIII, 44, 6 imber continens per noctem totam usque ad horam tertiam diei insequentis tenuit. plura huius usus exempla Dukerus collegit ad librum Livii IV, 7, 7 et ad VI, 35, 10.“ IV, 1130 vertunt. VI, 954 qua circum Galli lorica *coërcet.* VI, 128: post ubi *conminuit* vis eius et impetus acer. v. 1076: mare si totum velit *eluere* omnibus undis. v. 1190: in manibus vero nervi *trahere* et tremere artus a pedibusque minutatim succedere frigus non dubitabat, ad quem locum Lachmannus haec dicit: „Lambinus *trahier.* Idem supra 595 artus invitos cogens tremere atque moveri, ubi habemus in libris *movere.* terra movet, hastae Martiae movent, quibus nulla movendi facultas est, neque qui moveat apparet: vivi hominis *artus moventur* vel sponte eius vel ab externa causa; quae si sub oculos non cadit, *movere* possunt. item *nervi* aegrotantis *trahunt,* si non quaesieris qua causa motum efficiente vel *trahantur* vel homo ipse eos *trahat* sive, quod est in versu 1161, item in V, 1223, *corripiat.* ceterum haec ita accipienda sunt, ut passivo semper locus sit, activum in scriptoris iudicio positum. itaque dixit *sensum lumina trahere* Lucretius in III, 362.“ Transitiva autem significatione notandum est usurpata esse a Lucretio verba *insuescere* IV, 1282 et *consuescere* VI, 397.

Separatim commemoro *impersonalia* nonnulla activae formae. I, 582 discrepat. IV, 766 dissentit. Infinitivo III, 863 cui male possit *accidere.* V, 1341: sic *fuit* ut facerent. VI, 295: *est* etiam cum vis extrinsecus incita venti incidit in nubem. *Convenit* compluribus locis, sic II, 582. III, 56. V, 1455 namque alid ex alio clarescere *conveniebat.* Sic Lachm. pro n. a. ex al. cl. corde videbant. III, 731 dicere *suppeditat.* V, 1262: tum *penetrabat* eos posse haec liquefacta calore — decurrere. — *Fulgit* (fulget) VI, 160. 214. 218. v. 165 inf. *fulgere.* Personale est v. 174 tempestas — fulgit. *Miseret* est personale III, 881 ipse sui *miseret.*

2. Accedo ad *deponentia.* III, 319: illud in his rebus *videor* firmare potesse (sic Lachm. pro *video*). IV, 455: membra movere nostra *videmur.* Sic Marullus. III, 628: animas Acherunte *vagari.* L. „Corrector quadrati *vagare,* itaque in IV, 127 quadratus, ubi oblongus *vagari.* hoc uterque in I, 1061. IV, 129. 724,

item quadratus IV, 53, oblongus *vacari*: praeterea Lucretius alibi dixit *vagaris, vagatur, vagantur, vagetur:* cur ergo credam eum semel aut bis sine causa *vagare* scribere maluisse quam VAGARI?" V, 733 *aborisci,* de quo v. Lachm.

Ad usum deponentialem referenda etiam sunt complura participia perfecti passivi a verbis activis formata significatione activa, sive intransitiva sive transitiva. Pertinent huc *suetus* II, 448. 903: ex aliis sentire *suëtis.* IV, 711 consuetum. v. 997: at *consueta* domi catulorum blanda propago cett. Lachm.: „*consuetus* est qui vixit cum aliis et paulatim mansuëfactus scilicet ad convictum et familiaritatem perductus." V, 208: consueta. VI, 787 *consueta* necare. v. 1043: fugere atque sequi *consueta* vicissim. *Cretus* II, 906 quae cuncta videmus mollia mortali consistere corpore *creta.* IV, 1228: maternoque mares existunt corpore *creti.* V, 6: mortali corpore *cretus.* v. 60: animi natura reperta est nativo primum consistere corpore *creta.* v. 1116: pulchro corpore *creti.* I, 1019 concreta, item V, 798. III, 20: nix acri *concreta* pruina. V, 466 et 468 corpore *concrēto.* v. 495: sic igitur terrae *concreto* corpore pondus constitit. v. 1257: quae cum *concreta* videbant — splendere. VI, 159 concreti. *adultus* II, 1123: paulatimque gradus *aetatis* scandere *adultae.* v. 1131: robor *adultum.* V, 800: maiora — (animalia) *adulta.* v. 1225: nequid ob admissum foede dictumve superbe poenarum grave sit solvendi *tempus adultum.* Sic Lachm., conferens *aetas adulta* (IV, 1038), pro *adauctum.* — *subitus* = quae subiit sec. Munronem II, 363: oblectare animum *subitam*que avertere curam. *effetus* II, 1150: iamque adeo fracta est aetas, *effeta*que tellus vix animalia parva creat. VI, 843: quo magis est igitur tellus *effeta* calore. *penetratus* IV, 670: quae *penetrata* queunt sensum progignere acerbum. v. 1246 sq. aut penetrare locos aeque nequit aut *penetratum* aegre admiscetur muliebri semine semen. Denique *inpensus* VI, 491: tempestas atque tenebrae coperiunt maria ac terras *inpensa* superne. Lachmannus docuit *impensa* dici posse quae impendent.

Nonnunquam deponentia passiva usurpata reperiuntur significatione. Sic II, 516 remensumst. IV, 1182 meditata. Passivae significationis effictum est etiam adiectivum *incomitatus,* quod invenitur VI, 1225.

3. Significatio *passiva*. Exempla passivi sunt haec: I, 890 dispertita. III, 589 dispertitam. v. 638 dispertita. v. 702 dispertitus. v. 710: quae tum periit *partita* per artus. VI, 593 *dispertitur* ut horror. II, 156: qua propter simul inter se retrahuntur et extra *officiuntur* (= impediuntur). IV, 763 corporis *offecti* sensus. V, 776 offecto lumine. II, 1069 confieri. I, 872 interfiat. III, 569 sqq. ideo conclusa *moventur* sensiferos motus, quos extra corpus in auras aëris haut possunt post mortem eiecta *moveri* (sic Lambinus recte). IV, 1055: unde *feritur*. Sic a correctore oblongus, prima manu *ferit*. V, 1020: nec laedere nec *violari*. Sic Lachm. pro *violare*. VI, 292: ad diluviem *revocari*. Sic cum Bentleio Lachmannus pro *revocare*. v. 832: prope uti locus hic *linquatur* inanis. Sic Itali et impressi. Quadratus *linquit*. v. 889: propterea dispersa foras erumpere cogit vis per aquam subito sursumque ea *conciliari*. Sic Lambinus pro *conciliare*. Notandus est inf. passivi, quem codd. praebent V, 761, *periri*.

Exempla *impersonalium passivorum* sunt haec: I, 112 ignoratur. II, 962 quo *decursum* prope iam *siet*. V, 18: at bene non poterat sine puro pectore *vivi*. v. 312: quae fore proporro *vetitum*que senescere credas. Sic Lachmannus pro: quaerere proporro sibi cumque senescere credas. VI, 377 turbatur.

Etiam verborum *quire* et *posse* passiva coniuncta cum infinitivo passivi usurpata sunt a Lucretio. I, 1045: dum veniant aliae ac *suppleri* summa *queatur*. III, 1010: quod tamen *expleri* nulla ratione *potestur*.

4. *Reflexiva* significatio passivi. II, 1043: *accingere* contra. IV, 334: *convertitur* eodem. L.: „Sic scribendum pro *convertit*, ut in versu 295 *convertitur* et 341 *convertier*: cur enim hic semel aliter dixerit?“ V, 1199: nec pietas ullast velatum saepe videri *vertier* ad lapidem. Apud Lactantium instit. II, 3, 11 Vertere se ad lapidem. IV, 1274: idque sua causa consuerunt scorta *moveri*.

5. *Ellipses verbi*. I, 107 et merito. IV, 795 et 783: quod sentimus, id est, cum vox emittitur una, si mare, si terram cordist, si denique caelum? Lachm.: „Apparet *esse* addendum esse, cum *id est* praecesserit: si cordi est esse mare, si terram, si caelum. V, 239: debet eodem omnis mundi natura putari, ubi ex versu superiore mente addendum est: constare. (recte Gifanius expl.:

debet eodem nativo ac mortali corpore consistere putari). V, 313 ad *non ruere* ex v. 311 *videmus* repetendum est. I, 632 autem *habere* utrique membro enunciationis commune est. Ib. v. 697 ad *cetera non credit* ex versu superiore mente addendum est *cognoscere*.

Cap. VIII.

De infinitivo.

a. *Infinitivus locum sustinet substantivi verbalis.* Adscribam primum adnotationem Lachmanni ad IV, 245, ubi vulgo legitur: imago efficit ut videamus et internoscere curat. „Infinitivo Lucretius saepe utitur pro casu recto substantivi. in IV, 765 Praeterea *meminisse* iacet languetque sopore. v. 836 Nec fuit ante *videre* oculorum *lumina* natum, Nec dictis *orare* prius quam lingua creatast. v. 843 At contra *conferre* manu certamina pugnae Et *lacerare* artus *foedare*que membra cruore Ante fuit multo, ubi secuntur similia. in V, 979 Non erat ut fieri posset *mirarier* umquam, Nec *diffidere*. v. 1118 Divitiae grandes homini sunt *vivere* parce. in III, 67 Turpis enim fere contemptus et acris egestas — videntur — quasi iam leti portas *cunctarier* ante. [ad q. l. Lachm. *cunctarier* pro substantivo cunctatio positum esse dicit]. in V, 1297 Et prius est armatum in equi *conscendere* costas Et *moderarier* hunc frenis dextraque *vigere,* Quam biiugo curru belli *temptare* pericla: Et biiugos prius est quam bis *coniungere* binos Et quam falciferos armatum *escendere* currus. sed infinitivus ubi pro accusativo est, alium accusativum sibi adiunctum habet: neque hic poeta ita dixit ut Ennius Aut occasus ubi tempusve audere repressit, apud Festum p. 178, 17, sed potius hoc modo. in V, 1186 Ergo perfugium sibi habebant *omnia* divis Tradere et illorum nutu facere *omnia* flecti. in III, 239 Nil horum quoniam recipit *quem* posse creare. in VI, 69 longeque remittis *Dis indigna* putare. et v. 711 item in multis *hoc* rebus dicere habemus. huius accusativi defectum in causa esse puto, cur hic versus mihi durissime compositus esse videatur: multo enim facilius ferrem haec, imago spatia internoscere curat. cur autem dicam Lucretium hic oratione tam inculta usum esse, cum in promptu esset scribere Efficit ut videamus et internoscere COGIT? nihil profecto aliud hic locum

habet, nec attinet dicere quotiens ita hic poeta *cogendi* verbum posuerit." Lachmanni exemplis adde haec. V, 1250 sq.: nam fovea atque igni *prius est venarier* ortum quam *saepire* plagis saltum canibusque *ciere*. v. 1379 sq.: At liquidas avium voces *imitarier* ore ante fuit multo quam etc. VI, 1228: nam quod ali dederat vitalis aëris auras volvere in ore *licere* et caeli templa tueri, hoc aliis erat exitio. IV, 878: varieque *datum sit* membra *movere*.

2. Infinitivus locum tenet *subiecti*. I, 137: difficile *inlustrare* Latinis versibus esse. v. 331: quod tibi *cognosse* — erit utile. v. 337: officium quod corporis exstat, *officere* atque *obstare*. II, 2: Suave — *spectare*. v. 4: *cernere* suave est. v. 6: suave etiam belli certamina magna *tueri*. v. 7: nil dulcius est, bene quam munita *tenere* — templa. II, 143 licet hinc *cognoscere*. III, 915 revocare licebit. v. 1090 licet — condere. II, 184 locus est — *confirmare*. III, 359 sqq. *Dicere* porro oculos nullam rem cernere posse — *desiperest*, ubi et subiectum et praedicatum est infinitivus, item v. 800 sqq.: mortale aeterno *iungere* et una consentire *putare* — *desiperest*. V, 164 sq. cetera de genere hoc *adfingere* et *addere* — *desiperest*. v. 1041 sqq. proinde *putare* aliquem tum nomina distribuisse rebus — *desiperest*. IV, 2 sqq. iuvat integros *accedere* fontis atque *haurire*, iuvatque novos *decerpere* flores insignemque meo capiti *petere* inde coronam. v. 1045 sq. *fit*que *voluntas eicere* id cett. v. 1063 *fugitare* decet cett. V, 1427: laedit veste *carere*.

3. *Nominativus cum infinitivo* qui vulgo dicitur, maxime locum habet apud verba passiva, ubi si qua sunt praedicata infinitivi, accommodant se subiecto oratiónis et item in nominativo ponuntur. I, 346: quamvis *solidae* res *esse putentur*. IV, 591: ne loca deserta ab divis quoque forte *putentur* sola *tenere*. v. 1265: nam more ferarum — magis — plerumque *putantur concipere uxores*. V, 239: debet eodem omnis mundi natura putari, ubi ex versu superiore mente addendum *constare*. v. 1045: tempore eodem alii facere id non *quisse putentur?* I, 503 sq.: Principio quoniam *duplex natura* duarum *dissimilis* rerum *longe constare repertast*. V, 59 sqq.: quo genere in primis animi *natura reperta est* nativo primum *consistere* corpore creta nec posse *incolumis* magnum durare per aevom. I, 513 sq.: nec *res ulla* potest vera ratione *probari* corpore inane suo *celare* atque intus *habere*. III, 555: *vas esse* videtur. Sic Itali veteres et Brixiensis editio.

v. 594: saepe aliqua tamen e causa labefacta videtur ire anima ac toto solvi de corpore velle. IV, 330 sq.: omnia per flexos aditus educta licebit pluribus haec speculis videantur in aedibus esse. v. 696 redolere videntur. v. 1112: nam facere inter dum velle et certare videntur. V, 581: nam prius omnia — specie confusa videntur quam *minui* filum. Sic Bentleius prorsus egregie pro *mi*. III, 773 an *metuit conclusa manere* in corpore putri. v. 978 sq. quae — prodita sunt esse. IV, 201 sqq. haec cernuntur — diffundere sese perque volare mare. v. 231: figura — cognoscitur esse eadem. VI, 716: qui etesiae esse feruntur. v. 848: *esse* apud Hammonis fanum fons luce diurna frigidus — fertur. Attractio casus praedicati in dativo reperitur V, 174: quidve mali *fuerat nobis* non *esse creatis?*

4. Infinitivus *consilium* sive necessitatem exprimit. I, 1005: nec prorsum facere ut restet minus *ire* meando. Similiter V, 227: cui tantum in vita restet *transire* malorum. Sic pro *transirest* Lactantius de opificio dei III, 2. Quadratus *transire est*. III, 895 sq.: nec dulces occurrent oscula nati *praeripere*. v. 1030: iterque dedit legionibus *ire* per altum. v. 1076 sq.: Denique tanto opere in dubiis *trepidare* periclis quae mala nos *subigit* vitai tanta cupido? V, 1029 sq.: varios linguae sonitus natura *subegit mittere*. VI, 736 sq.: ubi in campos albas *descendere* ningues tabificis *subigit* radiis sol omnia lustrans. IV, 1082: et stimuli subsunt, qui *instigant laedere* id ipsum. v. 1196: communia quaerens gaudia *sollicitat* spatium *decurrere* amoris. V, 945: at *sedare* sitim fluvii fontesque *vocabant*.

5. Infinitivus locum tenet *obiecti*. I, 16: quo quamque *inducere pergis*. v. 932: exsolvere pergo = IV, 7. I, 1080 concedere pergat = II, 237. II, 946 pergit confundere. III, 178 *pergam* rationem *reddere*. v. 420 pergam disponere. v. 422 cum *dicere pergam*. v. 948 pergas — vincere. IV, 300: contra si *tendere pergas*. VI, 42: pergam pertexere. I, 25: pangere conor. IV, 1170: si *dicere coner*. I, 31: potes — iuvare. v. 41 sq.: agere — possumus. v. 374 quo *possint* — *confluere* undae. v. 375 sq.: sic alias quoque res inter se *posse moveri* et *mutare* locum. v. 378: quo squamigeri *poterunt procedere* tandem. v. 379 sq. *concedere* porro quo *poterunt* undae, cum pisces *ire nequibunt?* v. 389: haud *poterit* — *compleri* spatium. v. 395 sqq. nec tali ratione *potest*

denserier aër, nec — sine inani *posset* — ipse in se *trahere* et partis *conducere* in unum. v. 401 possum — conradere. v. 403 possis cognoscere. v. 407 sqq. *videre* — *poteris* caecasque latebras *insinuare* omnis et verum *protrahere* inde. v. 411 possum promittere. II, 841: nec minus haec animum *cognoscere posse* sagacem quam quae sunt aliis rebus privata *notare*. v. 1097: quis *regere* immensi summam — *potis est* — quis pariter coelos omnis *convertere*. III, 887: qui *possit* vivus sibi se *lugere* peremptum, stansque iacentem se lacerari urive *dolere* (Lambinus *dolere* pro *dolore*). v. 1079: nec *devitari* letum *pote*. V, 719: nec *potis est cerni*. v. 914: pedum nisus ut *ponere posset*. Sic corrector quadrati et Marullus pro *pondere*. VI, 71 sq.: non quo *violari* summa deum vis *possit*. Sic antiqui correctores pro *violaris*. v. 474: quo magis ad nubis augendas multa videntur *posse* quoque e salso *consurgere* momine ponti. v. 1170 sq.: nil adeo *posses* cuiquam leve tenveque membris *vertere* in utilitatem. Sic optime Lambinus pro *verteret util*. I, 55: disserere incipiam. v. 267: ne qua forte tamen *coeptes diffidere* dictis. V, 1014: mollescere coepit. I, 66 sq.: primum Graius homo mortalis *tendere* contra *est* oculos *ausus* primusque *obsistere* contra. II, 178 sq.: *ausim confirmare* aliisque ex rebus *reddere* multis. VI, 1072 sq. audent misceri. I, 70 sq.: *effringere* ut arta naturae primus portarum claustra *cupiret*. V, 169: cuperent — mutare. I, 103: a nobis — *desciscere quaeres*. III, 516: flectere quaerit. v. 941: cur amplius *addere quaeris*. v. 1058 sq. et *quaerere* semper *commutare* locum. IV, 463: violare — quaerunt. v. 1097 bibere — quaerit. I, 108: aliqua ratione *valerent* religionibus atque minis *obsistere* vatum. v. 603: nec fuit umquam per se secretum neque post hac *esse valebit*. v. 630. II, 954 cum Briegero *valeant* est scribendum. III, 1088: nec *delibare valemus*. IV, 483 sq. valebit dicere. V, 58: nec validas *valeant* aevi *rescindere* leges. VI, 78 suscipere — valebis. v. 1057 non *valet* — *impellere*. I, 323: moderatim *crescere cogens*, sc. eas. v. 628 sq. 899: validis *facere* id *cogentibus* austris. v. 1010: et quod inane autem est *finiri* corpore *cogit*. II, 74: illa *senescere* at haec contra *florescere cogunt*. v. 156. 279: quamquam vis extera multos pellat et invitos *cogat procedere* saepe *praecipites*que *rapi*. IV, 245, de quo loco vide supra. v. 346 sq. 359. 685 sq. 762: *hoc* ideo *fieri cogit* natura. V, 654: aut quia sub terras cursum *convertere*

cogit vis eadem. v. 812 cogebat fundere. v. 1087 sq. cogunt — emittere. VI, 54 sq. 595 concutit invitos *cogens tremere* atque *movere*. v. 758: graviter vis *cogat concidere* ipsa. v. 964. 996. 1053. 1243: pudor quem tum *cogebat obire*. I, 658: *fugitant* in rebus inane *relinquere* purum. VI, 1238 *fugitabant visere* ad aegros. I, 1052 fuge credere. II, 66: tu te dictis *praebere memento*. II, 140 cernere quimus. VI, 858: qui *queat* hic — umorem et calido *satiare* vapore? v. 1075: *dirimi* qui non *queat* usquam. v. 205: quamquam pondera, quantum est in se, deorsum *ducere pugnent*. v. 680: religione animum turpi *contingere parcat*. v. 978: dicere callent. v. 1029: nil adeo magnum neque tam mirabile quicquam, quod non paulatim *mittant mirarier*. Sic Lachm. pro *minuant* dicens: „mihi hoc Latine dici posse non videtur, *minuo hanc rem facere*." IV, 471 *mittam contendere* causam. VI, 68: longeque *remittis* Dis indigna *putare*. v. 1056: Illud in his rebus *mirari mitte*. II, 1039: suspicere — dignatur. III, 1045: tu vero dubitabis et *indignabere obire?* II, 1040 sq.: *desine — expuere* ex animo rationem. IV, 402: desierunt verti. III, 6: te *imitari aveo*. IV, 778: exponere avemus. v. 1203: discedere aventis. V, 853: feminaque ut maribus *coniungi* possit *avere*. III, 86: *vitare* Acherusia templa *petentes*. v. 515: *commutare* animum qui cumque *adoritur* et *infit*. v. 863 sq. *esse*que *probet* (h. e. prohibet) illum cui possint incommoda conciliari. IV, 1269: nam mulier *prohibet se concipere* atque repugnat. III, 996 sq.: qui *petere* a populo fasces — *imbibit* (h. e. sibi proponit). VI, 72: ut ex ira poenas *petere inbibat* acris. III, 1064: auxilium tectis quasi *ferre* ardentibus *instans*. IV, 998: *discutere* et corpus de terra *corripere instant*. V, 298: *tremere* ignibus *instant*. III, 1072: naturam primum *studeat cognoscere* rerum. IV, 94: qua *contendant exire* coorta. Oblongus prima manu *exiere*, quod potest esse *exeire*. V, 385: quod *facere intendunt*. IV, 299: splendida porro oculi fugitant *vitant*que *tueri*. IV, 403: non supra sese *ruere* omnia tecta *minari*. V, 386 sq.: ultraque *minantur* omnia *diluviare* ex alto gurgite ponti. III, 1031: *docuit* super *ire* lucunas. IV, 579: verba repulsantes iterabant *docta referri*, v. Lachm. V, 961: sponte sua sibi quisque *valere* et *vivere doctus*. v. 1102 sq.: inde cibum *quoquere* ac flammae *mollire* vapore sol *docuit*. v. 1143: inde magistratum partim *docuere creare*. v. 1302 sqq. boves lucas —

belli *docuerunt* volnera Poeni *sufferre* et magnas Martis *turbare* catervas. V, 1451 sqq.: daedala signa *polire* — *docuit*. Sic Antonius Marii et Marullus pro *signa polito*. IV, 1010: si proelia pugnas *edere* sunt persectantes visaeque volantes. v. 1282: ut facile *insuescat* secum nos *degere* vitam. V, 167: ut nostra quicquam causa *gerere adgrediantur?* VI, 940 disserere adgredior. v. 979 dicere — adgredior. V, 239. v. 323: *deminui debet*, recreari, cum recipit res. v. 934: nec *scibat* ferro *molirier* arva. v. 183. v. 953 nec dum res igni *scibant tractare* neque *uti* pellibus cett. v. 959: neque ullis moribus inter se *scibant* nec legibus *uti*. v. 1049 *facere* ut *sciret*. v. 1067 lambere temptant. v. 1106: victum vitamque priorem *commutare* — *monstrabant*. v. 1208: illa quoque expergefactum caput *erigere infit*. v. 1309 *experti*que sues saevos *sunt mittere* in hostis. v. 1399: tum caput — *redimire* — lascivia *monebat*. v. 1409: et numerum *servare* genus *didicere*. VI, 48: *institui conscendere* currum. v. 565: metuunt — credere. v. 654: *mirari* multa *relinquas*. v. 711: item in multis hoc rebus *dicere habemus*. v. 1047: usque adeo *fugere* ab saxo *gestire* videtur. v. 1077: velit eluere. v. 1191: a pedibusque minutatim *succedere* frigus non *dubitabat*.

6. Infinitivus locum tenet accusativi cum infinitivo, si aut subiectum omissum aut alia ratione expressum aut infinitivus verbi impersonalis positus est, qui subiectum suum quasi in se includit. I, 347: *esse* — raro cum corpore *cernas*, sc. eas res. v. 357: haud ulla *fieri* ratione *videres*. v. 361 tantundem *pendere par est*, sc. id. II, 809: scire licet, sine eo fieri non *posse putandum est*. III, 183: nil adeo fieri celeri ratione videtur, quam sibi mens *fieri proponit*. v. 513 sqq.: *addere* enim partis aut ordine *traicere aecumst* aut aliquid prosum de summa *detrahere* hilum, commutare animum *qui* cumque *adoritur*. IV, 457 cernere censemus. v. 470 quoniam nil *scire fatetur*. v. 676. V, 390: et siccare prius *confidunt* omnia *posse*.

7. *Accusativus cum infinitivo*. I, 24: *te sociam studeo* scribendis versibus *esse*. v. 26 sq. *quem* tu — *voluisti excellere*. III, 69: homines dum *se* falso terrore coacti *effugisse volunt* longe longeque *remosse*. I, 80 sqq.: ne forte *rearis* inpia *te* rationis *inire* elementa viamque *indugredi* sceleris. v. 155: (causas) *fieri* divino numine *rentur* = VI, 91. II, 168 sqq. I, 89 sqq. et mestum

simul ante aras *adstare parentem sensit* et hunc propter ferrum *celare ministros* cett. v. 107: nam si *certam finem esse viderent* aerumnarum homines. v. 156: ubi *viderimus nil posse* creari de nilo. v. 174 sq.: praeterea cur vere rosam, frumenta calore, vites autumno *fundi* suadente *videmus*. v. 208 sq.: quoniam incultis *praestare videmus* culta loca et manibus melioris *reddere* fetus. v. 213 sq.: nostro sine *quaeque* labore sponte sua multo *fieri meliora videres*. v. 255 sq.: hinc *laetas urbes* pueris *florere videmus, frondiferas*que novis avibus *canere* undique *silvas*. v. 319 *haec* igitur *minui — videmus*. v. 358: cur *alias* aliis *praestare videmus — res*. II, 9 sq. 16 sq. 20 sq. 40—44. 47. 68. 89 sq. (pervideas). v. 116 sqq. (videbis). v. 129 sq. 149. 371 sq. 374 sq.: concharumque *genus — videmus pingere* telluris gremium. III, 17: totum *video* per inane *geri res*. v. 457 sq. *videmus crescere* et, ut docui, simul aevo *fessa fatisci*. IV, 577: *loca vidi reddere* voces. v. 698 sq. 1286 sq.: nonne *vides* etiam *guttas* in saxa *cadentis* umoris longo in spatio *pertundere* saxa? V, 240 sq. 516: ut *fluvios versare* rotas atque austra *videmus*. Sic apud Nonium p. 13, 8 pro *fluvius*. VI, 9—16. 20: *fluxum pertusum*que *esse videbat*. v. 912 sq. I, 120 sq.: etsi praeterea tamen *esse Acherusia templa* Ennius aeternis *exponit* versibus. v. 1087 *exponunt* — aëris *auras* et *calidos* simul a medio *differrier ignis* etc. I, 124 sqq. unde sibi *exortam* semper florentis Homeri *commemorat speciem* lacrimas effundere salsas *coepisse*. v. 140 sqq.: sed tua *me* virtus tamen et sperata voluptas suavis amicitiae quemvis *sufferre* laborem *suadet* et *inducit* noctes *vigilare* serenas. II, 171 sq.: et iam cetera, *mortalis* quae *suadet adire* ipsaque deducit dux vitae dia voluptas. I, 150 *nullam rem* e nilo *gigni* divinitus umquam. v. 152: quod *multa* in terris *fieri* caeloque *tuentur*. v. 190 sq.: ut *noscere* possis *quicque* sua de materia *grandescere ali*que. v. 196 sqq.: ut potius multis *communia corpora* rebus *multa putes esse* — quam sine principiis *ullam rem* existere *posse*. v. 392: tum *putat id fieri*. v. 635: qua propter qui *materiem* rerum *esse putarunt ignem* atque ex igni *summam consistere* solo etc. I, 835 sq.: ossa, videlicet, e pauxillis atque minutis ossibus hic et de pauxillis atque minutis visceribus viscus *gigni* sanguenque *creari* sanguinis inter se multis coëuntibu' guttis ex aurique *putat* micis consistere *posse aurum* et de terris *terram concrescere* parvis, ignibus ex *ignes, umorem* umoribus *esse*. II, 81 sq.

414. IV, 773: *scilicet id fieri* celeri ratione *putandumst.* I, 205: *nil* igitur fieri de nilo *posse fatendumst.* v. 399: *esse* in rebus *inane* tamen *fateare* necessest. I, 269: *quae corpora* tute necessest *confiteare esse* in rebus nec *posse* videri. v. 224: nullius *exitium patitur* natura *videri.* v. 263 sq.: nec *ullam rem gigni patitur.* V, 353 nec *penetrare pati* — *quicquam.* I, 332 sq.: nec *sinet errantem dubitare* et *quaerere* semper de summa rerum et nostris *diffidere* dictis. v. 265 sq.: *res* quoniam *docui* non *posse* creari de nilo neque item genitas ad nil revocari. VI, 43 sqq. 271 sq.: *docui* — semina *habere cavas nubes.* I, 341: multa — moveri cernimus. II, 69 sq. 209: non *cadere* in terram stellas et sidera *cernis?* V, 306—310. I, 365: plus esse sibi *declarat* inanis. v. 366 sq. at contra gravius *plus* in se corporis *esse dedicat* et multo vacui minus intus *habere.* v. 372 sqq.: *cedere* squamigeris *latices* nitentibus *aiunt* et liquidas *aperire* vias — sic *alias* quoque *res* inter se *posse* moveri et mutare locum. v. 382: *esse admixtum dicundumst* rebus *inane.* v. 861 sq.: sive *cibos omnis* commixto corpore *dicunt esse.* V, 913 (dicat) — *hominem* tanto membrorum *esse* impete *natum.* Recte *hominem* in scholiis ad Statii Thebaidos VII, 585 pro *homine.* I, 500: dum — *expediamus esse ea* quae solido atque aeterno corpore constent. v. 515: si non — *solidum constare relinquas.* v. 703: *quidvis* tamen *esse relinquat?* III, 39 sq.: neque *ullam esse voluptatem liquidam puram*que *relinquit.* I, 613 sq.: unde neque *avelli quicquam* neque *deminui* iam *concedit* natura. v. 723: hic Aetnaea *minantur* murmura flammarum rursum *se colligere* iras. v. 746 sqq.: quod omnino *finem* non *esse* secandis corporibus *faciunt,* neque *pausam stare* fragori, nec prorsum in rebus *minimum consistere quicquam.* III, 100 sq. quod *faciat nos vivere* cum sensu. v. 301: quae *tremulum faciunt* membris *exsistere motum.* v. 878: sed *facit esse* sui *quiddam* super inscius ipse. V, 662: quae *faciunt* solis *nova* semper *lumina gigni.* v. 703: qui *faciunt solem* certa *desurgere* parte. v. 761: quae *faciunt ignis interstingui* atque *perire.* VI, 267: *flumina abundare* ut *facerent campos*que *natare.* v. 455: haec *faciunt* primum *parvas consistere nubes.* v. 512: facit effluere imbris. v. 414—416. I, 1057 sqq.: *ipsum* si *quicquam posse* in se sistere *credis,* et quae pondera sunt sub terris *omnia* sursum *nitier* in terraque retro *requiescere posta.* IV, 1026 sq. V, 312 Lachmannus scribit: quae *fore* proporro *vetitum*que *senescere*

credas (pro: quaerere proporro sibi cumque senescere credas). I, 1083 sq.: non *omnia corpora fingunt* in medium *niti*. II, 175. I, 1111: qua cumque prius de parti *corpora desse constitues*. II, 902: sensilibus qui sensile *posse* creari *constituunt*. VI, 73: sed quia tute tibi placida cum pace *quietos constitues* magnos irarum volvere fluctus. Sic Marullus pro *quietus*, v. Lachm. II, 90 sq. (reminiscere). v. 93 sq. (ostendi). v. 127 sq.: quod tales turbae *motus* quoque materiai *significant clandestinos caecos*que *subesse*. v. 185 sq. (confirmare). II, 216: Illud in his quoque *te* rebus *cognoscere avemus*. v. 748: *quod* quoniam *vinco fieri*. VI, 497 sqq. primum iam *semina* aquai *multa* simul *vincam consurgere* nubibus — pariterque ita *crescere utrumque*, et *nubis* et *aquam*. II, 1164 sq. III, 75—77. 613 sq.: non tam *se* moriens *dissolvi conquereretur*, sed magis *ire* foras vestemque *relinquere*. v. 641: *aeternam* sibi *naturam abnuit esse*. v. 765 sq.: scilicet, in tenero *tenerascere* corpore *mentem confugient* (h. e. eo confugient, ut dicant cett.). IV, 583 sq.: *adfirmant* volgo *taciturna silentia rumpi*, chordarumque *sonos fieri*. v. 805: *sperat*que *futurum* ut cett. V, 249: neque *umorem dubitavi aurasque perire*. v. 672 sqq. *dentes cadere imperat* aetas — et *impubem* molli *pubescere* veste et — *demittere* barbam. VI, 34: et *genus* humanum frustra plerumque *probavit volvere* curarum tristis in pectore fluctus. v. 542: undique enim *similem esse* sui res *postulat* ipsa. v. 609: principio mare *mirantur* non *reddere* maius *naturam*. Sic Marullus pro *natura*. v. 705 sq.: *corpus* ut *exanimum* si *quod* procul ipse *iacere conspicias* hominis. I, 210: *esse videlicet* in terris *primordia* rerum. II, 469: Scilicet esse globosa (v. Lachm. ad II, 809). v. 838 sqq. *scire licet quaedam* tam *constare orba* colore quam sine odore ullo *quaedam* sonituque *remota*, nec minus haec *animum* cognoscere *posse sagacem* quam quae sunt aliis rebus privata notare. V, 245: *scire licet* caeli quoque item terraeque *fuisse principale aliquod tempus clademque futuram*. I, 136 sq.: Nec me animi *fallit* Graiorum obscura reperta *difficile* inlustrare Latinis versibus *esse*. v. 188: quorum *nil fieri manifestum est*. v. 189 sq. 302: quae tamen *omnia* corporea *constare necessest* natura. v. 778: at primordia gignundis in rebu' necessest naturam clandestinam caecamque adhibere. II, 83 sq. 710: *Scilicet id* certa *fieri* ratione *necessust* (v. Lachm. ad II, 809). v. 721 sq.: ita *quamque necessest* dissimili *constare* figura principio-

rum. VI, 206 sq. 448 sq.: sed quia fit raro omnino *montis*que *necessest officere* in terris. Sic Itali pro *officeret*. v. 922 sq. *mitti spargi*que *necessest corpora*. I, 680 sq.: nil *referret* enim *quaedam decedere, abire,* atque *alia adtribui, mutari*que ordine *quaedam*. v. 885 sqq.: consimili ratione *herbas* quoque saepe *decebat* et latices dulcis guttas similique sapore *mittere,* lanigerae quali sunt ubere lactis, scilicet, et glebis terrarum saepe friatis herbarum *genera* et *fruges frondes*que *videri dispertita* inter terram latitare minute. II, 3: non quia *vexari quemquamst iucunda voluptas*. v. 121 sq. *primordia* rerum *quale sit* in magno *iactari* semper inani. v. 125: haec animum *te advertere par est*. v. 274 sq.: nam tum *materiem* totius corporis *omnem perspicuumst* nobis invitis *ire rapi*que. III, 665 sq. *sequetur unam animantem* animas *habuisse* in corpore multas. v. 684 sq. per se sibi *vivere solum convenit*. IV, 502 sq.: tamen *praestat* rationis *egentem reddere* mendose causas utriusque figurae. V, 152 *quod tangi* non *licet ipsum*. v. 180: quid *obest* non *esse creatum?* v. 1023: imbecillorum *esse aecum misererier omnis*. Sic Marullus pro *omni*. v. 1262: tum *penetrabat* eos *posse haec liquefacta* calore — *decurrere*. VI, 615: quo minus *est mirum* mare non *augescere magnum*.

8. Infinitivus ponitur pro obiecto remotiore, quod fit post adiectiva et post verba.

a. *Adiectiva*. V, 123: inque deum numero quae sint *indigna videri*. v. 1145: *defessum* vi *colere* aevom.

b. *Verba*. I, 59 sq.: quae nos materiem — *vocare* et semina rerum *appellare suëmus* et haec eadem *usurpare* corpora prima. v. 301: nec voces *cernere suemus*. II, 448: ictus *contemnere sueta*. v. 903: ex aliis *sentire suëtis*. IV, 327: quinque etiam aut sex ut *fieri* simulacra *suërint*. v. 369. V, 53 sq.: *dare* dicta *suërit* atque omnem rerum naturam *pandere* dictis. v. 912. VI, 793: spumam ut qui morbo *mittere suevit*. v. 954 penetrare suëvit. III, 483: conturbare — consuevit. IV, 711 consuetum — vocare. IV, 985: quibus in rebus *consuerunt esse operati*. etc. v. 1274: idque sua causa *consuerunt* scorta *moveri*. V, 189 sq. ponderibusque suis *consuerunt* concita *ferri* omnimodisque *coire* atque omnia *pertemptare,* = v. 424 sq. 208 sq.: ni vis humana resistat vitai causa valido *consueta* bidenti *ingemere* et terram pressis *proscindere* aratris. v. 661 confluere — consuerunt. v. 702: *consuerunt con-*

fluere ignes. v. 977 consuerant cernere. v. 1397 sq. VI, 519 sq. 787: est etiam — arbos — odore — taetro *consueta necare*. v. 1136 quo non *consuevimus uti*. v. 1279 quo pius hic populus semper *consuerat humari*. IV, 879 protrudere — insuerit. I, 667: ex nulla *facere* id si parte reparcent. II, 12 sq. *niti* cum inf. = III, 62 sq. III, 970: sic alid ex alio numquam *desistet oriri*. IV, 975: destiterunt — usurpare. VI, 556: destitit — iactarier. III, 1048 somnia *cernere cessas*. IV, 221. 589: fistula silvestrem ne *cesset fundere* musam. V, 279 sq.: haut igitur *cessat gigni* de rebus et in res *reccidere*. VI, 927 cessant — manare. v. 1235 nullo *cessabant* tempore *apisci* — contagia. III, 1061: *esse* domi quem *pertaesumst*. V, 1150: hanc ob rem *est* homines *pertaesum* vi *colere* aevom. III, 1076: tanto opere in dubiis *trepidare* periclis quae mala nos *subigit* vitai tanta cupido? IV, 921 quem cum sopor *inpedit esse*. v. 1055 sq. *gestit*que *coire* et *iacere* umorem in corpus. V, 393: magnis inter se de rebus *cernere certant*. VI, 509: mittere certant. v. 1247 sq. inque aliis alium populum *sepelire* suorum *certantes*. V, 1148 sq.: quod — *se* quisque *parabat ulcisci*. VI, 564 ire paratae. v. 1076: non si Neptuni fluctu *renovare operam des*.

9. Infinitivus in indignatione positus est II, 16: nonne videre?, hoc est nonne vident, v. Lachm.

Cap. IX.

De gerundio et gerundivo.

1. Gerundivum proprie participium praesentis passivi est, qua significatione *volvendus* tribus locis invenitur apud Lucretium, V, 514 volvenda — sidera. v. 1276 volvenda aetas. VI, 179 glans etiam longo cursu *volvenda* calescit. Sed plerumque, in nominativo quidem, coniunctum cum *esse* aut simili verbo, gerundivum et gerundium significationem habet necessitatis. Sine verbo, sed eadem significatione necessitatis bis a Lucretio *mirandus* positum est, ita ut merum sit adiectivum. V, 1171: *mirando* corporis auctu et VI, 692 *mirando* pondere saxa. — I, 127 sq. *habenda nobis est* ratio. v. 726 sq. *miranda videtur* — *visendaque fertur*. II, 57 = III, 89 = VI, 37 quae *sunt metuenda*. II, 974 principiis si iam *est* sensus *tribuendus* eorum. II, 1037:

ita haec species *miranda fuisset.* III, 35 sqq. animi natura *videtur* ... *claranda esse* et metus ille foras ... *agendus.* v. 532 mortalis *habendast.* v. 735 hoc tamen est ut *quaerendum videatur* et in discrimen *agendum.* v. 819 magis immortalis *habendast.* v. 1075: quae restat cumque *manenda.* Sic recte Lambinus pro *manendo.* IV, 118: horum intestinum quodvis quale esse *putandumst!* v. 256: illud in his rebus minime mirabile *habendumst.* v. 1095: nil datur in corpus praeter simulacra *frúendum.* V, 66: ratio *reddunda sit.* v. 229: nec *cuiquam adhibendast* almae nutricis blanda atque infracta loquella. VI, 82 multa — *sunt ornanda.* v. 84. 374: propterea freta sunt haec anni *nominitanda.* v. 779 sq.: nec sunt multa parum tactu *vitanda* neque autem aspectu *fugienda* saporeque tristia quae sint. v. 828: ibi sit quoque vita *vomenda.* v. 1230 Illud in his rebus *miserandum* magnopere unum aerumnabile erat. In acc. c. inf. II, 41 nam quod saepe homines morbos magis *esse timendos* ... ferunt. v. 616 indignos *esse putandos.* III, 866 nobis nil *esse* in morte *timendum.* — Apud gerundium et gerundivum qua conditione verbum *est* omitti possit, vide supra cap. VI. Exempla coniuncti cum gerundio verbi substantivi sunt haecce. I, 131 ad *videndum* ex antecedentibus *est* mente est repetendum. v. 465 videndumst. VI, 647 sq. Hisce tibi in rebus late*st* alteque *videndum* et — *dispiciendum.* I, 205 fatendumst. v. 462. II, 1084. IV, 526. VI, 697. I, 382 dicundumst. V, 8 dicendum est. V, 513. VI, 980 quod *dicendum* prius *esse* videtur. II, 36 cubandum est. v. 1052 nullo iam pacto veri simile esse *putandumst.* III, 310. 668 mortale utrumque *putandumst.* v. 686. 688. 802. 926. IV, 676. 773. 922. V, 302. 643. 752 tibi — *putandumst.* VI, 246. 262. 541. 665. 905. III, 836 sq. utrorum ad regna *cadendum* omnibus humanis *esset.* v. 909 quaerendum est. V, 590 non *est mirandum.* VI, 919 et nimium longis ambagibus *est adeundum.* Saepe a Lucretio nominativus gerundii coniungitur cum accusativo obiecti. Sic I, 111: *aeternas* quoniam *poenas* in morte *timendumst.* v. 138: *multa* novis verbis praesertim cum *sit agendum.* v. 381: aut igitur motu *privandumst corpora quaeque.* II, 492: addendum partis alias erit. v. 1129 manus dandum est. III, 391: usque adeo prius *est* in nobis *multa ciendum* (sic recte Avantius pro *ciendo*). v. 626: quinque, ut opinor, *eam faciundum est* sensibus *auctam.* v. 926. IV, 777 sq. *multa*que nobis *claran-*

dumst. V, 43 sq.: *quae proelia* nobis atque *pericula* tumst ingratis *insinuandum!* VI, 917 firmandumst multa.

2. *Genetivi* gerundii exempla sunt haecce: I, 96: *nubendi tempore* in ipso. IV, 1076: potiundi tempore in ipso. V, 1225 poenarum grave — *solvendi tempus.* I, 110: nunc *ratio* nulla est *restandi,* nulla facultas. II, 474: est *ratio secernendi* seorsumque *videndi.* v. 551: non, ut opinor, habent *rationem conciliandi.* VI, 83: est *ratio fulgendi vis*que *tonandi,* sunt tempestates et fulmina clara canenda. Sic Lachm. pro et ratio caelisque tenenda. I, 339: principium — cedendi. v. 383: initum — movendi. v. 584 sq.: denique iam quoniam generatim reddita *finis crescendi* rebus constat *vitam*que *tenendi,* ubi accusativus obiecti coniunctus est cum gerundio non secus ac V, 42. II, 1116 crescendi — finem. IV, 561: frangendi — finis. V, 1432 sq. quae sit *habendi finis.* I, 875: *latitandi copia* tenvis. II, 65: *mobilitas* ... per inane *meandi.* v. 1038 fessus *satiate videndi.* v. 1130 alescendi — cacumen. III, 174 *exurgendi* incerta *voluntas.* v. 409 stat *cernundi* vivata *potestas.* IV, 66: *hiscendi*st nulla *potestas* (sic oblongus; quadratus *hiscendis n. p.*). v. 227 nec mora nec requies inter datur ulla *fluendi* = VI, 931. IV, 237 sq. causa — cernundi. v. 1181 causas abeundi. v. 842 utendi — causa, item v. 851. 869 ut *amorem* obturet *edendi.* v. 881 simulacra meandi. V, 186: specimen — creandi. v. 1347 vincendi spe. VI, 326: magnum *conamen* sumit *eundi.* III, 5 certandi cupidus. Gerundivum III, 79 sq. vitae — *odium luci*sque *videndae.*

3. *Dativus gerundivi.* I, 24: te *sociam* studeo *scribendis versibus* esse. v. 184: nec porro *augendis rebus* spatio foret usus. v. 203: materies quia *rebus* reddita certast *gignundis.* v. 547 materies ut subpeditet *rebus reparandis.* v. 552: Denique si nullam finem natura parasset *frangendis rebus.* v. 577 sq.: si nullast *frangendis* reddita finis *corporibus.* v. 707: qui principium *gignundis* aëra *rebus* constituere. v. 844: neque *corporibus* finem esse *secandis.* II, 855: non adhibere suum *gignundis rebus* odorem. V, 181 exemplum — *gignundis rebus.*

4. *Accusativus* gerundii et gerundivi a Lucretio usurpatur cum praep. *ad* coniunctus. II, 1027 difficilis — ad credendum. III, 238: nec tamen haec sat sunt *ad sensum* cuncta *creandum.* v. 618: si non certa loca *ad noscendum* reddita cuique sunt. VI,

365: opus est *fabricanda ad fulmina*. v. 473: *ad nubis augendas* multa videntur posse — consurgere.

5. *Ablativus* gerundii et gerundivi sine praepositione instrumentali usurpatur significatione. Sic I, 202 multaque *vivendo* vitalia vincere saecla = V, 202. III, 1081. 1090. I, 312: subter tenuatur *habendo*. v. 398 causando. v. 400 commemorando. v. 533 findi in bina *secando*. v. 902 terendo. v. 991: ex infinito iam tempore *subsidendo*. II, 81 cessando. v. 253 declinando. v. 922: ut nequeunt homines — ullam rem gignere *conveniundo*. VI, 480: paulatim *conveniundo*. II, 1059 offensando. v. 1108 iacŭlando. v. 1139 fluendo. v. 1146 novando, item V, 194. IV, 306: dolorem oculis quae gignunt *insinuando*. v. 449 tuendo. v. 618 et 639 mandendo. v. 703. 1068: inveterascit *alendo*. v. 1209: et *commiscendo* quom *semine* forte *virili* femina vim vicit subita vi cett. V, 488 manando. v. 592 rigando. v. 722 *versando*que. v. 850 propagando. v. 856: *propagando* procudere prolem. v. 1285 procudendo. v. 1369 *indulgendo* blandeque *colendo*. VI, 305 volando, item v. 451. 341 quae crescit *eundo*. v. 457 coniungendo. v. 482 densendo. v. 685 ubi est *agitando* percitus aër. v. 846 coëundo. Cum acc. obiecti I, 1026 *omne genus motus* et *coetus experiundo*, cf. V, 428. III, 1087 vitam ducendo. Praeterea coniungitur cum *in* praep., cuius constructionis exempla supra attuli, quum de praep. *in* agebam.

Cap. X.

De temporibus.

1. *Praesens* post *simul ac* cum perfecto coniunctum est I, 10 sq.: nam *simul ac* species *patefactast* verna diei et reserata *viget* genitabilis aura favoni. De conatu positum est III, 350 si quis corpus sentire *refutat* et v. 468: ad vitam — *revocantes*. Addo locos, ubi a criticis restitutum est praesens. II, 656, ubi in codd. est *constituet* et *mavolt*, recte Lachmannus docet aut scribendum esse Cereremque vocare *constituit* fruges et Bacchi nomine abuti *mavolt* aut *constituet* et *malet*. III, 919 vitamque *requirit* recte Naugerius pro *requiret*. IV, 608 omnia quae circum *feriunt* Marullus pro *fuerunt*, quod caret sensu. VI, 690 *fert*

itaque ardorem longe. Sic Lachmannus. Olim impressi *fecitque*. v. 695 radices frangit fluctus aestumque *resorbet*. Sic eximie Itali pro *resolvet*.

Coniunctivus praesentis significatione usurpatur potentiali. Sic II, 1033: omnia quae nunc si primum mortalibus *extent* cett. Sic Orellius pro *essent*. IV, 1188: ne quiquam, quoniam tu animo tamen omnia *possis* protrahere in lucem. Recte Marullus *possis* pro *posses*, scilicet quamquam illae haec *celant*.

2. Memorabilis est usus *imperfecti* apud Lucretium, si loquitur de rebus a natura ita ut sunt, et non aliter constitutis: usurpat tum cum confidentia quadam imperfecta indicativi modi *conveniebat, decebat*, similia, si describere vult, quid esse oporteret, si res aliter se haberent ac sunt. Sic I, 881: *conveniebat* enim fruges quoque saepe, minaci robore cum saxi franguntur, mittere signum sanguinis aut aliquid, nostro quae corpore aluntur. v. 885: consimili ratione herbas quoque saepe *decebat* et latices dulcis guttas similique sapore mittere etc. v. 958 sq.: Omne quod est igitur nulla regione viarum finitumst: namque extremum *debebat* habere. II, 776 sqq.: sin alio atque alio sunt semina tincta colore, quae maris efficiunt unum purumque nitorem, ut saepe ex aliis formis variisque figuris efficitur quiddam quadratum unaque figura, *conveniebat*, ut in quadrato cernimus esse dissimiles formas, ita cernere in aequore ponti — dissimiles — colores. v. 820 sqq.: cur ea quae constant ex illis non pariter sunt omne genus perfusa coloribus in genere omni? *conveniebat* enim corvos quoque saepe volantis ex albis album pinnis iactare colorem. v. 1033 sqq.: Omnia quae nunc *si* primum mortalibus *extent*, ex inproviso *si sint* obiecta repente, quid magis his rebus *poterat* mirabile dici, aut minus ante quod auderent fore credere gentes? III, 679 sqq.: Praeterea si iam perfecto corpore nobis inferri solitast animi vivata potestas tum cum gignimur et vitae cum limen inimus, haud ita *conveniebat* uti cum corpore et una cum membris videatur in ipso sanguine cresse, sed vel ut in cavea per se sibi vivere solam *convenit*.

3. *Perfectum*. Quomodo differat perf. ab imperfecto, apparet ex loco V, 1442 sqq. iam mare velivolis *florebat* puppibus, et res auxilia ac socios iam pacto, foedere *habebant*, carminibus cum res gestas *coepere* poëtae tradere, ubi imperf. comparatum cum perfecto durantem actionem exprimit. cf. I, 87 – 93. Comme-

morandum est *soliti sumus* I, 458, praesentis significatione usurpatum pro *solémus, consuevimus,* ut *soliti* adiectivi sit instar, exuta significatione participii perfecti. cf. III, 680 solitast. *Fuit* autem in coniugatione periphrastica de actione perfecta et absoluta positum est loco IV, 836: nec *fuit* ante videre oculorum lumina *natum.* Lachm.: „Corrector quadrati solus, sed optime, *natum* [pro *nata*]. hoc et suavius est et simplicius et illis quae secuntur v. 850 similius, Et sedare sitim prius est quam pocula natum. Marullus non bene oculi quam lumina nata." Recte perfectum restitutum est a Lachmanno III, 907: at nos horrifico cinefactum te prope busto insatiabiliter *deflevimus* pro eo, quod libri impressi habent, *deflebimus.* Exempla perfecti post particulas *simul ac, simul, ubi* positi sunt: I, 10. 87 sqq.: cui *simul* infula virgineos circum data comptus — *profusast,* et mestum *simul* ante aras adstare parentem *sensit.* VI, 440: quam *simul ac* gravidam *detrusit* ad aequora ponti. Sic recte Lambinus. Corrector oblongi *detrudit.* v. 452: Nubila concrescunt, *ubi* corpora multa volando hoc supero in caeli spatio *coiere* repente. Inf. perfecti per antecedens (v. Synt. prisc. scr. lat. II, p. 80) usurpatus est III, 69 homines dum se falso terrore coacti *effugisse* volunt longe longeque *remosse.*

4. *Plusquamperfectum* de repetita actione positum est V, 809. 1243. VI, 1218: *ubi gustarat,* languebat morte propinqua. Conditionaliter positum V, 174: quidve mali *fuerat* nobis non esse creatis?

5. *Futurum.* III, 573 sq.: corpus enim atque animans *erit* aër, si cohibere in se animam atque in eos poterit concludere motus. In priore membro recte restituit tempus futurum Naugerius *erit.* Memorabilis est locus V, 885: nam saepe etiam nunc ubera mammarum in somnis lactantia *quaeret.* L. „Marullus primus *quaerit,* quod non aeque certum duco, quia futuro tempore satis apte dicitur id quod forte aliquando contingat, non semper."

6. In *consecutione temporum* in universum Lucretius non discrepat a reliquis scriptoribus. Quapropter recte a Lachmanno imperfectum coniunctivi restitutum est V, 1262 sqq. *penetrabat* eos — ut sibi tela *darent,* silvasque ut caedere *possent,* pro: ut sibi tela parent silvasque et cedere possint, item in enunc. conditionali IV, 925 sqq.: quippe, ubi nulla latens animai pars

remaneret — unde reconflari sensus per membra repente *posset* —? (pro: *possit*). Cum perfecto convenit et perfectum et imperfectum coniunctivi, quod utrumque recte fieri posse notum est. v. Synt. prisc. scr. lat. II, p. 89. Sic I, 307 sq.: neque quo pacto *persederit* umor aquai *visumst,* nec rursum quo pacto *fugerit* aestu. II, 578 sq. Contra IV, 1274 sqq.: idque sua causa *consuerunt* scorta moveri, *ne complerentur* crebro gravidaeque *iacerent,* et simul ipsa viris Venus ut concinnior *esset.* Eodem modo ib. 191 post *consuerunt* recte a Lachmanno pro *possint* restitutum est imperfectum, quae cumque inter se *possent* congressa creare. Rectius infra v. 428 scriptum est *possent.* V, 733 sqq.: resolvi, solis uti — cursus — noscere *possemus* quae vis et causa cieret, quove modo *possent* offecto lumine obire. Codd. quove modo offecto lumine obire. L. „Itali et Marullus addiderunt *valeant* parum observata structurae ratione. multo rectius *possent* Brixiensis editio.“ Nonnulli loci offendunt anomalia, I, 356 sq. in enunciatione conditionali: quod nisi inania *sint,* qua possent corpora quaeque transire haud ulla fieri ratione *videres,* item I, 592 sqq.: nam si primordia rerum commutari aliqua *possent* ratione revicta, incertum quoque iam *constet* quid possit oriri — nec — *possent* cett. V, 276 sqq.: qui nisi contra corpora *retribuat* rebus *recreet*que fluentis, omnia iam resoluta *forent.* III, 682 sq.: haud ita *conveniebat* uti cum corpore et una cum membris *videatur* in ipso sanguine cresse. Addo unum locum orationis obliquae, IV, 822 sqq.: Illud in his vitium vementer rebu' necessest effugere — *lumina* ne facias oculorum clara *creata,* prospicere ut *possemus.* Sic Lachmannus pro *possimus,* dicens haec: „ita enim semper Lucretius, ut in proximis Bracchia tum porro validis ex apta lacertis Esse manusque datas, Ut facere ad vitam *possemus* quae foret usus, ubi Marullus soloece *possimus;* et Nil ideo quoniam natumst in corpore, ut uti Possemus. sed in hoc de quo agitur versu ut priora praeteritum tempus, ita quae secuntur praesens *possimus* exigunt, et ut proferre viai Proceros passus, ideo fastigia posse Surarum ac feminum pedibus fundata plicari, ergo his proprium verbum attribuendum est hoc modo, et ut proferre *QUEAMUS* Proceros passus. versu v. 877 Nunc qui fiat uti passus proferre queamus.“

Cap. XI.

De modis.

1. *Indicativus* veritatem exprimit. Quapropter II, 921 scilicet, ut *nequeunt* homines — ullam rem gignere conveniundo de re certissima Gifanius et Bentleius scripserunt pro *nequeant.* I, 400: multaque praeterea tibi *possum* commemorando argumenta fidem dictis conradere nostris. *verum* animo satis haec vestigia — sunt. In utroque membro enunciationis conditionalis indicativus positus est II, 1017: *si* non omnia *sunt,* at multo maxima pars est consimilis. Sic Lachm. pro *sint,* ut versu 458 necessest, si minus omnibu' *sunt* e levibus atque rutundis, at non esse tamen perplexis indupedita. IV, 1269 sq.: mulier prohibet se concipere atque repugnat, clunibus ipsa viri Venerem si laeta *retractat* atque exossato ciet omni pectore fluctus. Oblongus *retractet* cum Italis et impressis. In membro primario est conditionalis, in secundario a *si* pendente indicativus I, 645 sq.: Nam cur tam variae res *possent* esse, requiro, ex uno *si sunt* igni puroque creatae?, item V, 185: quidque inter sese permutato ordine *possent,* si non ipsa *dedit* speciem natura creandi? V, 1056 sqq. IV, 1198 tamen nec ratione alia volucres — maribus subsidere *possunt* scripsit Lachmannus pro *possent,* „quoniam, inquit, sequitur indicativo modo Si non ipsa ardet abundans Natura. nam haec inter se coniungenda esse apparet.“ Nonnullis locis post *quamvis* a Lucretio positus est indicativus, III, 803 *quamvis est* circum caesis lacer undique membris truncus etc. v. 705 sq.: *quamvis* integra recens in corpus *eunt.* IV, 426: porticus aequali *quamvis est* denique ductu etc. Saepius coniunctivus, v. infra. Verba mirandi si pronomen sive adverbium interrogativum sequitur, semper ponit Lucretius coniunctivum, sin sequitur coniunctio *quod* vel *si* (in formula *mirumst si*), constanter indicativum. V, 666 sqq.: nec tamen illud in his rebus *mirabile* debet *esse, quod* haec ignis tam certo tempore *possunt* semina. Sic pro *possit* Lachm., qui haec habet: „Pessime Itali, quos omnes secuntur, *possint.* Scribendum est *possunt,* ut supra v. 589 *absunt* pro *absit.* ita semper Lucretius. minime mirabile quod vides II, 464, non est mirandum quod quaerit

IV, 859; nec mirabile quod possunt IV, 899, mirari mitte quod non valet. VI, 1057. contra non est mirabile quare videatur II, 310, cur perspiciantur IV, 258, qua ratione veniant IV, 597, qua ratione queat V, 591." — VI, 491: haud igitur *mirumst, si* parvo tempore saepe tam magnis nimbis tempestas atque tenebrae *coperiunt* maria ac terras inpensa superne. Lachm.: „*coperiunt* scribendum est [pro *coperiant*] ex constanti usu Lucretii. vide IV, 814. V, 192. 748. 799. 1238. VI, 375. 1012." Non sine offensione indicativus est in enunciatione secundaria inserta alii, quae coniunctivum habet I, 1080: quin, sua quod natura *petit*, concedere pergat = II, 237. In coniunctione temporali *cum* cum ind. iuncta non discrepat usus Lucretii ab usu vulgari, quapropter VI, 366 recte scripsit Lachmannus *cum* plaga*st* addita vero, quum impressi omnes soloece habeant *cum plaga sit*. II, 831. v. 904: mollia *cum faciunt*, v. de his versibus Pollium Philol. XXVI, 323. VI, 130 sq. Sed nonnunquam tamen etiam causali et concessiva significatione usurpatum cum indicativo coniunctum reperimus a Lucretio. Sic III, 363 fulgida *praesertim cum* cernere saepe *nequimus*. I, 825 = II, 690 cum tamen — necessest. I, 566: huc accedit uti, solidissima materiai corpora *cum constant*, possint tamen omnia reddi mollia. I, 726 sqq.: quae *cum* magna modis multis miranda *videtur* — nil *tamen* hoc habuisse viro praeclarius in se — videtur. II, 859: quae *cum* ita *sunt tamen* ut mortalia constent etc. Addo locos, quibus recte restitutus est a criticis indicativus. II, 426 sqq.: *sunt* etiam *quae* iam nec levia iure *putantur* esse neque omnino flexis mucronibus unca, — quaeque titillare magis sensus quam laedere *possunt*. *possunt* quadratus ed schedae. *possint* oblongus, Itali, olim impressi. II, 1061 Lachmannus, quem vide, servavit indicativum *coluerunt* inserto v. 1059 *ut*. IV, 495: seorsus odores *nascuntur*. Sic Veronensis editio et Marullus pro *nascantur*, quod sine causa a *necesse est*, quod sequitur, suspensum est. v. 1061: nam si abest quod *aves*. Sic Lachm. pro *ames*. V, 359: quia nulla loci *fit* copia. Sic Lachmannus pro *sit*, ut paulo ante Plagarum quia sunt expertia. V, 589 quo longius *absunt*. Sic Lachm. pro *absit* aut, quod Lambinus dedit, *absint*. v. 799: denique si calidis etiam *cunctare* lavabris. Sic Lachm. pro *cunctere*. v. 909: Magnetum quia *fit* patriis in finibus ortu.

Impressi *quia sit,* parum Latine. VI, 1068: Saxa *vides* primum — coalescere. Sic Marullus pro *vide.* ita alibi Multa elementa vides, Denique multa vides. e contrario Contemplator enim, Principio maria ac terras caelumque tuere. Haec viam muniunt ad imperativum.

2. *Imperativus.* II, 1023: Nunc animum nobis *adhibe* veram ad rationem. Sic corrector quadrati et ceteri pro *adhibueram.* in libro I, 51 *adibe veram* membranae. II, 1030 *Percipito* (sic Lachm. pro *Principio*) caeli clarum purumque colorem. „ita in V, 92 Principio maria ac terras caelumque *tuere;* Quorum naturam triplicem etc. in V, 318 Denique iam *tuere* hoc, circum supraque quod omnem Continet amplexu terram." III, 437: *crede* animam quoque diffundi. VI, 335: *adde quod* omnino natura pondera deorsum omnia nituntur. Sic Lachm. pro *deinde quod* dicens: „illud *quod* unde pendeat nihil est. ergo faciemus ADDE *quod:* hoc enim solet ita repetere Lucretius. vide III, 828. 829. 1036 1037. IV, 1121. 1122. VI, 611. 613." VI, 189: *contemplator* enim.

3. *Coniunctivus.* a. Afferam primum exempla nonnulla coniunctivi potentialis. I, 805 sqq.: et nisi tempestas indulget tempore fausto solque sua pro parte fovet tribuitque calorem, imbribus et tabe nimborum ambusta vacillent, crescere non *possint* fruges arbusta animantis, ubi in enunciatione sumptiva est indicativus. III, 948: omnia si *pergas* vivendo vincere saecla. L.: „sic Lambinus recte pro *perges:* nam in versu proximo legitur si numquam sis moriturus." VI, 568: quod nisi *respirent* venti, vis nulla *refrenet.*

b. *Coniunctivus in enunciationibus obiectivis aliunde pendentibus.* II, 382 sq. IV, 561: internoscere, verborum sententia quae *sit.* v. 877: Nunc qui *fiat* uti passus proferre *queamus* — dicam. v. 929: Sed quibus haec rebus novitas *confiat,* — expediam. Sic Lachmannus pro *conflat.* sed impressi *conflatur* et recentiores cum Lambino *confletur.* V, 131: certum ac dispositumst ubi quiçquit *crescat* et *insit.* Sic etiam III, 787. V, 545. VI, 781: Deinde videre licet quam multae *sint* homini res acriter infesto sensu. Apud Nonium 394, 18 *sint* omisso. v. 1133 sqq.: nec refert utrum nos in loca deveniamus nobis adversa et caeli mutemus amictum, an caelum nobis ultro natura coortum *deferat* aut aliquid

cett. Omissa dubitandi particula dictum est III, 868: neque hilum differre ante ullo *fuerit* iam tempore natus. Similiter in IV, 1259 magni refert — crassaque *conveniant* liquidis et liquida crassis.

c. Coniunctio *ut* cum coniunctivo iuncta.

α) *Ut* positum in enunciationibus obiectivis, quae exprimunt fieri aliquid, effici, prodire ex eo quod verbum regens significat. I, 20 *efficis ut* cupide generatim saecla *propagent*. v. 29 *effice ut* interea fera moenera militiai — *quiescant*. v. 70 sq. inritat — ut — cupiret. v. 192 sq.: huc *accedit, uti* — *nequeat*. v. 215 sq. Huc *accedit uti* — *dissolvat* cett. v. 753 sqq. huc *accedit utei* (ex emend. Lachmanni pro *item*) — *debeat*. VI, 1022: huc *accedit utei,* quare queat id magis esse, haec quoque res adiumento motuque *iuvetur*. Sic Lachm. pro h. acc. item — iuvatur, dicens: „Vitium in his manifestum est, simillimum ei quod erat in libro I, 753. hoc igitur eodem modo curabimus.“ I, 442: aut *erit ut possint* in eo res esse gerique, v. Lachm. v. 620: nil *erit ut distet*. II, 496: non *est ut* credere *possis*. III, 715 haut *erit ut* merito immortalis *possit* haberi. v. 725 sq. hoc tamen *est ut* quaerendum *videatur*. v. 738: nec tamen *est ut* qui perfectis *insinuetur* corporibus. IV, 688: *est* alio *ut possit* permitti longius. V, 126: quippe etenim non *est,* cum quovis corpore *ut* esse posse animi natura *putetur*. v. 146: Illud item non *est ut possis* credere. v. 317: *est* etiam quoque *uti possit* caelum omne manere in statione. v. 604: est — uti — percipiat. v. 979: non *erat ut* fieri *posset*. v. 1341: sic *fuit ut facerent*. VI, 724: *est* quoque *uti possit* magnus congestus harenae fluctibus adversis oppilare ostia contra. v. 1087 sq. est — ut — possint. II, 86 sq. fit ut — dissiliant. v. 954: *fit* quoque *uti valeant* etc. (sic Brieger.). III, 108: et retro *fit uti* contra *sit* saepe vicissim. IV, 448: fit uti videantur. Sic Marullus pro *ut v.* v. 818—820: *Fit* — *ut* — non *suppeditetur* — in manibus vir *uti* factus *videatur* adesse. In quadrato *vir uti* factum radendo, neque aliter Itali et Marullus, pro: in manibus virtuti factus. v. 897: his igitur rebus *fit* utrimque duabus, corporis *ut* navis velis ventoque *feratur*. Sic Muretus pro *utac*. v. 944: *fit uti* pars inde animai *eiciatur*. L. „Rectissime libri, item Antonius Marii, *fit uti,* de quo dicam ad librum VI, 1007: impressi *siculi* vel *sic ut*.“ IV, 1218 sq.: *fit* quoque *ut* inter dum similes existere avorum *possint* et *referant*

cett. v. 1279: deteriore *fit ut* forma muliercula *ametur*. V, 635 sq. fit ut — videatur. v. 637 sq. *fit* quoque *ut* — *possit*. v. 904 sqq.: qui *fieri* potuit, triplici cum corpore *ut* una — *flaret*. VI, 116: *fit* quoque enim inter dum *ut* non tam concurrere nubes frontibus adversis *possint* quam etc. *Ut* addidit Pius ex prisca lectione. v. 137 fit — ut — perscindat. v. 164 fit uti — accipiamus. v. 169 ante *fit ut cernas*. v. 426 sqq.: *fit ut* — *descendat* — et quae cumque in eo tum *sint* deprensa tumultu navigia in summum *veniant* vexata periclum. Versu altero pro *veniunt* Lachm. *veniant*, dicens: „hoc suavius quam si in superiore versu scribamus *tum sunt*, quod fecit ante Lambinum Antonius Marii.“ v. 459 sq. fit — uti — fument. v. 552 sqq. fit — ut iactetur. v. 706 sq. fit ut — conveniat. v. 729 sq. *fit* quoque *uti* pluviae — *fiant*. v. 801 *fit uti des* saepe ruinas. Sic Marullus pro *de*. v. 846 *fit*, scilicet, *ut* coëundo *exprimat* in puteos si quem gerit ipsa calorem. L.: „Sic primus, quantum scio, Lambinus pro *in c.*“ v. 1007: *fit ut*que anulus ipse *sequatur eat*que ita corpore toto. L.: „Sic Naugerius pro *fit ut qui*, recte. *fit ut* est pro uno vocabulo, sic in IV, 944 fit uti pars inde animai Eiciatur, id est *inde fit uti*. in VI, 204 Hac etiam fit uti de causa mobilis ille Devolet in terram et v. 727 Quo fit uti pacto liber minus exitus anni Et proclivis item fiat minus impetus undis.“ VI, 1042 Fit — ut — recedat. v. 1063 sq. *fit, inpellant ut* in eam Magnesia flumine saxa. v. 1124: *fit* quoque *ut*, in nostrum cum venit denique caelum, *corrumpat reddat*que sui simile. Sic Itali pro *reddetque*. II, 788: et *inlicit ut tribuamus*. IV, 1257: usque adeo magni *refert, ut* semina *possint* seminibus commisceri. v. 273: multa *facit*que foris ex aedibus *ut videantur*. v. 1282: nam *facit* ipsa suis inter dum — factis — *ut* facile *insuescat* etc. V, 1032 facit ut — monstrent. v. 1049. VI, 536 fac ut — rearis. V, 64 sqq.: nunc huc rationis detulit ordo, *ut* mihi mortali consistere corpore mundum nativomque simul ratio reddunda *sit* esse. v. 849: multa videmus — rebus concurrere debere — pabula primum *ut sint*, — feminaque *ut* maribus coniungi *possit* avere, mutuaque *insinuent* inter se gaudia uterque. Sic Lachm. pro *mutua qui metuent*. v. 1015: ignis enim *curavit ut* alsia corpora frigus non ita iam *possent* caeli sub tegmine ferre. VI, 231 sq. *curat utei* vasis integris vina repente *diffugiant*. Sic Lachm. pro *curat item*. Lamb. *curat item* ut. sane *curare* cum

simplici coniunctivo dixerunt paucissimi. V, 1051. VI, 127 nubem *cogit uti fiat* spisso cava corpore circum. V, 1341 sqq. vix *adducor ut* — futurum non *quierint* animo praesentire atque videre. VI, 133: *Est* etiam *ratio,* cum venti nubila perflant, *ut* sonitus *faciant.* Sic recte libri antiqui et Veronensis editio pro *Et sonitus faciunt,* quod habet Brixiensis editio. infra versu v. 639 ratio quae sit, per fauces montis ut Aetnae Exspirent ignes.

β) *Ut* de consilio positum. I, 96 sqq. 100. II, 1007. III, 188 (uti). IV, 14 sqq.: *ut* puerorum aetas inprovida *ludificetur* labrorum tenus cett. L. „Sic corrector quadrati pro *et.* ita in I, 939.“ IV, 1257. V, 534. 850. 1266: *ut* sibi tela *darent,* silvasque *ut* caedere *possent.* Sic Lachm. pro: ut sibi tela parent silvasque *ut* cedere possint. VI, 80.

γ) *Ut* consecutivum. I, 134: cernere *uti videamur.* v. 190: *ut* noscere *possis.* v. 196. 478. 481. 772: nil in concilio naturam *ut mutet* eorum. v. 1109: temporis *ut* puncto nil *extet* reliquiarum. II, 402. 1002: nec sic interemit mors res, *ut* materiai corpora *conficiat.* III, 254 sq.: usque adeo *ut* vitae *desit* locus atque animai *diffugiant* partes. L. „Brixiensis editio *defit* et *Diffugiunt,* quod falsum est. recte Lambinus *ut* addidit ante *vitae.*“ v. 347: maternis etiam membris alvoque reposta, discidium *ut nequeat* fieri. (*ut* inseruit Lachm.). v. 620: atque ita multimodis perfectis artubus esse, membrorum *ut* numquam *existat* praeposterus ordo? v. 718: *ut* nullas partis in corpore *liquerit* ex se. (sic impressi pro *et*). IV, 419. 668: *ut* prius ad sensum quae corpora conveniebant nunc non *conveniant.* *Ut* scripsit Lachmannus pro *fit.* v. 1035: ut — cruentent. Sic Naugerius pro *et* — cruentet. v. 1144: *ut* melius vigilare *sit* ante. v. 1256: *ut possent* gnatis munire senectam. V, 192: *ut non sit* mirum. v. 572. 613: aestifer *ut* tantum radiorum *exaugeat* ictum. Sic Antonius Marii et Marullus pro *aestiferi utantum.* v. 1358. VI, 210. 239 sq. impete tanto — *ut possint.* v. 251. 286. 291: omnis *uti videatur.* Sic Marullus pro *ut.* v. 820: *ut* spatium caeli quadam de parte *venenet.* Sic quadratus et schedae: *veneni* oblongus a correctore. v. 832: prope *uti* locus hic *linquatur* inanis. Itali et impressi *linquatur* pro *linquitur.* v. 1065 sq. ita — ut — suppeditentur.

δ) *Ut* concessivum est II, 919. IV, 473.

d. *Coniunctivus omissa coniunctione ut* saepe ponitur post

necessest, sic I, 269 sq. 385 sq. 389 sq. 399. 624. III, 241 sq. 470: fateare necessest (sic Itali et Brixiensis editio pro *fatere*). IV, 496: ideoque *necesse est* non *possint* alios alii convincere sensus. Sic Itali pro *possunt*. V, 531. II, 173: et res per Veneris *blanditur* saecla *propagent*. Lachm.: „*blanditur* satis dure positum pro *blandiendo hortatur* sive *persuadet* et *compellit*. IV, 330: omnia per flexos aditus educta *licebit* pluribus haec speculis *videantur* in aedibus esse. VI, 406 si *vult caveamus*.

e. *Ne* cum coniunctivo coniunctum. I, 52: *ne* mea dona tibi studio disposta fideli — *relinquas*. v. 80: *vereor, ne* forte *reuris*. v. 1224 sq. *timore, ne*quid ob admissum foede — grave *sit* solvendi tempus adultum. VI, 597 sq. metuunt — ne dissolvat. v. 604 sq. subdit — stimulum — *timoris, ne* — *feratur*. I, 466: *videndumst ne forte* haec per se *cogant* nos esse fateri. V, 1207 sqq. *cura* — *ne* quae *forte* deum nobis inmensa potestas *sit*. I, 267: *ne* qua forte tamen *coeptes* diffidere dictis. v. 370: *ne* te deducere vero *possit,* — praecurrere cogor. v. 1009: ipsa modum porro sibi rerum summa parare *ne possit,* natura *tenet* (= prohibet). IV, 1234 sq.: *absterrent,* pater a gnatis *ne* dulcibus umquam *appelletur* et *ut* sterili Venere *exigat* aevom. I, 1102. 1104. II, 255: ex infinito *ne* causam causa *sequatur*. v. 888. IV, 721: laedere *ne possint*. quadratus *non possint*. v. 1145: *cavere*que *ne inliciaris*. v. 1274 sqq.: idque sua causa consuerunt scorta moveri, *ne complerentur* crebro gravidaeque *iacerent,* et simul ipsa viris Venus *ut* concinnior *esset*. V, 890 sq.: ne forte — credas. v. 1091 ne forte requiras. v. 980: diffidere, *ne* terras aeterna *teneret* nox. VI, 86 ne trepides. v. 187 *ne* tibi *sit* frudi. Adde *ne dum* I, 653 sq. Praegresso *ne* continuatur sermo per *neve* I, 1105. IV, 39. V, 81, per *neu* VI, 599.

f. *Quin* cum coniunctivo coniunctum. I, 588: nec commutatur quicquam, *quin* omnia *constent*. (sic Lachm. pro *constant*). v. 1079 sq.: nec quod inane autem est ulli subsistere debet, *quin* — *pergat*. v. 1116 sq.: nec tibi caeca nox iter eripiet, *quin* ultima naturai *pervideas*. II, 53 quid dubitas *quin* omni' *sit* haec rationi' potestas? VI, 693: ne dubites *quin* — *sit*. II, 373. III, 26: nec tellus obstat *quin* omnia *dispiciantur*. VI, 321. 1014.

g. *Cum* coniunctio cum coniunctivo iuncta. I, 519 materies — esse aeterna potest, *cum* cetera *dissolvantur*. Hoc loco dici

potest *cum* concessiva usurpatum esse significatione, sed haud scio an etiam temporalis defendi possit, quae causam habeat verbum indefinitae significationis *potest*, ut non multum haec dicta differant ab or. obliqua. Idem dici potest de *videmur* IV, 459 sqq. campos pedibus transire *videmur* et sonitus audire, severa silentia noctis undique *cum constent*. Etiam II, 916 sqq.: qui poterunt igitur rerum primordia dici et leti vitare vias, animalia *cum sint*, adque animalia *sint* mortalibus una eademque? (sic Lachm. ex coni., quem vide) dubium est utrum significatio sit causalis an temporalis. IV, 578 unam *cum iaceres* temporalis est significatio particulae, coniunctivus autem imperfecti iterativam habet significationem. *Cum tamen* concessivam significationem habet IV, 718. Dubium est utrum causalem an temporalem significationem habeat IV, 572: quae bene *cum videas*, rationem reddere possis etc., si temporalis est, coni. *videas* est potentialis (solltest du nun dieses richtig erkennen). Causalis significationis exempla sunt haecce. V, 736: ordine *cum possint* tam certo multa creari. Sic Lachm.; ut paulo post v. 750 *cum* fieri *possint* tam certo tempore multa.

h. *Dum* coniunctio duabus significationibus cum coniunctivo a Lucretio iunctum reperitur, ut aut sit *donec* aut *dummodo*. II, 152: quo tardius ire cogitur, aërias quasi *dum diverberet* undas. Lachm.: „Lambinus pessime *quasi dum diverberat*, nam *dum* intellegendum est *donec*.“ Eodem modo V, 700. 976 dum — inferret. Significatio *dummodo* extat I, 246 et V, 1429 *dum* plebeia tamen *sit*.

i. *Quamvis* cum coni. iunctum. I, 346: praeterea *quamvis* solidae res esse *putentur*. v. 387 sq.: is porro *quamvis* circum celerantibus auris *confluat*. v. 398: *quamvis* causando multa *moreris*. v. 620 sq. II, 177: Nam *quamvis* rerum *ignorem* primordia quae sint. III, 307 sq. 874 *quamvis neget* ipse cett. IV, 155.

l. *Coniunctivus in enunciationibus relativis*. I, 106: quippe etenim quam multa tibi iam fingere possunt somnia, *quae* vitae rationes vertere *possint* fortunasque tuas omnis turbare timore! III, 234: nec calor est quisquam, *cui* non *sit* mixtus et aër. IV, 94: nec recta viarum ostia sunt, *qua contendant* exire coorta. Impressi male *contendunt*. V, 233: *quis* sua *tutentur*. v. 337: repertus nunc ego sum in patrias *qui possim* vertere voces. Apud

Lactantium, qui his versibus utitur inst. III, 16, 14 *qui possum:* sed Heusingerus in observationibus in Gothano codice *possim* extare testatur. VI, 972: qua nil est homini *quod* amariu' *frondeat* esca. Sic Lachm. pro qua nihil est homini quod marius fronde ac exscet. *Quippe ubi* quater reperitur apud Lucretium, bis cum indicativo, I, 617: *quippe ubi* dimidiae partis pars semper *habebit* dimidiam partem. IV, 434; semel cum imperf. conditionali, I, 990: *quippe ubi* materies omnis cumulata *iaceret,* semel tantum cum vero coniunctivo, V, 1158, qui fortasse antecedens *debet* causam habet.

m. *Coniunctivus in enunciationibus secundariis, quae pendent ex oratione obliqua vel aliis enunciationibus, quae habent coniunctivum.* I, 626: victus fateare necessest esse ea *quae* nullis iam praedita partibus *extent* et minima *constent* natura (*constent* pro *constant* Marullus). II, 226: quo citius rectum per inane *ferantur* (sic recte Briegerus Phil. XXIV, p. 436 cum cod. Victoriano). II, 337: sed quia non volgo paria omnibus omnia *constent.* L.: „Itali *constant.* sic infra v. 694 quadratus, oblongus *constet* super adscripto *n.* sed cum in v. 724 libri consentiant in coniunctivum, malo ubique *constent,* praesertim cum ubique oratio a coniunctivo suspensa sit.“ IV, 195 ubi — ferantur coniunctivus in membro ab interrogatione pendente, v. Lachm., qui addit: „simillimi sunt ii coniunctivi quos habemus in libri III versu 507 et in VI, 855.“ IV, 491: et quod molle *sit.* IV, 598: conloquium clausis foribus quoque saepe ubi *demus.* Sic Lachm. pro: Conloquium clausis foribus quoque saepe videmus. IV, 681. V, 293: perpetuo *ni suppeditet* lucis caput ipsum. V, 518: est etiam quoque uti possit caelum omne manere in statione, tamen cum lucida signa *ferantur.* Quadratus *feruntur.* V, 844: nec facere ut possent quicquam — nec sumere quod *foret* usus. Sic Lachm. pro *volet,* ut in IV, 831 facere, ad vitam quae foret usus. V, 1341 sqq.

Cap. XII.

De numeris et personis verbi.

1. *Numeri verbi. Singularis* verbi saepe ponitur a Lucretio, si ad complura subiecta pertinet praedicatum, sive illa omnia

in singulari posita sunt, sive mixta cum pluralibus. In qua re saepe ita verba collocata sunt, ut ne possit quidem plurali praedicati locus esse, si antecedit singularis nominis cum singulari verbi et additur deinde nomen in plurali positum ita ut idem verbum ex praegressis mente repetendum sit, aut si antecedunt nomina pluralia et sequuntur nomina in singulari posita. Exempla sunt haec. IV, 406: quibus *nixatur vita salusque.* v. 761 quem — *mors et terra potitast.* I, 68 sq.: quem neque *fana* deum nec *fulmina* nec minitanti murmure *compressit caelum.* v. 161 sq. e mare primum *homines,* e terra *posset* oriri *squamigerum genus.* v. 490 per saepta domorum *clamor it ac voces.* v. 989: nec *foret* omnino *caelum* neque *lumina* solis. III, 18: *apparet* divum *numen sedesque quietae.* v. 112 sq.: molli cum somno *dedita membra effusumque iacet* sine sensu *corpus honustum.* V, 741 sq. inde loci *sequitur calor aridus et comes una pulverulenta Ceres et etesia flabra* aquilonum. v. 1136 sq.: Ergo regibus occisis *subversa iacebat pristina maiestas* soliorum *et sceptra superba.* v. 1189: per caelum volvi quia *lux et luna videtur.* VI, 1204: huc hominis *totae vires corpusque fluebat.* v. 1282: multaque *res subita* (sic Munro) *et paupertas horrida suasit.* Attractio simul est IV, 51: quae (praegressum est rerum effigias tenuisque figuras) quasi membranae vel cortex nominitand*ast.* Addo locos, ubi recte restitutus est singularis a criticis. V, 1025: sed bona magnaque pars *servabat* foedera caste. L.: „Marullus de coniectura *servabant,* male: nam Lucretius in hoc genere plurali numero non utitur. II, 1017 multo maxima pars est Consimilis. IV, 464 pars horum maxime fallit.“ Vide tamen II, 99: *pars* etiam brevibus spatiis *vexantur* ab ictu. — II, 1031: Quaeque in se *cohibet* (caelum), palantia sidera passim. Sic Lachm. pro *cohibent.* V, 1272: nec *poterat* pariter durum sufferre laborem. Sic recte Lambinus pro *nec poterant*: alterum enim durum est. VI, 9 sqq.: nam cum vidit hic ad victum quae flagitat usus omnia iam ferme mortalibus esse parata, et, pro quam *posset,* vitam consistere tutam cett. Sic Lachm. pro *possent.* Transeo ad pluralem. Offendit numeri pluralis et generis neutri usus III, 588 sq.: corporis atque animi vivata potestas inter se *coniuncta valent* vitaque *fruuntur.* Collectiva nonnunquam cum plurali verbi coniunguntur. II, 629—633: hic *armata manus* — Dictaeos *referunt* Curetas. IV, 997 sq.:

catulorum *blanda propago — instant.* V, 854 mutuaque *insinuent* inter se gaudia *uterque.* Alia exempla pluralis numeri sunt II, 401 pertorquent, v. Lachm. III, 22: large diffuso lumine *rident.* Lachm.: „deorum sedes, non aether, lumine aetheris.“ (vulg. *ridet*). III, 65 sq.: turpis enim ferme contemptus et acris egestas semota ab dulci vita stabilique *videntur.* L.: „Recte Lambinus *videntur* (pro *videtur*): nam *Semota* est neutri generis.“ IV, 395 sq. solque pari ratione manere et luna *videntur* in statione, ea quae ferri res indicat ipsa. L.: „Quadratus *videtur,* quod interpretum levitas patienter tolerat: debet esse *videntur,* cum sequatur ea quae ferri res indicat ipsa.“ V, 782 *crerint* Lachm. pro *credunt* (Lamb. *tentarit*), dicens pluralem numerum magis esse ex usu Lucretii. V, 1048 sq.: unde data est huic prima potestas, quid vellet, facere ut *scirent* animoque *viderent.* Sic Avantius optime pro *sciret* et *videret,* scilicet potestas faciendi ut scirent quid vellet.

2. *Personae verbi.* Secunda persona singularis numeri saepe generaliter ponitur pro quavis. Sic VI, 168: caedere si quem ancipiti *videas* ferro procul arboris auctum. Sic Marullus pro *videat.* Brixiensis editio *ancipiti videant.* v. 1170: nil adeo *posses* cuiquam leve tenveque membris vertere in utilitatem. Omnino male Lambinus *posset.* IV, 170 rearis. In libro VI, 251 (loco gemino) reamur. L. „nihil interest: sed vix credo poëtam hanc inaequalitatem relicturum fuisse, si carmen suum ipse edidisset.“ IV, 361 fit quasi ut ad tornum saxorum structa *tuamur* scripsit Lachmannus pro *tuantur,* quod non habet quo referatur.

V. Syntaxis adiectivi.

Cap. XIII.

a. Ad subst. *numerus* adiectivum negativum eiusdem stirpis adiungit Lucretius II, 1054: numero innumero. III, 779: innumero numero. II, 1086: *numero* magis *innumerali,* cf. Lobeck. paral. p. 230. Accusativo neutri generis *necessum* mire adiectivum addidit Lucretius II, 289 sq. sed ne mens ipsa *necessum intestinum* habeat cunctis in rebus agendis cett., v. Lachm. ad VI, 815. Duplex adiectivum substantivo appositum habes

V, 1063 magna — mollia ricta. II, 359 *crebra* revisit aliorum poetarum more (v. Synt. prisc. scr. lat. II, p. 202) adiectivum posuit ita, ut non differat ab adverbio.

b. *Genus adiectivi.* Nonnunquam adiectivi genus non ad id vocabulum accommodatum est, quo referendum erat, sed ad aliud eiusdem significationis, quod cogitatur. Sic I, 188—190: *omnia* — *crescentes*que genus servant. VI, 215 eas — euntis, referendum ad nubila v. 214. I, 352: Crescunt *arbusta* — quod cibus in *totas* (h. e. arbores) diffunditur. Lachm. ad IV, 933: „Id vix aliter dici potuit nec facile sentitur, cum non sit adiectum *in eas.*" Minus offendit hoc in genere neutro, quoniam hoc genus est universale, quod omnia genera in se complecti possit. Sic I, 57 eadem — perempta spectat ad omnis — res, quod dictum est v. 56. VI, 188: quam sint *lata* magis quam sursum *extructa* quid extent, referendum ad nubibus. ib. v. 759 mactata spectat ad quadripedes v. 757. Si adiectivum pertinet ad complura substantiva eiusdem generis, concordat cum iis in genere, sic VI, 1098 sqq.: atque *ea vis* morborum *pestilitas*que aut extrinsecus — veniunt, aut ipsa saepe *coortae* de terra surgunt. Sic Lachm. pro *coorta,* scilicet ea vis omnis morborum pestilitasque. Offendit igitur quod III, 558 sq. dictum est a poeta: corporis atque animi *vivata potestas* inter se *coniuncta* valent vitaque fruuntur. Loco IV, 90 sqq. recte Winckelmannus Beitr. zur Krit. des Lucr. p. 22 cum Lambino scripsit *diffusae* e rebus — intrinsecus *ortae* — *coortae,* ubi praecedunt quidem odor, fumus, vapor, sed sequitur statim atque aliae res, ad quod deinde genus participiorum, quae sequuntur, accommodatur. Sin substantiva, ad quae adiectivum refertur, diversi sunt generis, ponitur genus neutrum. II, 679: denique multa vides, quibus et *color* et *sapor* una *reddita* sunt cum odore, in privis pluraque *dona.* Lachm.: „in neutro genere non est haerendum, cum color et sapor una cum odore illis rebus *reddita* dicuntur, ut in III, 283 inter se commixta ventus et aër et calor, praesertim cum poeta in fine adiecerit *dona.*" III, 66: *turpis* enim ferme *contemptus* et *acris egestas semota* ab dulci vita stabilique videntur. v. 136: Nunc *animum* atque *animam* dico *coniuncta* teneri. v. 705: sic *anima* atque *animus* quàmvis *integra* recens in corpus eunt. v. 551 sq.: et vel uti *manus* aut *oculus nares*ne seorsum *secreta* ab

nobis nequeunt sentire. v. 920 *mens* et *corpus sopita* quiescunt. V, 114 sqq.: ne forte rearis *terras* et *solem* et *caelum, mare sidera lunam* — debere *aeterna* manere. v. 244: cum videam *membra* ac *partis consumpta* regigni. v. 248: quod *terram* atque *ignem mortalia* sumpsi esse. v. 324 sq.: si nulla fuit genitalis origo *terrarum* et *caeli* semperque *aeterna* fuere. v. 868: pacemque *secuta*. L. „Sic vere Lambinus pro *secutae,* quod suo more tuentur Wakefieldus et Forbiger.“ VI, 969: at *coria* et *carnem* mollit *durata* calore. Ad remotius duorum substantivorum relatum est genus adiectivi II, 829 sqq.: ut fit ubi in parvas partis discerpitur *aurea purpura,* poeniceusque color clarissimu' multo, filatim cum *distracta* est, dispergitur omnis. H. l. igitur *poen. col.* sunt *διὰ μέσου.* v. Lachm.

Genus neutrum adiectivi, et in singulari et in plurali, saepe ponitur pro substantivo abstracto. Sic praeter *inane* dicitur *omne* (*τὸ πᾶν*) I, 1001: *omne* quidem vero nil est quod finiat. v. 1024 per *omne,* item II, 547. 1049. V, 530: disponere causas, motibus astrorum quae possint esse per *omne*. Sic corrector quadrati et Marullus pro *per omnem*. I, 257: hinc fessae pecudes *pingui* per pabula laeta corpora deponunt. II, 893: non ex omnibus — *sensile* et extemplo me gigni dicere sensus (quadratus *sensilia*). III, 800: *mortale aeterno* iungere (sic Marullus pro *mortalem*). VI, 817: expiratque foras in *apertum* promptaque caeli. Ita quadratus et schedae: oblongus et olim impressi *in aperta,* Antonius Marii *in apertaque*. v. 1164 corporis in *summo*. Pluralis in his: II, 313: omnis enim longe nostris ab sensibus infra *primorum* natura iacet. v. 342 sq. Parturiunt genus humanum mutaeque natantes *squamigerum* pecudes; in quibus parum eleganter Nonius *Squamigerae,* v. Lachm. v. 918: adque *animalia* sint mortalibus una eademque, h. e. et cum res animatae non differant a mortalibus. VI, 698: et penetrare maris penitus *percocta* in apertum. Sic Lachm. pro mari penitus res cogit aperto.

Sectio tertia.

De enunciationibus et particulis.

Cap. XIV.

1. Commemoro primum duos locos restitutos illos a Lachmanno, III, 428, ubi disiungenda oratio est et apodosis facienda ita, Principio quoniam tenuem constare minutis Corporibus docui — *Iam* longe mobilitate Praestat, et VI, 799 sqq., ubi apodosis incipit a solio in medio quam facile fit. Deinde locutionem *quod super est,* de qua Lachmannus ad IV, 195: „Solet sic poeta *quod super est* in apodosi ponere, ut in II, 39. 491. V, 64. VI, 1000; cui par est *ergo* post *quoniam* in I, 526 et V, 260.“ De parenthesi idem ad III, 428: „Lucretius parenthesi non utitur, nisi ita ut ad illud ipsum unde orationem devertit redeat, hoc modo, Principio quoniam mittunt Corpora res multae, —: nam saepe videmus —: Quae quoniam fiunt, in libro IV, 54.“

2. *Asyndeton* frequens est apud Lucretium. Loci sunt hi: I, 567: aër, aqua, terra, vapores. v. 633 sq.: varios conexus, pondera, plagas, concursus, motus. v. 685 quorum *concursus motus ordo positura figurae* efficiunt ignis. v. 744: aëra, solem, ignem, terras, animalia, fruges. v. 808. 820 sq.: namque eadem *caelum mare terras flumina solem* constituunt, eadem *fruges arbusta animantis.* II, 118 *proelia pugnas* edere, v. Lachm. IV, 1009 idem legitur. II, 282 per membra per artus. v. 669. 726 sq. 905 visceribus nervis venis. v. 964: per viscera viva per artus. v. 1021. III, 217. 480 *clamor singultus iurgia* gliscunt. v. 1017. IV, post v. 126: terram, mare, caelum. v. 458 caelum mare flumina montis. v. 784 conventus hominum, pompam, convivia, pugnas. v. 1131 sq. eximia veste — *convivia, lychni, pocula crebra, unguenta, coronae, serta* parantur. V, 115: terras et solem et caelum, *mare sidera lumen.* v. 261: mare flumina fontes. v. 418 *solis lunai* cursus. v. 441 sq.: intervalla vias conexus pondera plagas concursus motus. v. 675 *fulmina* postremo, *nix, imbres, nubila, venti.* v. 1336.

VI, 1156: atque animi prorsum tum vires totius, omne languebat corpus. Wakefieldus inseruit *tum,* quod gravius est quam quod Itali habent et impressi: atque animi prorsum vires totius et omne. Asyndeton enunciationum est V, 1044 sq.

3. *Enunciationis secundariae* vicarium est *participium.* I, 211: Ennius aeternis exponit versibus *edens.* v. 190: *crescentes*que genus servant. v. 806: et nisi tempestas indulget tempore fausto solque sua parte fovet tribuitque colorem, imbribus et tabe nimborum *ambusta* vacillent, crescere non possint fruges cett., ad q. l. Lachm.: „omnia, inquit, imbrium frigore *ambusta* vacillent atque nutent.“ Verbi *stare* cum participio passivo coniuncti exempla affert Lachmannus ad II, 181, sed hoc loco non minus quam loco gemino V, 199 cum Pollio Philol. XXVI, p. 524 praeeunte Bergkio scribendum est tanta*st* ea *praedita* culpa. Restant loci VI, 1058: Pondere enim *fretae* partim *stant,* et I, 564: Et *finita* simul generatim tempora rebus *Stare.* I, 1082: medii cuppedine *victae.* II, 27: argento *fulgenti* auroque renidet. v. 193: sponte sua facere id sine *vi subigente* putandum est. v. 234: sed citius cedunt gravioribus *exsuperata.* v. 320: et *satiati* agni ludunt blandeque coruscant. v. 324: praeterea magnae legiones cum loca cursu camporum complent, belli simulacra *cientes.* v. 488: *transmutans* dextera laevis. v. 637: *armatei* in numerum pulsarent aeribus aera. II, 853: concoctosque suo *contractans* perdere viro. v. 1082: sic hominum *genitam* prolem (sic Marullus pro *geminam*). III, 257: hanc ob rem vitam retinemu' *valentes.* supra v. 103 et non est tamen haec pars ulla *valentis.* III, 544: pereat *dispersa* per auras. III, 694: et lapis expressus *subiens* e frugibus asper (sic Lachm. pro *subitis*). v. 702: *dispertitus* enim per caulas — disperit. v. 1064: auxilium tectis quasi ferre ardentibus *instans* (sic corrector quadrati et ceteri pro *instas*). IV, 397, v. Winckelmann, Beitr. zur Krit. des Lucr. p. 24. V, 1259: nitido *capti* levique lepore. Sic Veronensis cum Italis et Marullo pro *capiti.* VI, 129 scissa Bernays. v. 554: ut iactetur aquae fluctu quoque terra *vacillans.* Sic corrector quadrati et Avantius pro *vacillas. Vacillat* corrector oblongi et olim impressi, *vacillet* Antonius. v. 563: inclinata meant in eandem *prodita* partem. Quadratus *prodit.* — v. 723 exoriens. v. 997: id fieri cogit natura viarum multimodis *varians.* v. 1062: interutrasque *locata.* v. 1141: nam

penitus *veniens* Aegypti finibu' morbus — incubuit. v. 1180: quippe *patentia* cum totiens ac nuntia mortis lumina versarent oculorum. v. 1189: (sputa) per fauces raucas vix *edita* tussi. v. 1195: *inhorrescens* rictum.

4. *Collocatio verborum.* Commemoro primum locos, ubi recta collocatio verborum restituta est a criticis. II, 275: perspicuumst, v. Lachm. II, 615 genitoribus *sint inventi,* v. Lachm., qui addit: „unus tamen est versus huius libri, 309, Omnia cum rerum primordia sint in motu, in quo aut *in motu* pro uno vocabulo accipi debet aut potius scribendum est Omnia cum sint in motu primordia rerum. II, 640: armati matrem comitantur. Quadratus matrem armati comitantur. III, 249 Pius *sanguis tum* pro *tum sanguis.* III, 293: pectore tranquillo *qui fit* voltuque sereno. L. „Sic recte, ni fallor, Marullus pro *fitqui*: certe nullam inversi vocabulorum ordinis rationem video: in VI, 143 quod item fit. v. 299. 431. 1017 Hoc fit. v. 670 Id quoque enim fit. in IV, 1166 tum fit.". III, 332: inter se *fiunt consorti* praedita vita. L. „Sic Marullus (pro inter se consorti fiunt praedita vitae). possis non minore cum specie veri Inter se consorti effiunt praedita vita." IV, 342 porro pariter. Quadratus *pariter porro.* IV, 741: verum ubi equi casu atque hominis convenit imago. Sic Lachm. pro: Verum ubi equi atque homines casu convenit imago. V, 51: numero divom. Divum numero apud Lactantium inst. III, 14, 4. — VI, 32: *et* quibus *e* portis. Quadratus e quibus et portis. VI, 616: praeterea *magnam sol* partem detrahit aestu. Sic Marullus pro *sol magnam.* VI, 746: est si forte lacus substratus Averni. Sic Lachm. pro si forte lacus subiratus Averni, dicens: „Lambinus, nescio unde, *Avernost,* casu nominis parum apto, sed *est* recte addito secundum consuetudinem poëtae. id vero aptius inseremus ante *si,* hoc modo, Est si forte lacus substratus Averni. ita in V, 606 Opportunus ita est si forte et idoneus aër."

Adverbia nonnulla et coniunctiones saepe a Lucretio non ab initio enunciationis, sed uno vel pluribus vocabulis praemissis ponuntur. Sic II, 7: bene *quam* munita tenere cett. IV, 181: parvus *ut* est cycni melior canor, ille gruum *quam* clamor. VI, 109: carbasus *ut* quondam magnis intenta theatris dat crepitum. v. 152: lauricomos *ut* si per montis flamma vagetur. v. 594: frigus *uti* nostros penitus *cum* venit in artus. v. 754: Graium *ut* cecinere

poëtae. v. 759: manibus *ut* si fit divis mactatu' repente. v. 765: naribus alipedes *ut* cervi saepe putantur ducere cett. v. 925: frigus *ut* a fluviis. IV, 402: vix *ut* iam credere possint. v. 1276: et simul ipsa viris Venus *ut* concinnior esset. V, 572: nil adeo *ut* possis plus aut minus addere. v. 601: ex uno capite hic *ut* profluat ardor. v. 904: qui fieri potuit, triplici cum corpore *ut* una — flaret. v. 914: trans maria alta pedum nisus *ut* ponere posset. v. 1266. VI, 251: undique *uti* tenebras omnis Acherunta reamur liquisse. v. 267: flumina abundare *ut* facerent. v. 286: exprimere *ut* caeli videantur templa superne. v. 291: omnis *uti* videatur in imbrem vertier aether. v. 403: prope *ut* hinc teli determinet ictus. v. 639: per fauces montis *ut* Aetnae expirent ignes. v. 784: capitis faciant *ut* saepe dolores. v. 887: calidus queat *ut* fieri fons. v. 907: lapis hic *ut* ferrum ducere possit. v. 978: insatiabiliter toti *ut* volvantur ibidem. v. 1064: impellant *ut* eam Magnesia fulmine saxa. I, 4: per te *quoniam* genus omne animantum concipitur. v. 111. 265. 339. 345. 362. 569. 584. II, 378. 790. IV, 498: aequa fides *quoniam* debebit semper haberi. v. 933: aëriis *quoniam* vicinum tangitur auris. v. 1244: crassius his porro *quoniam* concretius aequo mittitur. V, 573. 796. 1131: invidia *quoniam,* ceu fulmine, summa vaporant. v. 1363. VI, 377: ancipiti *quoniam* bello turbatur. v. 625: una nocte vias *quoniam* persaepe videmus siccari. v. 932: perpetuo *quoniam* sentimus et omnia semper. Nunquam tamen post verbum ponitur *quoniam.* Itaque IV, 752 recte scripsit Lambinus nunc igitur *quoniam docui* pro *docui quoniam,* ut in III, 203 Nunc igitur quoniamst animi natura reperta. — IV, 1404: omnia *quod* nova tum magis haec et mira vigebant. VI, 206: semine *quod* nubes ipsas permulta necessust ignis habere. v. 325: nubibus ipsa *quod* omnino prius incita se vis colligit. v. 742: e regione ea *quod* loca *cum* venere volantes, — remittunt. v. 861: terra magis *quod* rara tepet etc. v. 119: aridus *unde* auris terget sonus ille. V, 1357: agricolae *donec* vitio vertere severi. VI, 120: exierunt *donec* regionibus artis. v. 160: Fulgit item, nubes ignis *cum* semina multa excussere. v. 279: ipse sua *cum* mobilitate calescit. v. 294: ardenti sonitus *cum* provolat ictu. v. 314: lapidem ferro *cum* caedimus. v. 644: fumida *cum* caeli scintillare omnia templa cernentes — complebant. v. 1123: in nostrum *cum* venit denique caelum. v. 161: ceu lapidem *si* percutiat lapis. v. 167: caedere *si* quem

ancipiti videas ferro. v. 318: opportuna fuit *si* forte et idonea flammis. v. 375: in eo *si* tempore plurima fiunt fulmina. v. 1077: mare *si* totum velit eluere omnibus undis. v. 175: ventus *ubi* invasit nubem. v. 748: oppleti calidis *ubi* fumant fontibus aucti. v. 852: nox *ubi* terribili terras caligine texit. v. 998: bene *ubi* haec confirmata atque locata — constiterint. v. 1005: hoc *ubi* inanitur spatium. v. 1063: aeris *ubi* accepit quaedam corpuscula. v. 1151: inde *ubi* per fauces complerat. v. 492: undique *quandoquidem* per caulas aetheris omnis — exitus — extat. v. 762: ianua *ne* Puteis Orci regionibus esse credatur. *quia* his locis: I, 169. 203. 221. 244. II, 4. IV, 1242. V, 357. 599. 636. 1189. VI, 349. 353. 841: rarescit *quia* terra calore. v. 909: Magnetum *quia* fit patriis in finibus ortu.

Tmesis invenitur apud Lucretium, si praepositio a verbo, cum quo composita est, per *que* coniunctionem separata est. I, 318 praeterque meantum. v. 452 seque gregari. v. 651 disque supatis. II, 154: sed complexa meant inter se *conque globata*. IV, 203: *perque volare* mare ac terras circumque rigare. v. 1250: inque gravescunt. Praeterea *cumque* saepe a relativis, quibus adnexum est, per tmesin dirimitur, de quo vide § 15 d.

Particulae.

5. *Adverbia loci*. *Alio*. I, 1073. IV, 1072: aut *alio* possis animi traducere motus. VI, 986: nam penetrare *alio* sonitus *alio*que saporem cernimus e sucis. L. „sic corrector oblongi recte pro *aloque*. nam nihil opus est cum Lambino *alia* scribere: primum enumerantur quae alia *alio* penetrent *ad varios sensus*, secuntur quae alia *aliunde* veniant.“ *Citro* IV, 32: volitant *ultroque citroque* per auras. — *Foras* I, 1113: hac se turba *foras* dabit omnis materiai. III, 122. 604. 608 ire *foras*. V, 906. VI, 583. 681. 1154. *Huc* I, 192: huc accedit, item v. 215. 565. II, 1077. V, 64: nunc *huc* rationis detulit ordo. VI, 483: fit quoque ut *huc* veniant in caelum extrinsecus illa corpora. v. 1204: *Huc* hominis totae vires corpusque fluebat. L.: „In alvum aut nares totae vires et quasi ipsum corpus confluebat.“ *Inferne* VI, 764: ianua ne Puteis Orci regionibus esse credatur, post hinc animas Acheruntis in oras ducere forte deos manis *inferne* reamur. Sic Lambinus pro *inferna*. *Superne* I, 496. 1105. II, 1153. IV, 439.

VI, 192: aut ubi — videbis insuper esse aliis atque urgere *superne*. Sic Lachm. pro *superna*. v. 254. 425. 597: tecta *superne* timent, metuunt *inferne* cavernas. v. 942: saxa superna sudent umore. Lachm.: „Legendum puto *superne*; alterum nescio quid adfectati habet.“ De *insuper* v. Hand. Tursell. III, p. 386: „Particula haec cum nominibus coniungitur praepositionis instar apud poetas, et quidem cum ablativo. Lucret. VI, 521: atque aliis aliae nubes nimbique rigantes *insuper* — feruntur. VI, 191: ubi per magnos montis cumulata videbis *insuper* esse *aliis* alia. Sed in his si quis dativum intelligi malit, non deerit ei iusta causa.“ Accusativus autem est VI, 1283 sq.: namque suos consanguineos *aliena* rogorum *insuper instructa* ingenti clamore locabant. — De *interutrasque*, quod septem locis Lucretianis invenitur, v. Buecheler, Grundriss der lat. Decl. p. 32. Pollium Philol. XXVI, 295. Loci sunt II, 518. III, 306. V, 472. 476. 839. VI, 362. 1062. Altero tantum loco, III, 306, ubi Winckelmannus, Beitr. zur Krit. des Lucr. p. 17 scribit inter utrosque sitos cervos, Munro inter utrosque sitast cervos secundum Avantium, Bernaysius *sesat*, dubitat Pollius, num retinendum sit *interutrasque*. *Intus* a) dicitur de loco, ubi quid est. I, 367. 536. II, 965: suis trepidant in sedibus *intus*. VI, 18. 23: taetro quasi conspurcare sapore omnia cernebat, quae cumque receperat, *intus*. Nonnunquam praepositionis instar cum abl. coniunctum est. VI, 202: rotantque cavis flammam *fornacibus intus*. v. 798: animam labefactant *sedibus intus*. v. 1169: flagrabat stomacho flamma ut *fornacibus intus*, et sic fortasse etiam IV, 1091: nam cibus atque umor membris adsumitur *intus*, nisi potius *membris* est abl. instrumenti. b) motum in locum significat (cf. Hand. Turs. III, p. 448) I, 223 aut *intus* penetret per inania. II, 711: nam sua cuique cibis ex omnibus *intus* in artus corpora discedunt. — *Introrsum* uterque codex in III, 534. *Iuxtim* IV, 501: cur ea quae fuerint *iuxtim* quadrata, procul sint visa rutunda. v. 1213: quos utriusque figurae esse video *iuxtim* miscentes vulta parentum. *Porro* I, 184. 194. 254. 325. 379. 387. 483. 529. 577. 651. 690. 960. 1008. II, 295. 668. 670. III, 23: omnia suppeditat *porro* natura. v. 166. III, 359. 495. IV, 299. 645. 649. 788. 805. 1011. 1244. V, 156. 181. 204. 370. 833. 1039 alituum *porro* genus alis omne videmus fidere. Sic recte Marullus pro *proporro*.

v. 1278. VI, 46. 150. 352. 404. 684. 1185. De coniunctione *tum porro* v. supra c. III, B. I. *Proporro* apud unum Lucretium invenitur (v. Hand. Tursell. IV, p. 608). Sic V, 312, ad q. l. Lachm.: „*proporro,* quod est *ultra* (Handius enim in Tursellini tomo IV, p. 608 mire fallitur), et retro spectare potest et ad succedentia.“ II, 137: ipsaque *proporro* paulo maiora lacessunt. Sic Lachm., quem vide. v. 979: sibi *proporro* quae sint primordia quaerunt. III, 275: anima est animae *proporro* totius ipsa. v. 281: *proporro*st anima et dominatur corpore toto. IV, 890: inde ea *proporro* corpus ferit. *Procul* I, 812: adiutamur enim *dubio procul.* II, 1111: altaque tecta tolleret a terris *procul.* IV, 253: *procul* — remota. IV, 856. V, 107. 122. 406. VI, 1217 *procul* apsiliebat. *Retro* I, 766: qui magis illa queunt rerum primordia dici quam contra res illorum *retro*que putari? v. 785. I, 944 = IV, 19. I, 1059: in terraque *retro* requiescere posta. II, 130. III, 108 et *retro* fit uti contra sit saepe vicissim. IV, 323. 328. 334 *retro rursum* redit. Sic oblongus, *retrorsum* quadratus et corrector oblongi. IV, 913. V, 269: *retro*que remanat. v. 710. 725. *Rursum (rursus)* I, 57. 215. 308. 660. 723. 725. 764. IV, 333: rusum. VI, 48, v. Lachm., qui dicit: „Sententia debet esse huius modi, 'et quoniam *rursus* novae tempestates instant'.“ VI, 62. — *Sursum (sursus).* I, 1058: *sursum* nitier. II, 186: nullam rem posse sua vi corpoream *sursum* ferri *sursum*que meare. v. 188: *sursus* enim *versus* gignuntur. Lachm. ad VI, 527: „in II, 189 est sursum nitidae fruges arbustaque crescunt. in II, 188 fruges arbustaque *sursus versus gignuntur et augmina sumunt:* scilicet tota res sursum versus procedit, origo et auctus.“ IV, 441. V, 465 sursum. VI, 468. 478. 718 sursus. v. 889 sursum. — *Ubi* a) dicitur de loco, I, 171. 242: quippe, *ubi* nulla forent aeterno corpore. b) Plurimis tamen locis de tempore, ubi respondent ei nonnunquam particulae demonstrativae *ibi, tum.* I, 156: *ubi* viderimus. v. 182. 250: *ubi* eos pater aether — praecipitavit. III, 798: corpus *ubi* interiit. IV, 598: conloquium clausis foribus quoque saepe *ubi* demus. Sic Lachm. pro: Conloquium clausis foribus quoque saepe videmus. V, 100: ut fit *ubi* insolitam rem adportes auribus ante. Oblongus *ibi.* v. 1068. 1076: et fremitum patulis *ubi* naribus edit ad arma. Sic Lachm. pro *sub.* VI, 128. 140. 145. 149. 175. 191. 274 ubi — ibi. v. 281 ubi — tum. v. 327.

431. 446. 451. 517. 524 ubi — tum. v. 545. 550: nec minus exultant, et *ubi* lapi' cumque viai ferratos utrimque rotarum succutit orbes. Sic Lachm. v. 552. 672. 685. 686. 736. c) Cognatum est, si fere significationem accipit particulae conditionalis *si*, I, 167. VI, 791. d) Nonnunquam vix temporis significationem *ubi* habere dicere possis, sed est: si ita res se habet, ut I, 617. — *Ibi* a) dicitur de loco. I, 1072. 1091: se *ibi* conligat. II, 325: fulgor *ibi* ad caelum se tollit. b) de tempore III, 128: His *ibi* me rebus quaedam divina voluptas percipit. (Sic Gronovius et Wakefieldus pro *ubi*). IV, 148 (v. 147 antecedit *ubi*). v. 167 recte scripsit Munro *ibi*. VI, 17 antecedit *cum*, item v. 733. VI, 139. 277 (antecedit *ubi*). De *ibidem* v. Hand. Tursell. III, p. 169 sq., qui affert ex Lucretio haec exempla: III, 1080. VI, 793. 175. 125, quibus adde VI, 1234.

6. *Adverbia temporis. Adhuc* V, 372. 1027. *Denique* I, 17. 76. 199. 238. 278. 305. 358. 551. 584. 628. 763. 915. 981: quid telo *denique* fiat. II, 251. 973. III, 59. 759. 1039. 1076. IV, 420. 513. 783. 840 et — denique. v. 1105. V, 26. 34. 232. 306. 311. 318. 335. 380. 434. 541. 559. 731. 858. 901: *Denique* flamma quidem cett. Sic Lachmannus. v. 948. 1059. 1073. 1236. 1277. VI, 65. 156. 340. 400. 502. 733. 799. *Iam* I, 102. 157. 315. 396: nec, si *iam* posset. v. 550: nec ratione queunt alia servata per aevom ex infinito *iam* tempore res reparare. v. 552. 584. 613: neque deminui *iam* (sic pro *tam* corrector oblongi). III, 428: Principio quoniam tenuem constare minutis corporibus docui, — *iam* longe mobilitate praestat. (sic Lachm. pro *nam*). v. 738: nec tamen est ut *iam* perfectis insinuentur corporibus (sic Lambinus pro *quicum*). v. 868. 894: *Iam iam* non domus accipiet te laeta. v. 915. 1001. V, 632. 679. 711 propius *iam*. Sic Itali et Marullus pro *tam*. v. 1026 et v. 1037 iam tum. v. 1066. 1442: *Iam* mare velivolis florebat puppibus. Sic Lachm. pro *tum*. v. 1440. 1442. 1443. VI, 8. 10. 79. 497. 1271. *Interea* I, 29. IV, 1123. VI, 59. V, 1410 *interea* est nihilo minus, ut in III, 1020 et in l. V v. 83, item v. 394, ubi olim impressi habent *in terra* (L.). *Numquam* I, 473. 1019. II, 775. VI, 400. 412. Verbo postpositum est IV, 1205: quod facerent *numquam*. *Saepe* I, 318. II, 352. 778. 877. VI, 223: praeterea *saepe* accendunt quoque tecta domorum. Sic Vossius et Wakefieldus pro *se*. VI, 489.

714. 911. *Persaepe* legitur I, 404 et VI, 256. *Semper* I, 124: *semper* florentis Homeri. v. 332. II, 252: et vetere exoritur *semper* novus. V, 430: magnarum rerum fiunt exordia *semper*. *Semper* ex libro secundo adsumpsit Lachmannus pro *saepe*, h. e. quotiens ita elementa ad mundum efficiendum conveniunt; non *saepe*, quia id quam saepe factum sit non quaeritur, sed in uno quoque illorum Epicuri mundorum fieri debet. VI, 1170 sqq.: nil adeo posses cuiquam leve tenveque membris vertere in utilitatem, at ventum et frigora *semper*. in fluvios *partim* gelidos ardentia membra dabant. L. „Lambinus omnino male *posset*, cum non intellegeret haec verba at ventum et frigora semper necessaria esse ad Thucydidium γυμνοί, μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι. alioquin *semper* et *partim* inter se non coëunt. sed omnes pariter frigora semper quaerebant, partim membra in undas dabant." v. 1279. *Simul* I, 114. 563. 1088. II, 155. IV, 1276. V, 243: et nativa *simul*. v. 743. 825. 866. VI, 185. 276. 313. 476. 498. 583. 692. 955: Morbida visque *simul*, cum extrinsecus insinuatur. L. „Wakefieldus ridiculus est, qui *simul* ita capit quasi *item* scriptum sit." I, 10 simul ac. *Simul* coniunctio est pro *simul ac* posita I, 87 et 89. *Totiens* VI, 1180: quippe patentia cum *totiens* ac nuntia mortis lumina versarent oculorum. Lambinus, ne commemorata quidem membranarum scriptura, totas ardentia nocteis.

7. *Alia adverbia*. *Age*. I, 265 Nunc *age*, item II, 62. 333. III, 962: aequo animoque, *age dum*, dignis concede: necesse est. *Cur* relativum est V, 730, interrogativum hisce locis. I, 174. 199. 358. II, 820. III, 482: *cur* ea sunt. V, 731. 753. 759. 762. 769. 1043. VI, 390. 396. 398. 399. 400. 407. 409. 410. 417. 421. III, 476: denique *cor*, hominem cum vini vis penetravit cett. L.: „Corrector quadrati et Marullus *cur:* verissime: sed ab eo non differt *cor*, hoc est *quor*, quem ad modum *com* pro *quom* scribi vidimus libro I, 1077." *Fere* V, 1414. VI, 683: primum totius subcava montis est natura, *fere* silicum suffulta cavernis. De *forsitan* v. Lachm. ad V, 610: „Non solet Lucretius ad *Forsitan* adiungere *etiam*, nedum *et*, quo illius loco numquam usus est: in VI, 346 Forsitan ex ipso. in eodem v. 735 Forsitan Aethiopum. itaque hic potius scribendum est Forsitan *e* rosea sol alte lampade lucens." Recte tamen cum codd. Bernays scripsit *et rosea* (Philol. vol. XXVI, sect. 2 p. 295). *Frustra*

VI, 33: et genus humanum *frustra* plerumque probavit volvere curarum tristis in pectore fluctus. *Ideo* V, 457. VI, 270. 328. 699. Coniungitur cum enunciatione per *ut* finale expressa IV, 827. 834, saepissime tamen cum coniunctionibus causalibus *quod, quia,* in quam rem affert Handius Tursell. III, p. 180 ex Lucretio III, 819. V, 356 sq., quibus exemplis adde haecce: I, 814 sqq.: *quia* multa modis communia multis multarum rerum in rebus primordia mixta sunt, *ideo* variis variae res rebus aluntur. v. 1054. 1089. IV, 91. 762. V, 697. 1179 sq. (ideo — quod). VI, 788: haec *ideo* terris ex omnia surgunt. *Iterum* IV, 284: continuo a nobis *iterum* quae fertur imago. Sic Lachmannus pro *in eum. Modo* de tempore dictum IV, 168: *modo* cum fuerit liquidissima caeli tempestas. — *Partim* III, 78: intereunt *partim* statuarum et nominis ergo. IV, 959: fit ratione eadem coniectus *partim* animai. Sic Lachmannus pro *parte anima,* ut v. 918. IV, 1240. V, 840: orba pedum *partim.* v. 1310. VI, 1059: et partim, quod etiam legitur in IV, 57. 918, in V, 952. VI, 1171 sq.: nil adeo posses cuiquam leve tenveque membris vertere in utilitatem, at ventum et frigora semper. in fluvios *partim* gelidos ardentia morbo membra dabant, v. Lachm. Duplicatur in binis membris. Sic V, 266. 268 et VI, 20. 22 legitur partim quod — partim quod. Pro altero *partim* dictum est *pars* II, 98 sq.: sed magis adsiduo varioque exercita motu *partim* intervallis magnis confulta resultant, *pars etiam* brevibus spatiis vexantur ab ictu. — *Postremo* I, 208. 250. 322. 384. II, 371, v. Lachm. ad v. 342. V, 675: fulmina *postremo* cett. *Praesertim* VI, 60. Coniungitur cum coniunctione *cum,* modo ut haec sequatur, ut I, 138 *praesertim cum* sit agendum. II, 32: *praesertim cum* tempestas adridet cett. v. 315. V, 1395, modo ut antecedat, ut II, 1058 cum praesertim, item IV, 786. In hac altera collocatione si vocabulum interponitur, *praesertim* non spectat ad *cum,* sed ad alterutrum eorum vocabulorum, quibus propinquum est. Sic II, 54: omnis *cum* in tenebris *praesertim* vita laboret. V, 52 cum — praesertim. *Presto (praesto).* II, 1065: cum locus est *presto.* IV, 1061 *presto* — sunt. V, 1412 quod adest *presto,* cf. Hand. Tursell. IV, p. 538. VI, 1242 qui fuerant autem *praesto.* — *Praeterea* I, 120. 174. 225. 269. 346. 400. 511, ubi *principio* antecedit. v. 615. 701. 1083. II, 109. 323. 367. 388. 784. 795. 817. 963. 1067. 1157.

III, 1080. IV, 90. 123. 528. 765, ubi quadratus habet *propterea*. v. 804. V, 76. 218. 257. 351. 550. 1183. 1218. VI, 102. 223. 256. 406. 470. 476. 513. 557. 588. 616, ubi sequitur *tum porro*. v. 627. 694. 797. 991. vide etiam Hand. Tursell. IV, p. 546 sq. — *Propterea* IV, 867. V, 117. 427. 539. 635. 699. 704. VI, 374. Coniungitur cum coniunctione causali *quod*, II, 760. V, 1172 propterea quod. Cum *quia* IV, 186 propterea quia, item v. 1220. V, 558. 920. VI, 97. 462. III, 170 propterea — quia. VI, 883 sqq.: *quia* sunt in aqua permulta vaporis semina, de terraque necessest funditus ipsa ignis corpora — exspirare foras exireque in auras, non ita multa tamen, calidus queat ut fieri fons, *propterea* dispersa foras erumpere cogit vis per aquam subito. Sic Lachm. pro *preterea*, dicens: „*Propterea* iungatur prioribus. nulla in his nova causa.“ *Prorsum* I, 748. 1005. 1092. III, 273. 1087. V, 1264. VI, 528. 1156. III, 44 nec *prosum* quicquam nostrae rationis egere. L.: „Ita quadratus: oblongus *prorsum*. versu v. 514 *prorsum* idem oblongus a correctore. *introsum* uterque in III, 534, item *rusum* in III, 1001. IV, 333. V, 749. *susum* in his libris scriptum non legi. ceterum hac scribendi ratione, qua *r* littera post vocalem longam eliditur, nihil vulgatius est.“ *Quidem* I, 1001: omne *quidem* vero nil est quod finiat extra. III, 1078: certa *quidem* finis vitae mortalibus adstat (sic Lambinus pro *certe equidem finis*). IV, 853: *illa quidem* seorsum sunt omnia. V, 901. VI, 80 cum pron. relativo coniunctum: *quam quidem* etc. De adverbio *quin* v. Lachm. ad I, 588: „Lucretius *quin* cum indicativo non iungit, nisi ut eam coniunctionem quae est *etiam* addat, aut certe id pronomen quod prope idem significat, id est *ipse*. hoc semel usus est in libro II, 799. Lumine *quin ipso* mutatur (sic oblongus, quadratus, schedae). quin potius constituas per interrogationem in libro I, 798.“ *Quin etiam* ab initio orationis legitur I, 311. 823. IV, 710 (corrector oblongi *Quin etiam* pro *Qum etiam*. Quadratus *Qur etiam*). VI, 209: *quin etiam* solis de lumine multa necessest concipere. Sic Lachm. pro *quippe enim.*, nubes cum natura sua semina ignis continent, tum alia a lumine solis concipiunt.' Mediae orationi insertum est I, 731: carmina *quin etiam* divini pectoris eius vociferantur. — *Scilicet* I, 377: *scilicet*, id falsa totum ratione receptumst. v. 439. 667. 809. 888. 901. II, 132: *scilicet*, hic a principiis est omnibus

error. v. 921. III, 641. 765. 1068. IV, 254. 792. 848. 1126. V, 405. 875. VI, 135. 185. 674. 732. 788. 1040. II, 809: *Scire licet,* sine eo fieri non posse putandumst, v. Lachm., qui affert IV, 773: *Scilicet* id fieri celeri ratione putandumst. „Restat tamen, inquit, ut deliberetur, potueritne hic semel Lucretius *scire licet* absolute ponere, cum contra consuetudinem suam semel *scilicet* cum infinitivo coniunxerit, in II, 469 Scilicet esse globosa, et in I, 210 Esse videlicet in terris primordia rerum.“ *Παρενθέτως* insertum est *videlicet* I, 835. *Usque* I, 352: in totas *usque* ab radicibus. v. 553: iam corpora materiai *usque* redacta forent. v. 755 ex emend. Lachmanni pro *utqui.* II, 515: denique ab ignibus ad gelidas iter *usque* pruinas finitumst retroque pari ratione remensumst. III, 586: feras manante anima *usque* per artus cett. IV, 374: e regione eadem nos *usque* secuta. V, 640: brumalis *usque* ad flexus. Additur etiam v. *eo, adeo, quo,* v. supra cap. III, C, I, 2.

8. *Adverbia (et coniunctiones) negativa.* Antiquissimae et simplicissimae formae negationis sunt *nè* et *ni.* *Ne* invenitur apud Lucretium in coniunctione *dum modo ne* III, 410, item in *ne dum,* de quo vide c. XI, 3, e. *Ni* in *ni mirum,* quod extat I, 277. 365. 368. 561. 592. 601. 668. 992. II, 95: sed quoniam constat, *ni mirum,* nulla quies est reddita corporibus. v. 161. III, 978: Atque ea, *ni mirum* etc. IV, 662: aspera, *ni mirum,* penetrat hamataque fauces. Sic Itali et Brixiensis editio pro *asper animorum.* Handius in Tursellino IV, p. 205: „Etiam simpliciter addit affirmationem, cui subiungitur expositio caussae. Lucretius in afferendis caussis saepissime usurpat verba *nimirum quia,* quae significant *sine dubio, certe.* III, 194: haeret enim inter se magis omnis materiai Copia, *ni mirum, quia* non tam levibus extat Corporibus. III, 226. 492. 566. IV, 370. 599. VI, 232 [*quia, ni mirum* etc.].“ His exemplis adde I, 814. II, 939. VI, 311. 662. Potuisset eodem iure commemorare Handius *ni mirum — quod,* quod invenitur II, 889, item *ni mirum — quoniam.* I, 524: alternis igitur, *ni mirum,* corpus inani distinctum *quoniam* nec plenum naviter extat cett. Transeo ad *non* adverbium. Restitutum id est in editione Brixiensi pro *nos* IV, 818: Fit quoque ut inter dum *non* suppeditetur imago eiusdem generis. Coniunctionis *non quit* Pollius Philol. XXVI, p. 528 haec exempla affert: I, 751. III, 554. IV, 1164. 1166. Coniungitur cum adiectivis,

ita ut eorum notionem tollat. I, 1075: per medium, per *non medium*. III, 873: *non* sincerum. IV, 1190: et, si bello animost et *non odiosa*. V, 684 in partis *non aequas* dividit orbem. VI, 306: *non alia* longe ratione. Item cum substantivis per hyphen. II, 930: scire licet gigni posse ex *non sensibu'* sensus. Ad adverbia quod attinet, *non numquam* legitur II, 789 et VI, 1257. *non tamen* II, 371. Verbum ex antecedentibus repetendum est VI, 1075 sqq.: dirimi qui *non queat usquam*; *non*, mare si totum velit eluere omnibus undis. Eodem modo repetitum est *non* V, 232: *non* armis opus est, *non* moenibus altis. Collocatio negationis *non* offendit II, 790: ex albis quoniam *non* alba creantur, nec quae nigra cluent de nigris, sed variis ex, ubi *non* proprie ante *ex albis* ponendum fuit. In comparatione duarum rerum dicitur simpliciter V, 50 expulerit dictis, *non* armis; non tam — quam I, 343. *Non* — *sed* legitur I, 147 sq., item v. 1083 sq. *non* omnia corpora — *sed; non quia* — *sed* II, 3; *non ut* — *sed* I, 96 sqq. *Et non* III, 103: *et non* est tamen haec pars ulla valentis. v. 936: *et non* omnia — commoda perfluxere. Denique in interrogatione *non* reperitur II, 209: *non* cadere in terram stellas et sidera cernis? V, 306—315. 1073. 1222. 1229. VI, 1078: denique *non* auro res aurum copulat una? Oblongus *non* omittit. Antiqua forma negationis *noenu* invenitur III, 199: at contra lapidum conlectum ipse Euru' movere *noenu* potest, ad q. l. v. Lachm., item IV, 712: *noenu* queunt rabidi contra constare leones. — *Vix* legitur V, 149: animi *vix* mente videtur. v. 1038: *vix* etiam cum sunt dentes unguesque creati. VI, 1199: quorum siquis *vix* vitarat funera leti. Sic Lachm. pro *ut est*. — *Haut (haud)*. I, 237: *haut* igitur possunt ad nilum quaeque reverti. v. 248: *haud* igitur redit ad nilum res ulla. v. 262 *haud* igitur penitus pereunt quae cumque videntur. v. 338. 348. 357: *haud ulla* fieri ratione videres. v. 388. 789. 1081 *haud* igitur possunt tali ratione teneri res in concilium medii cuppedine victae. II, 233: corpus aquae naturaque tenvis aëris *haut* possunt aeque rem quamque morari. v. 423: omnis — figura *haut* sine principiali aliquo levore creatast. v. 972: *haut* igitur debent esse ullo praedita sensu. III, 330: extrahere *haut* facile est. L. „In utroque Vossiano factum *haut* [pro *aut*]. ita quadratus *aut* II, 747. 750. III, 1069. V, 552, idem *Aud* III, 330. 682. 840.“ III, 571: aëris haut

possunt post mortem eiecta moveri (sic oblongus prima manu). v. 633: *Haud* igitur per se possunt sentire neque esse (sc. animae). v. 715: quod si lincuntur et insunt, *haut* erit ut merito inmortalis possit haberi. (v. Hand. Tursell. III, p. 29 sq.). v. 737 *haut* igitur faciunt animae sibi corpora et artus. v. 840 haud — quicquam. v. 1057. IV, 482: *haud* igitur potuere utendi crescere causa. V, 279. 373: *haut* igitur leti praeclusa est ianua caelo. v. 533: praecipere *haut* quaquamst etc. v. 844 *haut* quaquam. v. 1180 *haut* quemquam. VI, 489 *haut* igitur mirumst.

Nec, neque. a) *Nec* gravioris negationis est vocabulum, cum maiori vi pro *non* positum (v. Hand. Tursell. IV, p. 96). III, 959 nec opinanti et V, 1320 et VI, 408 nec opinantis. V, 777 autem est neque opinantis.

b) *Nec* et *neque* particulae adiungunt negativam sententiam superiori sive enunciationi sive parti enunciationis, ita ut copulandi particula in iis insit et dicantur pro *et non.* Sed non una tantum sententia negativa sic priori affirmativae addi potest, sed plures continuari possunt per *nec* et *neque.* I, 21 sqq. quae quoniam — gubernas, *nec* sine te quicquam dias in luminis oras exoritur *neque* fit laetum *neque* amabile quicquam. H. l. ultimum *neque* non est ἐκ παραλλήλου positum praegressis *nec* et *neque,* sed coniungit amabile cum laetum. v. 93. 136: *Nec* me animi fallit. v. 165. 184. 194. 216: dissolvat natura *neque* ad nilum interemat res. v. 270: quae corpora tute necessest confiteare esse in rebus *nec* posse videri. v. 263: *nec ullam* rem gigni patitur. v. 280: *nec* ratione fluunt alia cett. v. 285. 332. 394 sqq.: et repletur item vacuum — *nec* tali ratione potest denserier aër, *nec,* si iam posset, sine inani posset. v. 513. 549: *nec* ratione queunt alia — res reparare. v. 618. 690 neque. v. 1013 sqq.: simplice natura pateat — *nec* mare *nec* tellus *neque* caeli lucida templa *nec* mortale genus *nec* divum corpora sancta — possunt horai sistere tempus. v. 1062: *neque* posse e terris in loca caeli reccidere etc. v. 1071 *neque* omnino, si iam medium sit cett. v. 1077. 1092. II, 23: gratius inter dum *neque* natura ipsa requirit, ubi *neque* non ab initio orationis, sed post nonnulla demum vocabula positum est. v. 34: *nec* calidae citius decedunt corpore febres. v. 253. 350. 361. 840. 984. III, 23: omnia suppeditat porro natura, *neque* ulla res animi pacem delibat tempore in ullo. v. 26 *nec* tellus

obstat etc. v. 761 sq.: quaeram cur e sapienti stulta queat fieri, *nec* prudens sit puer ullus, *nec* tam doctus equae pullus quam fortis equi vis? (pro altero *nec* prima manu oblongus *Ne*). v. 985: *nec* quod sub magno scrutentur pectore quicquam — possunt reperire. (*Ne* prima manu oblongus). IV, 226 sqq.: in cunctas dimittitur -- partis, *nec* mora *nec* requies inter datur ulla fluendi. H. l. prius *nec* adiungit haec enunciationi superiori, alterum *nec* coniungit vocem requies cum mora. v. 615: *Nec*, qui sentimus sucum, lingua atque palatum plusculum habent in se rationis. Sic recte Marullus *Nec* pro *Hoc*. v. 1066. 1073. 1078 *nec* constat. v. 1102. 1103. 1192. 1197. 1233. 1268. 1278. V, 58. 61. 97. 102. 130. 160. 163. 180. 229. 231. 249. 292. 299. 314. 328. 331. 348. 353. 358. 361 sq. 385. 502. 564: *Nec* nimio solis maior rota *nec* minor ardor esse potest etc., ubi prius *nec* adiungit hanc sententiam prioribus, ut sit idem quod *et non*, alterum *nec* secundam sententiam adnectit priori. v. 614. 672. 698. 719. 830. 846 sqq.: absterruit — *nec* potuere — tangere — *nec* reperire — *nec* iungi. v. 856. 928 sqq. validis aptum per viscera nervis, *nec* facile ex aestu *nec* frigore quod caperetur, *nec* novitate cibi *nec* labi corporis ulla. v. 932 sqq.: vitam tractabant more ferarum *nec* robustus erat — moderator aratri — *nec* scibat ferro molirier arva *nec* nova defodere in terram virgulta *neque* — arboribus — decidere — ramos. v. 953: nec dum — neque. v. 958 sq. 972. 988. 1004. 1027. 1052. 1054. 1135 . . . . nec — neque. v. 1154. 1185. 1198—1202: *nec* pietas ullast velatum saepe videri vertier ad lapidem — *nec* procumbere humi prostratum — *nec* aras — spargere — *nec* votis nectere vota. (Apud Lactantium instit. II, 3, 11 *Et* procumbere). v. 1272. 1316. 1337. 1352. 1409. 1422. 1445. VI, 74 sqq. constitues — *nec* — adibis, *nec* — valebis. v. 130 *nec* mirum. v. 154. 245. 266. 315. 319. 331. 361. 375. 399. 550. 569: *neque* ab exitio possit reprehendere euntis. v. 652. 1177 nec. v. 1214.

c) *Neque* dicitur pro *ne — quidem* III, 730: at *neque* cur faciant ipsae quareve laborent dicere suppeditat. VI, 1214. Non recte igitur Lachmannus ad I, 830 negat hoc Lucretii orationi convenire.

d) De *neque autem* v. Hand. Tursell. I, p. 585: „Rarior forma [quam *neque vero*] est *neque autem* [in continuata et

adscendente negatione]. – Formula *neque autem* non usurpatur a bonis quidem scriptoribus nisi praecedente altero *neque* aut alia negatione ita, ut oppositio ex altera parte crescat.“ Exempla sunt I, 857: at *neque* reccidere ad nilum res posse *neque autem* crescere de nilo testor res ante probatas. v. 1079 *nec* quod inane *autem*st etc. III, 560 sq. nec — nec autem. IV, 152: nam *neque,* uti vestem, potis est transire, *neque autem* scindi (sic veteres et Itali: impressi omnes *neque ante*). V, 364 sqq.: *neque* — *nec tamen* est ut inane, *neque autem* corpora desunt. VI, 102 sq.: praeterea *neque* tam condenso corpore nubes esse queunt quam sunt lapides ac tigna, *neque autem* tam tenues quam sunt nebulae fumique volantes. v. 779: *nec* sunt multa parum tactu vitanda *neque autem* aspectu fugienda saporeque tristia quae sint.

e) *Neque enim* II, 87. III, 731. IV, 883. V, 315. 377. 1119. VI, 263. 641. 99 nec — enim.

f) *Nec tamen* I, 299. 329. 745. 843. II, 201. III, 738. IV, 898. V, 101. 366. 666. 1024. VI, 14: *nec* minus — *tamen.* v. 1219.

g) Ad disiunctivam formam orationis quod attinet, primum antecedere potest alia negatio, quam deinde sequitur membrum per *nec* sive *neque* adnexum. I, 147: non — neque. v. 265 sq. res quoniam docui *non* posse creari de nilo *neque item* genitas ad nil revocari. v. 299 sqq. 324 sqq. nulla — nec — nec. II, 24—28: non — nec — nec. v. 37 sq. nil — neque — nec. v. 51 sq. 60 non — neque. v. 294 sq. 791: ex albis quoniam *non* alba creantur, *nec* quae nigra cluent de nigris. v. 1153 sqq. *haud* — *nec* mare *nec* fluctus plangentis saxa crearunt. H. l. prius *nec* coniungit hanc enunciationem priori, alterum *nec* coniungit fluctus cum mare. III, 633 haud — neque. v. 852 sq. et nunc *nil* ad nos de nobis attinet, ante qui fuimus, *neque* iam de illis nos adficit angor, ubi vide Lachm. de *neque* et *nec.* v. 1110 sq. V, 128—130: non — neque — nec — neque. v. 132 sq.: nequit — neque, ubi ad alterum membrum *potest* ex *nequit* est eliciendum. v. 306—310: non — non — non — nec — neque. v. 370. 373 sq. haut — nec — neque. v. 444 sq. non — nec. v. 539: propterea *non* est oneri *neque* deprimit auras. v. 540 sq. *nullo* sunt pondere — *nec* — *nec.* v. 890 sq. *ne* forte ex homine et veterino semine equorum confieri credas centauros posse *neque* esse. v. 979 sq.

999 sq. non — nec. VI, 40 non — nec. v. 107: nequirent — nec (ubi *possent* ex *nequirent* in altero membro est eliciendum). v. 222: ignis enim sunt haec *non* venti signa *neque* imbris. v. 247 sq. nulla — nec.

h) *Nec* et *neque* in disiunctione bis aut saepius ponuntur. I, 41 sq.: nam *neque* nos agere hoc patriai tempore iniquo possumus aequo animo *nec* Memmi clara propago talibus in rebus communi desse saluti. v. 68: quem *neque* fana deum *nec* fulmina *nec* minitanti murmure compressit caelum. v. 122: quo *neque* permaneant animae *neque* corpora nostra. v. 307 sq.: neque — nec. v. 528—530: neque — nec — nec. v. 532—535: *neque* — *nec* — *nec* — *nec* capere umorem *neque* item manabile frigus *nec* penetralem ignem. v. 613 neque — neque. II, 49 sqq.: *nec* metuunt sonitus armorum *nec* fera tela, audacter*que* ... versantur, *neque* fulgorem reverentur ab auro *nec* clarum vestis splendorem cett. v. 296 neque — neque, item v. 304 sq. 651: *nec* bene promeritis capitur *neque* tangitur ira, v. Lachm. III, 19 sqq.: quas *neque* concutiunt venti *nec* nubila nimbis aspergunt *neque* nix acri concreta pruina cana cadens violat semper*que* innubilus aether integit, et large diffuso lumine rident. v. 467 neque — nec. v. 631 sq. at *neque* sorsum oculi *neque* nares *nec* manus ipsa esse potest animae, *neque* sorsum lingua *neque* aures. v. 686 sq. neque — nec, item v. 688—695. IV, 1217: et *neque* utrum superavit eorum *nec* superatumst. V, 36 neque — nec. v. 419 et 421: neque — nec. v. 432 sqq.: Hic *neque* tum solis rota cerni lumine largo altivolans poterat *nec* magni sidera mundi *nec* mare *nec* caelum *nec* denique terra *neque* aër *nec* similis nostris rebus res ulla videri. v. 473 sq. neque — nec, item v. 474 sq. 493 sq. 793 sq. 818 sq.: at novitas mundi *nec* frigora dura ciebat *nec* nimios aestus *nec* magnis viribus auras. v. 843 sq. nec — nec — nec — nec. v. 871 nec — nec. v. 878 neque — nec. v. 895 sqq. neque — nec — neque — nec — nec — neque. v. 953. 958 sq. 1020 *nec* laedere *nec* violari. VI, 708 sqq. nam *neque* eum ferro *nec* frigore vincere possis interiisse *neque* a morbo *neque* forte veneno. Sic Itali pro *nam que eum*. v. 1219 sq.: *nec tamen* omnino temere illis solibus ulla comparebat avis, *nec* tristia saecla ferarum exeibant silvis. Sic Brixiensis editor pro *nectia saecla*.

9. *Coniunctiones copulativae.*

a. *Et* α) coniungit singula vocabula inter se et partes enunciationis, quod si fit, etiam bis positum invenitur. I, 55. 59. 114. 126. 139: propter egestatem linguae *et* rerum novitatem. v. 140: tua virtus -- *et* sperata voluptas. v. 142 suadet *et* inducit. v. 143: dictis quibus *et* quo carmine. v. 162. 171: materies ubi inest cuiusque *et* corpora prima. v. 178: dum tempestates adsunt *et* vivida tellus tuto res teneras effert in luminis oras? v. 209. 220: discidium parere *et* nexus exsolvere. v. 296 factis *et* moribus. v. 304: tangere enim *et* tangi, nisi corpus, nulla potest res. Gellius Att. noct. V, 15 scripsit *aut tangi*. v. 332 sq. dubitare *et* quaerere semper de summa rerum *et* nostris diffidere dictis. v. 349. 351: crescunt arbusta *et* fetus in tempore fundunt. v. 354: inter saepta meant voces *et* clausa domorum transvolitant. v. 367. 373. 376. 394. 397. 409. 415. 420. 421. 563. 912 ignes *et* lignum. v. 1066 sq. 1085. 1088. 1104 (et ne). v. 1110. II, 209: stellas *et* sidera. v. 252. 467. 788: quae ducit *et* inlicit. v. 1004: Inde aliis aliud coniungitur, *et* fit ut omnes res ita convertant formas. v. 1042. 1097: caelos omnis convertere *et* omnis ignibus aetheriis terras suffire feracis. v. 1109 mare *et* terrae. v. 1113: omnia plagis corpora distribuuntur *et* ad sua saecla recedunt. v. 1115: terreno corpore terra crescit, *et* ignem ignes procudunt. v. 1131 vires *et* robor adultum. v. 1135 plura modo dispargit *et* ab se corpora mittit. III, 58: nam verae voces tum demum pectore ab imo eiciuntur, *et* eripitur persona. Sic Itali et olim impressi. v: 400 sq.: sed comes insequitur facile *et* discedit (sic Marullus) *et* gelidos artus — linquit. v. 489—491: concidit *et* spumas agit, ingemit *et* tremit artus, desipit, extentat nervos, torquetur, anhelat inconstanter, *et* in iactando membra fatigat. IV, 433: obire *et* condere lumen. v. 682. 755: per simulacra leonem *et* cetera quae videt. Marullus addidit *et*. Praeterea Lachmannus scripsit *leonem* pro *leonum*. V, 1449: vestes *et* cetera. Sic Itali et Marullus pro vestes, cetera. IV, 855 sensus *et* membra. v. 929. 930. 980. 998. 1025. 1049—1051. 1060. 1062. 1067. 1068. 1117. 1123. 1125. 1131. 1174 sq. 1178. 1179. 1195. 1200. 1204. 1217. 1219. 1235. 1243. 1253. 1259. 1276. V, 12. 25. 28—30: quidve -- vis Geryonai *et* Diomedis equi — *et* aves Stymphala colentes? v. 40. 67. 70. 73. 87. 96. 99. 105. 108. 111. 115: terras *et* solem *et* caelum. v. 139. 150. 163. 164. 181. 193. 209. 240. 243: *et* nativa simul. v. 256. 260.

262. 269 sq. 278. 279. 287. 291: *et* primum iactum fulgoris quemque perire. Sic Marullus pro *ut primum*. v. 304. 307. 325. 326. 336. 363. 375: sed patet immani *et* vasto respectat hiatu. Sic corrector oblongi. Oblongus prima manu *immani evasto*. v. 383. 390. 396. 410 *Et* Lachmannus, quem vide, pro *aut*. v. 428. 450. 459. 469. 477. 482. 484. 490. 497. 563. 567. 570. 593. 600. 606 opportunus — *et* idoneus. v. 625. 641. 642. 653. 657: differt *et* lumina pandit. Sic Itali pro *differte*. v. 660. 665. 668. 671. 672 sqq. dentes cadere imperat — *et* — pubescere — *et* — demittere barbam. v. 680 sq. Crescere — *et* tabescere — *et* minui luces. v. 684 sq. partit *et* in partis non aequas dividit orbem (sic corrector oblongi pro *partite in partis*), *et* — reponit. v. 689. 693. 702. 717. 725. 735. 737: it ver *et* Venus, *et* veris praenuntius ante pennatus graditur Zephyrus. v. 740. 741 sq.: calor aridus *et* comes una pulverulenta Ceres *et* etesia flabra aquilonum. Sic Marullus pro pulverunta Ceres etesia sqq. v. 745. 749. 754. 763. 775. 777. 778. 780. 782: novo fetu quid primum in luminis oras tollere *et* incertis crerint committere ventis. *Et* recte Marullus (*tollere et* pro *tolleret*). v. 789. 798. 812: *et* sucum venis cogebat fundere apertis. Sic Antonius Marii et Marullus pro *ut*. v. 817. 820. 831. 832. 833. 835. 863 *et* fuga cervos. Sic quadratus et Avantius. *ut fuga* oblongus, Antonius Marii, olim impressi, Marullus. v. 869. 879. 889. 890. 893. 912. 915. 923. 926 sq. durius — *et* maioribus *et* solidis magis ossibus intus fundatum. v. 954. 956. 961. 975. 978. 992. 1022: vocibus *et* gestu cum balbe significarent etc. v. 1029. 1040. 1042. 1044. 1048. 1057. 1061. 1066 latrant *et* vocibus omnia complent. v. 1077. 1085. 1086. 1099: *Et* micat inter dum. Sic Marullus pro *emicat*. v. 1107. 1122. 1128. 1132. 1137. 1138. 1160. 1167. 1171. 1174. 1176. 1181. 1182. 1184. 1187. 1188. 1189. 1200. 1206. 1213. 1221. 1234. 1248. 1249. 1254. 1256. 1257. 1260. 1263. 1264. 1278. 1280. 1288. 1292. 1301. 1304. 1317. 1356. 1361. 1366. 1373. 1395. 1400. 1404: nova — magis — *et* mira. v. 1406 sq. ducere — voces — *et* flectere cantus *et* — percurrere. v. 1409. 1413. 1415. 1417. 1423. 1431. 1435. 1437. 1439. 1441. 1452. VI, 11. 12 divitiis homines *et* honore *et* laude potentis affluere. v. 19. 32: *et* quibus e portis. Sic recte Itali pro e quibus e portis. v. 43 sqq.: quoniam docui mundi mortalia templa esse *et* nativo

consistere corpore caelum, et quae cumque in eo fiunt fateare necessest pleraque dissolvi etc. Recte editor Brixiensis et ante eum Itali addiderunt *et* post *esse*. v. 48: quandoquidem semel institui conscendere currum ventorum *et* certant plangentia flamina rursum. Sic Lachm. pro ventorum exirtant placentur omnia rursum. v. 55. 63. 82. 84. 85. 89. 107. 112. 122. 128. 159. 163. 174. 175. 185. 208. 224. 230. 238. 242. 252. 258. 270. 272. 278. 280. 281: inde ubi percaluit gravida, aut vis ignis *et* acer impetus incessit cett. Sic Lachm. pro i. u. p. gravis ventivis igni impetus incessit. v. 287. 290. 313. 318. 323. 324: *Et* celeri ferme percurrunt fulmina lapsu. Sic Naugerius pro *at*. v. 326. 330. 337. 338. 341 sq.: crescit eundo *et* validas auget viris *et* roborat ictum. v. 354. 355. 356. 359. 364: nam fretus ipse anni permiscet frigus *et* aestum. *Et* inseruit Marullus. v. 367. 389. 393. 395. 410: cur tenebras ante *et* fremitus *et* murmura condit? v. 429. 435. 437. 438. 441. 445. 469. 476. 482. 493. 496. 518. 528. 558. 583. 585. 587. 589. 592. 593. 619. 629. 630. 632. 636. 648. 650. 651. 663. 670 sq. id quoque enim fit, *et* ardescunt caelestia templa, *et* tempestates pluviae graviore coortu sunt. v. 684. 702. 716 sqq.: anni tempore eo qui etesiae esse feruntur *et* contra fluvium flantes remorantur *et* undas cogentes sursus replent. v. 728. 761. 772. 795. 800. 971: effluat ambrosiae quasi vere *et* nectari' linctus. Sic Lachm. pro effluat ambrosias quasi vero et nectare tinctus, dicens: „non possumus coniungere *vero et nectare,* quia Lucretius *et* coniunctionem alteri voci non postponit. ergo scribendum est Effluat quasi *vere.*" v. 1011: quam validi ferri natura *et* frigidus horror. Sic Wakefieldus pro naturae fr. h. v. 1121 sqq.: repit *et* omne — conturbat *et* immutare coactat. v. 1171 ventum *et* frigora. v. 1282: multaque res subitae *et* paupertas horrida suasit. Sic Lachm. pro *multaque subitafet*. Quadratus *subita fit*.

β) *Et* omissum in omnibus complurium nominum ultimo tantum adiungitur II, 875: vertunt se fluvii frondes *et* pabula laeta. III, 395 concursare coire *et* dissultare. V, 863. 1450 sq.: praemia, delicias quoque vitae funditus omnis, carmina, picturas, *et* daedala signa polire.

γ) *Et* ponitur pro *etiam* I, 830: Nunc *et* Anaxagorae scrutemur homoeomerian. III, 234: cui non sit mixtus *et* aër. v. 290: est *et* frigida multa, comes formidinis, aura. V, 610: forsitan *et*

rosea sol alte lampade lucens possideat etc. VI, 749: est *et* Athenaeis in moenibus etc. v. 818: Sic *et* Averna loca alitibus summittere debent mortiferam vim. v. 604: subdit *et* hunc stimulum.

δ) *Et* ponitur pro *et is, et quidem* (cf. Hand. Tursell. II, p. 477) VI, 7: cuius, *et* extincti, propter divina reperta divolgata vetus iam ad caelum gloria fertur. Lachm.: „*et* capiendum ita, et eius extincti; ut apud Vergilium timeo Danaos, et dona ferentis, id est et eos dona ferentis; quam superlativam dicit coniunctionem Diomedes p. 411. infra versu 19 conlata foris, et commoda. hoc ideo dico, nequis forte pro *etiam* positum existimet."

ε) In sententiis, quae similitudinem et aequalitatem vel diversitatem significant, ponitur *et*. IV, 542—545 (simili — forma). V, 1065 sq. longe *alio* sonitu rabie restricta minantur, *et* cum iam latrant. v. 1070 sq. longe *alio* pacto — *et* cum — baubantur. v. 1081 sq. longe *alias* alio iaciunt in tempore voces, *et* quom — certant. VI, 550: nec *minus* exultant, *et* ubi lapi' cumque viai ferratos utrimque rotarum succutit orbes. Sic Lachm. pro n. m. exultantes dupuis cumque vim cett. quae his structura orationis simillima sunt, Nec ratione fluunt alia — Et cum mollis aquae fertur natura I, 281, ea una cum aliis ex eodem genere III, 1093. II, [414 —] 420. V, 1075 [potius v. 1073—1076] (differre). II, 416, posuit Mauricius Hauptius in observationibus criticis p. 36."

ζ) Etiam sententiae ipsae hac particula copulantur, quarum initio ponitur. Sic I, 107 *et* merito. v. 258. III, 31 *Et* quoniam docui. v. 396. IV, 962: *Et* quo quisque fere studio devinctus adhaeret. v. 1129. 1208. 1254. 1263. V, 258. 629. 643. 762. 940. 962. 966. 1067: *et* catulos blande cum lingua lambere temptant. Sic Lachm. pro *at:* pergit enim iisdem canibus alios atque alios vocum sonos adscribere. paulo post versu v. 1083 recte scriptum est *Et*. v. 1287. 1297. 1300. 1310. 1326. 1354. 1382. 1405. VI, 43 *Et* quoniam docui. v. 371. 411. 536. 548. 565: *et* metuunt magni naturam credere mundi exitiale aliquod tempus clademque manere. Oblongus *te metuunt*. v. 773. 1059: *et* partim raro quia sunt cum corpore. Sic Lachm. (pro *at partim*), quod legitur in IV, 57. 918, in V, 952; *pars etiam* in II, 99.

η) *Et* — *et* invenitur I, 155. 158. III, 244 scribendum est nec magis *et* parvis *et* levibus ex elementis. IV, 491: *et* quod molle

sit *et* gelidum (Quadratus Et quod mollessit gelidum). v. 492 sq. V, 1019 sqq.: tunc *et* amicitiem coeperunt iungere aventes finitimi inter se nec laedere nec violari, *et* pueros commendarunt. v. 1114 *et* validis *et* pulchris. v. 1116 quam lubet *et* fortes *et* pulchro corpore creti. VI, 466. 500: pariterque ita crescere utrumque, *et* nubis *et* aquam.

ϑ) *et* — *etiam* dictum est V, 1268: *et* terebrare *etiam*.

ι) De *et* — *autem* v. § 10 b.

κ) *Et tamen* I, 901: *et* non est lignis *tamen* insitus ignis. v. 1252: *et* nactae post sunt *tamen* etc. II, 331. III, 267. IV, 473. 811. 1149. V, 213 (apud Macrobium in Saturn. VI, 2 *Sed tamen*). V, 476. 1096: *Et* ramosa *tamen* cett. Sic Marullus pro *ut r. t.* supra v. 768 Et tamen ipsa suo si fulgit luna nitore. v. 1125. 1177. 1421. VI, 603.

b. *Que* coniunctio α) adnectit vocem sive sententiam alteri voci sive sententiae praegressae. Sic I, 190: crescentes*que* genus servant. II, 363: oblectare animum subitam*que* avertere curam. II, 28: laqueata arquata*que* tecta. v. 439. 1115. IV, 397. V, 463 exalant*que*. VI, 350. III, 21: semper*que* innubilus aether integit. Sic Marullus; in asyndeto nulla elegantia est. IV, 351: qui cuncta foramina complet obsidit*que* vias oculorum. V, 2: pro rerum maiestate his*que* repertis. Sic ex coni. Lambinus pro: pro rerum maiestatis atque repertis. v. 14: namque Ceres fertur fruges Liber*que* liquoris cett. Oblongus *frugesque liberque*. VI, 52: haec faciunt animos humilis — depressos*que* premunt ad terram. Sic Lachm. pro *et faciunt humilis* cett. dicens: „hae coniunctiones, quae sunt *et que*, hoc modo inter se coniunctae, ut altera alteri ordinata sit, non sunt antiquae consuetudinis.“ v. 515: mittunt umorem pluvium, *stillantque*, quasi igni cera super calido tabescens multa liquescat. Sic corrector quadrati et post eum Lambinus pro *stillante*. v. 541: multaque sub tergo terrai flumina tecta volvere vi fluctus summersa*que* saxa putandumst. v. 582: speluncas inter magnas fremit ante tumultu versabunda*que* portatur. Sic verissime Itali pro *versabunda*.

β) Ad collocationem quod attinet, tenendum est *que* non semper primo vocabulo adnecti a Lucretio. Sic II, 681: denique multa vides, quibus et calor et sapor una reddita sunt cum odore, in privis plura*que* dona, ad q. l. Lachmannus addit haec

exempla: de terraque VI, 884, ex oculisque II, 70, ex altoque IV, 200, ex unoque II, 663, ex aliisque IV, 1249, ex animique voluntate II, 270, ex animoque V, 49, ab rebusque IV, 65, in caeloque V, 1188, in medioque IV, 1100, ad caelumque VI, 562, re veraque II, 48, aequo animoque III, 962 [etiam v. 939], fit utque VI, 1007 [sic Naugerius pro *fit ut qui*, recte, inquit Lachmannus. *fit ut* est pro uno vocabulo], multa facitque foris ex aedibus ut videantur IV, 273, effugere, errorem vitareque IV, 823, res ipsaque per se vociferatur II, 1050, illa huiusque VI, 1085, crescere itemque dies licet V, 680, super stellisque V, 1205, persectantes visaeque volantes IV, 1010. His exemplis adde III, 662: ipsam se*que* retro partem petere ore priorem (sic impressi cum Italis pro *sequere*). I, 187: e terraque. v. 542: *de niloque* renata forent. v. 725: ad caelumque. v. 836: in dubio*que* fuere. v. 1059: *in terraque* retro requiescere posta. IV, 1100: in medioque cett. v. 1140: *in voltuque* videt vestigia risus. V, 265: in summaque. v. 829 ex alioque. VI, 198: *in caveisque* ferarum more minantur. v. 398 in terraque. Contra praepositioni adnexum est *que* I, 37: *eque* tuo pendet etc. II, 966 inque locum IV, 1069 inque dies, quod invenitur etiam V, 706. 1105. 1307. 1370. V, 123: *inque* deum numero quae sint indigna videri. VI, 668 *perque* mare ac terras.

γ) Ad complura membra inter se coniungenda si particula *que* adhibetur, aut ultimo tantum membrorum adiungitur, aut omnibus excepto primo. Illud factum est I, 56: unde omnis natura creet res, auctet alat*que*. v. 230: mare, ingenuei fontes externa*que* — flumina. v. 598 naturam mores victum motus*que* parentum. II, 43: ornatas armis, validas, pariter*que* animatas. v. 553 sq. sextae demum notioni adnexum est *que*. III, 691 sq. per venas viscera nervos ossa*que*. V, 75. 228. 302 solem lunam stellas*que*. v. 1372: prata lacus rivos segetes vineta*que* laeta. Omnibus autem membris additum est I, 871: in lignis si flamma latet fumus*que* cinis*que*. II, 557 infidi maris insidias viris*que* dolum*que* ut vitare velint. III, 732 morbis algu*que* fame*que*. IV, 1224: maiorumque refert voltus voces*que* comas*que*. V, 852 sqq.: pabula — ut sint, — femina*que* ut maribus coniungi possit avere, mutua*que* insinuent inter se gaudia uterque. v. 1112: facies — vires*que* vigor*que*. VI, 580 sq. coniecit, ibi*que* — fremit — versabunda*que*

portatur. v. 678 cum caelo terra*que* mari*que*. v. 775 sq.: propter dissimilem naturam dissimilis*que* texturas inter sese primas*que* figuras. v. 782: quam multae sint homini res acriter infesto sensu spurcae*que* graves*que*. v. 952 permanat odor frigus*que* vapos*que* ignis. Quadratus frigus quaposque.

δ) Utrique duorum membrorum, quae sunt ἐκ παραλλήλου posita, adiungitur. III, 837 terra*que* mari*que*, quod legitur etiam V, 219. IV, 32 ultro*que* citro*que*. v. 1012 faciunt*que* geruntque. V, 1112 vires*que* vigor*que* Lachm. pro viresque vigebant. VI, 612 omnia quae maria ac terras sparguntque rigantque.

c. *Atque, ac* particulae α) connectunt inter se duas notiones similes et cognatas sive natura sua cohaerentes. I, 77: finita potestas denique cuique qua nam sit ratione *atque* alte terminus haerens. v. 83: scelerosa *atque* impia facta. v. 109 religionibus *atque* minis. v. 131: anima *atque* animi — natura. v. 163 armenta *atque* aliae pecudes. v. 181 incerto spatio *atque* alienis partibus anni. v. 229 alit *atque* auget. v. 234 in eo spatio *atque* ante acta aetate fuere. v. 254 nostrum genus *atque* ferarum. v. 337 officere *atque* obstare. v. 505: corporis *atque* loci. I, 605: aliae atque aliae. v. 813. II, 776: *alio atque alio* — colore. V, 303 ex *alio atque alio* subortu. v. 1190: *alia atque alia* — voce. v. 1367 *aliam atque aliam* culturam. I, 663 lumen — *atque* vaporem. v. 1084. II, 12 noctes *atque* dies. v. 1119 fluit *adque* recedit. v. 1128 fluere *adque* recedere. III, 28 sq. voluptas — *adque* horror. v. 703 in membra *atque* artus. IV, 888 per membra *atque* artus. III, 704 sq. disperit *atque* aliam naturam sufficit ex se, sic anima *atque* animus etc. IV, 3. 445: labier adversum nimbos *atque* ire superne. v. 809 contendere se *atque* parare. v. 934. 960. 984. 1039. 1042. 1091. 1142. 1163. 1269. 1285. V, 44 quae proelia nobis *atque* pericula etc. v. 80. 137. 140. 159. 220. 230. 238. 241. 248. v. 321 nativo *ac* mortali scripsit Bernaysius pro eo, quod in codd. est, *nativum*. v. 455. 501. 506. 516. 524. 537. 547. 555. 558. 682. 698. 726. 761. 800. 806. 902. 937. 964. 965. 1104. 1110 pecus *atque* agros. v. 1120. 1152. 1199. 1250. 1291. 1322. 1333. 1342. 1387. 1390. 1399 caput *atque* umeros. v. 1428. 1439. VI, 13. 25 cuppedinis *atque* timoris. v. 66. 134. 156. 192. 242. 259. 269. 292. 387. 447. 490. 522. 578. 595. 778. 798. 802. I, 30: per maria *ac* terras. v. 164 culta *ac* deserta.

v. 279 verrunt *ac* — raptant. v. 340 per maria *ac* terras. IV, 203 mare *ac* terras. VI, 612 maria *ac* terras. I, 348 saxis *ac* speluncis. v. 353 per truncos *ac* per ramos. v. 490 clamor it *ac* voces. v. 510: sunt igitur solida *ac* sine inani corpora prima. v. 538. 777. 1074: omnis enim locus *ac* spatium. II, 953: discutere *ac* dissolvere. IV, 200 sq. solis uti lux *ac* vapor. v. 639. 828 surarum *ac* feminum. v. 869 per membra *ac* venas. v. 873. 967. 1026. 1152: si quam petis *ac* vis. v. 1169 simula Silena *ac* saturast. V, 52. 131. 175. 238. 241: corpore nativo *ac* mortalibus esse figuris. v. 244. 467. 845. 971. 1102: cibum quoquere *ac* flammae mollire vapore. v. 1142: imperium sibi cum *ac* summatum quisque petebat. Oblongus *cum hac*. v. 1154. 1235. 1264. 1324. 1443. VI, 103: lapides *ac* tigna. v. 126 magis ac magis. v. 260. 332. 491. 668. 1180: quippe patentia cum totiens *ac* nuntia mortis lumina versarent oculorum. Sic Lachm. pro ardentia morbis lum.

β) Usurpantur hae particulae in comparatione aequitatis vel similitudinis et dissimilitudinis. I, 845 sq. pariter — atque. V, 1228. I, 848 sq. *simili* — natura *atque*. II, 1074. V, 1260 sq. simili — figura atque. V, 349 sq. nisi quod morbis aegrescimus *idem atque* illi quos a vita natura removit. II, 881: non *alia* longe ratione *adque* arida ligna explicat in flammas etc. IV, 446: tum splendida signa videntur labier adversum nimbos atque ire superne longe *aliam* in partem *ac* vera ratione feruntur. Sic Lachmannus pro *aque ratione*. V, 460: non *alia* longe ratione *ac* saepe videntur. v. 1030: non *alia* longe ratione *atque* ipsa videtur protrahere etc. VI, 306: non *alia* longe ratione *ac* etc. Etiam comparativos adiectivorum sequuntur hae particulae. III, 96 nilo *minus ac*. IV, 756: nec *minus atque* oculi.

γ) *Simul ac* dictum est III, 14.

δ) Etiam sententiae his particulis coniunguntur. I, 35. 74. 170. 172. 636. 817. 911. 1054. II, 918: *adque* animalia sint mortalibus una eademque. III, 283 sq. vigeant — *adque* aliis aliud subsit magis. v. 952 *atque* obitum lamentetur. v. 978 *Atque* ea, ni mirum etc. IV, 1069. 1107. 1124. 1141. 1157. 1230. 1260. 1262. 1271. 1273. V, 54. 90. 214. 250. 342: exisse — amnes *atque* oppida cooperuisse. Sic Antonius Marii et Marullus pro *at*. v. 451. 496. 652. 678. 709. 823. 986. 1035. 1153. 1195. 1239. 1358 sqq.: ut muliebribus id manibus concedere vellent *atque*

ipsi pariter durum sufferre laborem, *atque* opere in duro durarent membra manusque. v. 1373. VI, 35. 328. 519: *atque* tenere diu pluviae longumque morari consuerunt. Sic Lachm. pro *at retineret diu*. v. 521: *atque* aliis aliae nubes nimbique rigantes insuper — feruntur. Sic correctorum antiquissimus pro *aque*. v. 600: neu distracta suum late dispandat hiatum *adque* suis confusa velit complere ruinis. Sic Lachm. pro *idque*, dicens: „Scribendi rationem *adque* librarius oblongi numquam admisit, aliquotiens habet quadratus, in II, 881. 918. 1119. 1128. III, 29. 284.“ — VI, 1054 sq. respuit ab se *atque* per aes agitat. v. 1156: *Atque* animi prorsum tum vires totius, omne languebat corpus. Wakefieldus male *Utque*. I, 154. IV, 25. 692. 817. V, 56. 1229: non divom pacem votis adit *ac* prece quaesit. Sic Antonius Marii et Marullus pro *adita*. VI, 91. 261. 654. 689.

ε) Si complures notiones sive enunciationes inter se coniunguntur, *atque* vel *ac* ultimae tantum additur. Sic IV, 90: omnis odor, fumus, vapor, *atque* aliae res consimiles. V, 47: quidve superbia spurcitia *ac* petulantia? VI, 512.

ζ) *Atque etiam* dictum est VI, 1213.

d. Videamus nunc quam diversis modis in polysyndeto hae coniunctiones copulativae, *et, que, atque, ac* a Lucretio inter se coniungantur. III, 96 sq. manus *et* pes *atque* oculei. V, 535 sq. evanescere paulatim *et* decrescere pondus convenit, *atque* aliam naturam supter habere. v. 950 sqq. lavere — *et* — scatere *atque* erumpere. v. 1108 sqq. coeperunt — *et* — divisere *atque* dedere etc. IV, 1063—1065: fugitare — *et* — absterrere sibi *atque* — convertere *et* iacere etc. VI, 697 sqq.: hac ire fatendumst *et* penetrare maris penitus percocta in apertum *atque* efflare foras, ideo*que* extollere flammam saxa*que* subiectare *et* arenae tollere nimbos. IV, 960 sq. largior — *et* divisior inter se *ac* distractior actus. II, 447 sqq. adamantina saxa — *et* validi silices *ac* duri robora ferri, aera*que*. I, 201 sq. transire *et* — divellere — multa*que* — vincere saecla. v. 730 sanctum — *et* mirum carum*que*. v. 889: herbarum genera *et* fruges fronde*sque* videri etc. II, 699 humanum genus *et* fruges arbusta*que* laeta. v. 1106 maris *et* terrae solis*que* coortum. IV, 1182 sq. quaerat — *et* meditata diu cadat alte sumpta querella stultitiae*que* ibi se damnet. v. 1226 facies *et* corpora membra*que*. v. 1227 sq. fiunt — *et* muliebre oritur patrio de semine saeclum,

materno*que* mares existunt corpore creti. v. 1236 sq. putant *et* — conspergunt — adolent*que*. v. 1240 sq. crasso — *et* liquido — tenui*que*. V, 1011 sqq. post quam — pararunt, *et* mulier — concessit — prolem*que* ex se videre creatam. v. 1015 sqq. curavit — *et* Venus imminuit viris, pueri*que* parentum — ingenium fregere. v. 1111: pro facie cuiusque *et* viribus ingenio*que*. v. 1162 sq.: pervulgarit *et* ararum compleverit urbis suscipienda*que* curarit sollemnia sacra. v. 1297 sq.: prius est armatum in equi conscendere costas *et* moderarier hunc frenis dextra*que* vigere quam etc. v. 1375: per tumulos *et* convallis campos*que* profusa. VI, 220 sq. 404 sq.: quid undas arguit *et* liquidam molem campos*que* natantis? v. 660 sq. existit sacer ignis *et* urit corpore serpens — repit*que* per artus. v. 878: mittit *et* exolvit glaciem nodos*que* relaxat. I, 87 sqq.: cui simul infula — profusast, *et* mestum simul ante aras adstare parentem sensit, *et* hunc propter ferrum celare ministros, aspectu*que* suo lacrimas effundere civis etc. V, 1318 sqq. leae iaciebant corpora — *et* — petebant, *et* — deripiebant, deplexae*que* dabant in terram — victos. I, 866: ossibus *et* nervis sanie*que* *et* sanguine mixtim. IV, 1125 rident — *et* grandes — zmaragdi auro includuntur, teritur*que* thalassina vestis adsidue *et* Veneris sudorem — potat. V, 437 sqq. diffugere — coepere, paresque cum paribus iungi res *et* discludere mundum membra*que* dividere *et* magnas disponere partes. v. 864 corda, *et* genus omne — lanigerae*que* simul — *et* bucera saecla. VI, 2 sqq. dididerunt — *et* recreaverunt vitam leges*que* rogarunt, *et* primae dederunt solacia — vitae. IV, 732 sq. Centauros — *et* Scyllarum membra videmus, Cerbereas*que* canum facies, simulacra*que* eorum etc. V, 235 sq.: terrai corpus *et* umor aurarum*que* leves animae calidi*que* vapores. v. 1278: parro aliut succedit *et* e contemptibus exit, in*que* dies magis adpetitur floret*que* repertum laudibus *et* mirost mortalis inter honore. VI, 24 sqq. purgavit — *et* statuit — exposuit*que* — *atque* — monstravit — *et* — probavit. III, 50—54: vivunt, *et* parentant *et* — mactant — *et* — mittunt, multo*que* in rebus acerbis acrius advertunt animos ad religionem. VI, 1102: intempestivis*que* *et* solibus icta. I, 271 sqq.: venti vis — verberat — cautes ingentis*que* ruit navis *et* nubila differt, inter dum — sternit montis*que* supremos — vexat. v. 1105 sq. ruant — terra*que* se — subducat *et* — abeant. II, 355 sqq. noscit — complet*que* querellis — nemus — *et* — revisit etc. v. 1031:

palantia sidera — lunam*que* *et* solis — nitorem. IV, 124 sq. absinthia taetra, habrotoni*que* graves *et* tristia centaurea. v. 894 sq. per patefacta venit penetrat*que* foramina largus, *et* dispargitur etc. v. 916 sqq. ubi est distracta — vis animae partim*que* foras eiecta recessit *et* partim contrusa magis concessit in altum. v. 1280 sq. factis morigeris*que* modis *et* munde corpore culto. V, 202 sq. rupes vastae*que* paludes *et* mare. v. 511 ex utraque polum parti premere aëra nobis dicendum est extra*que* tenere *et* claudere utrimque. v. 519 sqq. sive quod inclusi rapidi sunt aetheris aestus, quaerentes*que* viam circum versantur *et* ignes — volvunt. VI, 232 sqq. conlaxat rare*que* facit lateramina vasis adveniens color eius, *et* insinuatus in ipsum mobiliter solvens differt primordia vini (Lachm. *et* pro *ut*). v. 478 sqq. feruntur suffundunt*que* sua caelum caligine *et* altas sufficiunt nubis. v. 573 sq.: inclinatur enim retro*que* recellit, *et* recipit prolapsa suas in pondera sedes. v. 605 sqq. ne — feratur — rerum*que* sequatur prodita summa — *et* fiat mundi confusa ruina. v. 686 sqq. hic ubi percaluit cale fecit*que* omnia circum saxa furens, qua contingit, terramque, *et* ab ollis excussit calidum flammis velocibus ignem etc. I, 770: ignis terrae*que* corpus *et* aërias auras rorem*que* liquoris. v. 862 sq.: nervorum corpora parva ossa*que* *et* omnino venas partis*que* cruoris. IV, 1079 sqq. premunt arte, faciunt*que* dolorem corporis, *et* dentes inlidunt saepe labellis, oscula*que* adfligunt. V, 1293 sqq.: processit ferreus ensis, versa*que* in obprobrium species est falcis ahenae, *et* ferro coepere solum proscindere terrae exaequata*que* sunt creperi certamina belli. VI, 456 sq.: inde haec comprendunt inter se con*que* gregantur *et* coniungendo crescunt ventis*que* feruntur. v. 538: multosque lacus multas*que* lucunas in gremio gerere *et* rupes derupta*que* saxa. v. 570 nunc quia respirant alternis in*que* gravescunt *et* quasi collecti redeunt cedunt*que* repulsi. v. 690 sqq. fert itaque ardorem longe, longe*que* favillam differt, *et* crassa volvit caligine fumum, extrudit*que* simul mirando pondere saxa. v. 883 sqq. sunt — de terra*que* necessest — corpora — consurgere *et* simul exspirare foras exiro*que* in auras. II, 342 sqq. parturiunt genus humanum mutae*que* natantes squamigerum pecudes *et* laeta armenta feraeque, *et* variae volucres. IV, 450 sqq. bina lucernarum florentia lumina flammis, bina*que* per totas aedis geminare supellex, *et* duplicis hominum facies *et* corpora bina. v. 1197 sq. armenta feraeque *et* pecudes *et* equae. V, 1289

sqq. aere solum terrae tractabant, aere*que* belli miscebant fluctus *et* vulnera vasta serebant *et* pecus atque agros adimebant. VI, 199 sqq.: mittunt, quaerentes*que* viam circum versantur, *et* ignis semina convolvunt e nubibus *atque* ita cogunt multa, rotant*que* cavis flammam fornacibus intus. v. 348: incolumis*que* venit per res *atque* integra transit multa. V, 31: Thracam Bistonias*que* plagas *atque* Ismara propter. v. 189 sq.: consuerunt concita ferri omnimodis*que* coire *atque* omnia pertemptare. Eadem leguntur v. 424 sq. IV, 1030 sqq. stravit iter*que* dedit — *ac* pedibus — docuit — *et* contemsit. V, 1323: iactabant*que* suos tauri pedibus*que* terebant, *et* latera ac ventres hauribant — *et* terram — ruebant. II, 325 sqq. fulgor ibi ad caelum se tollit, tota*que* circum aere renidescit tellus, supter*que* virum vi excitur pedibus sonitus, clamore*que* montes icti reiectant voces ad sidera mundi, *et* circum volitant. I, 340 per maria *ac* terras sublima*que* caeli. V, 41 per nemora *ac* montes magnos silvas*que* profundas. v. 92: maria *ac* terras caelum*que* tuere. v. 592 maria *ac* terras omnis caelum*que*. v. 921 herbarum genera *ac* fruges arbusta*que* laeta. v. 992 nemora *ac* montis gemitu silvas*que* replebat. v. 1011 casas — *ac* pellis ignem*que*. v. 1037 unguibus *ac* pedibus — morsu*que*. v. 1386 avia per nemora *ac* silvas saltus*que* reperta. VI, 922 fluere *ac* mitti spargi*que*. I, 17 per maria *ac* montis fluvios*que* rapacis frondiferas*que* domos avium campos*que* virentis. V, 1267 sq. levare *ac* radere tigna *et* terebrare *etiam ac* pertundere per*que* forare. I, 762 fulmina — *atque* imbris ventos*que*. IV, 1130 in pallam *atque* alideusia Cia*que* vertunt. V, 615 sqq. quo pacto — adeat *atque* — se ut vertat — luna*que* videatur. v. 788 pluma *atque* pili — saetae*que*. v. 955 nemora *atque* cavos montis silvas*que* colebant. v. 1079 accipitres *atque* ossifragae mergi*que*. IV, 1249 sq. *atque* alias alii complent magis, ex aliis*que* succipiunt aliae pondus magis in*que* gravescunt. V, 1241: Quod super est, aes *atque* aurum ferrum*que* repertumst *et* simul argenti pondus plumbi*que* potestas (sic Marullus pro *aeque aurum*). I, 1088 sqq. differrier ignis, *atque* ideo totum circum tremere aethera signis *et* solis flammam per caeli caerula pasci. V, 1399 sqq. redimire — *atque* — procedere — *et* — pellere. IV, 1189 sqq. protrahere in lucem *atque* omnis inquirere risus, *et* — praeter mittere *et* humanis concedere rebus (ultimum *et* addidit Lachmannus).

Nonnunquam aut ab initio aut in media oratione aut in

extrema duo vel plura membra ἀσυνδέτως ponuntur. Sic I, 775: ex igni terra *atque* anima procrescere *et* imbri. II, 1063: terrai maris *et* caeli generis*que* animantum. V, 431 eadem leguntur. v. 453: quae mare sidera solem lunam*que* efficerent *et* magni moenia mundi. v. 1283 sqq.: arma antiqua manus ungues dentes*que* fuerunt, *et* lapides *et* item silvarum fragmina rami, *et* flamma *atque* ignes. v. 1189 sqq.: per caelum volvi quia lux *et* luna videtur, luna, dies, *et* nox, *et* noctis signa serena, noctivagae*que* faces caeli, flammae*que* volantes, nubila, sol, imbres, nix, venti, fulmina, grando, *et* rapidi fremitus, *et* murmura magna minarum. v. 1353 insilia *ac* fusi, radii, scapi*que* sonantes. v. 1448 sq. Navigia *atque* agri culturas, moenia, leges, arma, vias, vestes, *et* cetera de genere horum. VI, 527 sqq. Cetera quae cursu crescunt cursuque creantur, *et* quae concrescunt in nubibus, omnia, prorsum omnia, nix, venti, grando, gelidae*que* pruinae, *et* vis magna geli — *et* mora quae fluvios passim refrenat. II, 1084 caelum — terram*que* *et* solem, lunam, mare, cetera quae sunt. V, 417: terram*que* *et* caelum ponti*que* profunda, solis lunai cursus.

e. *Etiam* non multum memorabile praebet. Exempla sunt IV, 1021 nonne vides *etiam*. *Etiam* omissum ab Antonio Marii et in olim impressis iam restituerat Avantius. V, 1038: *vix etiam* cum sunt dentes unguesque creati. VI, 295: est *etiam* cum vis cett. Sic corrector oblongi. Oblongus *es etiam*. Quadratus *esset iam*. VI, 786: Est *etiam* magnis Heliconis montibus arbos (v. Lachm. ad v. 749). In II, 98 (Lachm. ad VI, 1059) est *pars etiam*, praegresso *partim*. *Nunc etiam* dictum est I, 579. V, 40. 797, contra *etiam nunc* V, 884. Coniunctio *etiam quoque* reperitur III, 292: est *etiam quoque* pacati status aëris ille. V, 517. 604, et uno vocabulo interposito (*etiam* — *quoque*) V, 153. VI, 503. *Etiam atque etiam* legitur I, 295. 1049. II, 377. 1064. IV, 216. 290. 1207. V, 821. VI, 341.

f. *Quoque*. More solito collocatum est I, 375 alias *quoque* res. v. 591. 627. 881. II, 22. 184 in his illud *quoque* rebus confirmare tibi. v. 203: sic igitur debent flammae *quoque* posse per auras aëris expressae sursum succedere. Sic Marullus pro sic igitur quoque debent flamme posse. Lachm. confert I, 290: Sic igitur debent venti *quoque* flamina ferri. II, 981 ipsa *quoque*. III, 117. 758: quare dissolvi *quoque* debent posse per artus. v. 995: Sisyphus

in vita *quoque* nobis ante oculos est. IV, 259 ventus *enim quoque* etc. v. 526: corpoream vocem *quoque* enim constare fatendumst. Sic Lachmannus. Itali et impressi Corpoream quoque enim vocem. v. 892: praeterea tum rarescit *quoque* corpus. v. 1087: restingui *quoque* posse. v. 1255. 1264: id *quoque* permagni refert. V, 245. 306 non lapides *quoque* vinci cernis ab aevo. v. 531. 571. 920 nunc *quoque*. v. 1046. 1208. 1450. VI, 113. 256: niger *quoque* — nimbus. v. 145. 162 tum *quoque*. v. 170. 261. 373. 470. 513. 554. 623. 670 id *quoque* enim fit. v. 703. 756. 757. 769 quod dixi saepe *quoque* ante. Inprimis frequens est apud Lucretium coniunctio *fit quoque*, sic IV, 326. 818. 1218. VI, 116. 137. 300. 309. 443. 459. 483. 552, similiter *est quoque* v. 724. Saepe tamen Lucretius *quoque* insolito more posuit, ut non ei voci sit adnexum, quae alteri opponitur, sed alii cuipiam, et his quidem in locis. I, 594. II, 281: cuius ad arbitrium *quoque* copia materiai cogitur inter dum flecti per membra per artus. III, 349: ut videas, quoniam coniunctast causa salutis, coniunctam *quoque* naturam consistere eorum. v. 638 dispertita procul dubio *quoque* vis animai — dissicietur. v. 1055. IV, 63. 85: lintea de summo cum corpore fucum mittunt, effigias *quoque* debent mittere tenvis res quaeque. v. 811: in rebus *quoque* apertis noscere possis. V, 193. 344: exitium *quoque* terrarum caelique futurum. v. 679: consequë *quoque* iam redeunt ex ordine certo. VI, 214. 223. 317: sic igitur *quoque* res accendi fulmine debet. v. 474. 481. 577. 627. 905. De coniunctione *item quoque*, *quoque item* v. cap. III B II c *α*.

10. *Coniunctiones adversativae*. a. *At*. *α*) exprimit oppositionem contrarii vel diversi. I, 252. 307. 543. 581. 778. 828. II, 150. 157. 355. 388. 786. 910 *at* scripsit Marullus pro *aut*. III, 302. 356. 402: *at* manet in vita etc. v. 640. 730. 906. 1068. IV, 150. 414. 436: *At* maris ignaris in portu clauda videntur navigia aplustris fractis obnitier undae. Sic quadrati corrector et ceteri pro *amaris*. v. 609. 611. 641 nobis — *at* capris. v. 997. 1007. 1165. 1168. 1177. V, 18. 43. 228. 399. 543. 650. 818. 864. 871. 925: *At* genus humanum multo fuit illud in arvis durius. Sic Lachm. pro *et*, „quae coniunctio omnia pervertit. homines membris immanibus instructi nulli fuerunt: hoc enim nihil apparentium confirmat: at multo durius illud hominum genus

fuit, ut pote ex tellure dura creatum." v. 945: *At* sedare sitim fluvii fontesque vocabant. *Ad* apud Macrobium Saturn. VI, 1.— V, 994. 999. 1028. 1036. 1120. 1361: *at* specimen sationis et insitionis origo ipsa fuit — natura. v. 1379. 1427. 1436. VI, 414. 619. 804 Lachm.: „*at* coniunctio vel sola indicio esse potest poëtam hic non de alia re dicere quam de illo ipso *carbonum odore,* in quo versus duo proximi versantur." v. 967. 1171: nil adeo posses cuiquam leve tenveque membris vertere in utilitatem, *at* ventum et frigora semper. Lachm.: „Omnino male Lambinus *posset,* cum non intellegeret *ad* coniunctionem esse. *ad* coniunctio in utraque Leidensi scribitur III, 640. IV, 473. 997. V, 1427, in oblongo V, 1120. VI, 322. 414. 619. 673. 804. 967, in quadrato II, 74. 388. 1017. III, 25. 191. 198. 356. 536. 906. 1068. IV, 414. 1007."

β) *At* ponitur in apodosi, praesertim post enunciationes concessivas et conditionales, antecedentibus fere coniunctionibus *si, si non, si minus; etsi, ut* concessivo. Nonnunquam particulae *at* additur *tamen.* II, 458 sq. 532—534. III, 533—536 *quod si* forte — *at* locus ille *tamen* etc. II, 1017 si non — at. III, 406. VI, 322: *si non* accenditur igni, *at* — *tamen.* III, 170—172: *si minus* offendit vitam vis horrida teli — *at tamen* insequitur languor. II, 919: quod tamen *ut* possint, *at* coetu concilioque nil facient. IV, 473 (uti — at). III, 1018: quae tamen *etsi* absunt, *at* mens sibi, conscia factis, praemetuens adhibet cett.

γ) *At* ponitur, ut sententia antea proposita reprimatur, alia contraria obiecta. — Id fit in oratione, quae alienam affert sententiam, quasi is, qui obloquitur, adsit, et in ea, qua deliberando ac dubitando duplicem agere videmur personam, alteram iudicantis, alteram refellentis. (Verba sunt Handii Tursell. I, p. 431). III, 665. 773—775. 736.

δ) *At* ponitur in sententia contraria, quae ex opinione nostra ab adversario afferri possit, ergo si adversarii sententiam occupamus. Duobus locis I, 803 et v. 897 hoc factum est addito *inquis,* ita ut utrobique refutatio adversarii incipiat a particula *scilicet.* Uno loco, V, 175 post *at* additum est *credo: at credo,* in tenebris vita ac merore iacebat. *At* Lachmannus scripsit pro *an.* Quartus locus est VI, 673.

ε) *At contra* dictum est I, 366. 570. 1087. II, 235. 400. 713. III, 25. 191. 198. 201. IV, 95. 625. 661. 843; uno loco II, 74 *at — contra* uno vocabulo interposito.

ζ) *At nunc* ita usurpatur, ut praesentia opponantur iis, quae non esse debeant, antecedente sumptione ficti. I, 169. 244. 340. 561. 992.

b. *Autem* fere post primam notionem enunciationis ponitur, sic IV, 312. 551. 1058: hinc *autem*st momen amoris. VI, 323. nonnunquam tertium locum occupat, sic V, 22. VI, 408, quartum adeo IV, 969 nos agere hoc *autem*. Coniungitur cum particula copulativa *et* I, 1010: *et* quod inane *autem* est finiri corpore cogit, cf. Hand. Tursell. I, p. 583. De *neque autem* v. § 8.

c. *Sed* simpliciter ex adverso ponit aliam sententiam alii, sic I, 320. IV, 1063. V, 171. 264. 982. VI, 517. Exaggeratur sententia, quae in superioribus prolata est, coniunctione *sed* II, 7 Suave — suave etiam — *sed* nil dulcius est etc. Saepius contra ea, quae in superioribus dicta sunt, coërcentur et limitantur quasi hac particula. Sic I, 877. IV, 1084. V, 339. 532. 826. VI, 448. Idem fit praegressa negatione adeo ut nonnunquam prior sententia prorsus tollatur. Sic I, 69. 98 (non — sed). v. 123. 148. 166. 248. 1084: *non* omnia corpora fingunt in medium niti, *sed* terrarum atque liquoris. II, 4 *non* quia — *sed* quia. Similiter VI, 73 *non* quo — *sed* quia. II, 512: quae quoniam *non* sunt, *sed* rebus reddita certa finis utrimque tenet summam. v. 791. V, 62. 548. 955. 974. 1025. 1203. VI, 41 non — sed. v. 755. IV, 1074 sed potius. IV, 986: non — solum sed vero. Coniungitur etiam cum *tamen*, ut fiat *sed tamen*, quod legitur I, 833. II, 541. 907. III, 261. 553: *sed tamen* in parvo lincuntur tempore tabi. Lachm.: „In his qui *Sed tamen* ferre nolunt imperiti sunt: nam tamen in parvo tempore est fere in tempore quamvis parvo.“ IV, 689. V, 104. Compluribus vocabulis interpositis I, 140: *sed* tua me virtus *tamen* etc.

d. *Tamen* ex adverso ponitur sententiae concessivae, quae exprimitur particulis *si, nisi, quamquam, quamvis, cum*. Saepissime enunciatio, quae antecedit, elata est quidem sine his particulis, sed semper tamen sententia concessiva ex ea erui potest. Nonnunquam in unam notionem coniungitur cum particulis *etsi, si, cum, dum* non mutata significatione.

α) *si* — *tamen* I, 578. II, 673. III, 842—845 *si* — nil *tamen* est ad nos. v. 946 sq. IV, 502. 1061 *si* — presto simulacra *tamen* sunt. V, 196 (quod si — tamen).

β) *sin* — *tamen* III, 760 sq.

γ) *etsi* — *tamen* V, 1156 sq.

δ) *nisi* — *tamen* VI, 591.

ε) *quamquam* — *tamen* VI, 82. Memorabilis est locus I, 734—740, ubi antecedit *tamen*, sequitur deinde enunciatio concessiva per *quamquam* elata, denique post eam *tamen* repetitur.

ζ) *quamvis* — *tamen* I, 347. 388. 399. 621. II, 178. III, 308 sq. 705 sq. IV, 428.

η) *cum* — *tamen* I, 726: quae *cum* magna modis multis miranda videtur — nil *tamen* hoc habuisse viro praeclarius — videtur. II, 310.

ϑ) Sententia antecedens per se habet vim concessivam. I, 267. 302. 498. 703. 880. II, 348 et 908 et VI, 613 post imperativum, qui vim habet concessivam. II, 371: postremo quodvis frumentum non *tamen* omne quique suo genere inter se simile esse videbis. II, 544. III, 593. 1091 (licet — condere — *tamen*). VI, 620 sqq. licet quamvis — delibet ab aequore partem largiter in tanto spatio *tamen* auferet undis. IV, 329. 635. 988 (videbis — cum iacebunt, in somnis sudare *tamen* etc.). v. 991. 1188: ne quiquam, quoniam tu animo *tamen* omnia possis protrahere in lucem. v. 1285. V, 531. 918. 922. VI, 454. 532. 680. 704. Interdum enunciatio participialis solvi potest per particulam concessivam, sic II, 264 abl. absolutus. II, 890 una *mixta tamen* nequeunt etc. VI, 301 vis *missa* sine igni igniscat *tamen* etc.

ι) I, 120 coniunctim dicitur *etsi* praeterea *tamen* esse Acherusia templa Ennius — exponit.

κ) *si tamen* I, 682. V, 83. VI, 59.

λ) *cum tamen* II, 29. 71. VI, 140. 678, inverso ordine *tamen cum* V, 479. 518: est — uti possit — *tamen cum* lucida signa ferantur. v. 1088 muta *tamen cum* sint.

μ) *dum* — *tamen* V, 1429 *dum* plebeia *tamen* sit, quae etc.

ν) Ad collocationem quod attinet, plerumque secundum locum obtinet, et his quidem in locis: I, 302 *(quae tamen)*. v. 880 *(quod tamen)*. v. 347. 703. 726. 734. 740. II, 178. 310. 348. 544. 908. III, 845. 947. IV, 329. 428. 635. V, 196. 918.

922. 1088. 1157. VI, 301. 454. 532. 680. Ab initio orationis positum est I, 578. 621. II, 673. 890. III, 308. 706. IV, 502. V, 479. 518. VI, 591. 613. Tertio loco I, 388. III, 593. 1091. IV, 991. 1061. VI, 704. Quarto I, 267. 498. II, 264. IV, 988. 1188. V, 531. Quinto denique I, 399. IV, 1285. VI, 622.

o) De compositionibus *nec tamen, et tamen, at tamen, sed tamen, verum tamen* vide in his particulis.

e. *Verum* I, 402: multaque — possum — commemorando — fidem conradere nostris. *verum* animo satis haec vestigia — sunt. v. 684. 822. II, 1018. III, 152. IV, 241. 677. V, 330. Saepe ponitur praegressa negatione. Sic I, 895 (non — verum). v. 902. III, 99. IV, 741. VI, 704. III, 609 sq. nec — verum. IV, 267. VI, 100. 710: neque — *verum* aliquid genere esse ex hoc quod contigit ei scimus. Sic Marullus pro *utrum*. IV, 73 sq. non solum — verum. *Verum tamen* in apodosi positum est II, 695 sqq.: sic aliis in rebus item communia multa multarum rerum cum sint primordia, *verum* dissimili *tamen* inter se consistere summa possunt.

11. *Coniunctiones disiunctivae.* a. *Aut.* α) Per duplex *aut* — *aut* necessitas absolutae disiunctionis exprimitur et aequa est oppositionis ratio. (Verba sunt Handii in Tursell. I, p. 531). I, 381 sq. II, 84 sq. V, 215 sq. 651—654. 658—660. VI, 105 sq. 579.

β) Eodem modo ter positum est *aut* I, 440 sqq. IV, 1135—1139. 1245 sq.: *aut* non tam prolixo provolat ictu *aut* penetrare locos aeque nequit *aut* penetratum aegre admiscetur muliebri semine semen. V, 682—701. 858.

γ) Quae in *aut* — *aut* aequa ratio conspicitur, in *aut* semel posito iniqua est (Hand. p. 535). I, 222: quae res diverberet ictu *aut* intus penetret. v. 228. 240 minus *aut* magis indupedita. V, 572 plus *aut* minus. II, 436 sq.: quae in corpore natast *aut* iuvat egrediens genitalis per Veneris res. v. 782. III, 551: manus *aut* oculus nares*ve* seorsum. Sic Lachm. pro *atque*. sic infra v. 616 in capite *aut* pedibus manibus*ve*. IV, 327: quinque etiam *aut* sex ut fieri simulacra suërint. *Aut* addidit Lachmannus. Sic v. 577 sex etiam *aut* septem. v. 1024. 1072. 1152: nisi — praeter mittas animi vitia — *aut* quae corpori' sunt eius, si quam petis ac

vis. Sic Lachm. pro *utque*. V, 515. 892. 913. 1026. 1061 metus *aut* dolor. v. 1068. 1071 cum deserti baubantur in aedibus, *aut* cum plorantis fugiunt summisso corpore plagas. v. 1159. 1331. VI, 87. 106. 114. 162 lapis *aut* ferrum. v. 191. 281: inde ubi percaluit gravida, *aut* vis ignis et acer impetus incessit cett. Sic Lachm. pro i. u. p. gravis ventivis igni impetus incessit. v. 383. 514. 657. 746. 897: quo cum conveniunt *aut* in taedai corpore adhaerent. *Aut* prima manu non habet oblongus.

δ) Hoc usu potest etiam secundum et tertium *aut* subiungi. II, 437 sq., v. Pollium Philol. XXVI, p. 316, ubi tria membra subiecta sunt alteri *vel*. V, 135 in capite *aut* umeris *aut* imis calcibus esse. v. 142 sq.: putribus in glebis terrarum *aut* solis in igni *aut* in aqua durare *aut* altis aetheris oris.

ε) Utraque forma, et duplicata et simplex, assumit ad sensum magis declarandum particulam *etiam*, diciturque *aut etiam*. — Lucretius usurpat *aut etiam* in transitu ad aliam argumentationem antecedentibus oppositam. Sic Handius p. 555, qui affert IV, 935: proptereaque fere res omnes *aut* corio sunt *aut etiam* conchis *aut* callo *aut* cortice tectae, item I, 1012: ipsa modum porro sibi rerum summa parare ne possit, natura tenet quae etc. — *Aut etiam* alterutrum, nisi terminet, alterum eorum etc. Vide de hoc versu Lachmannum. Adde V, 352 sqq. aut — aut — aut etiam. VI, 1197 sq.: octavoque — lumine solis *aut etiam* nona reddebant lampade vitam. Sic correctores veteres pro *aui*.

b. *Vel*. *Vel* — *vel* I, 834: augmine *vel* grandi *vel* parvo denique. II, 435 sq. Quater positum est V, 963—965. Simplex *vel* reperitur V, 595. 766. Intensivam habet significationem III, 353: *vel* manifestas res contra verasque repugnat. V, 383. 621 *vel* cum primis. De compositione *vel uti* v. cap. III B II c α.

c. *Ve*. *Ve* — *ve* positum est IV, 297 pilae*ve* trabi*ve*. Simplex *ve*, quo notio quaedam adiungitur alii notioni praegressae, his locis: I, 56 sq. unde omnis natura creet res — quo*ve* eadem rursum natura perempta resolvat. Seneca in ep. XCV hunc versum afferens Quo*que* eadem rursus. v. 410: quod si pigraris paulum*ve* abscesseris ab re. v. 709: umorem qui cumque putarunt fingere res ipsum per se, terram*ve* creare omnia. II, 1097 sqq. quis (potis est) — ignibus aetheriis terras suffire — omnibus in*ve* locis esse omni tempore presto. III, 34 et v. 769 quo*ve* modo, item

V, 71, ubi Nonius p. 415, 31 habet *Quoque*. III, 730: at neque cur faciant ipsae quare*ve* laborent dicere suppeditat. v. 772. 872 flammis — malis*ve* ferarum. v. 1085 sq. in dubiost fortunam quam vehat aetas, quid*ve* ferat nobis casus qui*ve* exitus instet. IV, 28. 488: an confutabunt nares oculi*ve* revincent? v. 491 fervens*ve*. v. 616. 634. 1139. V, 3 quis*ve*. v. 28. v. 47 quid*ve*, item VI, 29. V, 168. 174. 184. 776. 985: spumigeri suis adventu validi*ve* leonis. Sic Lachm. pro validi*que*. in IV, 1016 pantherae morsu saevi*ve* leonis. VI, 114: suspensam vestem chartas*ve* volantes. Sic Marullus pro chartas*que*. v. 386. 533: quo pacto fiant qua re*ve* creentur. v. 813: nonne vides audis*ve*. Sic optime Itali pro *audire*.

12. *Coniunctiones causales*. a. *Enim* plerumque secundo loco enunciationis ponitur, sic I, 112: ignoratur *enim*. v. 232. 241: tactus *enim* leti cett. v. 304. 422. 641. 696. 1074. III, 6: quid *enim* contendat hirundo cycnis. v. 262: inter *enim* cursant primordia principiorum motibus inter se. Similiter VI, 332: inter *enim* fugit ac penetrat per rara viarum. III, 702: dispertitur *enim* per caulas. v. 802: quid *enim* diversius esse putandumst cett. IV, 145. 189. 671. 692. 748. 1068. 1229. 1272. V, 13. 148. 152. 165. 177. 269 percolatur *enim* virus. v. 275. 396. 407. 625. 717. 806. 820. 828. 963. 990. 1015. 1033. 1115. 1152. 1211. 1338. 1398. 1426. VI, 158. 189: contemplator *enim*. v. 222. 228. 360. 438. 481. 485. 542. 573. 635. 658. 685. Haud raro tamen etiam tertio vel posteriore loco. Sic I, 219: nulla vi foret usus *enim*. v. 680: nil referret *enim*. v. 699: quo referemus *enim?* v. 704: aequa videtur *enim* dementia dicere utrumque. v. 935 id quoque *enim*, item VI, 113. IV, 274 is quoque *enim*. v. 526: corpoream vocem quoque *enim* constare fatendum. VI, 116 fit quoque *enim*. v. 670 id quoque *enim* fit. II, 454: nec retinetur *enim* etc. v. 1147: omnia debet *enim* cibus integrare novando. v. 1153: haud opinor, *enim*, mortalia saecla superne aurea de caelo demisit funis in arva. III, 876: non, ut opinor, *enim* dat etc. v. 235: rara quod eius *enim* constat natura. v. 354: quid sit *enim* corpus sentire quid adferet umquam. v. 560: nec sine corpore *enim* cett. v. 756: quod mutatur *enim* dissolvitur, interit ergo. v. 790: quid si posset *enim?* cf. Lachm. V, 134: quid si posset *enim?* IV, 507: non modo *enim* ratio etc. V, 24. 669 multa videmus *enim*. Eadem leguntur

v. 849 et v. 1094. 977: a parvis quod *enim* consuerant etc. v. 1148. 1156: etsi fallit *enim* etc. VI, 368. 701: in summo sunt vertice *enim* crateres. Sic Turnebus in adversariis XXII, 19. VI, 1277: nec iam religio divom nec numina magni pendebantur *enim*. *Quippe* — *enim* uno vocabulo interposito dictum est VI, 617: *quippe* videmus *enim* et v. 1020.

b. *Etenim* ab initio orationis positum est IV, 1076. VI, 133. 207: *etenim* cum sunt umore sine ullo cett. Reliquis locis secundo loco. Frequens est apud Lucretium coniunctio *quippe etenim*, sic I, 104. II, 547. 792. 1133. III, 440. 800: *quippe etenim* mortale aeterno iungere etc. IV, 728. 860. 901. V, 126. 240. 449. 1062. 1169. VI, 271. 938. 1235. Praeterea reperitur *etenim* III, 288: est *etenim* calor ille animo (sic recte Faber pro *etiam*). V, 632: flaccidiore *etenim* quanto iam turbine fertur cett. Sic Lachm. pro *etiam*, ne sit asyndeton. VI, 912.

c. *Nam* nihil memorabile praebet. Restitutum id est IV, 11: *Nam* vel uti pueris absinthia cett. *Ac veluti* Quintilianus, Nonius, Hieronymus, fortasse errore memoriae, quoniam illae particulae fere coniungi solent. V, 884: *nam* saepe etiam nunc — quaerat. *Nam* quadratus: oblongo et olim impressis abest. Pronomini interrogativo adnexum est *nam* I, 77 qua *nam* sit ratione. *Quia nam* pro *quoniam* scripsit Lachmannus I, 599, quem vide.

13. *Coniunctiones conclusivae*. a. *Ergo* ab initio orationis positum est I, 72. 364. 538. 619. II, 20. III, 455. IV, 886: *ergo* animus cum sese ita commovet etc. V, 1087. 1136. 1186. 1430. VI, 180. Postpositum est I, 964. IV, 806. VI, 1080: quid *ergo?* v. 1245: optimus hoc leti genus *ergo* quisque subibat, de quo loco vide Hand. Tursell. II, p. 448. De *ergo* in apodosi post *quoniam* v. § 1.

b. *Igitur* uno loco Lucretiano ab initio enunciationis positum est, III, 199, reliquis locis aut secundum aut tertium aut quartum locum occupat. I, 146: Hunc *igitur* terrorem — necessest — discutiant. v. 205. 248: haud *igitur* redit ad nilum res ulla. v. 262: haud *igitur* penitus pereunt. v. 277. 290. 309. 319. 328. 368. 381. 419: omnis, ut est, *igitur* per se natura duabus consistit in rebus. v. 510. 518. 548: sunt *igitur* solida primordia simplicitate. v. 574. 609. 675. 907. 958. 1002. 1081. II, 59.

203 Sic *igitur* etc. v. 916. III, 128 est *igitur* etc. v. 434. 506. 633: Haud *igitur* per se possunt sentire neque esse, scil. animae. v. 664. IV, 204: quid quae sunt *igitur* iam prima fronte parata? v. 842 haud *igitur*. v. 851. 865. 896. 1052 sic *igitur*. v. 1155. V, 49: haec *igitur* qui cuncta subegerit — nonne decebit etc. v. 273 nunc *igitur*. v. 279. 302. 373. 480. 495. 834. 1172. 1423. VI, 24. 39. 211. 262. 269. 317. 333. 362. 489. 543. 575. 665. 861 quae ratiost *igitur?* v. 596. 843. 895. 905. 1053 cogitur offensare *igitur*. Hand. Tursell. III, 185: „Quemadmodum *igitur* in apodosi usurpatur praemissa sententia conditionali, ita contrahitur oratio, et participio praecedente ponitur particula ad ipsum illud participium referenda. Lucret. II, 676 sqq.: cetera consimili mentis ratione *peragrans* invenies *igitur* multarum semina rerum corpore celare et varias cohibere figuras."

c. *Itaque* nunquam a Lucretio ab initio sententiae ponitur, sed aut secundo aut tertio aut quarto, semel (II, 569) adeo quinto loco. II, 600 saepe *itaque*, item III, 106. V, 1392. III, 629. 732. IV, 705 errant saepe canes *itaque*. v. 732 Centauros *itaque*. v. 978. V, 1141: Res *itaque* ad summam faecem turbasque redibat. v. 1392. VI, 690 fert *itaque* ardorem longe. Sic Lachm. pro *fert itque*.

14. *Particulae interrogativae*. a. *Ne* interrogativum. I, 907 iam*ne* vides igitur cett. V, 561 iam*ne* vides. IV, 785: omnia sub verbo*ne* creat natura —? IV, 206 Lachmannus scripsit Quo*ne* vides citius debere et longius ire cett. „*Quone citius eunt*, inquit, rectissime dictum est, ut nihil opus sit *Nonne* scribere cum correctore quadrati et Marullo: quod in oblongo solo, ante quam is corrigeretur, fuit *Quo neque*." IV, 1257 sqq. magni refert — crassa*ne* conveniant liquidis scribendum est cum Munrone pro *crassaque*.

b. *An* α) ponitur in enunciatione disiunctiva dubitationem vel interrogationem continente, sive ea est recta sive obliqua. In priore membro aut ponitur *utrum*, ut I, 956 sq. 971—973, cui simile est, si V, 1213 sqq. particulae *an* antecedit membrum ecquae sit finis, aut nihil ponitur. Sic I, 113 sqq. ignoratur enim quae sit natura animai, nata sit, *an* contra nascentibus insinuetur, et simul intereat nobiscum morte dirempta, *an* tenebras Orci visat vastasque lacunas, *an* pecudes alias divinitus insinuet se. v. 853:

nam quid in oppressu valido durabit eorum, ut mortem effugiat, leti sub dentibus ipsis? Ignis, *an* umor, *an* aura? quid horum? sanguen, *an* ossa? (sic Lambinus). Si alterum membrum est negans, ponitur *necne*. IV, 381 sqq.: eadem vero sint lumina *necne*, umbraque quae fuit hic eadem nunc transeat illuc, *an potius* fiat paulo quod diximus ante, hoc animi demum ratio discernere debet. I, 954: nunc age, summai quaedam sit finis, *necne* sit, evolvamus. In recta adeo interrogatione positum est *necne* III, 713: Semina praeterea linquontur, *necne*, animai corpore in exanimo?

β) Sed ponitur *an* etiam in simplici dubitatione vel interrogatione, primo membro disiunctionis omisso, de qua re vide Hand. I, p. 304 sqq. 341 sqq. Sic IV, 469 sq.: Denique nil sciri siquis putat, id quoque nescit *an* sciri possit. v. 794.

γ) Antecedit nonnunquam alia interrogatio, qua, quid vel cur aliqua res sit quaeritur. Tunc posito *an* adiicitur per coniecturam aliena et contraria sententia (sic Handius p. 352). III, 772 sq.: *quid*ve foras sibi vult membris exire senectis? *an* metuit conclusa manere in corpore putri — ? IV, 482 sqq.: quid maiore fide porro quam sensus haberi debet? *an* ab sensu falso ratio orta valebit dicere eos contra, quae tota ab sensibus orta est? VI, 396 sq. 400 sqq. 410 sqq. ubique antecedunt interrogationes per *cur* formatae.

δ) Possunt plures interrogationes aequales coniungi, per quas oratio uno tramite producitur. In iis quum nulla insit oppositio, *an* plus semel ponitur, tamquam ἀσυνδέτως (Hand. p. 355). IV, 486 sqq.: *an* poterunt oculos aures reprehendere, *an* aures tactus? *an* hunc porro tactum sapor arguet oris, *an* confutabunt nares oculive revincent?

ε) *Anne* legitur IV, 781.

15. Haec hactenus de iis coniunctionibus, quae in enunciationibus primariis ponuntur. Ex iis, quae in secundariis usurpantur, spectemus primum temporales.

a. *Donec*. I, 222: *donec* vis obiit. v. 900. II, 276. 949. 1130. III, 656. IV, 431. 996. V, 176. 178. 687. 877. 1357. 1457. VI, 120. 203. 458: usque adeo donec. v. 1015. Forma *donique* reperitur II, 1116. V, 708 (sic quadratus hic et alibi et paulo post v. 723 uterque). v. 997.

b. *Dum* I, 659 ardua *dum* metuunt, amittunt vera viai. VI, 1167: (posses — tueri) corpus, ut est per membra sacer *dum* diditur

ignis. L. „Corrector oblongi *cum* diditur. *dum* servandum erat: ut est sacer ignis, *dum* per membra diditur."

c. *Quom*. II, 929 terram tempestivos *quom* (sic Lambinus) putor cepit ob imbris. III, 1068, v. Lachm. V, 1082 oblongus *quom*, eiusdem corrector *cum*, quadratus *quo in*. VI, 302 *cum* pro *dum* Lachm., quem vide.

d. A *cum* formatum est *cumque*, de cuius significatione vide Hand. Tursell. II, 173. Coniungitur autem semper cum relativis, a quibus per tmesin saepe dirimitur. Per se enim, non relatum ad relativum quamquam poni posse censuit Handius p. 374, tamen recte hanc sententiam reiecit Lachmannus ad V, 311, afferens locum II, 721, ubi pro ita cumque necessest — constare recte scripsit Marullus *quamque*. Restat unus locus II, 114: contemplator enim, *cum* solis lumina *cumque* inserti fundunt radii per opaca domorum, ubi tamen *cumque* simpliciter pro *et cum* positum est. Alia afferam exempla particulae. I, 177: *quod cumque* creatur. v. 225: *quae cumque* vetustate amovet aetas. v. 262: haud igitur penitus pereunt *quae cumque* videntur. v. 322 *quae cumque* dies — rebus — tribuit. v. 325: nec porro *quae cumque* aevo macieque senescunt. v. 440: praeterea per se *quod cumque* erit, aut faciet quid cett. v. 507: qua cumque. v. 508: *qua* porro *cumque* tenet se. v. 1076: motus *qua cumque* feruntur. v. 1111: nam *qua cumque* prius de parti corpora desse constitues. II, 21: pauca videmus esse opus omnino, *quae* demant *cumque* dolorem. v. 404: *quae* amara atque aspera *cumque* videntur. v. 461. 865: Nunc ea *quae* sentire videmus *cumque* necessest ex insensilibus tamen omnia confiteare principiis constare. III, 27 quae cumque, item IV, 438. V, 426. 857. III, 550 alii sensus *qui* vitam *cumque* gubernant. IV, 1083: *quod cumque* est. v. 1230: *quod cumque* creatur. V, 275: *quod cumque* fluit de rebus. v. 289: terraque inumbratur *qua* nimbi *cumque* feruntur. v. 903: quod cumque. v. 1252 *qua cumque* e causa. VI, 84: sunt tempestates et fulmina clara canenda, [quid faciant et *qua* de causa *cumque* ferantur]. v. 500 aquam, *quae cumque* in nubibus extat. v. 738 Averna tibi *quae* sint loca *cumque* — expediam. v. 959 *quae* iaciuntur corpora *cumque* ab rebus. v. 1033 *qui* post est *cumque* locatus.

16. Coniunctio comparativa *ceu* invenitur III, 456. IV, 56 robora *ceu* fumum mittunt. V, 1131. Coniungitur etiam cum *si*,

IV, 617 sqq.: sucum sentimus in ore, cibum cum mandendo exprimimus, *ceu* plenam spongiam aquai *si*quis forte manu premere ac siccare coëpit. VI, 160 sqq. fulgit item, nubes ignis cum semina multa excussere suo concursu; *ceu* lapidem *si* percutiat lapis aut ferrum.

17. *Coniunctiones causales.* a. *Quia* I, 169. 203. 221. 244. 373. II, 3. 4. 393. III, 365: neque enim, *quia* cernimus ipsi, ostia suscipiunt ullum reclusa laborem (sic Lachm. pro *qua*). v. 492: ni mirum, *quia* vis morbi — turbat, v. Lachm.: „horum pars in proximis ita repetitur, Exprimitur porro gemitus, quia — et Desipientia fit, quia. IV, 370. 1081: *quia* non est pura voluptas. v. 1242. 1266. V, 352. 357. 599: ex omni mundo *quia* sic elementa vaporis undique conveniunt. *qua* olim impressi et Marullus. v. 636. 654 Aut quia. Quadratus Autque via. v. 660. 682. 696. 701. 826. 1189. 1351. 1432. VI, 73 non quo — sed quia. v. 232. 311. 349. 353. 448. 570. 662: ni mirum, *quia* sunt multarum semina rerum. Sic corrector oblongi pro *qui*. v. 741. 841. 883. 898: *quia* multa quoque in se semina habent ignis. Sic recte Marullus pro *qui*. v. 909. *propterea quia* invenitur II, 72. IV, 1220. V, 658. 920. VI, 97. 462.

b. *Quoniam.* I, 4: per te *quoniam* genus omne animantum concipitur. v. 21 *quoniam* — gubernas. v. 32. 111. 208. 265: *quoniam* docui. v. 303. 339. 345. 362. 525. 562. 569. 581. 584. 599. 607. 623. 626. 1020. 1083. II, 37. 83. 92. 378. 790. 795. 808. 963. III, 31. 203. 548. IV, 470: id quoque nescit an sciri possit, *quoniam* nil scire fatetur. Sic quadratus. v. 498. 752. 933. 1110. 1133. 1188. 1244. V, 138. 235. 258. 388. 573. 772. 796. 822. 846. 1131. 1363. VI, 43. 377. 625. 631. 932.

c. *Quippe* α) solum positum I, 151: *quippe* ita formido mortalis continet omnis. v. 167. 775. II, 871. 983. III, 190. IV, 530. 664. 771. 925. 987. V, 899. VI, 546. 910. β) De coniunctionibus *quippe — enim* et *quippe etenim* v. § 12 a et b. γ) Coniungitur cum pronomine relativo *qui* III, 1062 (quippe — qui), saepius cum adverbio relativo *ubi*. I, 182: *quippe ubi* nulla forent aeterno corpore. v. 617: *quippe ubi* dimidiae partis pars semper habebit dimidiam partem. v. 990: *quippe ubi* materies omnis cumulata iaceret. IV, 434. V, 1158. δ) *quippe — cum* legitur VI, 1180.

18. *Coniunctiones conditionales.* a. *Si.* Conditionali enunciationi alia enunciatio conditionalis subiuncta est I, 968—970. I, 1057 enunciatio ipsum *si* quicquam in se sistere credis apta est ex *dicunt,* v. Lachm., qui comparat IV, 364: Umbra videtur item nobis in sole moveri et vestigia nostra sequi gestumque imitari; aëra *si credis* privatum lumine posse indugredi motus hominum gestumque sequentem. III, 210: *si* possit conglomerari. v. 861: misere *si* forte aegreque futurumst (sic Lachm. pro *miserest*). v. 910: ad somnum *si* res redit. IV, 514: normaque *si* fallax rectis regionibus exit. v. 1009. 1061: nam *si* abest. v. 1152: *si* quam petis ac vis. v. 1170: cetera de genere hoc longum est *si* dicere coner. V, 195: Quod *si* iam rerum ignorem primordia quae sint. Sic Marullus pro *quod iam.* In II, 177 Nam quamvis. V, 881: potestas hinc illinc partis *ut si* par esse potissit. Sic Lachm. pro par vis ut non sit pars esse potissit. VI, 375: nec mirumst, in eo *si* tempore plurima fiunt fulmina. Sic corrector quadrati pro nec mirumst in eos tempore.

b. *Sin* I, 437. 770. III, 717. 760 Marullus *sin* pro *sic.*

c. *Si non* I, 176. 203. 342. 515. II, 24. 40: *si non forte* . . . cum videas . . tum . . effugiunt. III, 746. 781: si non forte etc. v. 946 si — non = etiamsi non. IV, 500. 812: *si non* advertas animum. v. 1070: *si non* prima novis conturbes volnera plagis. v. 1199: nec ratione alia volucres — maribus subsidere possunt, *si non* ipsa, quod illorum subat, ardet abundans natura. V, 38: *sei non* victa forent. v. 186. 210. 1046: *si non* alii quoque vocibus usi inter se fuerant. VI, 268. 321: prius in cursu *si non* accenditur igni. Sic Itali pro *in cursus non.*

d. *Nisi* I, 239 *nisi* materies aeterna teneret. v. 264: nec ullam rem gigni patitur, *nisi* morte adiuta aliena. v. 304 tangere enim et tangi, *nisi* corpus, nulla potest res. v. 615. 690: neque ullam rem — constare *nisi* ignem. v. 805. 809. II, 389. 936: nec quicquam commutari *nisi* conciliatum. Sic scribendum cum Goebelio qu. Lucr. p. 15. III, 950: quid respondemus, *nisi* iustam intendere litem naturam. sic Marullus pro *si.* supra v. 771 oblongus si erit consors pro *nisi.* IV, 236. 802. 1205. V, 43. 276. 349: nec ratione alia mortales esse videmur, inter nos *nisi* quod . . . . aegrescimus. v. 552. 560: quid potis est *nisi* vis animi. v. 1447. VI, 68. 264. 941: nil esse in promptu *nisi* mixtum corpus inani.

Sic corrector oblongi pro nihil esse in promptum si corpus mixtum inani.

e. *Ni* I, 379: *ni* spatium dederint latices? III, 286: ut quiddam fieri videatur ab omnibus unum, *ni* calor ac ventus seorsum seorsumque potestas aëris interemant sensum. V, 207. 293.

f. *Nive* II, 734: *nive* alium quemvis, quo sunt inbuta colore, propterea gerere hunc credas, quod cett., v. Lachm.

g. *Quasi.* α) coniungitur cum verbo finito, et quidem cum coniunctivo, ut positum sit pro *quam si, ut si.* IV, 995: fugae *quasi* dedita cernant. v. 1016 sq. V, 729 *proinde quasi* id fieri nequeat quod pugnat uterque. VI, 434. 516 sq. *quasi* — cera liquescat. v. 971: effluat ambrosiae *quasi* vere et nectari' linctus.

β) Ponitur in contracta enunciatione relatum ad unam notionem. I, 947 = IV, 22. I, 1085: et *quasi* terreno quae corpore contineantur. II, 69. 79. 135. 152: aërias *quasi* dum diverberet undas. v. 291: et devincta (sic Briegerus Philol. XXIV, 3, p. 439) *quasi* cogatur ferre patique. III, 131. 595. IV, 190. 989. 1022: *quasi* mentibu' capti. v. 1035: *quasi* transactis omnibu' rebu'. V, 287. 299. 360. 496. 665. 710. 778. VI, 22. 142. 282. 344. 445. 482. 493. 571.

γ) Hinc fit, ut obscurata significatione coniunctionis *si* plane pro *ut* positum videatur. Duobus locis respondet ei *item* adverbium. III, 493: agens animam spumat, *quasi* in aequore salso ventorum validis fervescunt viribus undae. V, 549: certaque pars eius, *quasi* nobis membra, videntur. VI, 877: *quasi* saepe gelum — mittit. v. 1032: trudit et inpellit, *quasi* navem velaque ventus. II, 453: namque papaveris haustus *item*st facilis *quasi* aquarum. IV, 161—163 sibi respondent *quasi* — *sic* — *item.*

δ) *quasi si* dictum est IV, 1014: *quasi si* iugulentur ibidem.

h. In disiunctione ponitur *sive, seu.* α) *Sive* vel *seu* bis vel saepius si ponitur, componuntur membra aequalia, quod fit, ubi dubitatur, quid inter complura, quae fieri possunt, verum sit. I, 977—979 sive — sive. III, 251: *sive* voluptas est *sive* est contrarius ardor. v. 521 sq.: ergo animus *sive* aegrescit, mortalia signa mittit, uti docui, *seu* flectitur a medicina. IV, 1053 sq. *sive* puer membris muliebribus hunc iaculatur *seu* mulier toto iactans e corpore amorem. v. 1232: *sive* virum suboles *sive*st muliebris origo. V, 519—523 *sive quod* — *sive* aliunde fluens — aër versat agens

ignis; *sive* ipsi serpere possunt. v. 575 sq. sive — sive. v. 1244 sqq. seu — sive — sive — sive. VI, 1018 sive — sive.

β) Semel si ponitur, eadem ratio intercedere potest inter duo membra, atque antea, ubi in priore membro *sive* omissum esse dicere potes, sed saepius membra non sunt aequalia et corrigit quasi *sive* notionem antea prolatam. Hoc si fit, nonnunquam adduntur *potius, adeo potius, etiam potius.* I, 861: *sive* cibos omnis commixto corpore dicent esse. v. 955: quod inane repertumst *seu* locus ac spatium. VI, 1003. III, 133. 554 sqq.: sic animus per se non quit sine corpore et ipso esse homine, — *sive* aliud quid vis *potius* coniunctius ei fingere. I, 1019: *sive adeo potius* numquam concreta creasset ullam rem. IV, 356: sive etiam potius.

Index.

A.

A, ab p. 52—55.
Abhinc 11.
Ablativus absol. 13. Abl. cum *insuper* 158. cum *intus* ib.
Abnuere cum acc. c. inf. 131.
Aborisci 121.
Absterrere ne 146.
Abstracta pro concretis 1. in plurali 2 sq.
Abundare c. abl. 15.
Abuti c. abl. 21.
Accedit uti 143.
Accus. graecus 30. Accus. c. inf. 128 sqq. Acc. cum *insuper* 158.
Acherunte 8.
Ad 69—72.
Adde quod 84. repetitum 142.
Adduci ut 145.
Adeo 30.
Adgredi c. inf. 128.
Adhuc 169.
Adiectiva 150—152. in praedicato 116 sq.
Adire c. acc. 35.
Adoriri c. inf. 127.
Adsimulare c. dat. 45.
Adstare alicui 44.
Adulant 118.
Adultus 121.
Adverbia in praedicato 117 sq. Adv. modi 23—28. Adv. loci 157—160. temporis 160 sq. Alia adverbia 161—164. Adverbia negativa 164—169.
Adversum, adversus 72.
Adversus (adiect.) c. dat. 42.
Aemulus c. dat. 42.
Aequare c. dat. 45.
Age 161.
Agere intrans. 119.
Alienus c. dat. 42. c. gen. 50.
Alio 157.
Aliquis 111.
Aliquot 114.
Aliunde 7.
Alius 112 sq.
Alter 112.
Alterutrum 112.
An 191 sq.
Animum advertere aliquid 38. animi fallit 49. animus et animi 1.
Anne 192.
Ante 72 sq. ante ire alicui 45.
Ante hac 10. 72.
Appositio 1.
Apisci, aptus c. acc. 37. aptus ex aliqua re 60.
Apud 73.
Asyndeton 153 sq.
At 183—185. at contra 74.
Attractio pron. relat. 109. in praedicato 117. in numero verbi 149.
Atque, ac 176 sqq.
Augere c. abl. 14.
Aut 187 sq.
Autem 185.
Avere c. inf. 127.
Avidus c. gen. 50.

B.

Bini 115.

C.

Callere c. inf. 127.
Carere c. abl. 14.

Cassus c. abl. 15.
Causa 21.
Cavere aliquid 38. cavere ne 146.
Celare c. duplici acc. 38.
Certare c. inf. 133.
Cervicem, cervice 2.
Cessare c. inf. 133.
Ceu 193 sq.
Circum 73.
Citra 74.
Citro 157.
Cluere 3. 119.
Coercere intrans. 120.
Cogere c. inf. 126. seq. *ut* 145.
Collectiva 1. 2. cum plur. verbi 149 sq.
Collocatio verborum 155—157.
Communis c. dat. 42.
Comparationes 4.
Complere c. gen. 51.
Conari c. inf. 125.
Concedere cum acc. c. inf. 130.
Concretus 121.
Conferre aliquid alicui rei 45.
Confugere cum acc. c. inf. 131.
Coniugatio periphrastica 138.
Coniungere aliquid aliqua re 17. cum aliqua re 56.
Conminuere intrans. 120.
Conqueri cum acc. c. inf. 131.
Consecutio temporum 138 sq.
Consimilis c. gen. 50.
Consistere aliqua re 17.
Constare aliqua re 16.
Consuescere trans. 120. cum inf. 132 sq. consuetus 121.
Contendere alicui 40. c. inf. 127.
Contra 74.
Convenit impers. 120. cum acc. c. inf. 132.
Corda 3.
Creber pro adv. 151.
Cretus 121.
Cum praep. 55—57.
Cum (quom) coniunctio 193. cum ind. 141. cum coni. 146 sq. postposita 156.
Cumque 193.
Cupido alicuius rei 51.
Cupidus c. gen. 50. c. gen. gerundii 135.
Cur 161.
Curare ut 144. c. ne 146.

D.

Damnare c. gen. 50.
Dativus c. inf. 125.
De 57—60.
Decet cum acc. c. inf. 132.
Declinare trans. et intrans. 119.
Deditus c. dat. 41. in aliqua re 93.
Deducere c. abl. 4.
Defessus cum inf. 132.
Deficere c. acc. 38.
Deinde 11.
Denique 160.
Deorsum 7.
Deponentia 120 sq.
Desinere c. inf. 127..
Desistere cum inf. 133.
Differre c. dat. 45.
Diffidere c. dat. 39.
Dignari c. inf. 127.
Dignus c. abl. 15.
Dispertiri pass. 122.
Dissimilis c. dat. 45.
Dissolvere c. abl. 4.
Domi 9.
Donare c. abl. 16.
Donec 192. postpositum 156.
Donique 192.
Dubitare c. inf. 128. cum acc. c. inf. 131.
Dum 192 sq. cum coni. 147.
Duplex 115.

E.

E, ex 60 sqq.
Ea propter 84.
Ecquae 110.
Effetus 121.
Efficere seq. *ut* 143.
Egenus c. gen. 50.
Egere c. abl. 14. c. gen. 50.
Ellipsis pron. *is* 104. verborum 122 sq.
Eluere intrans. 120.
Enim 189 sq.
Enunciationes 153—155. En. secundariae 154 sq.
Eo 30.
Ergo c. gen. 47.
Ergo coniunctio 190.
Erumpere cum abl. 4. trans. et intrans. 119.
Esse cum duplici nom. 3. ellipt. 115 sq. est imperson. 120. seq. *ut* 143.
Et 170—174.
Etenim 190.
Etiam 182.
Exaequare c. acc. 37. c. dat. 45.

Exalare c. acc. 36.
Exinde, exim 11.
Exire c. abl. 4. c. acc, 35.
Experiri c. inf. 128.
Expers c. abl. 15. c. gen. 50.
Exsolvere c. abl. 4.
Extemplo 11.
Extra adv. 10. praep. 74.
Extrinsecus 7.

F.

Facere cum acc. c. inf. 130. seq. *ut* 144.
Fere 161.
Fieri cum duplici nom. 3. fit ut 143 sq.
Foras 157.
Forsitan 161.
Forte 21.
Frui c. abl. 21. c. acc. 37.
Frustra 162.
Fugere, fugitare c. inf. 127.
Fulgit 120.
Fungi c. acc. 37.
Futurum 138.

G.

Geminare intrans. 119.
omne genus, quod g. 30.
Gerundium et gerundivum 133—136.

H.

Habeo dicere 128.
Hac 10.
Haut (haud) 165 sq.
Haut quaquam 10.
Hic adverb. 9.
Hic pron. demonstr. 105 sq.
Hilum 32.
Hinc 6.
Huc 157.
Hyphen 83. 118. 165.

I.

Iam 160.
Ibi 160.
Ibidem 160.
Ibus 103.
Id quoque = quin etiam 104.
Idem 105. c. dat. 45.
Ideo 162.
Igitur 190 sq.
Ignarus c. gen. 50.
Ille 106.
Illic adverb. 9.
Illic pron. 106 sq.
Illinc, illim 7.
Imbibere c. inf. 127.
Imperare cum acc. c. inf. 131.
Imperfectum 137.
Impersonalia activa 120. passiva 122.
In 85 sqq.
Incedere alicui 45.
Incidere alicui rei 44.
Inclinare trans. et intrans. 119.
Incomitatus 121.
Incumbere alicui rei 44.
Incurrere alicui rei 44.
Inde 5 sq.
Indignari c. inf. 127.
Indignus c. abl. 15. c. inf. 132.
Indigus c. abl. 15. c. gen. 50.
Indu 100.
Indugredi, ingredi c. acc. 34 sq.
Inesse 9.
Inferne 157 sq.
Infinitivus perfecti 138. Inf. in indignatione 133.
Infra adv. 10. praep. 74.
Ingratis 23 sq.
Inimicus c. dat. 42.
Inire c. acc. 35.
Inlicere seq. *ut* 138.
Inmittere alicui rei 45.
Inpedire c. inf. 133.
Inpendēre c. acc. 35. inpensa = quae inpendent 121.
Inridere c. acc. 36.
Inrumpere intrans. 119.
Insinuare c. acc. loci 29. cum dat. 44. trans. et intrans. 119.
Insitus alicui rei 44.
Instare alicui 44. c. inf. 127.
Instituere c. inf. 128.
Insuescere c. acc. 37. 120. cum inf. 128. 133.
Insuper 158.
Intendere c. inf. 127.
Inter 74—77.
Interdum 74.
Interea 160.
Interrogationes disiunctivae 191 sq.
Interutrasque 158.
Intra adv. 10. praep. 77.
Intrare c. acc. 36.
Intrinsecus 7.
Introrsum 158.

Intus 158.
Invadere c. acc. 35.
Is ea id 103 sq.
Itaque 191.
Item 25 sq.
Iterum 162.
Iungere aliquid aliqua re 17. alicui rei 44. cum aliqua re 56.
Iuxtim 158.

L.

Licet cum acc. c. inf. 132. seq. coni. 146.
Lugere aliquid 34.

M.

Magis 26.
Manere c. acc. 37.
Meditata pass. 121.
Meminisse c. acc. 37. c. gen. 50. c. inf. 127.
venit in mentem c. gen. 50.
Metuere c. inf. 128. seq. *ne* 146.
Minari cum acc. c. inf. 130.
Mirari cum acc. c. inf. 131. mirandus 133.
Mirum 115. mirumst si cum ind. 140 sq.
Miscere aliquid aliqua re et alicui rei 19. 44. cum aliqua re 55.
Misereri c. gen. 50.
Miseret c. gen. 50. personale 120.
Mittere c. inf. 127.
Moderari c. dat. 41.
Modo 162.
Monere c. inf. 128.
Morari c. acc. 36. trans. et intrans. 119.
Movere loco 4. movere in activo 118. 120.
Mutare intrans. 119.
Mutua 34.

N.

Nam 190.
Ne coni. seq. coniunctivo 146.
Ne adverbium negativum 164.
Ne particula interrogationis 191.
Nec, neque 166—169.
Necesse, necessum 117. necessum intestinum 150. necesse est cum acc. c. inf. 131 sq. cum coni. 146.
Necne 192.
Nedum 146.
Neque (nec) uter 112.
Neutrum adiectivorum 152.
Neve, neu 146.
Ni 196.
Ni mirum 164.
Nihil, nil 114.
Nisi 195 sq.
Niti c. abl. 21. in aliqua re 90. c. inf. 133.
Nive 196.
Noctu 11.
Noenu 165.
Nominat. absolutus 3 sq. cum inf. 124 sq.
Non 164 sq.
Nostri 103.
Nullus 113.
Numerus innumerus 150.
Numquam 160.
Nunc 13.

O.

Ob 77.
Obire c. acc. 35.
Oblivisci c. gen. 50.
Obsistere alicui rei 45.
Obstare alicui 44.
Obvius c. dat. 45.
Occurrere alicui rei 44.
Officior 122.
Operam dare c. inf. 133.
Opus est c. nom. 3. c. abl. 16.
Orbus c. abl. 15. c. gen. 50.

P.

Par est cum acc. c. inf. 132.
Parare se, paratus c. inf. 133.
Parcere in aliquem 100. c. inf. 127.
Parenthesis 153.
Pariter cum 56.
Parte 9.
Particeps c. gen. 50.
Participare aliqua re 19.
Participium 154 sq. in periphrasi cum *esse* 117.
Particulae 157 sqq.
Partim 162.
Partit 118. partiri pass. 122.
Passiva verborum 122.
Pati cum acc. c. inf. 130.
Pavitare aliquid 34.
Penes 77.

Penetrare c. acc. 37 sq. in aliquid 98. trans. et intr. sign. 118. penetrat impers. 120. cum acc. c. inf. 132. penetratus sign. depon. 121.
Penitus 7.
Per 77 sqq.
Perfectum 137 sq.
Perfungi c. abl. 21. c. acc. 37.
Pergere c. inf. 125.
Periri 122.
Perquam 33.
Perrumpere trans. et intrans. 119.
Persaepe 161.
Pessum 29.
Petere c. inf. 127.
Plenus c. abl. 15. c. gen. 50.
Plerumque 31.
Plusquamperfectum 138.
Porro 153 sq. tum porro 12.
Possum ind. 140. potissit et potesse 117. potestur 122.
Post 83.
Post hac 10. 83.
Post loca hyphen 83. 118.
Postulare cum acc. c. inf. 131.
Pote 115.
Potens c. gen. 50.
Potentialis 137. 142.
Potiri c. acc. 37. c. gen. 50.
Potis 116.
Prae 67.
Praecipitare trans. et intrans. 119.
Praedicata attributivorum 115 sqq.
Praeditus c. abl. 17.
Praesens 136 sq.
Praesertim 162.
Praestare alicui 44.
Praeter 83 sq.
Praeterea 162 sq.
Praeterire c. acc. 35.
Presto (praesto) 162.
Principio 11.
Privare c. abl. 14.
Pro 67 sq.
Pro quam 67 sq.
Probare cum acc. c. inf. 131.
Procul 159.
Prohibere c. inf. 127.
Proinde 26 sq.
Prope adv. 10 sq. praepos. 84.
Proporro 154.
Propter 84.
Propterea 163.
Prorsum 163.
Prorumpere intrans. 119.
Pugnare c. inf. 127.

Q.

Qua 9 sq.
Quaelibet una 112.
Quaerere c. inf. 126.
Qualis 114.
Quam 32 sq. postpositum 155.
Quamvis cum ind. 140. cum coni. 147.
Quando 12. quandoquidem ib. postpositum 157.
Quantulus 114.
Quantus 114. quantus quantus ib.
Quare 21.
Quasi 196.
Que 174—176.
Queatur 122.
Qui pron. relat. 107—109.
Quia 194. postpositum 157.
Quid acc. 34.
Quidam 111.
Quidem 163.
Quin coni. cum coniunctivo 146. adverbium 163.
Quippe 194. quippe ubi cum ind. et coni. 148.
Quis (qui) quae quid pron. interr. 110.
Quis quae quid pron. indef. 110 sq.
Quisquam 111.
Quisque 111 sq.
Quisquis 109 sq.
Quivis 112.
Quo adv. loci 30 sq.
Quo (quanto) magis — tam magis 32.
Quo ad 31.
Quo minus 14.
Quod coniunctio 34. postposita 156.
Quod genus (est) 115.
Quod nunc = nunc autem 108.
Quod super est 102. 108. 153.
Quoniam 194. postpositum 156.
Quoque 182 sq.
Quot 114.
Quotus 114.

R.

Ratio est ut 145.
Refert cum nominat. 3. c. gen. pretii 49. nil refert cum acc. c. inf. 132. magni refert ut 144.
Reflexit intrans. 119.
Reflexiva significatio passivorum 122.

Relativa cum coniunctivo 147 sq.
Relinquere c. inf. 128. cum acc. c. inf. 130.
Remensumst pass. 121.
Remittere c. inf. 127.
Remorari intrans. 119.
Reperiri cum duplici nom. 3.
Retro 159.
Reparcere c. inf. 133.
Ruere transit. et intrans. signif. 118.
Rumpere trans. et intrans. signif. 119.

S.

Saepe 160 sq.
Scatere c. gen. 51.
Scilicet 163 sq. cum acc. c. inf. 131.
Scire c. inf. 128.
Secretus c. abl. 4. c. gen. 50.
Secundum 84.
Sed 185.
Seiungere c. abl. 4.
Semper 161.
Seorsum, seorsus, sorsum 7 sq.
Sequi c. acc. 38. sequitur cum acc. c. inf. 132.
Si 195. postpositum 156 sq. si non 195.
Sic 27.
Similis c. dat. 45. c. gen. 50.
Simul 161.
Simulare c. dat. 45.
Sin 195.
Sine 68 sq.
Sinere cum acc. c. inf. 130.
Sistere intrans. 119.
Sive, seu 196 sq.
Socius cum dat. gerund. 135.
Solacia somni 51.
Soliti sumus signif. praesentis 138.
Solvere c. abl. 4. de aliqua re 57.
Spoliare c. abl. 14.
Sponte 22.
Sterilus c. abl. 15.
Studere cum acc. c. inf. 128.
Suadere cum acc. c. inf. 129.
Suave 115.
Sub 100 sq.
Subesse alicui rei 45.
Subigere c. inf. 125. 133.
Subire c. acc. 35.
Subitam significatione deponentiali 121.
Sublime 29.
Subsistere alicui rei 45.
Subter 102.
Succedere alicui rei 45.
Suescere cum inf. 132.
Suetus 121.
Suffundere aliquid aliqua re 18.
Super 101 sq.
Superare c. dat. 43. intrans. 119.
Superne 157 sq.
Supinum in *u* 22.
Suppeditare alicui 45. trans. et intrans. signif. 119.
Supra, supera adv. 10. praep. 84 sq.
Sursum, sursus 159.
Suspirare cum acc. c. inf. 131.

T.

Tam 32.
Tam quam 32.
Tamen 185 sq.
Tantundem 114.
Temptare c. inf. 128.
Tenere intrans. 120. tenere ne 146.
Tenus c. gen. 51.
Terraque marique 8. 176.
Tmesis 68. 157. 193.
Tot 114.
Totidem 114.
Totiens 161.
Tŏtus 114.
Tōtus 114.
Trahere intrans. 120.
Trans 85.
Transire c. acc. 35.
Triplex 115.
Tum 12.
Tunc 12.
Tute, tutemet 103.

U.

Ubi 159 sq. postpositum 157.
Ullus 113.
Ultra adv. 10. praep. 85.
Una 11. una cum 56.
Unde postpositum 156.
Unus 114 sq.
Usque 164. usque eo 30. usque adeo 30. usque quo 31.
Usus est c. abl. 16.
Ut adverb. 27 sq. postpositum 155 sq.
Ut seq. coniunct. 143 sqq. postpositum 156.
Uter 112.

Uterque 112.
Uti c. abl. 21.
Utilis c. dat. 43.
Utraque 8.
Utrimque 7.

V.

Vagari 120 sq.
Variare trans. et intrans. 119.
Ve 188 sq.
Vel 188.
Velle cum acc. c. inf. 128. cum coni. omisso *ut* 146.
Vereor ne 146.
Vero 24.
Vertere intrans. 120.
Verum 187.
Vesci c. abl. 21.
Videlicet 164. cum acc. c. inf. 131.
Videre ne 146.
Viduare c. gen. 50.
Vincere cum acc. c. inf. 131.
Vix 165.
Vociferari c. acc. 38.
Volvendus 133.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

LIPSIAE, TYPIS METZGERI & WITTIG.

Im Verlage von **Otto Holtze** in Leipzig sind ferner erschienen:

Carmina Latina. De poetis alienigenis maxime Germanicis convertit Mauritius Seyffert. 16. 14½ Bogen. 1857. brosch. 1 Thlr. Geb. 1⅓ Thlr.

Ciceronis Laelius sive de amicitia dialogus ed. M. Seyffert. 8 maj. 1844. ..... 3 Thlr.

Tusculanae disputationes ed. M. Seyffert. 8. maj. 1864..... 2 Thlr.

Holtze, F. W., Syntaxis priscorum scriptorum latinorum usque ad Terentium. 2 Voll. 8. 1862. ..... 4½ Thlr.

Lübker, F., Excerpta ex antiquis scriptoribus Latina in Graecum sermonem convertenda. 8 maj. 1858. 22½ Ngr.

Platonis opera omnia uno volumine comprehensa ed. G. Stallbaum. 4 maj. Nova impressio. 1867. 4½ Thlr.

Plauti, T. Macci, Amphitruo. Ad Codicum Palatinorum fidem cum potissima varietate lectionis et commentariis ed. F. W. Holtze. 8. 1845. ..... 18 Ngr.

Xenophontis Memorabilia ed. M. Seyffert. Ed. altera. 8. 1857. ..... 18 Ngr.

Auch sind sämmtliche **Karl Tauchnitz'sche** Stereotypausgaben griechischer und lateinischer Classiker in den Verlag von **Otto Holtze** in **Leipzig** übergegangen und von diesem zu den bekannten wohlfeilen Preisen durch alle Buchhandlungen zu beziehen.

Druck von Metzger & Wittig in Leipzig.